

**12. Uluslararası Güncel Araştırmalarla Sosyal Bilimler
Kongresi**

Özet Metinleri

05-07 Haziran 2020 / Türkiye

**Book of Abstracts 12th International Congress on
Social Studies with Recent Researches**

05-07 June 2020 / Turkey

Editörler

Doç. Dr. Sami Baskın

Sözlü Sunum Özetleri

2020 - Rize

**12. Uluslararası Güncel Araştırmalarla Sosyal Bilimler
Kongresi
Özet Metinleri**

05-07 Haziran 2020 / Türkiye

**Book of Abstracts 12th International Congress on
Social Studies with Recent Researches**

05-07 June 2020 / Turkey

Editörler

Doç. Dr. Sami Baskın

2020 - Rize

ISBN: 978-605-69948-2-1

Yayımlanma tarihi: 15.3.2020

12. Uluslararası Güncel Araştırmalarla Sosyal Bilimler Kongresi Özet Metinleri

Editörler: *Sami Baskın*

Yayıncılık Sertifika No: 77535

Genel Yayın Yönetmeni: *Sami BASKIN*

Kapak Resmi:

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

1. Basım, Elektronik Kitap (Çevrim içi / Web tabanlı)

210 x 297 mm

Kaynakça var, dizin yok.

ISBN 978-605-69948-2-1

1. Kongre 2. Sosyal Bilimleri 3. Özetler

PDF yayın

Yayımlanma adresi: <https://sosyalbilimler.info/tr>

Düzenleme Kurulu

Düzenleme Kurulu Başkanı

Doç. Dr. Sami Baskın - Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Düzenleme Kurulu Üyeleri

Prof. Dr. Şinasi Akdemir - Çukurova Üniversitesi

Doç. Dr. Hatem Fahad Hanoo - University of Mosul (Irak)

Dr. Öğretim Üyesi Asad Layek - Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Doç. Dr. Sid Hatem - University of M'sila (Algeria)

Dr. Öğretim Üyesi Sud Ahmed Soufiane - Annaba University (Algeria)

Bilim ve Değerlendirme Kurulu

Prof. Dr. Abdulaziz Khedr Abbas

University of Anbar (Iraq)

Prof. Dr. Bensefia Sofiane

University Mohamed Lamine Debaghine -Setif2 (Algeria)

Prof. Dr. Handan Akçaöz

Akdeniz Üniversitesi (Türkiye)

Prof. Dr. Harrane Elarbi

University of Laghouat (Algeria)

Prof. Dr. Ismaili Yammna

University of M'sila (Algeria)

Prof. Dr. Lakhdar Roubhi

University Mohamed Boudiaf - M'sila (Algeria)

Prof. Dr. Mohammed Faridi

Hassan 1st University (Morocco)

Prof. Dr. Mustafa Arslan

İnönü Üniversitesi (Türkiye)

Prof. Dr. Mustafa Gülmez

Akdeniz Üniversitesi (Türkiye)

Prof. Dr. Şinasi Akdemir

Çukurova Üniversitesi (Türkiye)

Prof. Dr. Yüksel Kaştan

Akdeniz Üniversitesi (Türkiye)

Doç. Dr. Altnazfti Ali Mohammed Ali

Asmarya University (Libya)

Doç. Dr. Behchachi Rabah

University of Batna-1 (Algeria)

Doç. Dr. Mohammed Ahmed Mbark Dqali

Zintan University (Libya)

Doç. Dr. Samir Chougui

University Mohamed Lamine Debaghine -Setif2 (Algeria)

Doç. Dr. Sid Hatem

University of M'sila (Algeria)

Doç. Dr. Abd Al Azeez Elias Sultan

University of Mosul (Iraq)

Doç. Dr. Abdulmejud Othman Ali

University of Mosul (Iraq)

Doç. Dr. Amienah Dakil Altimimy

Mustansiriyah University (Iraq)

Doç. Dr. Bencheikh Asma

University of Djelfa (Algeria)

Doç. Dr. Boukhal Lakhdar

Centre Universitaire de Naâma (Algeria)

Doç. Dr. Emad T. Tawfeeq

University of Baghdad (Iraq)

Doç. Dr. Hatem Fahad Hanoo

University of Mosul (Iraq)

- Doç. Dr. Kefaah Abaas Rmdan**
University of Mosul (Iraq)
- Doç. Dr. Kifah Eabbas Ramadan**
University of Mosul (Iraq)
- Doç. Dr. Luma Abdul Aziz Mustafa**
University of Mosul (Iraq)
- Doç. Dr. Mohammed Hamzah Hussein**
University of Al-Hamdaniya
- Doç. Dr. Omar Ahmed Saeed**
University of Mosul (Iraq)
- Doç. Dr. Osama H. Ibrahiim**
University of Mosul (Iraq)
- Doç. Dr. Rabah Mohammed Khader**
University of Mosul (Iraq)
- Doç. Dr. Raqhad Abdul Karim Ahmad**
University of Baghdad (Iraq)
- Doç. Dr. Saad Tawfeeq Azeez**
University of Mosul (Iraq)
- Doç. Dr. Shaimaa Salim Abd Alsaheb**
Mustansiriyah University (Iraq)
- Doç. Dr. Shaymaa Ali Ahmad**
University of Mosul (Iraq)
- Assoc. Dr. Shaymaa Fadhil Abdul Hameed**
University of Mosul (Iraq)
- Doç. Dr. Suadd Kadum Mahdi**
Mustansiriyah University (Iraq)
- Doç. Dr. Vian Muwfaq Al Nuaimi**
University of Mosul (Iraq)
- Doç. Dr. Yasmin Abdulkareem Mohammed**
University of Mosul (Iraq)
- Dr. Öğretim Üyesi Abu-Baker Ahmed Utheman Alanaimi**
University of Mosul (Iraq)
- Dr. Öğretim Üyesi Abd Aleaziz Aljasim**
University of Anbar (Iraq)
- Dr. Öğretim Üyesi Afrah Nathir Jasim**
University of Mosul (Iraq)
- Dr. Öğretim Üyesi Ali Mohammed Deehoum**
Asmarya University (Libya)
- Dr. Öğretim Üyesi Ameerah Ismael Mohammed**
University of Mosul (Iraq)
- Dr. Öğretim Üyesi Ben Lebbad Elghali**
University of Abou Bekr Belkaid Tlemcen (Algeria)
- Dr. Öğretim Üyesi Djouheur Belhanafi**
University of Mascara (Algeria)
- Dr. Öğretim Üyesi Faiza Taiebi Ahmed**
University of Chlef (Algeria)
- Dr. Öğretim Üyesi Fatima Bakdi**
Algiers 3 University (Algeria)
- Dr. Öğretim Üyesi Guenchouba Abedrrahman**
University of Djelfa (Algeria)
- Dr. Öğretim Üyesi Hatem Ahmad Ismael**
University of Mosul (Iraq)
- Dr. Öğretim Üyesi Hiba hazim Mohammed**
University of Mosul (Iraq)
- Dr. Öğretim Üyesi Hifaa Ahmat Abd**
University of Mosul (Iraq)
- Dr. Öğretim Üyesi Hussein Saleh Hassan**
University of Mosul (Iraq)
- Dr. Öğretim Üyesi İlkül Kaya Zenbilci**
Bozok Üniversitesi (Türkiye)
- Dr. Öğretim Üyesi Iman Ghanim Shareef**
University of Mosul (Iraq)
- Dr. Öğretim Üyesi Kheira Bourenane**
University of M'sila (Algeria)
- Dr. Öğretim Üyesi Khellaf Ouarda**
University Mohamed Lamine Debaghine -Setif2 (Algeria)
- Dr. Öğretim Üyesi Maadh Habash Khudhur**
University of Mosul (Iraq)
- Dr. Öğretim Üyesi Mohammed Wleed Abd**
University of Mosul (Iraq)
- Dr. Öğretim Üyesi Nabeel Khalid Sheet**
University of Mosul (Iraq)
- Dr. Öğretim Üyesi Naser Abdulla Ali Oun**
University Elmergib (Libya)
- Dr. Öğretim Üyesi Ouaret Ahmed**
Algiers 2 University (Algeria)
- Dr. Öğretim Üyesi Radhwan Hashim Hamdoon**
University of Mosul (Iraq)
- Dr. Öğretim Üyesi Rami Abdulhakeem Qasim**

University of Mosul (Iraq)
Dr. Öğretim Üyesi Rian Hashim Hamdoon
University of Mosul (Iraq)
Dr. Öğretim Üyesi Sajid Abd Mohammed
University of Mosul (Iraq)
Dr. Öğretim Üyesi Shaymaa Wleed Abdulrahman
University of Mosul (Iraq)
Dr. Öğretim Üyesi Soualmia Nouria
University of Mascara (Algeria)
Dr. Öğretim Üyesi Souhila Leghars
Mascara University (Algeria)
Dr. Öğretim Üyesi Suad Aied Mohammed Saeed
University of Mosul (Iraq)
Dr. Öğretim Üyesi Sud Ahmed Soufiane
Annaba University (Algeria)
Dr. Öğretim Üyesi Suhad Fadhil Abbas
Tikrit University (Iraq)
Dr. Öğretim Üyesi Tounsi Faiza
University of Laghouat (Algeria)
Dr. Öğretim Üyesi Yasir Jaber Khaleel
University of Mosul (Iraq)
Dr. Öğretim Üyesi Zohra Chouchane
University of Bouira (Algeria)
Öğretim Görevlisi Yasameen Yaseen Salih
University of Mosul (Iraq)
Öğretim Görevlisi Wsn Zaenw Hamad
University of Mosul (Iraq)
Öğretim Görevlisi Wsn Abd Almotlb
University of Mosul (Iraq)
Öğretim Görevlisi Sarab Abdulsattar
Tikrit University (Iraq)
Öğretim Görevlisi Salih Salem Ibraheem
University of Mosul (Iraq)
Öğretim Görevlisi Laial Khleel Ismaeel
University of Mosul (Iraq)
Öğretim Görevlisi Hiba Abd Al Ilah Yunes
University of Mosul (Iraq)

ÖN SÖZ

12 Uluslararası Güncel Araştırmalarla Sosyal Bilimler Kongresi 05-07 Haziran 2020 tarihlerinde gerçekleşti. Bu etkinliğe 266 başvurunun 264 tanesi hakem ve değerlendirme kurulu tarafından sunuma uygun görülmüştür. Kabul edilen bildirilerin 104 tanesi Türk bilim insanlarına, 160 tanesi de 12 farklı ülkeden (Cezayir, Çad, Fas, Irak, Katar, Libya, Lübnan, Sudan, Suudi Arabistan, Umman, Ürdün) başvuran bilim insanlarına aittir. Bu etkinlikte şu davetli konuşmacılar özel sunumlar yaptılar:

Dr. Cherchali Zakia	Documentation and Analysis International Treaties and its Importance in Historical Research	Normal Superior School-Bouzereah Alger (Cezayir)
Dr. Zahra Kasse	A Study of the Maqasidiyya Rule: Concept - Function - Applications	Moulay Ismail University - (Fas)
Dr. Manal Khader Nafe Awwad	The Role of Historical Documents in Refuting the Biblical Narration On the History of Ancient Palestine	Ministry of Education (Filistin)
د. بلحناني جوهر	Renewing The Religious Discourse of Malik Bin Nabi and His Role in The Civilized Construction	Mascara University (Cezayir)
أ.م.د. ياسمين عبد الكريم محمد علي	نساء القصر الاشوري بين الأدلة الفنية والكتابية 612-911 ق.م	University of Mosul (Irak)
د: مصطفى المختار محمد فرنانه	دروس تربوية وأخلاقية من سيرة الإمام مالك	Al-zintan University (Libya)
Asst. Prof. Dr. Mahmoud	Effect of The Commitment in The Mutual Marital Obligations in The Stabilization of the Family and Its Happiness	Ali Mohammad Alomari - The World Islamic Sciences and Education University - Jordan

Kongrede Arapça, Fransızca, İngilizce ve Türkçe sunumların yapılması uygun görülmüştür. Oturumlar hem konusuna göre hem de sunum dillerine uygun olarak düzenlenmiştir. Bu kitapta hakem onayından geçirilmiş Özet Metinler yer almaktadır.

Etkinliğin alanımıza hayırlı sonuçlar doğurması dileğiyle...

Doç. Dr. Sami Baskın - Düzenleme Kurulu Başkanı

İÇİNDEKİLER / CONTENTS / المحتويات

ÖN SÖZ	iv
İÇİNDEKİLER / CONTENTS / المحتويات	v
ŞEFFAFLIK VE DİJİTAL HABERLEŞME ÇAĞINDA YENİ SANSÜR BİÇİMİ: ÇIPLAK YAŞAMLAR	1
HALKLA İLİŞKİLER EĞİTİMİNDE YENİ ARAYIŞLAR: SOSYAL GİRİŞİMCİLİK	2
AKILLI KENT YAKLAŞIMININ YÖNETİŞİM AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	3
YAŞLI DOSTU ŞEHİRLER VE KENTSEL YAŞAM KALİTESİ	4
KENTSEL DEMOKRASİ VE GÜNDEM 21	5
TURİSTLERİN DENEYİM ETTİKLERİ DESTİNASYON ÇEVİRİMİÇİ SATIN ALMA DAVRANIŞLARINI BELİRLEMeye YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA: İGNEADA ÖRNEĞİ	6
MÜSLÜMAN-DOSTU OTEL STANDARTLARI İÇİN BİR MODEL ÖNERİSİ: İHATO ÖRNEĞİ ..	7
MÜSLÜMAN-MUHAFAZAKÂR TURİSTLERİN TATİL EĞİLİMLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	8
YAŞ MEYVE-SEBZE PİYASASINDAKİ AKTÖRLERİN PLANLANAN YENİ HAL YASASINA BAKIŞ AÇILARI	9
POST TRUTH, EKO ODALAR VE FİLTRE BALONCUKLARI	11
AVRUPA TOPLUM GÜVENLİĞİ VE GÖÇÜN GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ	12
GÖÇ OLGUSUNUN TÜRKİYE-AVRUPA BİRLİĞİ İLİŞKİLERİNE YANSIMASI	13
AKŞEMSEDDİN DİVANINDAN ÖRNEKLER -VIII-	14
KONYA'DAKİ KENTSEL REKREASYON ALANLARINA YÖNELİK ALGININ SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER BAĞLAMINDA İNCELENMESİ	15
"REKREASYON" KAVRAMINA YÖNELİK METAFORİK ALGILARIN İNCELENMESİ: TURİZM FAKÜLTESİ REKREASYON YÖNETİMİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA	16
OSMANLI DEVLETİ VE TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NDE ŞANLIURFA'DA TARIM FAALİYETLERİNİN TARİHİ GELİŞİMİ	17
OSMANLI DEVLETİ VE TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NDE URFA'DA EĞİTİMİN TARİHİ GELİŞİMİ	18
RADYO VE TELEVİZYON ALANINDA DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURULLARIN KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ	19
BANKA ÇALIŞANLARININ DUYGUSAL EMEK ALGISI ÜZERİNE BİR ODAK GRUP ÇALIŞMASI	20
İŞLETMELERDE İÇ KONTROL SİSTEMİNİN ETKİNLİĞİNİN BAĞIMSIZ DENETİMİNE KATKILARI BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ	21
BAĞIMSIZ DENETİM STANDARTLARINDA BİLANÇO TARİHİNDEN SONRAKİ OLAYLARIN İNCELENMESİ VE BAĞIMSIZ DENETÇİ RAPORU AÇISINDAN ÖNEMİ	22

TÜRKİYE'NİN AVRUPA BİRLİĞİ'NE UYUM SÜRECİNDE KAMU BÜROKRASİSİNDE YAPILAN REFORM ÇALIŞMALARI	23
ORGANIZATIONAL STRUCTURE IN TURKISH AGRICULTURE AND THE EFFECTS OF COOPERATIVES	24
TÜRKİYE'DE GIDA SANAYİİ VE GELİŞME OLANAKLARI	25
ORTA GELİR TUZAĞI VE TÜRKİYE.....	26
REGÜLASYON MEKANİZMASININ TÜRK TARIM SEKTÖRÜ AÇISINDAN ÖNEMİ.....	27
CHUL HAN'IN 'PSIKOPOLİTİKA' KAVRAMI EKSENİNDE SOSYAL MEDYADA İNŞA EDİLEN BEDEN VE GÜZELLİK ANLAYIŞI: INSTAGRAM KULLANICILARI ÜZERİNDEN NİTEL BİR ARAŞTIRMA.....	28
TURİZM PAZARLAMASI KAPSAMINDA GÜLAĞAÇ PAZARLAMASININ İNCELENMESİ	29
AKŞEMSEDDİN DİVANINDAN ÖRNEKLER -IX-.....	30
YARGITAY KARARLARI IŞIĞINDA LİMİTED ŞİRKETTE PAY DEVRİ İŞLEMİ	31
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN DERS YÖNETİM SİSTEMİ KULLANIMLARININ TEKNOLOJİ KABUL MODELİ İLE ARAŞTIRILMASI.....	32
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN FACEBOOK VE TWİTTER KULLANIMINA İLİŞKİN TUTUM VE DAVRANIŞLARININ ÖNERİLEN BİR YAPISAL MODEL İLE ARAŞTIRILMASI.....	33
GENETİĞİ DEĞİŞTİRİLMİŞ ÜRÜNLERE YÖNELİK TUTUM VE DAVRANIŞLARIN ÖNERİLEN BİR YAPISAL MODEL İLE ARAŞTIRILMASI	34
S.S. ELMALI VE ÇEVRESİ TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFİNİN (ELMİSKO) ORTAK-KOOPERATİF İLİŞKİLERİNİN İNCELENMESİ.....	35
ANTALYA İLİNDE MUZ ÜRETİMİNDE KREDİ KULLANIMI VE FİNANSMAN SORUNLARI	36
İDLİB'DEKİ TÜRK GÜCÜNÜN ULUSLARARASI HUKUKTAKİ YERİ	37
PERS SARAYINDA YAHUDİ KADIN ESTHER.....	38
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ (TBMM)'NİN KURULUŞUNDAN TEKALİF-İ MİLLİYE EMİRLERİNE: MALİ BİR DEĞERLENDİRME	39
TÜRKİYE'DE SOSYAL GÜVENLİK VE SOSYAL YARDIM HARCAMALARININ KAMU HARCAMALARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	40
KIRIKKALE KARAKEÇİLİ ÇAMAŞIRHANESİ	41
TÜRKİYE'DE BAHİS: EKONOMİK, SOSYAL VE PSİKOLOJİK ETKİLERİ	42
GİRİŞİMCİLİK KÜLTÜRÜ VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİ.....	43
İNFOGRAFIK HABER TASARIMLARINDA KULLANILAN GÖRSELLERİN İDEOLOJİK ANLAM ÜRETİMİNDEKİ ROLÜ	44
MUHASEBE-FİNANS ALANINDA LİSANS VE ÖNLİSANS EĞİTİMİ GÖREN ÖĞRENCİLERİN BÖLÜM SEÇİMİNDE ETKİLİ OLAN FAKTÖRLER: KONYA İLİNDE BİR ARAŞTIRMA.....	45
SURİYELİ GÖÇMEN AKINININ TÜRK TOPLUMU AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ: SORUNLAR VE DENEYİMLER	46
EHL-İ REY'İN İLK TEMSİLCİLERİNDEN: ABİDE ES-SELMÂNÎ VE FİKİHÇİLİĞİ	47
XI. KALKINMA PLANI'NDA HUKUK, DEMOKRASİ VE YÖNETİŞİM	48
HASTANEDE YATAN 2-7 YAŞLARINDAKİ KANSER HASTASI ÇOCUKLARIN YAŞAM KALİTELERİNİN ANNE GÖRÜŞLERİNE GÖRE İNCELENMESİ	49

TÜRK MUTFAK KÜLTÜRÜNDE ÖNEMLİ BİR YERE SAHIP TÜRK KAHVESİNİN GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE GELEN ÜRETİCİ FIRMALARI	50
UNUTULAN TÜRK KAHVESİ ÇEŞİTLERİ	51
KADIN ERKEK EŞİTLİĞİNİN KORUNMASI VE GELİŞTİRİLMESİNDE ÖRNEK BİR MODEL: KADIN-ERKEK EŞİTLİĞİ OMBUDSMANI	52
ÖZEL ALIŞVERİŞ SİTELERİNİN KAMPANYA DÖNEMLERİNDEKİ LOJİSTİK HİZMET KALİTESİNİN MÜŞTERİ MEMNUNİYETİNE ETKİSİ	53
YÜKSEKÖĞRETİMDE KALİTE VE PAZARLAMA	54
DÖVİZ KURU DALGALANMALARININ NET HATA VE NOKSAN HESABINA ETKİSİ	55
TÜRKİYE'DE FİNANS HESABI GELİŞİMİNİN DİNAMİKLERİ	56
HACCA UĞURLAMA SÜRECİNDE YEMEK RİTÜELLERİ: EGE BÖLGESİ ÖRNEĞİ	57
EGE BÖLGESİ YÖRESEL EKMEK HARİTASI	58
OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ OYNAMA EĞİMLERİNİN İNCELENMESİ: AKSARAY İLİ ÖRNEĞİ	59
PSIKOLOJİK İYİ OLUŞ: KAVRAMSAL BİR İNCELEME	60
PSİKOLOJİK SERMAYE VE DUYGUSAL EMERİN İŞTEN AYRILMA NİYETİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	61
HAYATTAN SIKILMANIN İNTERNETTEN ALIŞVERİŞ YAPMA ÜZERİNE ETKİSİ	62
MARKETING OF ORGANIC LIVESTOCK PRODUCTS IN TURKEY	63
GIDA SEKTÖRÜNDE TÜKETİCİLERİN MARKA SADAKATI: ADANA İLİNDE AMBALAJLI SÜT TÜKETİCİLERİ ÜZERİNE ÖRNEK BİR ÇALIŞMA	64
İBN HALDUN'DA İLİMAN İKLİM ÖZELLİKLERİNİN İNSAN VE DİĞER CANLILARA ETKİSİ	65
ORTA ÇAĞ İSLAM COĞRAFYACILARININ ESERLERİNDE DÜNYA'NIN ŞEKLİ VE BOYUTLARI	66
TURİSTLERİN HELAL KONSEPTİNİ UYGULAYAN OTELLERLE İLGİLİ RİSK ALGILARI: ANTALYA ÖRNEĞİ	67
DESTİNASYON İMAJI KAPSAMINDA YAPILAN ÇALIŞMALARIN SİSTEMATİK DERLEME YÖNTEMİYLE DEĞERLENDİRİLMESİ	68
DÜNYADA SAĞLIK TURİZMİNİN GELİŞİMİ VE TÜRKİYE'DEKİ SAĞLIK TURİZMİ TEŞVİKLERİ	69
KAYSERİ MÜZESİ'NDEN KİMLİKSİZ BİR PORTRE BAŞ	70
TURİSTLERİN DENEYİM ETTİKLERİ DESTİNASYON ÇEVİRİMİÇİ SATIN ALMA DAVRANIŞLARINI BELİRLEMeye YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA: İÇNEADA ÖRNEĞİ	71
CONTRIBUTION OF CIVIL AND ENERGY ENGINEERING WITH A VIEW TO AGRICULTURAL SUSTAINABILITY AND FOOD SECURITY	72
DOMATES FİYATLARI ÜZERİNDE ETKİLİ OLAN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ	74
MUHASEBE SİSTEMLERİNDE ENDÜSTRİ 4.0 ETKİSİ: LİTERATÜR TARAMASI	75
IMPACT DES CRISES SOCIO-ECONOMIQUES AU SEIN DES PAYS SUR LE COMMERCE EXTERIEUR : CAS DE LA RUSSIE ET DE LA TURQUIE	76
KÜTAHYA ÇİNİ SANATININ İZİNDE: ELHAMRA ÇİNİ FABRİKASI	77

KADINLARDA SÜRDÜRÜLEBİLİR GİRİŞİMCİLİK NİYETİ ÜZERİNE ÖRNEK OLAY ÇALIŞMASI.....	78
BÜYÜK VE ORTA BOY İŞLETMELER İÇİN FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARINA İLİŞKİN YAZILAN MAKALELERİN METODOLOJİK ANALİZİ.....	79
MUHASEBE STANDARTLARI AÇISINDAN MADDİ DURAN VARLIKLARIN DEĞERLEMESİ: BORSA İSTANBUL'DA BİR UYGULAMA.....	80
NARSİSTİK KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ, AGRESYON VE İNTİHAR OLASILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ.....	81
PROF. DR. TALAT KOÇYİĞİT'İN <i>HADİS TARİHİ</i> ADLI ESERİNDE YER ALAN "SAHÂBE DEVRİNDE HADİSLERİN YAYILMASI" BÖLÜMÜ ÜZERİNE BAZI MÜLÂHAZALAR.....	82
PROF. DR. TALAT KOÇYİĞİT'İN <i>HADİS USÛLÛ</i> ADLI ESERİNDE YER ALAN "HADİS VE SÛNNET" BÖLÜMÜ ÜZERİNE BAZI MÜLÂHAZALAR.....	83
SOSYAL SORUMLULUK KAPSAMINDA SU MUHASEBESİ.....	84
TOKSİK (ZEHİRLİ) LİDERLİK VE İŞ TATMİNİ ARASINDAKİ İLİŞKİ: ORTAOKUL MÜDÜRLERİ ÖRNEĞİ.....	85
التجارة في بلاد سومر.....	86
التداوي بالطين واهداؤه حتى نهاية القرن الرابع للهجرة/ العاشر للميلاد.....	87
التطور التاريخي للفنادق عند المسلمين خلال فترة صدر الاسلام وحتى العهد العثماني.....	88
التقنيات الأثرية في مدينة نينوى.....	89
في الموصل 1936-1945 الجمعيات الخيرية الإنسانية.....	90
الحرف والمهن في ضوء المشاهد النحتية في العراق القديم.....	91
الخليفة المعتصم بالله ودوره في الفتوحات الاسلامية والقضاء على حركات التمرد (218-227هـ/ 833-841م).....	92
الصراع السياسي داخل الأسرة السلجوقية في عهد السلطان ملكشاه (465-485هـ / 1072-109م).....	93
العلوم الصرفة في العراق القديم الرياضيات أمودجاً.....	94
اللغات القديمة في تركيا.....	95
المتحف الوطني بدمشق 1919-1936.....	96
الأثار والحضارة والمسكوكات.....	97
المصادر المادية لكتابة تاريخ بلاد الرافدين القديم.....	98
دلائل على استيطان لدور العبيد بمحافظة نينوى في ضوء المسوحات والتنقيبات الأثرية.....	99
-الملك رمسيس الثاني "بر-ع-مسو" شخصيته و أعماله-.....	100
هل يستطيع المؤرخ تحقيق الموضوعية في الكتابة التاريخية. " مسألة الأسرى والعبودية في الجزائر العثمانية أمودجاً".....	101
المكوس والمآصير والمراصد في الدولة العباسية والاثار الاقتصادية والاجتماعية.....	102
أنماط المآذن في البلاد الإسلامية المغرب والأندلس أمودجاً.....	103
THE MINARETS PATTERNS IN THE ISLAMIC COUNTRIES (MOROCCO AND AL-ANDALUS AS CASE STUDY).....	104
الأختام المكتشفة في تل براك "دراسة مقارنة مع الأختام المكتشفة في العراق القديم".....	105
الترميم والتجديد في اللغة الأكاديمية دراسة في المصطلح.....	106

جوانب من العلوم الكيميائية في العراق القديم في ضوء المصادر المسماوية	107
الصابون ومواد التنظيف عند العراقيين القدماء	108
حقوق الارملة في العراق القديم	109
الاتجاهات العامة لدراسة تاريخ تشاد الحديث والمعاصر	110
جهود الأستاذ محمد بن شريفة في تحقيق التراث المغربي الأندلسي نماذج مختارة	111
بوابات المدن الإسلامية (نماذج مختارة)	112
توثيق وتحليل المعاهدات الدولية وأهميته في الأبحاث التاريخية	113
جهود أبي القاسم سعد الله في تحقيق المخطوطات ودراساتها	116
النظام المالي العثماني في الموصل (1834-1879م)	117
النشاط السياسي للحزب الشيوعي التونسي 1921-1963	119
مدينة تبالة في كتب البلدانين دراسة تاريخية	120
تشكيلات الشرطة في العصر العباسي الأول	121
نساء القصر الاشوري بين الأدلة الفنية والكتابية 911-612 ق.م	122
دراسات العياشي ولقائه بعلماء الحجاز خلال مدة اقامته	123
دور الوثائق التاريخية في دحض الرواية التوراتية حول تاريخ فلسطين القديم	125
الاثار الاسلامية الشاخصة في المدن البلاقانية خلال العصر العثماني	126
رؤية الدكتور عماد الدين خليل لحركة التاريخ في كتابه التفسير الاسلامي للتاريخ	129
طبيعة علاقة القبائل العربية مع الدولة الجلائرية في العراق ابان عهد السلطان حسن الجلائري 740-757هـ / 1339-1356م	130
تحديد أهم المدن والبلدات في بلاد آشور	131
نماذج منتخبة لفخاريات اشورية غير منشورة من المتحف العراقي	132
قسطا بن لوقا الحكيم، ودوره في الحضارة العربية الاسلامية.	133
لغات الشرق الأدنى القديم المدونة بالخط المسماري	135
THE UNFORESEEABILITY THEORY GOES VIRAL!	136
أثر الردة على شروط صحة عقد النكاح في الفقه والقانون "دراسة مقارنة"	137
جدلية الحرية الشخصية بين التأصيل الديني والضغط القانوني	138
2016-131 النظام القانوني للمفاوضات السابقة على التعاقد"دراسة في القانون المدني الفرنسي رقم	139
حدود التنظيم التشريعي للحرريات العامة في مجال الأنشطة الخاصة والمهن المنظمة	140
حماية حقوق الأقليات بين الفقه الاسلامي و القانون الدولي	142
حقيقة الإرهاب بين الكتاب المقدس والقرآن الكريم -دراسة مقارنة-	143
تجديد الخطاب الديني عند مالك بن نبي ودوره في البناء الحضاري	144
أثر الالتزام بالواجبات الزوجية المشتركة في استقرار الأسرة وسعادتها	145
احكام الميثامفيتامين (الكريستال) في الفقه الاسلامي	146

.....	148
.....	149
.....	150
.....	151
.....	152
.....	153
.....	155
.....	157
.....	158
.....	159
.....	160
.....	162
.....	163
.....	164
.....	165
.....	167
.....	168
.....	169
KORONA VİRÜS SALGINI SÜRECİNDE İNSANLARIN UMUTSUZLUK DÜZEYLERİNİN ARAŞTIRILMASI	170
KORONA VİRÜS SALGINI SÜRECİNDE İNSANLARIN DEPRESYON VE ANKSİYETE DURUMUNUN ARAŞTIRILMASI	171
KORONA VİRÜS SALGINI SÜRECİNDE BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE TÜKENMİŞLİK DUYGULARININ ARAŞTIRILMASI	172
REKREASYONEL DANS AKTİVİTELERİNE KATILAN BİREYLERİN DANS YÖNELİK TUTUM VE MUTLULUK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	173
9-12 YAŞ GRUBU İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN SPOR YAPMA DURUMLARINA GÖRE BİLGİSAYAR OYUN BAĞIMLILIKLARININ İNCELENMESİ	174
BİREYLERİN YAŞAM KALİTESİ DÜZEYİNİN ÇEŞİTLİ DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE KARŞILAŞTIRILMASI	175
TAKIM VE MÜCADELE SPORCULARINDA CİNSİYETE VE SPOR YAŞINA GÖRE İLETİŞİM BECERİLERİ	177
SPOR YÖNETİCİLİĞİ BÖLÜMÜNDE ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRENCİLERİN SOSYAL MEDYA KULLANIMLARININ İNCELENMESİ	178
BEBEKLİ ANNELERİN REKREASYONEL ENGELLERİ ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ, TÜRK POPÜLASYONU İÇİN GEÇERLİLİK GÜVENİRLİLİĞİNİN YAPILMASI	179
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN YALNIZLIK VE AKADEMİK BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	180

YÖNETİŞİM VE ETİK İKİLEM AÇISINDAN BİR HİLE VAKA'SI: JAPON OLYMPUS ŞİRKETİ	181
MÜLTECİLERİN DİL YETERLİLİKLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ YOLUYLA ENTEGRASYONU: BİR AVRUPA BİRLİĞİ PROJESİ	182
YENİ GELEN MÜLTECİLERİN VE GÖÇ ALANINDA ÇALIŞAN PROFESYONELLERİN TOPLUMSAL UYUM PRATİKLERİ: AVRUPA DÜZEYİNDE ORTAK BİR ÇALIŞMA	184
9-12 YAŞ GRUBU İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN SPOR YAPMA DURUMLARINA GÖRE BİLGİSAYAR OYUN BAĞIMLILIKLARININ İNCELENMESİ	186
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAM ÇIKTILARININ YÜKSEKÖĞRETİM ÖĞRETMEN YETİŞTİRME VE EĞİTİM BİLİMLERİ TEMEL ALANI YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİNİ KARŞILAMA DÜZEYİNİN İNCELENMESİ	187

ŞEFFAFLIK VE DİJİTAL HABERLEŞME ÇAĞINDA YENİ SANSÜR BİÇİMİ: ÇIPLAK YAŞAMLAR

Doç. Dr. Murat GÜREŞÇİ - Giresun Üniversitesi

Özet

Byung-Chul Han'a göre "şeffaflık ve enformasyon toplumunun gürültü seviyesi çok yüksek." [1] İletişim kaynak ve hedef kitle arasında gerçekleşir. Bu ilişki sırasında gürültü dediğimiz unsurlar iletinin kaynaktan hedef kitleye ulaşmasını engeller. İletişim teknolojileri sayesinde eskiye kıyasla iletişimin engellenmesi zor ve insanların birbiriyle iletişim kurması çok daha kolay. Ancak Han'ın dediği gürültü seviyesi ile kastettiği; yeni iletişim teknolojilerinin sunduğu yeni araçlar ve bunlar vasıtasıyla yayılan imajların çokluğu gürültü seviyesini artırıyor. Bu araçlar sayesinde bilginin özgür biçimde dolaşıma sokulacağı bunun da eleştirel düşünceyi geliştireceği medeniyetimizin gelişimine katkı yapacağı düşünülüyordu. Sanılan aksi gerçekleşti. Netilikten daha çok niceliksel bir veri artışı oldu. İsteyen herkesin istediği herşeyi dilediği gibi yayımlayabildiği, dolaşıma sokabildiği, sayısız bir imaj bombardımanı altındayız. Han'ın bahsettiği bu yeni gürültü biçimini aslında yeni dönemin sansürü olarak da düşünebiliriz. Han'ın Şeffaflık Toplumu Kitabında bu imaj bolluğunu "çıplak yaşam" olarak düşünmekte ve herşeyin ortada ve açıkta olduğu basit, sıg ve iletişim için olmazsa olmaz olan gizemin yok olduğu bir yapı olarak tanımlamakta. 18.yüzyılda Bentham'ın çizdiği tutukluların gardiyanlar tarafından her yerden gözetlenebilmesi için daire şeklindeki hapisane tasavvuru panoptikon teknolojiyle birlikte artık hepimizin dijital göz hapsinde tutulduğu büyük bir hapishanenin içindeki birer mahkum durumuna indirgemekte. Bu yeni dönemdeki gözetleme ise bireylerin Han'ın 'çıplak yaşam' adını verdiği yöntemle yani kendi kendilerini tüketmeleriyle mümkün olabiliyor. Bu çalışmada dijital haberleşme çağında kitlelerin kontrol edilmesinde ve yeni bir sansür biçimi olarak Han'ın 'çıplak yaşam' kavramı etrafında sosyal medya vasıtasıyla bollaşan ve sürekli artan imajlar ile sanılanın aksine düşünce ve ifade özgürlüğünün gelişmesi yerine nasıl kısıtladığı ve eleştirel düşünmeyi nasıl etkilediği incelenmeye çalışılacaktır.

Anahtar kelimeler: Dijital haberleşme çağı, sosyal medya, mahremiyet

HALKLA İLİŞKİLER EĞİTİMİNDE YENİ ARAYIŞLAR: SOSYAL GİRİŞİMCİLİK

Doç. Dr. Murat GÜREŞÇİ - Giresun Üniversitesi

Özet

Bilgi ve dijital teknolojiler gelişiyor. Bu gelişmeyle beraber geleneksel kitle iletişim araçları; televizyon, gazete ve radyonun gücü azalıyor; bu güç, yeni teknolojilerin ortaya çıkardığı yeni araçlara kaymaya başlıyor. Bu yeni araçlar hedef kitleyle kurduğumuz iletişim biçimimizi de değiştiriyor. Sadece teknolojiye değil, toplumsal ve çevre konusunda da çok daha karmaşık ve zorlu sorunların yaşandığı bir dönemdeyiz. Küresel ısınma tehdidi, virüs salgınları, çevresel sorunlar, jeopolitik riskler vb. Uluslararası Para Fonu (IMF) Başkanı Kristalina Georgieva. Davos'ta 'Dünyada yeni normalin 'belirsizlik' olduğunu söylüyor. Şirketler her zamankinden daha fazla sosyal duruş sergilemek zorunda. Çünkü genç nesil şirketlerden, kamu otoritesinden toplumsal ve çevre konularında daha fazla duyarlılık istiyor. İşveçli iklim aktivisti Greta Thunderbeg ve daha birçok genç toplumsal ve çevre konularında her zamankinden daha duyarlı ve şirketler ile kamu otoritesini inisiyatif alma konusunda çok fazla zorluyorlar. Böylesine değişen ve gelişen bir çevrenin ortasında eğitimi de yeniden düşünmeli, özelinde halkla ilişkiler eğitimini yeniden bakmalıyız. Toplumsal ve çevre sorunlarının çözümünde serbest piyasa esaslı yöntemleri benimseyen, hedeflerini kısa vadeli değil, uzun vadeli toplumsal etkileri artırmaya yönelik sosyal girişimcilik halkla ilişkiler eğitimindeki yeni arayışlarımıza bir katkı sağlayabilir mi? Bu çalışma sosyal girişimcilik fikrinin halkla ilişkiler eğitiminde yeni arayışlara bir yanıt mıdır sorusu etrafında halkla ilişkiler eğitimini yeniden düşünmeyi amaçlanmaktadır.

Anahtar kelimeler: Halkla İlişkiler Eğitimi, Sosyal Girişimcilik

AKILLI KENT YAKLAŞIMININ YÖNETİŞİM AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Doç. Dr. H.Burçin HENDEN ŞOLT - Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

Özet

Dinamik dünya düzeni ve sürekli gelişim baskısı kentler üzerinde etkisini göstermektedir. Gelişen kent olgusu, 21. yüzyılın gereklerine uygun niteliklere sahip olabilme arzusunu taşımaktadır. Günümüzde kent yönetimleri “idareci” sıfatlarını bırakarak “hizmet sunan” konumuna oturtulmaktadır. Dünya ölçeğinde dijital anlamda yaşanan ilerlemelerin kentsel hizmetlere aktarılması ve bunların bütünsel planlama yaklaşımıyla sentezlenmesi önemlidir. Bunu görebileceğimiz çağdaş kent planlama yaklaşımı akıllı kentlerdir. Akıllı kentler; hizmetlerin etkin ve verimli kullanılmasına pratik çözümler sunan; bilgi iletişim teknolojileri sayesinde ekonomik ve toplumsal fayda sağlayan kent yönetimi yaklaşımlarıdır. Akıllı kent sadece hizmetlere dijital çözümler üreten bir yaklaşım değildir. Akıllı şehir vizyonu kent kültürünü koruyan, sosyal ve ekonomik yerel kalkınma olanaklarını geliştirebilen, katılımcılığı destekleyen, sürdürülebilir gelişmeyi hedef alan bütünsel bir yaklaşımdır. Bu bütünsellik yönetim ortamının sağlanması ile daha olumlu sonuçlar doğurabilir. Bu çalışma akıllı kent uygulamalarının organize edilebilmesinde yönetim yaklaşımının etkilerini irdelemektedir. Sağlanabilecek yönetim ortamı ve akıllı kent uygulamalarıyla kentsel ortama ekonomik, sosyal ve psikolojik katkılar sağlanabilecektir. Ancak yine de, kentsel kültürün buna uygun hale getirilmesi akıllı kentin benimsenme durumunu etkileyecektir.

Anahtar kelimeler: Kent, kent planlama, yönetim, akıllı kentler

YAŞLI DOSTU ŞEHİRLER VE KENTSEL YAŞAM KALİTESİ

Doç. Dr. H.Burçin HENDEN ŞOLT - Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

Özet

Kentsel yaşamın en önemli özelliklerinden biri heterojen yapısıdır. Başka bir deyişle kentler; yaş, köken, gelir, etnik yapı, din vb. açılardan farklı nitelikteki kentlilerin birarada yaşadığı mekanlardır. Paydaşların kentsel mekanları kullanma biçimi ve yerel yönetimlerden beklentilerinin değişken olması olağandır. Dünya Sağlık Örgütü'nün kronolojik sıralamasına göre; 0-18 yaş arası: ergen, 18-65 yaş arası: genç, 65-74 yaş arası: genç-yaşlı, 74-84 yaş arası: yaşlı, 85 yaş ve üzeri: çok yaşlı kabul edilmektedir. Bu çalışma yaşlı bireylerin yaşam kalitesini yükseltmeyi hedefleyen yaşlı dostu şehir yaklaşımını irdelemektedir. Yerel yönetimlerin güncel hizmet yelpazelerinin tartışıldığı çalışmada; kentlerin yaşlılara sunabildiği hizmetler, sağlık dostu kentler üzerinden yorumlanmaktadır. Dünya ve Türkiye'deki örnekler incelenmektedir. Kentsel yaşam kalitesinin artışı sağlayacak bu planlama yaklaşımı sayesinde toplumlarda aktif ve sağlıklı yaşlanmanın önemi vurgulanmaktadır. Türk kültüründe hassas bir konu olan yaşlıya hürmet tavrının uluslararası bir yansıması olarak yaşlı dostu kentlerin yaygınlaşması şehirlerin geneline olumlu yansıyacaktır. Kent genelinde sağlıklı yaşamın öneminin anlaşılması önemli bir etkidir. Kentsel hizmetlerin bu yönde organizasyonu kentsel mekanların tasarım ilkelerine ve sosyal yapıya etki etmektedir. Yaşlı dostu kentler her açıdan kentsel gelişimi olumlu etkileyebilecek unsurlara sahiptir. Günümüz kentlerine yapılacak bu yöndeki düzenlemelerin geleceğe yönelik yatırım olarak algılanması gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: Kent,kent planlama,yaşlı dostu kent,kentsel yaşam kalitesi

KENTSEL DEMOKRASİ VE GÜNDEM 21

Doç. Dr. H.Burçin HENDEN ŞOLT - Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

Özet

Son yıllarda yönetim ve denetim anlayışında yaşanan gelişmeler kentlerde de görülmektedir. Kent yönetimleri yerel demokrasinin anahtarı niteliğindedir. Halkın karar almada etkili olmasını sağlayacak katılım tekniklerinin geliştirilmesi önemlidir. Bunun yapılabileceği uygulamalardan biri Gündem 21dir. Gündem 21; kalkınma ve çevre işbirliğinde küresel uzlaşmanın ve politik taahhütlerin en üst düzeydeki ifadesi olarak nitelendirilmektedir. Bu yaklaşımda kentlilerin etkin olarak katılımını sağlayacak programlar geliştirmek ve uygulamaya çalışmak amaçlanmaktadır. Çağdaş kent planlama yaklaşımlarından biri olan Gündem 21, temel gereksinimlerin karşılanması, yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve güvenli bir geleceğin sağlanması yönündeki öncelikleri kapsamaktadır. Dünyada ve Türkiye’de bu uygulamanın örnekleri mevcuttur. Bu çalışma kent planlama açısından oldukça önemli olan katılım olgusunu Gündem 21 uygulamaları üzerinden irdelemektedir. Yerel demokrasinin geliştiren ve kentli odaklı bir kent planlama olan Gündem 21, demokratik ve şeffaf bir bakış açısıyla kentin gündeminde sosyal, ekonomik ve ekolojik iyileşmeler doğurabilecektir. Yaşadığımız çağda kentlerde görülen sorunlara toplumsal uzlaşmayla çözüm önerileri getirebilmesi hem kentsel hem ülkesel bazda domino etkisi yapabilecek güçtedir. Bu nedenle başarılı Gündem 21 uygulamalarının bilinirliğinin artırılmasına çalışılmalıdır.

Anahtar kelimeler: Kent,Kent Planlama,Gündem 21

TURİSTLERİN DENEYİM ETTİKLERİ DESTİNASYON ÇEVİRİMİÇİ SATIN ALMA DAVRANIŞLARINI BELİRLEMeye YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA: İĞNEADA ÖRNEĞİ

Dr. Öğr. Üyesi Aydın ÜNAL - Kırklareli Üniversitesi

Dr. Öğr. Görevlisi Gizem ÖZGÜREL - Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Özet:

Çalışmada, Türkiye'nin Trakya Bölümü'nde Kırklareli ili sınırları içerisinde yer alan İğneada destinasyonunu ziyaret eden yerli turistlerin destinasyon ve destinasyon turizm işletmeleri hakkında deneyim ettikleri çevrimiçi satın alma davranışlarının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda hazırlanan anket formu 1 Ağustos-20 Eylül 2019 döneminde İğneada destinasyonunu ziyaret eden ve çevrimiçi satın alma deneyimi yaşayan toplam 310 yerli turiste yüz yüze iletişim kurularak ulaştırılmıştır. Anket formlarından elde edilen veriler SPSS istatistiksel veri programında analize tabi tutulmuştur. Araştırmaya dâhil edilen ve analize uygun 290 anketten elde edilen verilerle yapılan analizler neticesinde turistlerin çoğunluğunun tatilleri süresince en az bir (%29) veya 1-3 kez (%37) çevrimiçi satın alma deneyimi yaşadıkları ve katılımcıların çevrimiçi satın alımlarında konaklama (%25), ulaşım ve çevre gezileri (%33) ve yeme içme alternatiflerini (%23) deneyimledikleri belirlenmiştir. Turistlerin çevrimiçi satın alma davranış boyutlarını; istenilen zamanda hizmet ve teslimat, destek ve güvenlik, fiyat ve ödeme, içerik ve bilgilendirme algılamaları ve değerlendirmeleri yüksek ve pozitif düzeyde gerçekleşmiştir. Yerli turistlerin araştırma ifadelerine katılımları ise yüksek ve pozitif düzeyde (=4,36-4,60) gerçekleşmiştir. Turistlerin özellikle çevrimiçi kanallarda ve araçlarda satılan ürünlerin ve hizmetlerin güvenilir şekilde teslimatının yapılması, detaylı bilgilerinin bulunması, teslimat tarihlerinin önceden ve kesin olarak bilinmesi, kredi kartı ve diğer ödeme yöntemleri ile ödenebilmeleri, satış yapılan kanalların ve araçların kolay kullanılabilir olmaları, kişilere özel hazırlanmış indirim ve kampanya bilgilendirmelerinin yapılması, kredi kartı ve diğer taksitli ödeme seçeneklerinin bulunması, üyelik temelli kayıt ve üyelere özel kampanya bilgilendirmelerini yapılması ve ürünlere ve hizmetlere yönelik satın alma sonrası destek hizmetlerinin varlığı ifadelerine katılımları yüksek düzeyde gerçekleşmiştir. Ancak yine yüksek olmakla birlikte fiyatı düşen ürünlerin ihtiyaç olmasa bile satın almaya teşvik etmesi, ürünlerle ve hizmetlerle ilgili paylaşılan yorumlar, indirim ve kampanya bilgilendirmelerinin yapılması ifadelerine katılımları ise daha düşük düzeyde gerçekleşmiştir.

Anahtar Kelimeler: Destinasyon, Satın Alma Davranışı, Çevrimiçi Alışveriş Deneyimi, Yerli Turist, İğneada.

MÜSLÜMAN-DOSTU OTEL STANDARTLARI İÇİN BİR MODEL ÖNERİSİ: IHATO ÖRNEĞİ

Doç. Dr. Ömer Akgün TEKİN - Akdeniz Üniversitesi

Emrullah Ahmet TURHAN - Süleyman Demirel Üniversitesi

Özet:

Müslüman seyahat pazarı, son yıllarda turizm alanında gelişmeyi hedefleyen birçok ülkenin dikkatini çekmektedir. Küresel pazara dair ortaya konulan istatistikler ve gelişim projeksiyonları, ekonomik açıdan cezbedici veriler sunmaktadır. Ancak, Müslüman seyahat pazarına yatırım yapmak isteyen destinasyonlar için altyapı hazırlıklarının önemli bir kısmı, konaklama işletmelerinin hizmet ve ürün nitelikleri ile ilgilidir. Müslüman seyahat pazarının özellikle helal turizm segmentine hitap etmeyi hedefleyen destinasyonlarda, konaklama işletmelerindeki ürün ve hizmetlerin de Müslüman-dostu bir niteliğe erişmeleri gerekmektedir.

Müslüman-dostu konaklama işletmelerinin taşınması gereken nitelikler ile ilgili olarak çeşitli ülkelerin kurum ve kuruluşları tarafından hazırlanmış olan bazı çalışmalara erişebilmek mümkündür. Ancak bu nitelikler konusunda koşul ve anlayış farklılıklarından dolayı, evrensel düzeyde kabul görmüş bir model bulunmamaktadır. Türkiye de Müslüman seyahat pazarında önemli destinasyonlardan biridir. Ancak Türkiye’de de helal turizm sektörünün ihtiyaçlarını karşılayan ve uygulanabilir bir Müslüman-dostu otelcilik standardı mevcut değildir. Bu çalışmada, helal turizm sektöründe hizmet veren Müslüman-dostu konaklama işletmelerinin taşınması gereken nitelikler hakkındaki bu boşluğa odaklanılmıştır. Çalışmanın temel amacı, Müslüman-dostu konaklama işletmelerinin taşınması gereken nitelikler hakkında bir sınıflandırma modeli önerisi geliştirmektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden odak grup görüşmesi tekniği kullanılmıştır. Çalışmanın amacının gerçekleştirmek için, öncelikle literatür taraması yapılarak Müslüman-dostu konaklama işletmelerinin taşınması gereken nitelikleri içeren bir madde havuzu oluşturulmuştur. Ardından bu havuzu oluşturan maddeler helal turizm alanında çalışan akademisyenlerin ve IHATO (Uluslararası Helal Turizm Derneği) üyesi sektör temsilcilerinin görüşüne sunulmuş, Türkiye için sektörde uygulanabilir bir model önerisine ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda önerilen modelde, Müslüman-dostu konaklama işletmeleri 4 sınıfa ayrılmış ve bu işletmelerin tüm sınıflarında toplam 69 adet nitelik tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Helal turizm, İslami turizm, Standart, Müslüman-dostu otel, Müslüman-dostu otel standartları

MÜSLÜMAN-MUHAFAZAKÂR TURİSTLERİN TATİL EĞİLİMLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Doç. Dr. Ömer Akgün TEKİN - Akdeniz Üniversitesi

Emrullah Ahmet TURHAN - Süleyman Demirel Üniversitesi

Özet:

Müslüman seyahat pazarı üzerine yapılan araştırmalar, her geçen yıl bu pazarın dikkate değer düzeyde büyüme gösterdiğini ortaya koymaktadır. Küresel düzeyde ve Türkiye özelinde artan gelir ve eğitim seviyesi, kent hayatının getirdiği itici faktörler, yeni keşfedilen destinasyonlardan ve turizm türlerinden temellenen çekici faktörler gibi sayılabilecek çok sayıda etken, bu pazardaki turistlerin de turizme katılımlarını olumlu yönde etkilemektedir.

Müslüman seyahat pazarının en önemli karakteristik özelliği, bu pazarda yer alan bazı turistlerin turizm faaliyetlerine katılım gösterirken İslami bir takım hassasiyetlere göre hareket etmeleridir. Müslüman seyahat pazarında kendini dini anlamda muhafazakâr olarak tanımlayan bu turistler, gerek turistik davranışlarını şekillendirirken, gerekse de turizm hizmetlerinden istifade ederken, İslami kurallar çerçevesinde bir turizm deneyimi gerçekleştirmeyi istemektedirler. Bu nedenle, bu pazarı oluşturan turistlerin kendine özgü bir takım karakteristik özellikleri mevcuttur. Bu karakteristik özellikler, pazardaki turistlerin turistik taleplerine de yansımakta ve tatil eğilimleri üzerinde de büyük oranda etkili olmaktadır.

Bu araştırmada, Müslüman seyahat pazarı içerisinde kendini dini anlamda muhafazakâr olarak tanımlayan turistlerin tatil eğilimlerine ilişkin tanımlayıcı bazı bulgular elde etmek temel amaç olarak belirlenmiştir. Araştırmanın alt amacı ise katılımcıların tatil eğilimleri ile çeşitli demografik karakteristikleri ve kişisel özellikleri arasındaki ilişkileri incelemektir. Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tanımlayıcı araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın evrenini Müslüman-dostu otelcilik konseptinde hizmet veren yedi konaklama işletmesinde kalan ve kendini dini anlamda muhafazakâr olarak tanımlayan turistler oluşturmaktadır. Yapılan saha araştırmasında yedi farklı konaklama işletmesinden 1260 turiste ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda, katılımcıların tatil eğilimlerine ilişkin bulgular elde edilmiş ve bu eğilimler ile katılımcıların çeşitli demografik karakteristikleri ve kişisel özellikleri arasında anlamlı ilişkilerin olduğu belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Helal turizm, İslami turizm, Müslüman seyahat pazarı, Müslüman turist, Muhafazakâr turist, Tatil eğilimleri

YAŞ MEYVE-SEBZE PİYASASINDAKİ AKTÖRLERİN PLANLANAN YENİ HAL YASASINA BAKIŞ AÇILARI

Prof. Dr. Zeki BAYRAMOĞLU - Selçuk Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Zuhâl KARAKAYACI - Selçuk Üniversitesi

Kemalettin AĞIZAN - Selçuk Üniversitesi

Süheyla AĞIZAN - Selçuk Üniversitesi

Merve BOZDEMİR - Selçuk Üniversitesi

Özet:

Küreselleşme sürecinin toplumsal ve ekonomik açıdan yarattığı değişimler nedeniyle; mal ve hizmet piyasalarında rekabet üstünlüğü sağlamaya yönelik çabalar artmıştır. Rekabet üstünlüğünü sağlamak için piyasa ihtiyaçlarına hızla cevap verebilen, kaliteli, katma değeri yüksek, sürdürülebilir, analitik olarak planlanmış üretim ve pazarlama hizmetlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Türkiye'nin tarımsal üretim özellikleriyle öne çıkan bir ülke olması nedeniyle tarım sektörü açıdan rekabet üstünlüğüne doğrudan, diğer sektörlerin rekabet üstünlüğüne dolaylı yollardan sağlayacağı katkıların oranı yüksektir. Tarım sektörü bu yönüyle Türkiye'de ekonomik açıdan stratejik bir konuma sahiptir. Tarım sektörü içerisinde ise alt sektörlerden biri olan yaş meyve-sebze; sahip olduğu pazar payı, arz zincirinde yer alan çok sayıda aktör ve iç-dış pazarda sahip olunan tüketici kitlesi nedeniyle küresel rekabet üstünlüğü açısından değer yaratmaktadır. Yaş meyve-sebze sektöründe pazarlamaya yönelik çeşitli kanallar olup, genellikle toptancı halleri tercih edilmektedir. Kalite standartlarına, gıda güvenliğine ve serbest rekabet koşullarına uygun şekilde yaş meyve-sebze tedarikinin, satışının ve dağıtımının gerçekleştirildiği toptancı hallerinde, üretici ve tüketiciyi korumaya yönelik en uygun pazarlama koşullarının oluşturulması için çalışılmaktadır. Tüm bu süreçte toptancı halleri; belediyelere gelir sağlanması, istihdam alanları yaratılması, dış ticaret faaliyetleriyle döviz elde edilmesi, ürünlerin kaliteli ve hızlı dağıtımının gerçekleştirilmesi gibi rolleri de üstlenmektedir. Sahip olunan rollerin güçlendirilmesi ve rekabet gücünün artırılması amacıyla yönelik olarak kayıt dışılığı engellemek üzere Türkiye'de 11.03.2010 tarihli ve 5957 sayılı kanun ile Hal Kayıt Sistemi'ni kurmuştur. Bu hal yasasının devamında komisyonculuğun düzenlenmesine yönelik yeni bir hal yasası planlanmaktadır. Çalışma kapsamında piyasa aktörlerinin yeni hal yasasına bakış açısının incelenmesi amaçlanmaktadır. Meyve-sebze çeşidinin çok olması nedeniyle çalışmada; domatesin pazarlama kanallarında rol alan aktörler belirlenmiş, Antalya ilinde domates üretiminin yoğun olarak gerçekleştirildiği ilçelerde (Aksu, Alanya, Demre, Kaş, Kepez, Kumluca, Manavgat ve Serik) toplam 232 üreticiyle görüşülmüştür. Seçilen ürünün nihai tüketiciye ulaştığı kanalların belirlenmesi amacıyla Ankara, İstanbul, Konya, İzmir ve Antalya hallerinde 116 komisyoncu ile anket gerçekleştirilmiş, bu illerde toplam 40 adet; pazar, market ve manavdan fiyat verisi toplanmıştır. Yapılan görüşmelerde yüz yüze anket yöntemi kullanılmış; üretici, komisyoncu, tüccar, pazarcı, manav ve market sahiplerinin hal yasasına yönelik bakış açıları incelenmiştir. Çalışmanın sonunda üreticilerin %90'ının yeni hal yasasına bakış açısının olumsuz olduğu, komisyoncuların üreticiler açısından pazarlama departmanı ve finansal garantör olarak

görüldüğü tespit edilmiştir. Diğer piyasa aktörlerinin de planlanan hal yasasını genel olarak olumsuz değerlendirdiği belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Hal yasası,tarım,komisyoncu,meyve,sebze

POST TRUTH, EKO ODALAR VE FILTRE BALONCUKLARI

Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Burcu ŞAHİN - İstanbul Gelişim Üniversitesi

Özet:

Tarihin her döneminde ifadenin kazandığı her yeni araç, kendi toplumsal düzenini de beraberinde getirmiştir. Bununla birlikte yeni medya sadece yeni bir iletişim aracı değil; bütün iletişim araçlarını bünyesine alarak nitelik ve özünü değiştiren, dönüştüren, üretici ve tüketiciler arasındaki bütün dengeleri yerinden oynatan bir kavramdır. İfadenin yataylaşması ve özgürleşmesi olarak niteleyebileceğimiz bu durum bir yandan medyayı profesyonel meslek mensuplarının tekelinden çıkarırken diğer yandan siyasi, toplumsal ve ekonomik boyutlarda yeni sorunları da beraberinde getirmiştir. Günümüz toplumlarında kendine çok geniş bir uygulama ve yayılma alanı bulan post truth bu sorunlardan biridir. Post truth kavramıyla birlikte yeni medya siyasi ve ekonomik kutuplaşmaların gerek ulusal gerek uluslararası alanda “kendi kitlelerini” istedikleri gibi biçimlendirdikleri gerçekliklerle yönlendirdikleri bir alan haline gelmiştir. Bununla birlikte algoritmalar ve bilinçli tercihleriyle kendi çevreleri ve inançlarıyla sınırlanan kullanıcılar da alternatif düşünce ve yorumlara kendilerini kapatmakta; olaylara ve olgulara sınırlı bir çerçeveden bakmaktadır. Kullanıcılar, otomatik filtrelemeyle, önyargılarını aşmalarına ya da fikirlerini değiştirmelerine neden olabilecek enformasyonla hiç karşılaşmamakta; yalnızca kendi düşüncelerini besleyen ve yansıtan bilgi ve içeriklere maruz kalmaktadırlar. Bu kapalı bakış açısı, toplumda var olan kutuplaşmaları körüklediği gibi; kullanıcıların kendi önyargı ve inançlarıyla örtüşen bilgi ve içerikleri yalan olduğu açık bir biçimde belli olsa dahi sorgulamadan kabul etmesine ve savunmasına da neden olmaktadır. Bu noktada post truthla mücadelede iki farklı boyutun gerekliliği göze çarpmaktadır; birincisi teknolojinin desteğiyle yalan haberin oluşturulması ve yaygınlaştırılmasının önüne geçilmesi ikincisi ise kişisel duygu ve düşünceleriyle somut gerçekliği görmezden gelme eğilimi gösteren kitlelerin bu eğilimlerinin nedenlerinin anlaşılması suretiyle kitlelerin bilinçlendirilmesi ve eğitilmesidir. Bu çalışmanın konusunu post truthun kavramsal bir analizi oluşturmaktır. Çalışmada literatür taraması esas alınmış olup nedenleri ve sonuçları ile post truthun toplumsal hayatta önemine dikkat çekilerek mücadele yöntemlerinin araştırılması amaçlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Post Truth, Yeni Medya,Eko Odalar,Filtre Baloncuğu,Etik

AVRUPA TOPLUM GÜVENLİĞİ VE GÖÇÜN GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ

Arş. Görevlisi Selin ERKUL - Akdeniz Üniversitesi

Yasemin NAZ ACAR - Akdeniz Üniversitesi

Özet:

Soğuk Savaş'ın sona ermesi ve uluslararası ilişkilerde meydana gelen değişim, güvenlik kavramının yeniden tanımlanmasına neden olmuş ve güvenlik, geleneksel tanımlamasından çıkarak derinleşmiş ve anlamı genişlemiştir. Göç, bu yeni tanımlama içerisinde bir "tehdit" olarak algılanmış ve bu sebeple istikrarsızlığın ve güvensizliğin kaynağı olarak görülmüştür. Avrupa için önemli bir sorun olarak gündeme gelen göç konusu "kimlik" olarak tanımlanan güvenlik konularının yeniden tartışılmasına neden olmuştur. Bugün, Avrupa toplumu için göç ve güvenlik kavramları yine ve yeniden düşünülmesi gereken kavramlar olmuşlardır. Özellikle devlet güvenliği, insan güvenliği ve toplumsal güvenlik alanları ön plana çıkmıştır. 1990'larda Avrupa'nın toplum güvenliği konusu özellikle Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Doğu Avrupa'nın Batı Avrupa'ya bütünleşme sürecinde gündeme gelmiş ve bu entegrasyonun tetiklediği göçün Batı toplumu için tehdit olarak algılanması toplum güvenliği çalışmalarını ön plana çıkarmıştır. 2011'de Suriye'de başlayan iç savaşı sonucunda Avrupa'ya göç dalgası konuyu yeniden "önemle" gündeme getirmiştir ve Avrupa'nın öncelikli olarak önlem alınması gereken konuları arasında göçü zirveye taşımıştır. Göçlerin artan etkileri ise devletleri ve toplumları önlem alma mecburiyetinde bırakmış ve konuyu önemli bir gündem maddesi haline getirmiştir. Avrupa için önemli bir sorun olarak gündeme gelen göç konusu "kimlik" olarak tanımlanan güvenlik konularının yeniden tartışılmasına neden olmuştur. Bugün, Avrupa toplumu için göç ve güvenlik kavramları yine ve yeniden düşünülmesi gereken kavramlar olmuşlardır.

Anahtar kelimeler: Toplumsal Güvenlik, Göç, Güvenlikleştirme, Avrupa Toplum Güvenliği.

GÖÇ OLGUSUNUN TÜRKİYE-AVRUPA BİRLİĞİ İLİŞKİLERİNE YANSIMASI

Yasemin NAZ ACAR - Akdeniz Üniversitesi

Arş. Görevlisi Selin ERKUL - Akdeniz Üniversitesi

Özet:

Türkiye'nin Avrupa Birliği ile ilişkileri ilk olarak 31 Temmuz 1959 tarihinde topluluk üyeliğine müracaatı için başlamış ve 1964 yılında Ankara Antlaşması ile resmiyet kazanmıştır. Sonrasında da Türkiye'nin 1999 yılında aday ülke statüsünü kazanması Türkiye için önemli bir adım olmuş aynı zamanda da Avrupa'nın geleceği için değişim sağlayıcı bir aktör olarak kilit ülke konumunda algılanmıştır. Elli yılı aşın bu süreçte, Türkiye Avrupa Birliği yolunda önemli mesafeler kat etmiştir. Avrupa Birliği için büyük önem taşıyan Avrupa'ya göç sorunu Avrupa yönünden "kriz" halini almıştır. Özellikle Afrika ve Ortadoğu gibi bölgelerde yaşanan istikrarsızlıklar, bölgede yaşayan halkın göç etmesine sebep olmuştur. Bu bölgelerden gelen göçmen ve mültecilerin sayısındaki artış Avrupa için de büyük tedirginlik oluştururken, çatışmalardan kaçan göçmen ve mülteciler Avrupa'da daha iyi bir yaşam umuduyla Türkiye'yi geçiş noktası olarak kullanmışlar ve yasadışı yollarla Avrupa'ya göç etmişlerdir. Hedef ülke konumunda olan Türkiye 1990'lardan itibaren özellikle Avrupa Birliği sürecinin Türkiye'ye yapmış olduğu etkileri üzerine somut ve gerçekçi politikalar izlemiştir.

Anahtar kelimeler: Avrupa Birliği, Göç, Türkiye, İkili Politikalar.

AKŞEMSEDDİN DİVANINDAN ÖRNEKLER -VIII-

Doç. Dr. Muhammed Ali YILDIZ - Bartın Üniversitesi

Özet:

Geleneksel olarak Ankara’da düzenlenen 3. Uluslararası Hacı Bayram Veli Sempozyumunda “Akşemseddin’in Hayatı, Eserleri ve Divanından Örnekler” başlığı ile sunup, tam metnini de ilgili sempozyum yürütme kurulunun bastırıldığı bildiri kitabında yayımlatarak başlattığımız ‘Akşemseddin Divanından Örnekler’ serisinin sekizincisini, 12. Güncel Araştırmalarla Sosyal Bilimler Kongresinde sunmayı planlamaktayız. Bu kongrede Akşemseddin’in tasavvufi muhtevalı 38 adet şiirinden 3 adet şiirini latinize edip, günümüz dil içi çevirisi eşliğinde sunmayı planlamaktayız. Çalışmamızın sonuç kısmında ise ilgili üç şiir hakkında tasavvufi açıdan değerlendirmeler yapmayı düşünmekteyiz. Ayrıca çalışmamızın en sonunda yer alacak ekler kısmına, kullandığımız üç şiirin el yazma orijinal görüntülerini de koymak arzusundayız. Bu sempozyumda sunmayı planladığımız “Akşemseddin Divanından Örnekler -VIII-” başlıklı seriye kadar serüven kısaca şu şekildedir. İlkini 3. Hacı Bayram Veli Sempozyumunda “Akşemseddin’in Hayatı, Eserleri ve Divanından Örnekler” başlığı ile sunduğumuz serinin ikinci ve üçüncüsünü “Akşemseddin Divanından Örnekler -II-” ve “Akşemseddin Divanından Örnekler -III-” başlıkları ile Çorum’da Hitit Üniversitesi ev sahipliğinde ‘Uluslararası Akşemseddin Sempozyumunda’ sunduk ve tam metin bildirisini ilgili sempozyum yürütme kurulunun bastırıldığı bildiri kitabında yayımlattık. Dördüncüsünü, Antalya’da ‘5. Uluslararası İnsan, Toplum ve Spor Bilimleri Sempozyumunda’ “Akşemseddin Divanından Örnekler -IV-” başlığıyla sunduk ve tam metin bildirisini de ilgili sempozyum yürütme kurulunun bastırıldığı bildiri kitabında yayımlattık. Beşincisini, Gaziantep’te düzenlenen Uluslararası Sanat ve Estetik Sempozyumunda sunduk fakat tam metin bildiri olarak yayımlamak yerine sempozyum yürütme kurulunun bize sunduğu imkan doğrultusunda uluslararası endekslerde taranan “Jass” dergisinde, daha önceki bildirilerde de sunup tam metin bildiri olarak ta yayımladığımız şiirler ile birlikte “Akşemseddin Divanından Seçmeler” başlığı ile makale yapmaya karar verdik. Altıncısını, Paris’te düzenlenen ‘Uluslararası Erasmus Plus’ sempozyumunda “Akşemseddin Divanından Örnekler -VI-” başlığında sunduk ve tam metin bildiri olarak ilgili bildiri kitabında yayımlattık. Yedincisini ise “Akşemseddin Divanından Örnekler -VII-” başlığı ile Antalya’da ‘Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Kongresi’ bünyesinde sunup, ilgili sempozyumun yürütme kurulu tarafından basılan bildiri kitapçığında tam metin bildiri olarak yayımlattık. İnşallah bu sempozyumda da sekizincisini sunarak serimizi devam ettirmek arzusundayız. Çaba bizden muvaffakiyet Allah’tandır.

Anahtar kelimeler: Akşemseddin, Latinize, Şiir, Divan, Sempozyum

KONYA'DAKİ KENTSEL REKREASYON ALANLARINA YÖNELİK ALGININ SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Doç. Dr. Murat KOÇYİĞİT - Necmettin Erbakan Üniversitesi

Coşku EREN - Necmettin Erbakan Üniversitesi

Özet:

Kentsel rekreasyon alanları kent için kapsamlı bir ekonomik potansiyel ortaya çıkarmaktadır. Turizm açısından önemli bir çekicilik merkezi haline gelen kentsel rekreasyon alanları, kentlerin sosyo-kültürel, ekonomik ve gelişmişlik düzeylerine önemli katkılar sağlamaktadır. Özellikle günümüzde gelişmiş modern kentlerde çok amaçlı, ilgi çekici, kentin markalaşmasına katkı sunan rekreasyon alanlarına rastlamak mümkündür. Bu doğrultuda Konya'daki kentsel rekreasyon alanlarına yönelik algının sosyo-demografik özellikler bağlamında incelemek çalışmanın odak noktasıdır. Bu amaç doğrultusunda, Mevlana Müzesi, Konya Kelebekler Vadisi ve 80 Binde Devri Alem rekreasyon alanı ziyaretçileri araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Fakat araştırma kapsamında bu alanları ziyaret eden kişilerin tamamına ulaşmak zaman kısıtı ve örnekleme ulaşım zorluğundan dolayı, araştırma olasılığa dayalı olmayan örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen fark testleri sonucunda Konya'daki kentsel rekreasyon alanlarına yönelik algının cinsiyet, yaş, gelir ve medeni durum değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar içermediği ($p>,05$), ancak Konya'daki kentsel rekreasyon alanlarına yönelik algının eğitim durumu ve Konya'da ikamet edip etmeme durumuna göre anlamlı farklılıklar içerdiği ($p<,05$) sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda kentsel rekreasyon alanlarının algı düzeylerinin eğitim durumu ve şehirde ikamet edip etmeme durumuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Kent, Kentsel Rekreasyon Alanları, Kent Algısı, Kentsel Çekicilikler

**“REKREASYON” KAVRAMINA YÖNELİK METAFORİK ALGILARIN İNCELENMESİ:
TURİZM FAKÜLTESİ REKREASYON YÖNETİMİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİ
ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA**

Doç. Dr. Murat KOÇYİĞİT - Necmettin Erbakan Üniversitesi

Coşku EREN - Necmettin Erbakan Üniversitesi

Özet:

Rekreasyon, serbest zaman veya boş zaman faaliyeti olarak da ifade edilmekte, aynı zamanda, serbest zamanın belirli ölçütlerle kullanımını oluşturmaktadır. Fizyolojik ihtiyaçlar ve çalışma saatleri dışındaki zamanlar serbest zaman olarak ifade edilmektedir. Rekreasyon, serbest zamanda gönüllü olarak yapılan, bireyi mutlu eden ve kişisel fayda sağlayan faaliyetler bütünüdür. Bu doğrultuda çalışmanın amacı Necmettin Erbakan Üniversitesi Turizm Fakültesi Rekreasyon Yönetimi bölümü öğrencilerinin Rekreasyon kavramına yönelik metaforik algılarını tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların Rekreasyon kavramına ilişkin sahip oldukları metaforları belirlemek amacıyla “Rekreasyon...dır. Çünkü...” ibaresini tamamlamaları istenmiştir. Bu yönüyle araştırma, olgubilim desenine göre tasarlanmış ve toplanan veriler içerik analizi yöntemi ile test edilmiştir. Elde edilen yanıtlara göre 36 farklı metafor ortaya çıkmış, bu metaforlar “fizyolojik ihtiyaçlar”, “psikolojik ihtiyaçları”, “zaman yönetimi” ve “canlı-cansız bir varlık olarak” olarak rekreasyon kategorilerinde toplanmıştır. Katılımcıların rekreasyon kavramına yönelik genel itibariyle pozitif metaforlara sahip oldukları görülmüştür. Bulgular doğrultusunda katılımcıların rekreasyon yönetimi eğitimi ile aldıkları kavramsal çerçeveden etkilendiklerinin tespit edilmesinin yanı sıra rekreasyonu temel bir ihtiyaç olarak değerlendirdikleri de belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Rekreasyon, Metafor, Algı, Turizm

OSMANLI DEVLETİ VE TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NDE ŞANLIURFA'DA TARIM FAALİYETLERİNİN TARİHİ GELİŞİMİ

Prof. Dr. Yüksel KAŞTAN - Akdeniz Üniversitesi

Seda ALPASLAN - Akdeniz Üniversitesi

Özet:

Bu çalışmada tarım faaliyetlerinin Şanlıurfa'da Cumhuriyet Dönemi tarihi gelişimi ele alınmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında Şanlıurfa'daki tarım faaliyetleri belirlenmiştir. Tarım faaliyetleri içinde ziraat ile hayvancılık göstergelerine yer verilmiştir. Ziraat göstergeleri arasında hububat üretimi, ziraat makineleri, Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu, biçerdöver, traktör sayıları ve Devlet Su İşlerince sulanan araziye yer verilmiştir. Şanlıurfa'da Atatürk, DP ve Planlı Kalkınma Döneminde tarım faaliyetlerinin tarihi gelişimi incelenmiştir Şanlıurfa'da sanayileşme öncesinde gerek ziraat ve gerekse hayvancılık çok önemli yer tutmuştur. Çalışmanın sonunda süreç içerisinde Şanlıurfa'da tarım göstergelerinin Türkiye ortalamasına göre gelişimi ile bu göstergelerin Şanlıurfa'da gelişimine etkisine yer verilmiştir.

Anahtar kelimeler: Tarım, faaliyet, cumhuriyet, dönem, Şanlıurfa, tarih, gelişme.

OSMANLI DEVLETİ VE TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NDE URFA'DA EĞİTİMİN TARİHİ GELİŞİMİ

Prof. Dr. Yüksel KAŞTAN - Akdeniz Üniversitesi

Seda ALPASLAN - Akdeniz Üniversitesi

Özet:

Urfa Osmanlı Devleti içinde eğitim açısından önemli bir yerleşim yeridir. Özellikle medrese eğitimi ve daha sonraki yıllarda batı tarzı okulların açılması ile Türkiye Cumhuriyeti'ne geçişte il eğitim açısından önemli bir yere sahiptir. Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte Türk Ulusunun siyasi, sosyal, ekonomik ve hukuki yapısında olduğu gibi eğitim alanında da önemli gelişmeler olur. Mustafa Kemal Atatürk, gerçekleştirdiği inkılapların halk tarafından anlaşılması ve benimsenmesi, Türkiye Cumhuriyeti'nin muasır medeniyetler seviyesine çıkması açısından eğitime daha büyük bir önem göstermiş, bu kapsamda ülkenin çağdaş ülkeler seviyesine ulaşabilmesi için milli ve laik bir eğitimi hedeflemiştir.

Bu araştırma nitel araştırma deseninde doküman analizi metodu içinde tarama tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma Osmanlı Devleti'nin son döneminde ve Türkiye Cumhuriyeti sürecinde Devlet İstatistik Enstitüsü Nüfus Sayımı Verileri ve Devlet Planlama Teşkilatı verileri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmada Cumhuriyet Dönemi'nde Urfa'da eğitimin tarihi gelişimi, okuryazar oranı, okul ve öğrenci sayıları, okul ve öğretmen başına düşen öğrenci sayıları, eğitim alanındaki gelişmeleri içeren verilerle sonuca varmak amaçlanmıştır. Çalışmanın sonunda Cumhuriyet Dönemi'nde Şanlıurfa'da eğitim göstergelerinin Türkiye ortalamasına göre gelişimi ile bu göstergelerin Urfa'nın gelişimine etkisine yer verilmiştir.

Anahtar kelimeler: Osmanlı, Cumhuriyet, dönem, Urfa, tarih, eğitim, gelişme

RADYO VE TELEVİZYON ALANINDA DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURULLARIN KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ¹

Cemalettin DİLİK - Süleyman Demirel Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Nedret ÇAĞLAR - Süleyman Demirel Üniversitesi

Özet:

Yığınlara ileti aktarımında kullanılan kitle iletişim araçları, bireylerin dünyada gelişen olaylar hakkında bilgi aldığı kaynakların başında gelmektedir. Kitle iletişim araçları haber ve bilgi aktarma, eğitime, eğlendirme gibi işlevlerinin yanında toplumsallaştırma, kamuoyu oluşturma, fikir ve tutumları etkileme, yönlendirme gibi etkilere de sahiptir. Söz konusu etkiler kitle iletişim araçlarının dolayısıyla yayıncılık alanının düzenlenme ve denetlenme ihtiyacını gündeme getirmiştir. Böylece çoğu ülkede radyo ve televizyon alanını düzenlemek ve denetlemek amacıyla kurumlar oluşturulmuştur. Bu kurumların görev ve sorumluluklarını yerine getirebilmesi ise ancak bağımsız ve özerk olmaları ile mümkündür. Bu çalışma ile Türkiye’de bir kamu otoritesi olarak radyo ve televizyon yayınlarını denetleyen ve düzenleyen Radyo Televizyon Üst Kurulu’nun (RTÜK) Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçişle birlikte bağımsızlığı incelenmiştir. Amaç; RTÜK’ün ne derece bağımsız bir kurul olduğunu tespit etmektir. Acaba Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi RTÜK’ün bağımsızlığını ortadan kaldırmış mıdır? RTÜK’ün yeni hükümet sistemindeki yeri nerededir? Bu soruları cevaplamak için araştırmada, mevcut yasal düzenlemeler ışığında F. Gilardi’nin bağımsızlık endeksi yöntemi kullanılarak RTÜK’ün bağımsızlık endeksi tespit edilmiştir. Ayrıca, Avrupa Birliği üyesi ülkelerinden İngiltere (OFCOM) ve Fransa (CSA)’da yayıncılık alanını düzenleyen otoritelerin bağımsızlık endeksleri hesaplanmıştır. OFCOM (İngiltere) ve CSA(Fransa) için ulaştığımız endeks değeri RTÜK’ün bağımsızlık değeri ile karşılaştırılmış ve değerlendirme yapılmıştır. Tüm bu tespit ve değerlendirmelerde; yukarıda ismi geçen kuruluşların yasal dayanağını oluşturan mevzuat hükümleri başta olmak üzere bu kuruluşların resmi internet sitelerinden elde edilen bilgiler dikkate alınmıştır. Görsel-işitsel medya hizmetlerini düzenleyici otoritelerin bağımsızlığını tespit etmeyi hedefleyen EPRA (European Platform of Regulatory Authorities) kapsamında Avrupa Komisyonu adına yürütülen “INDIREG” adlı uluslararası çalışmadan faydalanılmıştır. Türkiye örneğinde RTÜK’ün bağımsızlığına ilişkin sahip olduğu güvenceler 6112 sayılı yasa kapsamında şekli olarak incelendiğinde, örnek ülkelerdeki kurullara kıyasla yüksek bir endeks değerine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bağımsızlığa zemin oluşturacak yasal ve yapısal çerçeve, otoritenin bağımsızlığının ön koşulu olmakla birlikte bu yasal göstergeler fiili durumu açıklamakta bazen yetersiz kalabilmektedir. Bu durum, RTÜK açısından değerlendirildiğinde ancak Türkiye’nin siyasal kültür ve demokrasi anlayışı ile açıklanabilir.

Anahtar kelimeler: Bağımsız İdari Otorite, Bağımsızlık, RTÜK, OFCOM, CSA

¹ . Bu çalışma Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalında tamamlanan “Radyo ve Televizyon Alanında Düzenleyici ve Denetleyici Kurulların İncelenmesi: İngiltere, Fransa ve Türkiye Karşılaştırması” başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

BANKA ÇALIŞANLARININ DUYGUSAL EMEK ALGISI ÜZERİNE BİR ODAK GRUP ÇALIŞMASI

Doç. Dr. Güler TOZKOPARAN - Dokuz Eylül Üniversitesi

Ecem MEŞE - Dokuz Eylül Üniversitesi

Özet:

Duygusal emek kavramı yazında ilk defa 1983 yılında Hochschild tarafından tanımlanmıştır. Yüzeysel rol yapma ve derinden rol yapma davranışı olmak üzere iki boyutta ele alınan duygusal emek kavramı kısaca, çalışanların müşterilerle yüz yüze iletişim kurmasını gerektiren işlerde, örgütün amaçlarının gerçekleştirilebilmesi ve işin gereklerinin yapılabilmesi için duyguların yönetilmesi olarak ifade edilebilir. Yüzeysel rol yapma davranışında, çalışanlar karşı tarafa gerçek duygularını yansıtmazlar, duygularını örgütlerin kendilerinden davranmalarını beklediği şekilde yönetmeye çalışırlar. Derinden rol yapma davranışında ise çalışanlar, karşı tarafa yansıttıkları duyguyu kendi içinde de gerçekten hissetmeye çalışırlar.

1980'li yıllardan itibaren küreselleşmenin artmasıyla birlikte örgütler rekabet avantajı kazanabilmek için hizmet sektörüne daha fazla önem vermeye başlamıştır. Hizmet sektörünün içinde bulunan koşullar neticesinde gelişen ve sürekli değişen yapısı emek-yoğun çalışmayı beraberinde getirmektedir. Hizmet kalitesini artırmak için ise müşteri ile birebir etkileşim içerisinde bulunan çalışanların davranışları belirleyici olmaya başlamıştır. Hizmet sektöründe önemli yer kaplayan alanlardan biri de bankacılıktır. Rekabetin çok hızlı arttığı sektörlerden biri olan bankacılık sektörü, rekabet şiddetine bağlı olarak banka çalışanları üzerinde hedef baskısının yoğun biçimde yaşanmasına sebep olmaktadır. İşin doğası gereği, sürekli müşterilerle birebir etkileşimde olan banka çalışanlarında duygusal emek davranışlarına sıklıkla rastlanmaktadır. Şiddetli rekabet ve hedef baskısı da eklendiğinde, banka çalışanları, yeni müşterilerin kazanılabilmesi ve müşterilerin bankaya uzun süreli bağlanabilmesi için daha fazla duygusal emek davranışlarında bulunabilmektedirler. Banka çalışanlarının görevlerini yerine getirirken yüz yüze ve sözlü iletişim gerektiren durumların daha fazla olması nedeniyle, çalışanların duygu durumları ve buna bağlı olarak da gösterecekleri duygusal emek, çalışanların kendisi kadar örgüt açısından da büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı, duygusal emek davranışlarının yoğun olarak görüldüğü sektörlerden biri olan bankacılık sektöründe, çalışanların duygusal emek algılarını tespit etmeye çalışmaktır. Bu amaç doğrultusunda araştırma, İzmir ilinde hizmet veren özel bir bankanın 7 erkek ve 5 kadın şube personeli ile niteliksel araştırma yöntemlerinden odak grup görüşmesi yapılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, bankada çalışanların duygusal emek düzeylerinin yüksek olduğu, duygusal emek davranışı boyutlarından yüzeysel rol yapma davranışının müşterilerle iletişimde günlük rutinin bir parçası olduğu ancak derinden rol yapma davranışının ise daha güçlü şekilde kullanıldığı tespit edilmiştir. Çalışanlar, duygusal emek davranışının cinsiyete, mesleki tecrübeye, kişiliğe, çalışılan bölüm ve bağlı olunan yöneticinin yaklaşımına göre farklılık gösterebildiğini belirtmişlerdir. Çalışanlar ayrıca, duygusal emek davranışının olumlu ve olumsuz yönlerinin neler olabileceği konusunda da çeşitli yorumlarda bulunmuşlardır.

Anahtar kelimeler: duygusal emek

İŞLETMELERDE İÇ KONTROL SİSTEMİNİN ETKİNLİĞİNİN BAĞIMSIZ DENETİMİNE KATKILARI BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Doç. Dr. Osman TUĞAY - Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Abide GÜLER - Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Özet:

Çağımızda yaşanan teknolojik gelişmeler, ticari işlemlerin sayı ve çeşidini artırmıştır. Bununla bağlantılı olarak muhasebede ortaya çıkan hata ve hilelerin sayı ve çeşitliliğinde de artış yaşanmıştır.

İşletmeler sahip oldukları varlık ve kaynaklarını etkin kullanarak rekabet üstünlüğü elde ederek varlıklarını sürekli kılmak isterler. Ancak günümüzde işletmelerin büyüyerek küresel bir boyut kazanmaları nedeniyle, işletme yöneticilerinin işletmelerin tamamını doğrudan kontrol etme olanakları kalmamıştır. Bu nedenle, işletme varlıklarının hata ve hileler nedeniyle kaybedilmesini önlemek amacıyla iç kontrol sistemlerinin kurulması işletmeler açısından bir zorunluluk haline gelmiştir. Özellikle uluslararası düzeyde yapılan yasal düzenlemeler, iç kontrol, iç kontrol sistemi, iç denetim ve bağımsız denetim kavramlarını etkilemiştir. İşletmelerde oluşturulan iç kontrol sisteminin, gerçekleşmesi olası hata ve hileleri engellemedeki başarısı, bağımsız denetimin etkin olarak gerçekleştirilmesine yardımcı olacaktır. Ayrıca işletmelerde kurulacak iç kontrol sistemi ve gerçekleştirilecek bağımsız denetim, işletmede ortaya çıkacak olası hata, hile ve risklerin ortaya çıkarılmasında ve önlenmesinde önemli bir rol üstlenecektir.

Bu bağlamda çalışmada iç kontrol bağımsız denetim standartları açısından ele alınarak Bağımsız Denetim Standardı 265 (BDS 265) de yer alan bilgiler muhasebe denetimi ile ilişkilendirilerek incelenmiştir. Bu çalışmanın amacı; işletmelerde iç kontrol sisteminin etkinliğinin muhasebe denetimindeki önemine, BDS 265 de yer alan iç kontrol standartlarına dikkat çekmek ve denetim esnasında tespit edilen eksikliklerin giderilmesi açısından önemi vurgulanarak literatüre katkı sağlanmaktadır.

Çalışmanın sonucunda, işletmelerde etkin işleyen bir iç kontrol sisteminin bağımsız denetçilerin etkin bir denetim yapmalarına olanak sağlayarak, bağımsız denetimin başarısına ciddi katkılar sağladığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler: İç Kontrol, İç Kontrol Sistemi, Bağımsız Denetim

BAĞIMSIZ DENETİM STANDARTLARINDA BİLANÇO TARİHİNDEN SONRAKİ OLAYLARIN İNCELENMESİ VE BAĞIMSIZ DENETÇİ RAPORU AÇISINDAN ÖNEMİ

Doç. Dr. Osman TUĞAY - Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Abide GÜLER - Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Özet:

Gelişmiş ve gelişen ekonomilerde faaliyet gösteren büyük işletmelerin birçoğunda bağımsız denetim zorunlu hale gelmiştir. Bağımsız denetim, müşteri işletmenin kabulü, denetimin planlanması, denetim testlerinin yapılması, gerekli kanıtların toplanması, toplanan kanıtların değerlendirilip raporlanması süreci olarak tanımlanabilir.

Bağımsız denetimde en son karar aşamasında bilanço tarihinden sonraki olaylar büyük öneme sahiptir. Bilanço tarihinden sonraki olaylar, bilanço tarihi ile finansal tabloların yayınlanmasının onayına kadar geçen süreçte ortaya çıkan olayları kapsamaktadır. Yani bilanço tarihinden sonraki olaylar bilanço düzenlendikten sonra gerçekleşen ve düzenlenen bilançoda düzeltme ya da açıklama yapılmasını gerektiren olayları ve işlemleri kapsamaktadır. Denetim standartlarında da bilanço tarihinden sonra oluşan olayların ya da işlemlerin finansal tablolar üzerindeki etkilerinin dikkate alınması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu çalışmada bağımsız denetimde önemli etkiye sahip olan bilanço tarihinden sonraki olaylar, bağımsız denetim standartları açısından ele alınmış, “Bağımsız Denetim Standartları 560 (BDS) Bilanço Tarihinden Sonraki Olaylar” tebliğinde yer alan bilgiler ile ilişkilendirilerek incelenmiştir. Çalışmanın amacı; bilanço tarihinden sonra meydana gelen olayların bağımsız denetim açısından önemine, denetçinin görüşlerine olan etkisine ve BDS 560’da yer alan bilanço tarihinden sonraki olaylara dikkat çekmektir. Çalışmada bilanço tarihinden sonraki olayların bağımsız denetimde denetçinin raporundaki etkisine dikkat çekmek, BDS 560 açısından önemi vurgulanarak literatüre katkı sağlamaktır.

Anahtar kelimeler: Bilanço Tarihinden Sonraki Olaylar, Bağımsız Denetim Standartları, Bağımsız Denetim

TÜRKİYE'NİN AVRUPA BİRLİĞİ'NE UYUM SÜRECİNDE KAMU BÜROKRASİSİNDE YAPILAN REFORM ÇALIŞMALARI

Doç. Dr. İsmail SEVİNÇ - Necmettin Erbakan Üniversitesi

Özet:

Türkiye için Avrupa Birliği ile ilişkiler inişli-çıkışlı bir seyir izlese de her zaman önemli ve zorlu bir süreci ifade etmiştir. 1963 yılında Ankara Anlaşması'nın imzalanmasıyla başlayan ve günümüze kadar farklı evrelerden geçen ilişkileri şekillendiren gelişmeler bazen ilişkileri zora soksa da Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyelik hedefi hep olagelmıştır. Aralık 1999 Helsinki Zirvesi'nde Türkiye'nin adaylığının teyit edilmesi ve bu ülke için bir katılım öncesi strateji ve katılım ortaklığı belgesi hazırlanacağına ifade edilmesi ile her iki taraf için karşılıklı yükümlülük ve beklentilerin ön plana çıktığı bir döneme girilmiştir. Avrupa Komisyonu, her yıl Avrupa Birliği'ne katılım sürecinde olan aday ülkelerin üyeliğe hazırlık sürecinde kaydettiği ilerlemeyi değerlendiren "İlerleme Raporu"nu Türk hükümetince sunulan bilgilere, Avrupa Parlamentosu rapor ve kararları ile başta Avrupa Konseyi, Avrupa ve Güvenlik İşbirliği Teşkilatı ve uluslararası finans kuruluşları olmak üzere uluslararası örgütler ile sivil toplum örgütlerinin değerlendirmelerine dayanarak hazırlamaktadır. Bu bağlamda çalışmada ilerleme raporları doğrultusunda Türk kamu bürokrasisinde yapılan düzenlemeler ele alınmıştır. Türk kamu yönetiminin merkezîyetçi yapısından dolayı uyum sürecinde zorluklarla karşılaştığı tesbit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Türk Kamu Bürokrasisi, Avrupa Birliği ,Uyum

ORGANIZATIONAL STRUCTURE IN TURKISH AGRICULTURE AND THE EFFECTS OF COOPERATIVES

Prof. Dr. Hasan VURAL - Bursa Uludağ Üniversitesi
İbrahim DARI - Bursa Uludağ Üniversitesi

Cooperatization is the product of the demand to act planned and organized by benefiting from the power that is the result of acting as one. Thus, the strength of agricultural organizations is possible when the producers have the necessary knowledge about the benefits of this activity. European Union (EU) countries are at the forefront of countries where agricultural organizations are most developed. In EU, agricultural cooperatives have an important place in the development of policies for agriculture, and nearly 50% of agro-based industry is directed by these cooperatives. Even though there are many organizations that practice in agriculture such as cooperatives, chambers of agriculture, unions, foundations and associations in Turkey, these organizations don't have a strong structure where farmers can follow innovations, be in cooperation and protect their rights. Even though there are 13 437 agricultural cooperatives that have more than 3.5 million farmers as partners, agricultural cooperatives are still not at a desired level.

Anahtar kelimeler: Cooperatives, agriculture, rural organization, Turkey

TÜRKİYE'DE GIDA SANAYİİ VE GELİŞME OLANAKLARI

Prof. Dr. Hasan VURAL - Bursa Uludağ Üniversitesi

Sezgin BOZDOĞAN - Bursa Uludağ Üniversitesi

Turkey has one of the three most important agricultural areas in the world. There are many vegetable and animal products are produced because of its ecological properties. There is self-sufficiency in many agricultural products and exports are made to more than one hundred countries in food and agriculture. Due to the abundance of product variety food industry and diversity in Turkey is improved. The rate of agricultural value added in the Turkish economy is 8% and it is ninth in the world. Due to the increase in global trade agricultural and food trade is also increased and Turkish food sector is also affected by this situation. In the last 10 years the share of agriculture food exports in total exports has been around 10 % while its share in imports has been around 5%. Agricultural exports value has past 17 billion TL and imports value has past 13 billion TL. Turkey largely exports consumer goods while imports are generally made of unprocessed raw materials. In the world there is a shift towards demand oriented food policies which places consumer at the forefront rather than a supply oriented policy which focuses on the producers. While production is done at a developed industry level in many food industry branches, some of the food production is made under primitive conditions. Unregistered economy is one of the most important problems of food sector. In this study the general structure and the development potential of the food sector is examined.

Anahtar kelimeler: Food industry, food economy, food marketing, agricultural marketing, Turkey

ORTA GELİR TUZAĞI VE TÜRKİYE

Öğr. Görevlisi Ayşe ÇOBAN - Gaziantep Üniversitesi

Prof. Dr. Orhan ÇOBAN - Gaziantep Üniversitesi

Özet

Günümüzde gelişmekte olan ülkelerin en önemli büyüme sorunlarından birisi orta gelir tuzağıdır. Dünya Bankası kişi başına düşen geliri 1,045\$ ile 12.745\$ arasında olan ülkeleri orta gelir tuzağında olan ülkeler olarak tanımlamaktadır. Orta gelir tuzağına düşen ülkeler uzun süre belli bir gelir seviyesine takılıp kalmakta, bu durum hem ekonomik büyümeyi hem de toplumsal refahı olumsuz yönde etkilemektedir.

Orta gelir tuzağına düşen, bir başka ifadeyle bulunduğu grupta sıkışıp kalan ve üst gruba çıkamayan ekonomilerde tasarruflar ve dolayısıyla yatırımlar düşük düzeyde kalmakta, imalat sanayisinin gelişmesi yavaşlamakta, sanayide ürün çeşitlendirmesi ortaya çıkmamakta ve son olarak emek piyasası gelişmemektedir. Bu bağlamda Türkiye’de 2008 yılından itibaren orta gelir tuzağında düşmüş kişi başına düşen gelir düzeyi 9-11 bin dolar bandına adeta demir atmıştır.

Bu çalışmada öncelikle Türkiye ekonomisinin yıllardır aşmaya çalıştığı, sürdürülebilir büyüme önünde sorun teşkil eden yapısal sorunlarına değinilmiş. Çeşitli veriler toplanarak analiz yapılmıştır. İkinci olarak ise, gelişmekte olan ülkelerin belirli bir büyüme oranını yakaladıktan sonra yüksek gelirli ekonomiye geçmeyi başaramaması anlamına gelen orta gelir tuzağı incelenmiştir. Yapılan analizler sonrasında Türkiye’nin de arasında bulunduğu 52 ülkenin üst orta gelirli ekonomiler kategorisinde olduğu görülmüştür. Türkiye özelinde orta gelir tuzağını atlatabilmek için öncelikli olarak ar-ge faaliyetlerine ağırlık verilerek, yüksek katma değere sahip ürünlerin üretilmesi gerekmektedir. Diğer taraftan üniversite-sanayi işbirliklerinin geliştirici ve özendirici politikalar önemsenmelidir.

Anahtar kelimeler: Orta Gelir tuzağı, Türkiye

REGÜLASYON MEKANİZMASININ TÜRK TARIM SEKTÖRÜ AÇISINDAN ÖNEMİ

Öğr. Görevlisi Ayşe ÇOBAN - Gaziantep Üniversitesi

Prof. Dr. Orhan ÇOBAN - Gaziantep Üniversitesi

Abstract:

Regülasyon, dar ve geniş anlamda olmak üzere iki şekilde tanımlanmaktadır. Dar anlamda regülasyon, hükümetlerin, bireylerin ve firmaların iktisadi ve sosyal açıdan istenmeyen davranışlarını engellemek amacıyla oluşturduğu uygun müeyyidelerle desteklenmiş kurallar bütünü olarak tanımlanmaktadır. Geniş anlamda ise regülasyon, her türlü faaliyetin ve sürecin müeyyide oluşturma imkanına sahip herhangi bir otorite veya mekanizma tarafından oluşturulacak kurallar, telkinler, kısıtlar veya teşvikler yoluyla denetim altına alınması ve/veya düzenlenmesi ve/veya yönlendirilmesi ve şekillendirilmesi olarak tanımlanmaktadır.

Yukarıdaki tanımlar dikkate alındığında regülasyonlar piyasadaki aksaklıkları ve rekabeti düzeltmek amacıyla yapılmaktadır. Bu bağlamda regülasyon eksenli düzenlemeler genellikle bağımsız idari otoriteler tarafından yapılmaktadır. Türkiye’de son yıllarda tarım sektöründe önemli piyasa dengesizlikleri yaşanmaktadır. Bu nedenle tarım sektörüne yönelik regülasyon politikaları önem arz etmektedir. Dolayısıyla tarımsal ürünlerin arz ve talep esnekliklerinin düşük olmasına da bağlı olarak piyasalarda istikrarın sağlanabilmesi için doğru regülasyon uygulamalarının hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Bu çalışmada tarım sektörüne yönelik regülasyon uygulamalarının ele alınması amaçlanmıştır. Bu kapsamda devletin piyasaya doğrudan ve dolaylı müdahale araçları ele alınarak, tarım sektöründe istikrarı sağlamak amacıyla yapılan düzenlemeler analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Regülasyon, Tarım sektörü, Türkiye

CHUL HAN'IN 'PSIKOPOLİTİKA' KAVRAMI EKSENİNDE SOSYAL MEDYADA İNŞA EDİLEN BEDEN VE GÜZELLİK ANLAYIŞI: INSTAGRAM KULLANICILARI ÜZERİNDEN NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Dr. Emrah ARĞIN - Fırat Üniversitesi

Yeşim ŞENER - Fırat Üniversitesi

Özet:

Bireylerin, geniş bir kitle tarafından görünür olmasını sağlayan sosyal ağlar; 'beden' ve 'güzellik' anlayışı üzerinde değişiklikler meydana getirmiş ve zaman içerisinde beden ve güzellik anlayışını bir tüketim nesnesi haline de dönmüştür. Bireyler, sosyal medya aracılığıyla ideal bedeni bu sanal ağlar içerisinde tanımlama çabası içerisine girmektedir. Genel bir anlatımla; sanal ağlar, idealize edilmiş beden ve güzellik anlayışını yeniden tanımlamaktadır. Bu söz konusu hususta, bireyler -özellikle kadınlar- ideal beden algısı yaratmak amacıyla, kendi bedenleri üzerinde hegemonik bir güç de uyguladığı söylenebilmektedir.

Bu hegemonik güç, kadınların bedenleri üzerinde 'özgür' bir davranışta bulunduğunu düşünerek, güzellik ve beden algısı üzerindeki değişikliklerin yapılmasını, sıradan bir hale getirmiştir. Bu bakımdan bedeni üzerinde bir tahakküm kurma çabası içerisinde olan birey kendi bedenleri üzerinde görece özerk bir iktidar biçimi de inşa ettiği söylenebilir. Beden üzerinde bu görece özerk olan iktidar biçimi; Han'ın 'psikopolitika' kavramını çağrıştırmaktadır. Günümüzde bireylerin 'dijital panoptikon'un esiri olduğu, birey kendi baskısı altında kendini yeniden tasarlayan bir proje haline gelmiştir. Burada zorlama olmaksızın bir özgürlük ekseninde birey, mükemmel olana ulaşmaya çalışarak kendini zorlamaktadır. Böylece 'özgürlük' bir sömürü biçimine dönüşmekte ve bireyleri gönüllü köleler haline getirmektedir.

Bu çalışma, Chul Han'ın 'psikopolitika' kavramı ekseninde sosyal medya aracılığıyla inşa edilen beden ve güzellik anlayışının ne şekilde sunulduğunun belirlenmesi amacıyla yapılacaktır. Bu amaçla, aşağıda belirtilen araştırma sorularına cevap aranacaktır:

Bireylerin Instagram'da kusursuz, güzel ve çekici görünmeye çalışmasının amaçları nelerdir? Instagramın, bireylerin kusursuz ve güzel hissetmesindeki rolü ne şekildedir? Katılımcıları mükemmel ve kusursuz göstermeye yönlendiren güç nedir? Instagram'da paylaşımların yapılırken bireylerin kendilerini özgür hissetme durumu ne şekildedir?

Belirtilen bu araştırma sorularına cevap bulmak amacıyla, nitel araştırma yöntemleri içerisinde durum çalışması modeliyle hareket edilecektir. Bu bakımdan, ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak 15 kişiyle yarı yapılandırılmış görüşme sağlanacak ve nitel veriler elde edilecektir. Bu çalışma, sosyal ağlarda psikopolitik davranışlar üzerinden yapılan ilk çalışmalardan biri olması açısından alanyazına katkı sunması hedeflenmektedir.

Anahtar kelimeler: Psikopolitika, Chul Han, Sosyal Medya, Dijital Panoptikon, Hegemonik Güç

TURİZM PAZARLAMASI KAPSAMINDA GÜLAĞAÇ PAZARLAMASININ İNCELENMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Ruhan İRİ - Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Özet:

Turizm pazarlaması açısından bilinen, tanınan ve tercih edilen bir destinasyon olabilmek yörenin pazarlama faaliyetlerini kolaylaştırmakla birlikte, bölgeyle ilgilenen ziyaretçi ve nitelikli turist olabilecek potansiyel yerli ve yabancı ziyaretçilerin kolayca dikkatini çekebilme ve yörenin çekiciliğini/ cazibesini arttırmaktadır. Çalışma, Gülağaç'ın turizm pazarlamasında güçlü ve zayıf yönleriyle, tehdit ve fırsatların tespit edilmesinin yanı sıra, Gülağaç'ın pazarlanabilmesi için yapılabilecek misyon, vizyon, konumlandırma, imaj oluşturma, logo, slogan, semboller ile hedef pazar ve pazarlama stratejilerini ortaya koymak, tartışmak ve uygulamayla teori arasında köprü kurmak amacındadır. Bu amaçla hazırlanan çalışma, 07 Kasım 2019 tarihinde Ahiler Kalkınma Ajansı 2018 Yılı Fizibilite Destek Programı kapsamında Gülağaç İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından yürütülen Gülağaç'ın Turizm Potansiyelinin ve Yatırım Fırsatlarının Araştırılması Fizibilite Çalıştayına katılan 3 akademisyen, 5 yerel yönetici (İlçe Kaymakamı, İlçe Belediye Başkanı, Aksaray Müze Müdürü, İlçe Milli Eğitim Müdürü, İlçe Turizm Müdürü ve Mahalle Muhtarları) 25 kamu görevlisi memur ve 15 mahalle muhtarı toplam 48 katılımcının fikir ve görüşlerinden yararlanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında bölgenin yatırım fırsatlarının değerlendirilmesi amacıyla Gülağaç Bakı Gölü Tesislerinde gerçekleştirilen çalıştayda, katılımcıların sunumlarının yanı sıra fikir/ görüş katkıları ile soru-cevaplardan elde edilen bilgiler doğrultusunda hazırlanmıştır. Çalışmada kullanılan verilerin toplanması, değerlendirilmesi, katılımcıların sunumu ve soruların cevaplandırılmasında yapılan nitel gözlemler ve yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen bulgulardan çalıştayın amacına ulaştığı belirlenmiştir. Gülağaç pazarlanmasında en önemli ürün olarak Narlıgöl, Aşıklı Höyük veya Gülağaç sepeti ön plana çıkmakta olup, Narlıgöl'de ulusal düzeyde çeşitli sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerin düzenlenmesinin yanı sıra bölgenin tanıtımında internet ve sosyal medyanın proaktif kullanılması gibi pazarlama tutundurma faaliyetlerine ağırlık verilmesi çalışmanın önerileri arasında yer almaktadır.

Anahtar kelimeler: Turizm, Gülağaç, Pazarlama, Tanıtım

AKŞEMSEDDİN DİVANINDAN ÖRNEKLER -IX-

Doç. Dr. Muhammed Ali YILDIZ - Bartın Üniversitesi

Özet:

Birincisini geleneksel olarak Ankara’da düzenlenen Uluslararası Hacı Bayram Veli Sempozyumunun üçüncüsünde “Akşemseddin’in Hayatı, Eserleri ve Divanından Örnekler” başlığı ile sunduğumuz ve tam metin bildirisini de ilgili sempozyum yürütme kurulunun bastırıldığı bildiri kitabında yayımlattığımız Akşemseddin Divanından Örnekler serisinin dokuzuncusunu 12. Uluslararası güncel araştırmalarla sosyal bilimler kongresinde sunmak istiyoruz. İkinci ve üçüncüsünü “Akşemseddin Divanından Örnekler -II-” ve “Akşemseddin Divanından Örnekler -III-” başlıkları ile Çorum’da Hitit Üniversitesi ev sahipliğinde “Uluslararası Akşemseddin Sempozyumunda” sunup, tam metin bildirisini de ilgili sempozyum yürütme kurulunun bastırıldığı bildiri kitabında yayımlattığımız serinin dördüncüsünü 5. Uluslararası İnsan, Toplum ve Spor Bilimleri Sempozyumunda “Akşemseddin Divanından Örnekler -IV-” başlığıyla sunup, tam metin bildirisini de ilgili sempozyum yürütme kurulunun bastırıldığı bildiri kitabında yayımlattık. Beşincisini, Gaziantep’te düzenlenen Uluslararası sanat ve Estetik Sempozyumunda sunduğumuz fakat tam metin bildiri olarak yayımlatmayıp yürütme kurulunun bize sunduğu imkân doğrultusunda Uluslararası endekslerde taranan “Jass” dergisinde, daha önceki bildirimlerde de sunup tam metin bildiri olarak yayımladığımız şiirler ile birlikte makale yapmaya karar verdik. Altıncısını Paris’te düzenlenen Uluslararası Erasmus Plus sempozyumunda “Akşemseddin Divanından Örnekler -VI-” başlığında sunduk ve tam metin bildiri olarak ilgili bildiri kitabında yayımlattık. Yedincisini ise, “Akşemseddin Divanından Örnekler -VII-” başlığı ile Antalya’da gerçekleştirilen 11. Dil edebiyat ve kültür araştırmaları kongresinde sunduk. Sekizincisini ve dokuzuncusunu aynı sempozyumda sunmayı planladığımız “Akşemseddin Divanından Örnekler -VIII-” başlıklı özetimiz kabul aldı. “Akşemseddin Divanından Örnekler -IX-” başlıklı bildirimizde de Akşemseddin’in 38 adet şiirinden oluşan divanından 3 adet farklı şiirinin latinizesi ve diliçi çevirisinin yapılması tarafımızdan planlanmaktadır. Bu üç adet şiirin orijinal el yazma görüntüleri bildirimde en sonundaki ekler kısmında verilecektir.

Anahtar kelimeler: Akşemseddin,Divan,latinize,Sempozyum,Çeviri

YARGITAY KARARLARI IŐIŐINDA LİMİTED ŞİRKETTE PAY DEVRİ İŞLEMİ

Dr. Raziye AKSU ÖZKAN - Akdeniz Üniversitesi

Özet:

Bu çalışmada, Yargıtay kararları ışığında limited şirkette pay devri incelenmiştir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile limited şirketlerde pay devrinde birçok değişiklik yapılmıştır. Türkiye’de en fazla kurulan şirket tipi limited şirkettir. Ortak sayısının sınırlı olduğu bu şirkette, şirket payının devri özel hükümlerle düzenlenmiştir. Konu, Türk Ticaret Kanunu madde 595 ve devamında yer alan düzenlemeler bağlamında, üç aşamaya ayrılarak ele alınmıştır. Buna göre ilk aşama yazılı devir sözleşmesi ve imzaların noterce onanmasıdır. İkinci aşama kural olarak genel kurul onayıdır. Zira şirket sözleşmesiyle ortağın payının devrinde genel kurul onayı kaldırılabilir. Bu durumda, ilk aşama gerçekleştirilerek pay devri işlemi tamamlanabilecektir. Üçüncü aşama pay devrinin tescil ve ilanıdır. Bu ayrımlar yapılırken özellikle pay devrinin hukuken ne zaman gerçekleştiği ve payı devralanın şirkete karşı ne zaman ortak sıfatını kazandığı soruları yanıtlanmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte, bu üç aşamanın pay devrinde geçerlilik koşulu mu yoksa ispat koşulu mu olduğu üzerinde durulmuştur. Bu sorun üzerinde durulurken, doktrinde yer alan görüşler de değerlendirilmiş ve kendi görüşlerimize yer verilmiştir. Bunun yanı sıra, Türk Ticaret Kanunu’nda yer alan düzenlemelerin yargı kararlarına ne şekilde yansıdığı da eleştirel bir bakış açısıyla ele alınmıştır.

Anahtar kelimeler: Akşemseddin, Divan, latinize, Sempozyum, Çeviri

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN DERS YÖNETİM SİSTEMİ KULLANIMLARININ TEKNOLOĞİ KABUL MODELİ İLE ARAŞTIRILMASI

Doç. Dr. Erkan ARI - Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

Prof. Dr. Veysel YILMAZ - Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Abdullah ALTAY - Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Özet:

Bu çalışmanın amacı, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi öğrencilerinin ders yönetim sistemi kullanım davranışlarını teknoloji kabul modeli ile araştırmaktır. Çalışmada teknoloji kabul modeli temelli bir araştırma modeli tasarlanmış ve modeldeki ilişkileri sınamak için çeşitli hipotezler oluşturulmuştur. Hipotezleri sınamak amacıyla da veri toplama aracı geliştirilmiştir. Araştırma modelinde yer alan faktörler; "Algılanan Fayda" "Algılanan Kullanım Kolaylığı", "Olumsuz Tutum" ve "Niyet" ve "Davranış" tır. Araştırma modelinin analiz edilmesinde YEM kullanılmıştır. Çalışmada, Algılanan Kullanım Kolaylığı ve Algılanan Fayda değişkenleri arasında pozitif yönde, Algılanan Fayda ve Olumsuz Tutum değişkenleri arasında negatif yönde ilişki bulunmuştur. Ayrıca tutum ve niyet arasında negatif ve niyet ile davranış değişkenleri arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Teknoloji Kabul Modeli, Algılanan Fayda, Ders Yönetim Sistemi (DYS), Yapısal Eşitlik Modellemesi

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN FACEBOOK VE TWİTTER KULLANIMINA İLİŞKİN TUTUM VE DAVRANIŞLARININ ÖNERİLEN BİR YAPISAL MODEL İLE ARAŞTIRILMASI

Doç. Dr. Erkan ARI - Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

Prof. Dr. Veysel YILMAZ - Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Özet:

Bu çalışmanın amacı, Eskişehir’de öğrenim gören üniversite öğrencilerinin facebook ve twittera kullanımına ilişkin tutum ve davranışlarını önerilen bir yapısal eşitlik modeliyle araştırmaktır. Önerilen yapısal modelde algılanan mobil uygulama hızı, algılanan bağlılık, algılanan güvenlik, deneyim, algılanan kullanılabilirlik, sistem ve hizmet kalitesi, tutum, niyet ve davranış değişkenleri ele alınmıştır. Çalışmanın analizinde değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) kullanılmıştır. Araştırma modeli, YEM de kullanılan çeşitli uyum iyiliği kriterlerine göre değerlendirilmiştir. Model uyumu için hesaplanan ki-kare değeri 469,83 ve (χ^2/sd) değeri ise 1,83 olarak hesaplanmıştır. Analizlerden bazıları; öz yeterlilik ile algılanan kullanılabilirlik ve tutum ile algılanan bağlılık arasındaki ilişki katsayıları sırasıyla 0,69 ve 0,62 olarak hesaplanmıştır.

Anahtar kelimeler: Sosyal paylaşım ağ servisleri, Facebook/Twitter,mobil uygulama hızı,algılanan bağlılık,algılanan güvenlik

GENETİĞİ DEĞİŞTİRİLMİŞ ÜRÜNLERE YÖNELİK TUTUM VE DAVRANIŞLARIN ÖNERİLEN BİR YAPISAL MODEL İLE ARAŞTIRILMASI

Doç. Dr. Erkan ARI - Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

Prof. Dr. Veysel YILMAZ - Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Özet:

Bu çalışmanın amacı, Eskişehir ve Bursa'da yaşayan kişilerin GDO'lu (Genetiği Değiştirilmiş Organizma) ürünlere yönelik tutum ve davranışlarını araştırmaktır. Çalışmada bir araştırma modeli tasarlanmış ve modeldeki ilişkileri sınamak için çeşitli hipotezler oluşturulmuştur. Hipotezleri sınamak amacıyla da veri toplama aracı geliştirilmiştir. Araştırma modelinde yer alan faktörler; GDO'lu ürünlere ilişkin "Güven", "Algılanan Fayda" "Algılanan Risk", "Tutum" ve "Satın Alma Gönüllüğü (BEH)" dür. Araştırma modelinin analiz edilmesinde 1. düzey doğrulayıcı faktör analizi ve YEM kullanılmıştır. Çalışmada, Güven ve Algılanan Fayda değişkenleri arasında pozitif yönde, Güven ve Algılanan Risk arasında ise negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. GDO'ya ilişkin Tutumun, satın alma gönüllülüğünü pozitif olarak etkilediği ortaya çıkmıştır.

Anahtar kelimeler: Genetiği Değiştirilmiş Organizma (GDO),1. Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi,Yapısal Eşitlik Modellemesi,Algılanan Fayda

S.S. ELMALI VE ÇEVRESİ TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFİNİN (ELMİSKO) ORTAK-KOOPERATİF İLİŞKİLERİNİN İNCELENMESİ

Remziye SUNA - Akdeniz Üniversitesi

Eylem ŞAHİN - Akdeniz Üniversitesi

Prof. Dr. Handan AKÇAGÖZ - Akdeniz Üniversitesi

Özet:

Kooperatifçilik çağımızın etkin kalkınma araçlarından birisidir. Latin kökenli “cooperatio” kelimesinden türetilen kooperatif kelimesi kısaca işbirliği etmek manasına gelmektedir. Kooperatifler faaliyet alanına göre değerlendirildiğinde tarımsal amaçlı kooperatiflerin ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Tarımsal amaçlı kooperatifler, özellikle küçük tarım işletmelerine sahip çiftçilerin yaşadıkları ekonomik ortamla ilgili ve yalnız başlarına aşamayacakları güçlükleri çözmek amacıyla kendi kendine yardım gereksiniminden doğmuştur. Çiftçi, kooperatif vasıtasıyla ürününü daha yüksek fiyata satabilmekte ya da gerekli üretim girdilerini daha ucuza alabilmektedir. Bu çalışmada Antalya ilinde tarımsal amaçlı kooperatifler arasında iyi bir örnek teşkil eden ELMALI ve ÇEVRESİ TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFİ’nde (ELMİSKO) ortak ve kooperatif ilişkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda çalışmada kooperatife ortak olan 50 üreticiye 2014 yılında anket uygulanmış ve elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında üreticilerin sosyo-ekonomik özellikleri, örgütlenme durumu, kooperatife ürün satma ve satmama nedenleri, eğitimlere katılma durumu, girdi temin etme, yönetime katılma vb. konular incelenmiştir. Çalışmada elde edilen veriler SPSS programında analiz edilerek çizelgelerde özetlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Kalkınma Kooperatifi, Elmalı, Antalya, Kooperatifçilik, Örgütlenme

ANTALYA İLİNDE MUZ ÜRETİMİNDE KREDİ KULLANIMI VE FİNANSMAN SORUNLARI

Prof. Dr. Handan AKÇAGÖZ - Akdeniz Üniversitesi

Ayşenur GÜZEL - Akdeniz Üniversitesi

Ayşe KARAKUŞ - Akdeniz Üniversitesi

Özet:

Türkiye ekonomisinde; ekonomik yaşamın temelinde tarımın ve tarımsal faaliyetlerin önemli bir yer tuttuğu herkes tarafından bilinen bir gerçektir. Tarımsal faaliyetlerde üretim, pazar, finansman, teknoloji, politika ve iklim koşullarından kaynaklanan risk ve belirsizlikler söz konusudur. Ürün için uygun olan zamanda yağışın olmaması, ürün fiyatlarının ürün satışından sonra artması, gerekli zamanda yeterli işgücü bulunamaması, tarımsal araç gereçlerin beklenmeyen durumlarda arızalanması, hükümet politikalarındaki değişkenlik vb. faktörler risk ve belirsizliği ortaya çıkarmaktadır. Bütün bu faktörler tarımda gelir dalgalanmasına neden olmaktadır. Bu nedenle tarım sektörünün en önemli sorunlarının başında finansman gelmektedir.

Bu çalışmanın amacı; Antalya ilinin Alanya ilçesinde muz üretimi yapan tarım işletmelerinin kredi kullanımı ile ilgili görüşlerinin ve karşılaştıkları finansman sorunlarının belirlenmesidir. Çalışmanın amacına ulaşabilmek için birincil ve ikincil kaynaklardan yararlanılmıştır. Çalışmada 2015 yılında Alanya ilçesinde 50 adet muz işletmesinde üreticilere uygulanan anketlerden elde edilen veriler çalışmanın birincil kaynağını oluşturmuştur. Araştırma kapsamında yer alan işletmelerde; sosyo-ekonomik özellikler, tarımsal kredi kullanım amaçları, kredi kullanımında dikkat edilen konular, banka seçiminde etkili faktörler, şahıstan borç alma nedenleri vb. konular incelenmiştir. Anket uygulaması sonucu elde edilen veriler SPSS programında analiz edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Muz, Alanya, Finansman, Kredi, Ziraat Bankası

İDLİB'DEKİ TÜRK GÜCÜNÜN ULUSLARARASI HUKUKTAKİ YERİ

Doç. Dr. Halil ERDEMİR - Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Prof. Dr. Hatice ERDEMİR - Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Özet:

Devlet olarak adlandırılan siyasî ve hukukî yapıların uluslararası arenada her hareketinin uluslararası hukukta bir karşılığı ve adlandırılması vardır. Uluslararası Hukuku oluşturan en önemli öğelerden birisi uluslararası antlaşmalardır. Birleşmiş Milletler'de güvenlik alanında Birleşmiş Milletler Sözleşmesi olarak adlandırılan ve üyeler tarafından imzalanarak yürürlüğe konulan sözleşmenin maddeleri siyasî yapıların devletler olarak uymaları gereken hususları belirtmektedir. Sözleşmede devletlerin kendi sınırları ve komşularıyla olan hususlardaki hak ve sorumlulukları belirlenmiştir.

Sözleşme maddelerine göre devletin temel görevi belirlenmiş ülke sınırları içinde yaşayan vatandaşların temel hak ve ihtiyaçlarını, güvenliklerini sağlamak amacıyla her türlü saldırı ve tehdit anında gereken bütün önlemleri almak zorunluluğu ve sorumluluğu vardır. Bu görev devletin en temel ve en önemli görevidir. Sözleşmenin maddelerine göre sınırlarına yönelmiş tehditleri bertaraf etmek ve bu doğrultuda gerektiğinde takibini yaparak başkalarının hakimiyet alanlarına kadar müdahale edebilme hakkı da bulunmaktadır. Komşularından kaynaklanan tehditleri ortadan kaldırmak için gerekli girişimlerde bulunması toprak bütünlüğü ve hakimiyetini koruması gerekmektedir.

Suriye'de oluşmuş siyasî istikrarsızlık, belirsizlik ve çatışma ortamı Suriye'nin dışına özellikle 4 milyondan fazla bir sığınmacı ile Türkiye'ye taşmıştır. Suriye sınırlarının kontrolünün yapılamaması ve ülkedeki kaos ortamından faydalanan bazı grup ve yapılar kendilerince örgütlenmeye ve Suriye'nin bütünlüğünü bozacak faaliyetlerde bulunmuşlardır. Terör grupları Türkiye'yi de içine alan bölme faaliyetlerini ve yıkıcı eylemlerine girişmişlerdir. Türkiye Cumhuriyeti hükümetleri devletin varlığını korumak ve güvenliğini sağlamak amacıyla sınırlarındaki ve ülke içindeki oluşumların tehditlerini bertaraf için hukukî sorumluluğunu yerine getirmek amacıyla operasyonlar gerçekleştirmiştir. Suriye'de oluşturulmuş ve desteklenmiş terör örgütlerinin uzantılarıyla öncelikle Türkiye içinde ve sınır boylarındaki şehirlerde mücadeleler yapılmıştır. Akabinde uluslararası hukuktan doğan hak ve sorumluluklarla Suriye içine uzanan sıcak takipler yapılmış ve terör örgütleri ile mücadele halen devam etmektedir.

Bu çalışma devletin uluslararası hukuktan kaynaklanan hak ve sorumluluklarının tespitini yaparak ilgili maddeler ışığında Suriye'de Türkiye'nin yaptığı mücadeleyi Uluslararası Hukuk perspektifinden inceleyecektir.

Anahtar kelimeler: Terör, Suriye, Uluslararası Hukuk, sığınmacı krizi, tehdit.

PERS SARAYINDA YAHUDİ KADIN ESTHER

Prof. Dr. Hatice ERDEMİR - Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Doç. Dr. Halil ERDEMİR - Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Özet:

Uzun süren iç mücadeleler sonrasında MÖ 722'de dağılan Yahudi Devleti, Asur Devleti'nin hâkimiyetine geçmiş, MÖ 587'de Asur Devleti'nin yıkılmasından sonra da yerine kurulan Bâbil Devleti'nin eline geçmiştir. Bu sırada Yahudiler Bâbil'e sürülmüş, Süleyman mabedi de yıkılmıştır. Bundan sonra Yahudi tarihinde 'Bâbil Sürgünü Devri' olarak bilinen sürekli göç ettikleri dönem başlamıştır. MÖ 538'de Pers hükümdarı Cyros Bâbil'i ele geçirip Bâbil Devleti'ne son vererek sürgündeki Yahudilerin ülkelerine dönmelerine izin vermiş ve isteyen Yahudiler Filistin topraklarına dönebilmiştir. Pers hâkimiyetinde refah ve özgürlük içerisinde yaşamaya devam etmişlerdir. Esther'in yaşadığı dönem de bu Pers hâkimiyeti dönemine rastlamaktadır.

MÖ 486-MÖ 465 yılları arasında hüküm sürmüş olan Pers hükümdarı Artaxerxes (Ahaşveros) muhtemelen iktidarının üçüncü yılında önce saray halkı ve temsilciler, ardından Şuşan şehri halkı için gösterişli bir şölen vermiştir. Artaxerxes, karısı baş kadın Vashti'nin bütün ziyaretçiler önünde güzelliğini göstermesi için emir vermişse de karısı bu isteğini yerine getirmemiştir. Tüm kadınların bunu duymasından endişelenen Artaxerxes, karısından ayrılıp onu hükümdarın "baş kadın" sıfatından azlederek 'her erkeğin kendi evinin hâkimi olduğunu ve herkesin kendi evinde anadilini konuşması gerektiğini' bildiren bir emirname yayınlamıştır. Daha sonra da, Vashti'nin yerine yeni bir "baş kadın" seçmek için tüm genç ve güzel kadınların kendisine sunulmasını istemiştir. Bu kadınlardan biri, annesi-babası hayatta olmayan ve amcası (ya da kuzeni) Mordecai (Mordehay) tarafından büyütülen Yahudi kökenli Esther'dir. Hükümdar tarafından beğenilen Esther, Artaxerxes'e eş ve saraya yeni "baş kadın" olmuş, fakat Yahudi/Musevi olduğunu hükümdara söylememiştir. Kısa bir süre sonra, Esther Pers sarayında önemli bir konuma gelmekle kalmamış, önemli siyasi olayların da odağına yerleşmiştir.

Bu çalışma, Yahudilerin bölgede farklı güçlü devletlerin hâkimiyeti altında sürgünle geçen dönemlerinden sonra Yahudilerin Pers hâkimiyeti altında refah ve huzur içerisinde geçen hayatında Esther gibi bir Yahudi kadının rolü ele alınacaktır.

Anahtar kelimeler: Pers, Yahudi, Kadın, Esther

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ (TBMM)'NİN KURULUŞUNDAN TEKALİF-İ MİLLİYE EMİRLERİNE: MALİ BİR DEĞERLENDİRME

Doç. Dr. Abdullah Burhan BAHÇE - Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

Dr. Öner GÜMÜŞ - Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

Uzman Ezgi BAHÇE - Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

Özet:

Osmanlı Devleti'nin yıkılmak üzere olduğu bir dönemde, savaşın eşiğindeki Türk halkı, içinde bulunduğu zor koşullardan çıkmak amacıyla Mustafa Kemal Paşa önderliğinde etkin girişimlerde bulunmuştur. Bu girişimlerden bazıları yayınlanan genelgeler ve yapılan kongreler ile ilgilidir. Nihayetinde 23 Nisan 1920 tarihinde TBMM kuruldu. TBMM kurulduktan sonra ise 20 Ocak 1921 tarihinde 1921 Anayasası ilk kabul edilen anayasa olarak ortaya çıktı. Bu anayasa ile Osmanlı Devleti'nin yerine yeni bir devletin kurulduğu resmi olarak beyan edilmiştir. Ancak anayasanın da yeterli olmadığı durumlar da vardı. Dönemin koşullarının zorluğu dikkate alındığında istiklal mahkemeleri gibi zorlayıcı unsurların varlığı buna örnek olarak gösterilebilir. Zira asker kaçaklarının cepheye döndürülmesi, casusların ve karşı propaganda yapanların bağımsızlık mücadelesine bir zarar vermemesi için özel kanunla böyle bir uygulamaya başvurulmuştur. Bir diğer ifadeyle dönemin koşullarının zorunlu kıldığı birtakım yükümlülüklerin yerine getirilmesi gerekiyordu. Zaten benzer bir uygulama da Tekalif-i Milliye emirleri ile gerçekleştirilmek istenmiştir. Söz konusu Milli Emirler/Milli Mali Yükümlülükler olarak bilinen Tekalif-i Milliye Emirleri ise 7 Ağustos 1921 tarihinde dönemin koşulları ele alınarak yayınlanmıştır. Bu çalışma da 1921 Anayasası ve çağdaş maliye kapsamında Tekalif-i Milliye üzerine bir değerlendirme yapılmıştır. Sonuç olarak Tekalif-i Milliye Emirleri'nin çağdaş maliye kuramına uygun olmamakla birlikte, 1921 Anayasası kapsamında yasal olduğu ve bir gereklilik olarak ortaya çıktığı hipotezine ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: TBMM, Tekalif-i Milliye Emirleri, 1921 Anayasası, Mustafa Kemal Paşa, Çağdaş Maliye

TÜRKİYE'DE SOSYAL GÜVENLİK VE SOSYAL YARDIM HARCAMALARININ KAMU HARCAMALARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Hünkar GÜLER - Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Özet:

Uluslararası Çalışma Örgütü sosyal güvenliği toplumun hastalık, analık, iş kazası, meslek hastalığı, işsizlik, sakatlık, yaşlılık ve ölüm nedeniyle kazancının kesilmesi ya da büyük ölçüde azalmasının sebep olduğu ekonomik ve sosyal sorunlara karşı sağlanan koruma olarak tanımlamaktadır. 18. yüzyılda İngiltere'de başlayan Sanayi Devrimi'nin geleneksel üretim ilişkilerini değiştirmesine bağlı olarak köylünün işçiye dönüşmesiyle geleneksel dayanışma ve yardım imkânları ortadan kalkarak işçiler güvencesiz bir duruma gelmiştir. Sosyal güvenlik hakkı 1880 yılında Almanya'da Otto van Bismark tarafından gündeme getirilmiş, kavram 1935 yılında ABD'de çıkarılan Sosyal Güvenlik Yasası (Social Security Act)'nda ilk defa kullanılmış ve İngiltere'de 1942'de William H. Beveridge tarafından hazırlanan raporla ulusal sağlık sisteminden sosyal sigorta sistemine kadar sosyal güvenlik fikri geliştirilmiştir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ise sosyal refah devletleriyle birlikte sosyal güvenlik harcamaları kurumsallaştırılmıştır. Türkiye'de 1946 yılında Sosyal Sigortalar Kurumunun oluşturulmasıyla modern anlamda sosyal güvenlik alanındaki ilk adım atılmıştır. 1970 yılından sonra neo-liberal politikalara bağlı olarak sosyal güvenlik reformları gündeme gelmekle birlikte OECD ülkelerinde hem sosyal koruma harcamalarının hem de kamu harcamalarının arttığı görülmektedir. Türkiye'nin mali kırılganlığı kamu kesimi açığı ve cari (tasarruf) açığından kaynaklanmaktadır. Kamu kesimi açığının önemli bir kısmını ise sosyal güvenlik kurumu açıkları oluşturmaktadır. Sosyal güvenlik kurumu açıklarını kapatmak için vergi gelirlerinin yüzde 20'ye yakını kullanılmaktadır. 1990 sonrasında kamu sosyal harcamaları içindeki en yüksek payı sosyal güvenlik ve sosyal yardım harcamaları almakla birlikte bu harcamaların artış hızının kamu harcamalarının artış hızından yüksek olduğu belirtilmelidir. Sosyal güvenlik ve sosyal yardım harcamalarının GSYH payı 1990 yılında yüzde 0.1 iken 2019 yılında yüzde 5.5'e çıkmıştır. Bu durum, kamu harcamaları üzerinde önemli bir baskı oluşturmaktadır. Bu çalışmada, 1990-2019 yılları arasında sosyal güvenlik ve sosyal yardım harcamalarının kamu harcamalarının artış hızı üzerindeki etkisi istatistiksel olarak tahmin edilmektedir. Eşbütünleşme testinin sonuçlarına göre sosyal güvenlik ve sosyal yardım harcamalarının artış hızındaki yüzde birlik bir artış kamu harcamalarının artış hızını ortalama tahmini olarak yüzde 0.89 oranında etkilemektedir. Türkiye'de sosyal sigortaların aktüeryal dengesinin düzeltilmesi, kayıtdışı istihdamın azaltılması ve koruyucu sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi sosyal güvenlik ve sosyal yardım harcamalarına paralel olarak kamu harcamalarının artışını da sınırlandıracaktır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Güvenlik Harcamaları, Kamu Harcamaları, Eşbütünleşme

KIRIKKALE KARAKEÇİLİ ÇAMAŞIRHANESİ

Doç. Dr. Murat ÇERKEZ - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Özet:

Karakeçili mevcut idarî bölünmeye göre Kırıkkale'ye bağlı bir ilçe konumundadır ve yaklaşık 35 km güneybatısındadır. Kuzeyinde Bahşılı, doğusunda Keskin, güneydoğusunda Çelebi, güneybatısında ise Ankara'nın Bala İlçesi ile çevrilidir.

Oğuzların yirmi dört kolundan birini teşkil eden Kayı boyunun en büyük aşiretlerinden birisi de Karakeçili aşiretidir. Ertuğrul Gazi önderliğinde Orta Asya'dan çıkıp Gaziantep'in Karacadağ eteklerinden Fırat'ı geçmiş, batıya ve kuzeye doğru ilerleyerek Ege'ye, Orta Anadolu'ya, Batı Anadolu'da Bilecik Söğüt'e gelerek yerleşik düzene geçmişlerdir. Daha sonraları 15. yüzyılda bir kısmı Söğüt'ten ayrılarak çeşitli yerlere dağılmış ve bir kısmı da bu dağılım hareketi içerisinde şimdiki Karakeçili Köyü'nü kurmuşlardır. 1957 yılında 16 köyü ve toplam 7667 nüfusu ile belediye teşkilatı kurularak Ankara'nın Bala ilçesine bağlı kasaba hüviyeti kazanmıştır. 25.05.1990 tarih ve 3644 sayılı kanun gereği Ankara ili Bala ilçesinden ayrılarak Akkoşan ve Sulubük köyleri ile birlikte Kırıkkale iline bağlı ilçe statüsü verilmiştir.

İlçe, mimarî miras bakımından zengin sayılmasa da İç Anadolu Bölgesi geleneksel konut mimarisinin genel özelliklerini sergileyen evler yanı sıra kaybolmaya yüz tutmuş kültürel mirasımızın önemli unsurları arasında yer alan bir çamaşırhaneye de sahiptir. Halk arasında yunak olarak da adlandırılan çamaşırhaneler, su yapıları arasında önemli bir yer teşkil etmekle birlikte üzerlerinde yeterince çalışma yapılmadığı görülmektedir. En genel anlamıyla yıkama veya yunma yeri olarak tanımlanabilen bu yapılarda çamaşır yanı sıra yün, kilim, halı gibi eşyalar da yıkanmış, hatta bazılarında yıkama işlemi bittikten sonra kadınların yıkanabilmeleri için ayrı bölümler de yapılmıştır.

Karakeçili Çamaşırhanesi bu gelenek içerisinde varlığını koruyabilmiş eserlerden birisi olmakla birlikte günümüzde ne yazık ki bakımsız vaziyettedir. İlçenin ana güzergâhından birini teşkil eden ve Kırıkkale'ye ulaşımı sağlayan caddenin güney yanında, yol seviyesinin kısmen altında kalan küçük bir alana yerleştirilmiştir. Tarihlendirmeye ışık tutacak kitabe veya belge bulunmamasıyla birlikte mimari özellikleri itibarıyla 19. yüzyıl sonlarında inşa edildiği söylenebilir. Kuzey-güney yönünde dikdörtgen plan ve prizmal bir kütleyle sahip olan eser içten ve dıştan sivri beşik çatı ile örtülmüştür. İnşasında çoğunlukla kaba yonu taş ve kısmen de tuğla kullanılmıştır. Son derece sade bir işçilik sergileyen yapının içerisinde sekiler, ocak nişleri, kazan, yıkama ve oturma taşları yanı sıra su ihtiyacını karşılayan bir tesisat ile yalak da bulunmaktadır. Ayrıca kullanılan suyun tahliyesi için, yalaktan itibaren kuzeybatı köşeye doğru yönelen ve toprağa kazılmak suretiyle yapılmış bir kanal mevcuttur. Ana hatlarıyla tanıttığımız eser, çalışmamızda bütün yönleri ile ayrıntılı bir şekilde ele alınarak Anadolu su yapıları içerisindeki yeri ve önemi vurgulanacaktır.

Anahtar kelimeler: Kırıkkale, Karakeçili, Mimari, Çamaşırhane

TÜRKİYE'DE BAHİS: EKONOMİK, SOSYAL VE PSİKOLOJİK ETKİLERİ

Dr. Öğr. Üyesi İsa ALTINIŞIK - Selçuk Üniversitesi

Özet:

Çağımızın sessiz hastalığı olan bahis, dünyada ve özellikle Türkiye’de birçok insanı bağımlı hale getirmiştir. Bu hızlı yayılmanın en büyük etkisi internetin çok hızlı gelişmesiyle birlikte bu bahis sitelerine ulaşımın kolaylaşmasıdır. Özellikle ülkemizde bahis tabu olarak görüldüğü için üzerinde konuşulmaktan korkulmuştur. Bahis konusunda çok fazla çalışma yapılmaması da bu hastalığın, çok hızlı yayılmasına sebep olmuştur. Bahis oynayanlar, önce ekonomik problem yaşamaya başlarlar, bahis problemi fark edildiğinde ise insanların artık ekonomik batağa saplandıkları görülmüştür. Ekonomik çöküşe ise kredi kartı ve kredi gibi paraya ulaşmanın kolay olması da büyük etken olmaktadır. Bu ekonomik çöküşe; alkol, uyuşturucu bağımlılığı, boşanmalar, sosyolojik ve psikolojik problemler ve hatta en sonunda intihar eşlik ettiği için çok geç kalınmaktadır. Oynayanların demografik yapısına bakıldığında sanal bahis müşterilerinin yüzde 50’den fazlasının eğitilmiş, orta-üst düzey bir profesyonel geçmişe sahip kişiler olduğu görülmektedir. Sanal bahis bağımlılığından kurtulmak için, kişinin öncelikle bir bahis problemi olduğunu kabul etmesi gerekmektedir. Sanal bahis bağımlısı olduğunuzu ailenize ve arkadaşlarınıza söyleyip yardım istediğinizde bu bağımlılıktan kurtulmanız için sizi teşvik edeceklerdir. Bağımlı kişiler, bütçelerinin kontrolünü belli bir süre güvendikleri birine bırakmaları da çözüm için atılacak önemli bir adımdır. Sanal bahis oynamayı bıraktığınız ilk hafta kendinizi kötü hissedebilirsiniz, bu sebeple oyalanacak bir şeyler bulmanız sizi bu ortamdan uzaklaştıracaktır. Sanal bahisten uzak durmaya çalışırken kendinizi stresli, depresif ve endişeli hissetmeniz halinde de doktor yardımı almanız da önemlidir. Sanal bahis bağımlılığından kurtulmanın en önemli adımlarından biri, üye olunan bahis sitelerine erişimi engellemek, üyelikleri iptal etmekten geçiyor.

Anahtar kelimeler: Legal, İlegal, İddaa

GİRİŞİMCİLİK KÜLTÜRÜ VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİ

Cenap KÜLEN - Selçuk Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi İsa ALTINIŞIK - Selçuk Üniversitesi

Özet:

Girişimcilik kültürü, girişimci ve girişimcilik kelimeleri son zamanlarda önemle üzerinde durulan kavramlardır. Bu kavramlar araştırmacıların ve akademisyenlerin ilgisini üzerine çekmiş ve literatürde geniş bir şekilde tartışılmıştır. Öte yandan iktisadi gelişme üzerinde girişimcilik kavramının önemli etkilerinin olduğunun kabul edilmesi, ilginin bu kavramlara yönelik artmasında önemli bir yere sahiptir. Bundan dolayı girişimcilik kavramlarının gelişmiş ülkelerin var olan durumlarını korumasında gelişmekte olan ve az gelişmiş olan ülkelerin daha üst düzey bir gelişmede bulunmasında önemli bir role sahiptir. Günümüzdeki ekonomilerin en önemli faktörlerinden biri olarak gösterilen girişimciler, risk alma becerilerine sahip olmaları, yeniliklerin ve fırsatların peşinde giderek üretim unsurlarını bir araya getirip devletlerin ekonomik gelişmesine katkıda bulunur. Aynı zamanda iktisadi kaynakların etkin bir şekilde kullanılması ve dağıtılması yönünde de önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Bu açıdan bakıldığında girişimcilerin istihdamın ve dolayısıyla da üretimin arttırılmasında önemli olduğu ve günümüzde ki ekonomiler yönünden önemli bir kaynak olduğu söylenebilir. Hatta denilebilir ki toplumların birbirleriyle rekabet edebilmeleri, sahip oldukları girişimcilik politikaları ve girişimcilik sistemleriyle doğrudan ilişkilidir. Girişimcilik iktisadi yönünün yanı sıra kültürel, politik dinamikleri olan, toplumsal bir kavram haline gelmiştir. Bunun için son zamanlarda girişimcilik üzerine yapılan çalışmalarda kültürel ve toplumsal unsurların ön plana çıktığı görülmektedir. Küreselleşen dünyanın en önemli aktörleri girişimcilerdir denilebilir. Girişimciler eliyle duyurulan yeni işletmeler gelecek zamanda çok uluslu işletmelerin oluşmasına doğrudan katkı sağlayarak, kökeninde birçok ekonomik sorunun olduğu problemlerin bölgesel, yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde çözüm üretilmesinde stratejik bir rolünün olduğunu söylemek mümkündür.

Anahtar kelimeler: Girişimcilik, İktisadi Gelişme, Girişimcilik Kültürü

İNFOGRAFİK HABER TASARIMLARINDA KULLANILAN GÖRSELLERİN İDEOLOJİK ANLAM ÜRETİMİNDEKİ ROLÜ

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Etem ZINDEREN - Atatürk Üniversitesi

Özet:

Enformasyonun görsel bir temsili olan infografik; veri görselleştirme, illüstrasyonlar, metinler ve çeşitli görüntüler üzerinden oluşturulan kompozisyona dayalı bir hikaye anlatım biçimidir. İnfografik tasarımların en yaygın kullanıldığı alanlardan birini haber medyası oluşturmaktadır. Ulusal ve uluslararası basında giderek daha da önemli hale gelen infografik haber tasarımı, durmaksızın yenilenen teknolojinin yarattığı devrimsel dönüşümün ortaya çıkardığı bir haber formu olarak tanımlanmaktadır. İnfografik haber tasarımlarında grafik, diyagram, harita, piktogram, illüstrasyon, fotoğraf ve görsel metafor gibi çeşitli görselleştirme öğeleri kullanılmaktadır. Çalışmanın amacı, infografik haber tasarımlarında kullanılan görseller ile veri görselleştirme öğelerinin ideolojik anlam üretimindeki rolünü ortaya koymaktır. Bu bağlamda çalışmada, infografik haber tasarımında kullanılan görselleştirme öğeleri haber ideolojisi ve görsellik ilişkisi içinde ele alınmaktadır. Bu öğelerin kullanımı çerçevesinde gerçekliğin yeniden inşa edildiği haberde bir temsil yapısı olarak ideoloji yaklaşımı ve bu yaklaşıma dayalı üretim, görsellik üzerinden tartışılmaktadır. İnfografik haber tasarımlarında kullanılan görsel öğelerin haberdeki ideolojik üretime odaklanan çalışmada amaçsal örneklem yöntemi ile belirlenen beş infografik haber göstergebilimsel analiz yöntemi ile incelenmektedir. Söz konusu haberler, infografik tasarımların süreklilik gösterdiği ve bu haber tasarımlarının geleneksel formlarının da ayrıca web sitesinde yer aldığı Anadolu Ajansı'ndan seçilmiştir. İncelemeler, göstergebilimsel analizin temel unsurları olan 'gösterge, gösterilen ve gösteren' üzerinden düz anlam ve yan anlam kavramsallaştırmaları çerçevesinde yapılmaktadır.

Anahtar kelimeler: İnfografik Haber, Göstergebilim, İdeoloji.

**MUHASEBE-FINANS ALANINDA LİSANS VE ÖNLİSANS EĞİTİMİ GÖREN
ÖĞRENCİLERİN BÖLÜM SEÇİMİNDE ETKİLİ OLAN FAKTÖRLER: KONYA İLİNDE
BİR ARAŞTIRMA**

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa İYİBİLDİREN – Necmettin Erbakan Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Tefvik EREN - Necmettin Erbakan Üniversitesi

Özet:

Küreselleşme olgusunun en önemli sonuçlarından biri olan çok uluslu şirketlerin dünyanın her yerinde ticari ve sınai faaliyet göstermesiyle birlikte muhasebe, finans ve vergi konularında mali danışmanlık hizmeti verecek meslek mensuplarının önemi her geçen gün artmaktadır. Ülkemizde bu alanda, eğitim faaliyetlerini sürdüren üniversiteler kapsamında fakülteler, yüksekokullar ve meslek yüksekokulları bünyesinde farklı isimler altında bölümler bulunmaktadır. Çalışmanın amacı; bu bölümlerde eğitimlerini sürdüren öğrencilerin kariyer olarak bölüm seçimlerinde etkili olan faktörleri tespit etmek ve değerlendirmektir. Araştırma iki üniversiteden lisans ve önlisans öğrencilerinden oluşan 410 kişilik bir örneklem ile yapılan anketlerle gerçekleştirilmiştir. Bu anketlerin 393 tanesi değerlendirilmeye alınmış, 17 tanesi değerlendirme dışı bırakılmıştır. Öğrencilerin bölüm seçimlerini etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Bu faktörler çalışma kapsamında; kişisel faktörler, çevresel faktörler ve mesleki faktörler olmak üzere üç sınıfta gruplandırılmıştır. Çalışmanın sonucunda öğrencilerin bu bölümleri seçmelerindeki en önemli faktörün üç faktör arasında mesleki faktörler olduğu tespit edilmiştir. Mesleki faktörler içerisinde seçimi etkileyen unsurlar olarak; bu mesleklerin geçerliliğini kaybetmeyeceği düşüncesi ve iş imkanlarının geniş olması öne çıkmaktadır. Bu bölümlerin tercih edilmesine etki eden ikinci faktörün kişisel faktörler olduğu ortaya çıkarken en az etkili faktörün çevresel faktörler olduğu ölçülmüştür. Buna bağlı olarak öğrencilerin bu bölümleri seçmelerinde okul, aile, arkadaş vb. çevrelerinin yönlendirmelerinden ziyade gelecek kaygılarının, mesleğin özelliklerinin ve kişisel yapı ve tercihlerinin etkili olduğu görülmektedir.

Anahtar kelimeler: Muhasebe, Muhasebe-Finans Eğitimi, Muhasebe Bölüm Tercih, Muhasebe-Finans Bölüm Tercih

SURİYELİ GÖÇMEN AKINININ TÜRK TOPLUMU AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ: SORUNLAR VE DENEYİMLER

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet KIRLIOĞLU - Necmettin Erbakan Üniversitesi

Dr. Huriye İrem KALAYCI KIRLIOĞLU - Selçuk Üniversitesi

Özet:

Suriye'den Türkiye'ye ilk göçmen akını 2011 yılında ve 252 kişi ile başlamıştır. Bu tarihten itibaren Suriyeli göçmen sayısı gittikçe artmıştır. 20.02.2020 tarihi itibari ile kayıt altına alınan Suriyeli göçmen sayısı 3.587.566 olarak belirlenmiştir. Kayıt altına alınamayan Suriyeli göçmenlerin de olduğu düşünülürse sayının çok daha yukarılarda olduğu tahmin edilmektedir. Suriyeli göçmen akınının ciddi sayıları ulaşması ile birlikte Türkiye'de özellikle 2011 yılından itibaren göç konusu ile ilgili çalışmalar artmıştır. Bu çalışmaların büyük çoğunluğu da göçü deneyimleyen gruplar ile ilgilidir. Diğer bir ifade ile literatürde Suriyeli göçmenlerin yaşadığı sorunlar üzerine odaklanan ve bu sorunlar çeşitlik başlıklar altında ele alan çalışmalar çoğunluğu oluşturmaktadır. Bu çalışma da bu bakış açısından hareketle Türk toplumunun göçmen akını karşısında yaşadığı sorunlar ve deneyimlerini değerlendirmek üzere tasarlanmıştır. Bu sorunlar ve deneyimleri çeşitli başlıkla ifade etmek mümkündür. Bunlar: Sağlık, Kamu Kurumları, Toplumsal Düzen, Ekonomik ve Vatandaşlık başlıklarını içermektedir. Toplum içinde "el ayak ya da Suriyeli hastalığı" olarak ifade edilen hastalık Türk toplumunu tedirgin etmektedir. Ek olarak daha önce Türkiye'de kontrol altına alınan çeşitli hastalıkların tekrar görülmeye başlandığı bildirilmiştir. Özellikle uzun yıllardır devam eden aşı politikasının risk altında olduğu belirtilmektedir. Diğer kamu kurumlarının çok kalabalık olduğu, Türk vatandaşlarına hizmet veremediği, yardımlarda öncelik olarak Suriyelere verildiği ifade edilmektedir. Suriyeli göçmen akını ile birlikte işverenler, ev ve dükkân sahipleri ucuz iş gücüne ve yeni kiracılara sahip olarak ekonomik getiri elde etmişlerdir. Ancak yoksul kesimin iş konusundaki rekabeti daha da artmıştır. Kira fiyatlarının artışından olumsuz bir şekilde etkilenmişlerdir. Sosyal yardımları Suriyeli göçmenlerle paylaşmak durumunda kalmışlardır. Her ne kadar Suriyeli göçmenlere vatandaşlık verilmesi söylemi gerçeği yansıtmasa da bu söylem bile Türk toplumunu rahatsız etmektedir. Türk toplumunun yaşadığı bir diğer sorun ise Suriyeli göçmenlerin toplumsal düzeni bozduklarına ilişkindir. Özellikle ikinci eş olgusunun kimi sınır illerinde yaşayan Türk kadınlarının ruh sağlığını bozduğu belirtilmektedir. Bir diğer husus ise dilenciliktir. Ortak yaşam alanlarının hemen hemen hepsinde görebileceğimiz dilencilik eylemi yine rahatsızlık veren konular arasındadır. Medyanın da yönlendirmesi ile bazı illerde yaşanan çatışmaların toplumun genelinde kaygı uyandırdığı belirtilmektedir. Bu başlık altında son husus ise fuhuş olgusudur. Özellikle geçimini fuhuş üzerinden sağlayan Suriyeli göçmenlerin toplumun genelinde rahatsızlık yaratmaktadır.

Anahtar kelimeler: Türk Toplumunu, Göç Akışı, Suriyeliler, Sorunlar, Deneyimler

EHL-İ REY'İN İLK TEMSİLCİLERİNDEN: ABÎDE ES-SELMÂNÎ VE FIKİHÇİLİĞİ

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin OKUR - Kocaeli Üniversitesi

Özet:

Yemen asıllı, tâbiünden ve Kûfe fakihlerinden biri olan Abîde es-Selmânî Hz. Peygamber hayatta iken müslüman olmuş ancak göremeden Hz. Peygamber vefat etmiştir. Ehl-i rey'in ilk temsilcilerinden biri olan Abîde es-Selmânî hakkında fazla bilgi yoktur. Ancak onun Hz. Ali'nin ve Abdullah İbn Mes'ud'un öğrencileri arasında olduğu ve rey temsilcilerinden özellikle İbrahim en-Nehâî'nin kendisinden istifade ettiği bilinmektedir. Hem sahabe hem de tabiin fakihleri arasında saygın bir yer edinmiş olan Abîde, pek çok mesele hakkında müracaat kaynağı olmuştur. Ayrıca kaynaklar onu, Hz. Ali'nin hadislerini rivayet eden en güvenilir râviler arasında zikretmektedir. Bir dönem kadılık da yapan Abîde'nin, fûrû-i fıkıh sahasında kendine özgü görüşleri de bulunmaktadır. Onun usul-i fıkıh alanına konu olan yorumlarından biri olan Hz. Ali ile arasında geçen bir konuşması, icma teorisinde inkıraz-ı asrı kabul edenler ve etmeyenler için delil konumunda zikredilmiştir. Bu çalışmada, Abîde es-Selmânî'nin hayatı, fıkıhçılığı ve icmayla ilgili rivayeti tahlil edilecektir.

Anahtar kelimeler: Tabiîn, ehl-i rey, Kûfe, Abîde es-Selmânî, fıkıh.

XI. KALKINMA PLANI'NDA HUKUK, DEMOKRASİ VE YÖNETİŞİM

Prof. Dr. Önder KUTLU - Necmettin Erbakan Üniversitesi

Doç. Dr. İsmail SEVİNÇ - Necmettin Erbakan Üniversitesi

Arş. Görevlisi Selçuk KAHRAMAN - Necmettin Erbakan Üniversitesi

Özet:

Kalkınma planları, yalnızca ekonomik program ve hedeflerin sıralandığı metinler olarak ortaya çıkmamakta, planlar aynı zamanda toplumsal, yönetsel ve siyasal gelişmeleri de dikkate almaktadır. XI. Kalkınma Planı'nı, kendisinden önceki on kalkınma planından ayıran en belirgin özellik hükümet sistemindeki değişimdir. Nitekim Türkiye'de 2017 yılında gerçekleştirilen referandum ile parlamenter sistemden başkanlık sistemine geçilmiştir. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi adı verilen yeni siyasal sistemin kamu kurumlarının işleyişi ve kamu hizmetlerinin yürütülmesi üzerinde önemli etkileri beklenmektedir. Bununla birlikte XI. Kalkınma Planı'nda, yeni hükümet sisteminin bir parçası olarak hukuk devleti, demokrasi ve iyi yönetim ilkelerinin bu planın temeli olarak benimsendiği vurgulanmakta, bu bağlamda bu ilkelerin kapsamı ve tartışılması önem arz etmektedir. Çalışma, bu ilkelerin yeni hükümet sistemi çerçevesinde tartışılmasını öncelemektedir. Böylece ilk kez XI. Kalkınma Planı ile planlı kalkınma anlayışı sürecinde yeni bir hükümet sisteminin tecrübe edildiğini göz ardı etmek mümkün değildir. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin iyi işlerliği, hukuk, demokrasi ve katılımçılık mekanizmalarındaki ilerlemelerle bir bütün olarak değerlendirilmek zorundadır. Bu yönüyle planlı kalkınma anlayışının yeni dinamikler çerçevesinde yeniden tartışılması gerekmektedir. Bu bağlamda hukuk, demokrasi ve yönetim hedefleri, yeni siyasal sistem içerisinde özellikle kamu yönetimi ve kamu hizmetleri açısından ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar kelimeler: XI. Kalkınma Planı, hukuk, demokrasi, yönetim.

HASTANEDE YATAN 2-7 YAŞLARINDAKİ KANSER HASTASI ÇOCUKLARIN YAŞAM KALİTELERİNİN ANNE GÖRÜŞLERİNE GÖRE İNCELENMESİ

Arş. Görevlisi Lügen Ceren KIYAN – Ankara Üniversitesi

Doç. Dr. Ender DURUALP - Ankara Üniversitesi

Özet:

Kanser gibi kronik hastalığa sahip olan çocukların hastalık durumlarının yaşam kalitelerini çok yönlü etkilediği bilinmektedir. Kanserli çocukların yaşam kalitelerinin belirlemek, fiziksel, duygusal, sosyal, bilişsel, dil, ince ve kaba motor yönlerden yaşam kalitelerine ışık tutmak, çocuklara yönelik destek programlar ve hizmetlere olanak sağlamak son derece önemli görülmektedir. Araştırma, hastanede yatan iki-yedi yaş arasındaki kanser hastası çocukların yaşam kalitelerini annelerin görüşlerine göre incelemek ve yaşam kalitelerini etkileyen değişkenleri belirlemek amacıyla betimsel olarak yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubuna, Ankara’da bulunan iki üniversite hastanesinin onkoloji servisinde yatan, kanser tanısını en az altı ay önce almış, majör fizik ve motor gelişim bozukluğu olmayan, iki-yedi yaşlar arasındaki çocukların anneleri alınmıştır. Bu doğrultuda, araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 35 anne araştırmaya dâhil edilmiş ve yazılı onamları alınmıştır. Araştırmada veriler “Genel Bilgi Formu” ve Varni ve ark. (1999) tarafından geliştirilen ve iki-yedi yaşları arasındaki çocuklarda geçerlik ve güvenilirliği Yıldız Kabak ve ark. (2016) tarafından yapılan “Çocuklar İçin Yaşam Kalitesi Ölçeği (ÇİYKÖ) 3.0 Kanser Modülü Ebeveyn Formu” ile toplanmıştır. Verilerin analizinde Shapiro-Wilk, t testi, Mann Whitney U ve Kruskal Wallis H testlerinden yararlanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, kızların ağrı ve acı; 24-48 aylık olan çocukların bulantı ve endişe; 49-84 aylıkların bilişsel sorunlar yaşama; kanser tanısını 49-78 aylıkken almış olanların bilişsel sorunlar; ailedeki birey sayısı altı-dokuz olan çocukların bulantı; çocuk gelişimciyi tanımayan annelerin çocuklarının endişe; tedavi sürecinde çocuk gelişimci ile karşılaşmayan ve fikri olmayan annelerin çocuklarının algılanan fiziksel görünüm alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0,05$).

Anahtar kelimeler: Kanserli çocuk, Yaşam kalitesi, Anne, Erken çocukluk

TÜRK MUTFAK KÜLTÜRÜNDE ÖNEMLİ BİR YERE SAHİP TÜRK KAHVESİNİN GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE GELEN ÜRETİCİ FİRMALARI

Aziz Mahmut Hüdayi KAFADAR - Necmettin Erbakan Üniversitesi

Doç. Dr. Ümit SORMAZ - Necmettin Erbakan Üniversitesi

Özet:

Toplum hayatında yiyecek-içecek kültürü önemli bir yere sahiptir. Türk mutfak kültüründe Osmanlı döneminden beri gelen kahve kültürü günümüze kadar çeşitli aşamalardan geçerek bazı farklılıklar gösterse bile özünü korumaktadır. Misafirlere ikram edilen, genellikle yemek sonrası tüketildiği bilinse de bölgesel olarak yemek öncesinde de tüketilen Türk kahvesi, kültürümüz de her zaman önemli bir yere sahip olmuştur. Ticari anlamda Türk kahvesinin paketlenerek satılmaya başlanması Osmanlı döneminde görülmekte ve o dönemden bu zamana kadar birçok firma Türk kahvesinin kavrulması, çekilmesi, paketlenmesi ve satışını gerçekleştirmektedir.

Bu çalışma; geçmişten günümüze Türk kahvesi üreten firmaların incelenmesi ve alanyazına geçerek desteklenmesi amacıyla yapılan bir derleme çalışmasıdır. Çalışma kapsamında, literatür incelemesi yapılmakla birlikte firmaların sitelerinde yer alan bilgiler derlenmiştir. Geçmişten günümüze gelen en köklü ve ilk firmalar tespit edilmiş ve Türk kahvesinin gelişimi için oynadıkları rol vurgulanmıştır.

Çalışma sonucunda; geçmişten günümüze Türk kahvesi üreten firmalar belirlenerek tanıtımlarının yapılması hedeflenmiş, Türk kahvesi firmalarının faaliyetlerinin desteklenmesi, sayılarının ve şubelerinin artırılması amacıyla öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Turizm, Gastronomi, Türk Mutfak Kültürü, Türk Kahvesi.

UNUTULAN TÜRK KAHVESİ ÇEŞİTLERİ

Aziz Mahmut Hüdayi KAFADAR - Necmettin Erbakan Üniversitesi

Doç. Dr. Ümit SORMAZ - Necmettin Erbakan Üniversitesi

Uzman Mücahit ÇELEBİ - Kahveci Müco

Özet:

Türk kültür ve geleneğinin önemli bir unsuru olan Türk kahvesi, İstanbul'a getirilmesi ile geliştirilen pişirme metodu sayesinde vazgeçilmez bir lezzette dönüşmüştür. Kendine has bir lezzeti olan Türk kahvesi, kavrulmasından öğütülmesine ve pişirilmesine kadar bir ritüel ile hazırlanmakta ve bir seremoni ile servis edilmektedir. Kahvehane kültürünün yayılması ile birlikte Türk kahvesine olan artan talep Türk kahvesinde çeşitliliğin de artmasına neden olmuş, artan talebi karşılamak için ve kahveden daha fazla lezzet alabilmek üzere yörelere göre Türk kahvesi çeşitlendirilmiştir. Bu çalışma; Türk kahvesi çeşitlerinin tespiti ve unutulmaların ya da uygulamadan kalkanların tekrar uygulamaya konmasını teşvik etmek amacıyla yapılan bir derleme çalışmasıdır. Çalışma kapsamında; Ankara'da faaliyet gösteren ve Anadolu'nun unutulmuş Türk kahvelerini hazırlayan "Kahveci Müco" işletmesi ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşme kapsamında yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmış ve günümüzde yaygın şekilde hazırlanmayan yada unutulmuş birçok Türk kahvesi çeşidi tespit edilmiştir.

Çalışma sonucunda ulaşılan Türk kahvesi çeşitlerinin standartlaştırma çalışmalarının yapılması, yaygınlaştırılması için yiyecek-içecek işletmelerine eğitim verilerek menülerine koymaları, yerel yönetimlerin Türk kahvesi üzerine düzenleyeceği sempozyum, panel veya çalıştaylar ile geliştirilmesinin teşvik edilmesi gibi öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Turizm, Gastronomi, Türk kahvesi, Türk kahvesi Çeşitleri

KADIN ERKEK EŞİTLİĞİNİN KORUNMASI VE GELİŞTİRİLMESİNDE ÖRNEK BİR MODEL: KADIN-ERKEK EŞİTLİĞİ OMBUDSMANI

Dr. Emrah ARGİN - Fırat Üniversitesi

Özet:

Ataerkil bir toplumda erkeklere egemen bir güç atfedilmekte ancak bu toplumsal yapı içerisinde kadınlar ikinci plana atılmaktadırlar. Bu bağlamda kadın; şiddet, taciz, cinayet, tecavüz, dışlanma vb. gibi durumlara maruz kalabilmektedir. Bu bakımdan, kadınların; bu tür toplumda yeterince kendilerini ifade edemedikleri söylenebilir. 'Kadın'; iletişim teknolojilerinin, toplumsal yapının ve hukuki sistemlerin de değişmesi ve gelişmesiyle birlikte eşitlikçi bir yapının sağlanması açısından önemli imkânlarla kavuşmuştur. Bu doğrultuda, kadınlar toplumda dışlanan yani ayrımcılığa maruz kalan bireyler, olarak hak ve özgürlüklerini dile getirmek amacıyla çeşitli davranışlarda da bulunmaktadır. Örneğin, iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte, alternatif bir alan sunan web 2. 0 teknolojileri bireylerin görüş ve taleplerini de dile getirmesi üzerinde önemli bir etken olmuştur. Ancak bu durum her ne kadar kadınlara özgür bir ifade alanı sunsa da, cinsiyet eşitliğinin sağlanması üzerinde yeterince etkin olmamıştır. Söz konusu bu süreçle birlikte, cinsiyet eşitliğinin sağlanması açısından; şikâyetleri, istek ve beklentileri ele alıp değerlendirerek her iki taraf için de arabulucu bir 'Ombudsman' yapısının oluşturulmasını gerekli kılmıştır. 'Ombudsman' her iki taraf için de arabulucu bir rol üstlenmekte ve günümüzde Türkiye'de de cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve ayrımcılıkların bir nebze sonra erdirilmesi açısından gerekli politikaları da bünyesinde taşımaktadır.

Bu çalışmada, ülkemizde arabulucu veya kamu denetçisi şeklinde birtakım anlamları karşılayan Ombudsmanın; cinsiyet eşitliği açısından harekete geçme süreci ve ayrımcılıkları en aza indirme süreciyle ilgili dünya politikalarına yer verilecek ve Türkiye sisteminde ne şekilde ve hangi biçimde ele alınmasına yönelik kuramsal bir bakış açısı sunulacaktır. Bunun sonucunda, cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve cinsiyet ayrımcılıklarının önüne geçmek amacıyla gerekli arabulucu politikaların nasıl olması gerektiği yönünde de bir bakış açısının sunulması hedeflenmektedir. Aynı zamanda dünyada ve Türkiye'deki kadın haklarına değinilerek kadın erkek eşitliği ombudsmanı'nın gerekliliği üzerinde durulacaktır.

Anahtar kelimeler: Ombudsman, Eşitlik Ombudsmanı, Kadın Erkek Eşitliği

ÖZEL ALIŞVERİŞ SİTELERİNİN KAMPANYA DÖNEMLERİNDEKİ LOJİSTİK HİZMET KALİTESİNİN MÜŞTERİ MEMNUNİYETİNE ETKİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Resul ÖZTÜRK - Necmettin Erbakan Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi A. Oktay DÜNDAR - Necmettin Erbakan Üniversitesi

Özet:

İşletmelerin uzun süreli varlıklarını devam ettirebilmek ve karlılıklarını arttırmak gibi temel amaçları bulunmaktadır. Bunun için işletmeler hem yeni müşteriler bulmak hem de mevcut müşterileri elde tutmak için çaba göstermektedir. Gelişen teknoloji ile birlikte işletmeler müşteriler her an hizmet verebilmek için elektronik ortamda da faaliyet göstermek durumundadır. Elektronik ticaret işletmelere geleneksel ticarete göre düşük maliyet ve 7/24 faaliyet gösterebilme gibi fırsatlar sunarken, müşterilere birçok çeşit, karşılaştırma ve 7/24 satın alma gibi avantajlar sağlamaktadır. Geleneksel ticarete müşteri ürünü mağazada teslim alırken, elektronik ortamda alınan ürün bir lojistik hizmet ile müşterilere teslim edilmektedir. Dolayısıyla elektronik ticarete lojistik hizmet ürününün tamamlayıcısı olarak ürün ile birlikte satın alınmaktadır. Diğer taraftan işletmeler stok fazlası ürünleri eritmek, sürümden kazanmak, satış hedeflerini tutturmak ve/veya satışları arttırmak için anneler günü, sevgililer günü ve benzeri özel günlerde ve yılsonunda ve muhteşem cuma gibi özel tarihlerde kampanyalar düzenlemektedir. Bu kampanya dönemlerinde satış miktarları arttığından, kısa bir zaman içinde çok büyük miktarda ürün siparişinin işlenmesi ve dağıtılması gerekmektedir. Bu noktada lojistik hizmet üretiminde dar boğazlar oluşmakta ve doğru ürünün, doğru zamanda, hasarsız bir şekilde teslim edilmesi zorlaşmaktadır. Bu çalışmanın amacı özel alışveriş sitelerinin kampanya dönemlerinde gerçekleştirdikleri lojistik hizmet kalitesinin müşteri memnuniyetine etkisini ölçmektir. Konya ilinde özel alışveriş sitelerinden satın alım gerçekleştiren tüketicilere kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak anket uygulaması yapılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 23.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen verilere göre araştırmaya katılanların demografik özelliklerine göre müşteri memnuniyetlerinde farklılık ve özel alışveriş sitelerinin kampanya dönemlerinde sunulan lojistik hizmet kalitesinin müşteri memnuniyetine etkisinin istatistiksel bakımdan anlamlı olup olmadığı araştırılmıştır.

Anahtar kelimeler: Elektronik Ticaret,Kampanya,Lojistik Hizmet Kalitesi,Müşteri Memnuniyeti

YÜKSEKÖĞRETİMDE KALİTE VE PAZARLAMA

Dr. Öğr. Üyesi A. Oktay DÜNDAR - Necmettin Erbakan Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Resul ÖZTÜRK - Necmettin Erbakan Üniversitesi

Özet:

Artan rekabet koşulları ve yaşanan teknolojik gelişmeler nedeniyle işletmeler ve kurumlar müşteri istek ve ihtiyaçlarını karşılamak için mal ve hizmet üretim süreçlerinin merkezine müşterilerini yerleştirmeye başlamışlardır. Müşterileri üretimin merkezine yerleştirmek elbette yeterli değildir. Bununla birlikte kaliteli ürün ve hizmetlerin sunulması müşterilerin memnuniyet düzeylerinin artması bakımından da önemli hale gelmiştir. Bu nedenle müşterilere kaliteli mal ve hizmetlerin sunulması işletmelerin verimliliğini ve etkinliğini arttıracak önemli birer husustur. Hizmetlerin gerek gelişmiş ülkeler gerekse gelişmekte olan ülkelerin ekonomileri açısından önemini arttırması, işletme ve kurumların hizmetlerin pazarlanmasında konusunda stratejiler geliştirmelerine sebebiyet vermiştir. Sağlık, finansal hizmetler gibi alanlarda yapılan pazarlama faaliyetlerinin yanı sıra eğitim hizmetlerinde yapılan pazarlama faaliyetleri de her geçen gün artmaktadır. Bu noktada özellikle üniversitelerde yürütülen eğitim faaliyetlerinin kalite düzeyleri arttırılarak öğrencilerin memnuniyet seviyelerinin arttırılması ve de bu memnuniyet düzeyleri sayesinde üniversitelere yeni öğrenciler kazandırılması hususunda gerekli faaliyetlerin atılmasına sebep olmaktadır. Bu çalışmada, dünya genelinde yükseköğretim alanında yaşanan gelişmeler doğrultusunda yükseköğretim kurumlarının pazarlanmalarına ve yükseköğretim eğitim seviyesinin kalitesinin arttırılarak yükseköğretim kurumlarının etkinlik, verimlilik ve yükseköğretimde kalitenin arttırılmasına yönelik değerlendirmeler doğrultusunda izlenmesi gereken stratejiler üniversiteler kapsamında ele alınmıştır.

Anahtar kelimeler: Toplam Kalite Yönetimi, Hizmet Pazarlaması, Kalite Güvence Sistemleri, Yükseköğretim.

DÖVİZ KURU DALGALANMALARININ NET HATA VE NOKSAN HESABINA ETKİSİ

Dr. Musa ÖZTÜRK - Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

Özet:

Yüzyılda sosyoekonomik ve politik anlamda büyük çaplı değişimler meydana gelmektedir. Bu hızlı gelişim sürecinde ülke ekonomilerinin ezberleri sarsılmakta, yenilikler hesaplamalarda birtakım aksaklıkların meydana gelmekte ve dolayısıyla politika önerilerinin tutarlılığı tartışılır olmaktadır. Bu tartışmalar bir ülkenin dış alem ile ekonomik etkileşimi kapsamında ele alındığında ödemeler bilançosu kalemlerinden olan Net Hata ve Noksan kalemi öne çıkmaktadır. Denkleştirici mekanizmalar kapsamında ele alınan bu kalem ülkede ticaret, sermaye ve finans hesaplarındaki dengesizliklerin giderilmesini sağlamaktadır. Ülke ekonomisinde açıklanamayan işlemleri ifade etmesi bakımından oldukça önemli olan net hata ve noksan kalemindeki değişmelerin incelenmesi başta kayıt dışı ekonomi hakkında fikir vermesi üzere ödemeler bilançosu dinamiklerini sunma ve rezerv yönetimi açısından önemlidir. Çalışma kapsamında, 2007-Eylül 2019-Aralık dönemi için döviz kuru dalgalanmalarının net hata ve noksan kalemi üzerindeki etkisi zaman serisi teknikleriyle incelenmektedir. Bunun için ilk olarak serilere ADF, PP ve Zivot-Andrews birim kök testleri yapılmıştır. Ardından değişkenler arasındaki nedensellik ilişkisi Toda-Yamamoto (1995) tarafından geliştirilen lineer nedensellik testiyle incelenmektedir. Elde edilen analiz bulgularına göre döviz kurundan net hata ve noksan kalemine doğru tek yönlü bir nedensellik ilişkisi mevcuttur. Bu durum Türkiye’de ödemeler bilançosu kalemlerinin döviz kurundaki dalgalanmalardan etkilendiğini ve kayıt dışı ekonominin dolara duyarlı olduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Politika uygulayıcıların döviz kuru dalgalanmalarının çok boyutlu etkilerde bulunduğunu bilmeleri ve bu nedenle daha hassas davranmaları gerektiği düşünölmekte ve önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Ödemeler Bilançosu,Döviz Kuru,Net Hata ve Noksan

TÜRKİYE'DE FİNANS HESABI GELİŞİMİNİN DİNAMİKLERİ

Dr. Musa ÖZTÜRK - Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

Özet:

Dışa açık ekonomilerde ülkenin dış alemle olan etkileşimi ödemeler bilançosu üzerinden takip edilmektedir. Ticaret, sermaye, finans, net hata noksan ve rezerv hesaplarından oluşan bu bilanço bir taraftan ülkenin uluslararası rekabet edebilirliği diğer taraftan da ülkenin itibarı hakkında bilgi vermesi bakımından oldukça önemlidir. Ödemeler bilançosundaki aksaklıklar ülkelerin kısa, orta ve uzun dönemli makroekonomik sorunlar ve krizler yaşamasına neden olabilmektedir. Bu nedenle ilgililer ve yetkililer tarafından sürekli takip edilmektedir. Çalışma kapsamında ödemeler bilançosu kalemlerinden olan ve dış dünya ile en hızlı etkileşimlerin gerçekleştiği finans hesabı yapısal kırılmalar merkezinde incelenmektedir. Bunun için Bai-Perron tarafından geliştirilmiş olan çoklu yapısal kırılma testi yapılmış ve sonuç olarak 2007 Eylül ayından 2019 Aralık ayına kadar olan zaman diliminde finans hesabının 2010M03, 2013M05 ve 2018M03 tarihlerinde olmak üzere üç kere yapısal kırılmaya uğradığı tespit edilmiştir. Bu tarihlerdeki sosyoekonomik ve politik gelişmeler incelendiğinde küresel gelişmelerin yanı sıra doğrudan yabancı yatırımlardaki değişmelerin, yerel ve genel seçimlerin ve ekonomik atılım-açılımların yapıldığı dönemlere denk geldiği görülmektedir. Buradan hareketle, diğer gelişmekte olan ülkelerdeki değişmeleri bir kenara koyularak bakıldığında, Türkiye'nin iç dinamiklerinin dış dünya tarafından takip edildiği, etkileşimin ülke gündeminden doğal olarak etkilendiği ve en çok siyasal alandaki gelişmelerden kaynaklandığı yorumu yapılabilmektedir. Dolayısıyla ülke siyasetinde ve gündeminde yer tutan başta siyasal kesim olmak üzere şahıslar ve kurumların tutum ve davranışlarının beklenmedik etkilerinin olduğu, bu nedenle daha hassas olunması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Ödemeler Bilançosu, Finans Hesabı, Bai-Perron Testi

HACCA UĞURLAMA SÜRECİNDE YEMEK RİTÜELLERİ: EGE BÖLGESİ ÖRNEĞİ

Öğr. Görevlisi Zeynep ÇINAR - Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Doç. Dr. Ümit SORMAZ - Necmettin Erbakan Üniversitesi

Özet:

İnsan hayatının doğal bir getirisi olan doğum, evlenme ve ölüm gibi durumları içine alan geçiş dönemleri ana geçiş dönemleri olarak kabul edilirken; sünnet olma, askere gitme ve hacca gitme ara geçiş dönemleri olarak kabul edilmektedir. Bu dönemler sevincin, acının ve heyecanın paylaşıldığı özel günlerdir. Anadolu örf ve âdetlerinde, bu tarz özel günlerde insanlar bir arada bulunmakta ve bu durum toplu yemek olgusunu oluşturmaktadır. Günümüzde birçok gelenek, görenek ve uygulamalar unutulmaya başlamış; mutfak kültürü ve yöresel mutfak uygulamaları da bu durumdan aynı şekilde etkilenmiştir. Bir milletin milli kimliği olan kültürün unutulmaya başlaması; toplumların yozlaşmasına, milli kimliklerinin yanında milli birliklerinin de kaybolmasına neden olmaktadır. Bu çalışmada; Ege bölgesinde yer alan Afyonkarahisar, Uşak, İzmir, Manisa, Muğla, Aydın, Denizli ve Kütahya illerinde ara geçiş dönemlerinden olan “hacca gitme” döneminde uygulanan yemek ritüellerinin tespit edilerek yeniden gün yüzüne çıkarılması, toplumda uygulanmalarının yaygınlaştırılması için tanıtımının yapılması ve yazılı kaynak haline getirilerek gelecek nesillere aktarılması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden yüz yüze görüşme tekniği kullanılmış, araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu her ilden araştırmaya katılmayı kabul eden 15 kişi olmak üzere sekiz ilde toplam 120 kişiye uygulanmıştır. Yapılan görüşmeler esnasında edinilen bilgiler, kaynak kişilerin izinleri dâhilinde ses kayıt cihazı kullanılarak kayıt altına alınmış ve görüşme bitiminde yazıya dönüştürülmüştür. Elde edilen verilerin tematik analizinde ise, MAXQDA Analytichs Pro 2018 nitel veri istatistik programı kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, araştırma kapsamına alınan illerde kişilerin hacca gitme süreçlerinde toplu yemek yedirme eyleminde oldukları görülmüş; ikram edilen yemekler ilden ile farklılık göstermiştir. Bu uygulamaların unutulmaması ve gelecek nesillere aktarılmasının sağlanabilmesi için araştırılarak kayıt altına alınması, bu gibi gelenek ve göreneklerin sürdürülebilirliğinin sağlanmasında ilgili kuruluşların teşvik edici konumda olmaları kültürel değerlerimiz açısından büyük önem arz etmektedir.

Anahtar kelimeler: Gastronomi, Geçiş Dönemleri, Hac İbadeti, Mutfak Kültürü, Yöresel Mutfak

EGE BÖLGESİ YÖRESEL EKMEK HARİTASI

Öğr. Görevlisi Zeynep ÇINAR - Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Doç. Dr. Ümit SORMAZ - Necmettin Erbakan Üniversitesi

Özet:

Geçmişten günümüze ekmek, Türk kültüründe oldukça önemli bir yere sahip olmuştur. Temel besin maddesi olarak görülen ekmek, aynı zamanda Türk mutfağında sembolik olarak yemek yemekle eş anlamda kullanılmakta ve kutsal kabul edilmektedir. Anadolu'nun dört bir yanında farklı içerik ve tekniklerle çeşitli ekmek üretimi hem geleneksel hem modern anlamda devam etmektedir. Bu çalışmada Ege Bölgesi'nde yer alan sekiz ilin yöresel mutfaklarında yer alan ekmek türleri araştırılarak çalışma sonucunda bölgenin yöresel ekmek haritası çıkarılmıştır. Çalışma sonucunda ortaya çıkan ve bölgede yer alan ekmek çeşitlerinin tanıtımının yapılarak bilinirliğinin, dolayısıyla mutfaklarda kullanımının artırılması amaçlanmaktadır. Böylece yöresel ekmeklerin gastro-turizm amaçlı hareket eden yerli-yabancı turistlere tanıtımı sağlanarak milli ekonomiye katkıda bulunması beklenmektedir. Bu bağlamda araştırmada kaynak kişiler ile nitel araştırma yöntemlerinden yüz yüze görüşme tekniği uygulanarak; elde edilen veriler derlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Ege Bölgesi, Ekmek, Gastronomi, Gastronomi Turizmi, Yöresel Mutfak

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ OYNAMA EĞİLİMLERİNİN İNCELENMESİ: AKSARAY İLİ ÖRNEĞİ

Arş. Görevlisi Feyza AYDIN - Aksaray Üniversitesi

Doç. Dr. Yunus GÜNİNDİ - Aksaray Üniversitesi

Sevde Nur KÖŞÜM - Aksaray Üniversitesi

Özet:

Okul öncesi dönem çocukların oynama eğilimlerinin incelendiği mevcut çalışmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın verileri 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılında Aksaray ilinde bulunan bağımsız anaokullarında öğrenim gören 3-6 yaş arası çocuklardan toplanmıştır. Örneklem belirlenirken tesadüfi ve kolay ulaşılabilirlikten yararlanılmıştır. Ölçek formlarının doldurulmasında çocukların öğretmenlerinden yararlanılmıştır. Araştırmaya Aksaray İli Merkezde bulunan Bağımsız Anaokuluna Devam Eden 300 çocuk dahil edilmiştir. Araştırmada verilerin toplanması için Barnett (1990) tarafından geliştirilen, Keleş ve Yurt (2017) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Çocuklar İçin Oynama Eğilimi Ölçeği (Children's Playfulness Scale (CPS))" kullanılmıştır. Ölçek 5'li likert tipi, 23 madde ve fiziksel kendiliğindenlik, bilişsel kendiliğindenlik, sosyal kendiliğindenlik, zevkin dışavurumu ve mizah anlayışı olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Ayrıca çocukların oynama eğilimleri çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 23, en yüksek puan ise 115'tir. Araştırmadan elde edilen verilerin analizi devam etmektedir.

Anahtar kelimeler: Okul Öncesi Dönem, Oynama Eğilimi, Oyun, Çocuk

PSIKOLOJİK İYİ OLUŞ: KAVRAMSAL BİR İNCELEME

Merve DUVARCI - Selçuk Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Mehtap ÖZTÜRK - Selçuk Üniversitesi

Özet:

Psikoloji literatüründe negatif psikoloji olarak nitelendirilen psikolojik rahatsızlıklardan ziyade pozitif zihinsel sağlığa odaklanan çalışmalar ile birlikte psikoloji alanında yapılan çalışmalarda değişim yaşanmıştır. Bu paradigma değişimi özellikle mevcut psikolojik araştırmalarla birlikte netlik kazanmıştır (Argyle, 1987; Diener, 1984; Kahneman, 1999; Ryff ve Singer, 1998; Seligman, 1991, 2002). Bu doğrultuda iktisat, siyaset bilimi gibi çeşitli sosyal bilimler alanında ve özellikle çalışma yaşamında bireylerin iyi olma halleri ve psikolojik iyi oluş kavramı önemli hale gelmiştir. Moller (1987) bir toplumda psikolojik iyi oluşun, bireylerin kişisel kapasitelerinde ve toplulukların, grupların, örgütlerin birbirleriyle etkileşim halinde olmalarının, varlıklarının her alanında kaliteli bir yaşam için öncülük edebilecekleri bir duruma yol açtığını belirtmektedir. Psikolojik iyi olma Houghton ve Miffin (2003) tarafından bireyin içgüdüsel ve zihinsel yeteneklerini kullanabildiği, toplumda işlev görebildiği ve günlük hayatında belirli taleplerini yerine getirebildiği bir durum olarak tanımlanmaktadır. Psikolojik iyi olma hali, bireyin yaşamını iyi düzeyde sürdürebilmesiyle ilgili bir kavram olup, iyi hissetmenin ve etkili çalışmanın birleşimidir. İyi oluş ile ilgili yapılan araştırmalarda iyi oluş kavramının öznel iyi oluş, psikolojik iyi oluş, pozitif psikoloji yaşam doyumunu, yaşam kalitesi, erdemlik hali ve olumlu duygulanım gibi farklı kavramlar ile açıklandığı görülmektedir. Bu doğrultuda bu çalışma kapsamında özellikle yönetim literatürü çerçevesinde iyi oluş kavramı tanımlanarak, bu kavramın yönetim literatüründeki gelişimi incelenecektir.

Anahtar kelimeler: Pozitif Psikoloji, Psikolojik İyi Oluş, Öznel İyi Oluş

PSİKOLOJİK SERMAYE VE DUYGUSAL EMEĞİN İŞTEN AYRILMA NİYETİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Mehtap ÖZTÜRK - Selçuk Üniversitesi

Özet:

Bu çalışmanın amacı psikolojik sermaye ve duygusal emeğin işten ayrılma niyeti üzerindeki etkisinin incelenmesidir. Araştırmada Konya ilinde kamu kurumlarında 357 çalışandan basit tesadüfi örneklem yoluyla anket yöntemi ile veri toplanmıştır. Araştırma kapsamında çalışanların duygusal emek düzeylerinin belirlenmesinde Diefendorff vd. (2005) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlaması Basım ve Beğenirbaş (2012) tarafından yapılan duygusal emek ölçeği, psikolojik sermaye düzeylerini tespit edebilmek amacıyla Luthans vd. (2007) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlaması Çetin ve Basım (2012) tarafından yapılan psikolojik sermaye ölçeği ve işten ayrılma niyetlerinin belirlenmesinde Mobley (1977) tarafından geliştirilen işten ayrılma niyeti ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada pozitif psikolojik sermaye ile duygusal emek arasında pozitif yönlü ve istatistiksel bakımdan anlamlı bir ilişki tespit edilirken, psikolojik sermaye ve duygusal emeğin işten ayrılma niyeti üzerindeki etkisinin negatif yönlü ve istatistiksel bakımdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Psikolojik Sermaye, Duygusal Emek, İşten Ayrılma Niyeti

HAYATTAN SIKILMANIN İNTERNETTEN ALIŞVERİŞ YAPMA ÜZERİNE ETKİSİ

Ebru AKDOĞAN - Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Özer DEMİR - Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi

Özet:

Bu çalışmanın amacı, tüketicilerin online alışveriş alışkanlıklarını incelemektir. İstenilen bilgi ya da bilgilere kolay ulaşılması, diğer insanlarla iletişim kurulmasına olanak sağlaması, işten arta kalan zamanlarda vakit geçirmek amacıyla kullanılması sosyal medya olarak adlandırılan uygulamaların yaygınlaşmasını sağlamıştır. Bilişim teknolojilerindeki gelişmeler insan makine etkileşiminin önünü açmıştır. Sunduğu karşılıklı etkileşim olanakları sayesinde web sayfaları ve mobil uygulamalar televizyon izleme alışkanlığının önüne geçmiştir, çünkü televizyon tek yönlü bir iletişim kanalıdır. Dünya genelindeki internet kullanıcı sayısı 2019 yılı verilerine göre 4,38 milyardır, bu oran toplam nüfusun %57'sine denk gelmektedir. Türk nüfusunun ise %72'si internet kullanıcıdır. Ortalama bir internet kullanıcısı günde yaklaşık 6 saat 42 dakikasını internette harcarken Türkiye'deki kullanıcılar ortalama 7 saat 15 dakikasını İnternet't harcamaktadır. Türkiye'deki nüfusun %63'ünün sosyal medya kullanıcısı olduğu belirtilmiştir. Yazında tüketicilerin internette alışveriş yapma alışkanlıkları incelenmiş ve hangi tutumların ve durumların insanları online alışverişe yönlendirdikleri incelenmiştir. Bu çalışmada ise insanların televizyon seyretmekten sıkıldıkları için interneti kullandıklarını önermektedir. Çalışmada online ortamda hazırlanan bir veri toplama aracı kullanılmıştır. Veri toplama aracının ilk kısmında katılımcılara bir online reklam mesajı gösterilmiş ve katılımcılardan sorularını bu reklam mesajını dikkate alarak cevaplamaları istenmiştir. Çalışmada katılımcıların tutumları 7 noktalı Likert tipi ölçekler ile ölçülmüştür. Çalışmaya toplam 384 katılımcı katılmıştır. Online veri toplama aracı kullanıldığından dolayı örnekleme yöntemi kolayda örneklemedi. Çalışma bulguları tüketicilerin televizyon seyretmek yerine online web sayfaları ve mobil uygulamaları tercih etmelerinin nedeninin televizyonun kendisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Akıllı televizyon teknolojilerindeki gelişmeler sayesinde televizyonlara karşılıklı etkileşim sağlayan özelliklerin eklenmesi çalışma bulgularına göre tavsiye edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Sosyal Medya, Hayattan Sıkılma, Online Alışveriş, Tutum

MARKETING OF ORGANIC LIVESTOCK PRODUCTS IN TURKEY

Prof. Dr. Hasan VURAL - Bursa Uludağ Üniversitesi

İbrahim DARI - Bursa Uludağ Üniversitesi

Abstract:

Organic agricultural production has been gaining importance in Turkey in recent years and has been an alternative to traditional agricultural production. Organic agriculture in Turkey is affected by the same general issues that affect Turkish agriculture. The most important problems of the Turkish agriculture can be identified as lack of organization and marketing followed by lack of education for farmers. In organic livestock production the most important issue should be considered as marketing and marketing research. In this study, marketing problems of organic agriculture and organic livestock production in Turkey is examined and some suggestions are made as a solution to these problems.

Keywords: Farm marketing, organic products, animal products, Turkey

GIDA SEKTÖRÜNDE TÜKETİCİLERİN MARKA SADAKATI: ADANA İLİNDE AMBALAJLI SÜT TÜKETİCİLERİ ÜZERİNE ÖRNEK BİR ÇALIŞMA

Seyit Hayran - Çukurova Üniversitesi

Aykut Gül - Çukurova Üniversitesi

Sehernaz Ayık - Çukurova Üniversitesi

Doğukan İnan - Çukurova Üniversitesi

Özet

Bu çalışmanın temel amacı, Adana'nın kentsel bölgesinde yaşayan bireylerin paketlenmiş süt tüketiminde marka sadakatlerini ve marka sadakatini etkileyen sosyoekonomik özellikleri belirlemektir. Araştırma verileri, Şubat 2018'de 384 tüketiciden iki kısımlı bir anket ile toplanmıştır. Anketin ilk kısmı, tüketicilerin bazı sosyoekonomik değişkenlerini içermektedir. Anketin ikinci kısmı, tüketicilerin marka sadakatini ölçmek için kullanılan 5'li likert tipi bir ölçektir. Ölçek, 9 maddeden oluşmaktadır ve iç güvenirlik katsayısı (Cronbach's Alpha) 0.927 olarak bulunmuştur. Bu sonuç ölçeğin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir. Ölçekteki her madde, 1 (Kesinlikle Katılmıyorum) ile 5 (Kesinlikle Katılıyorum) olarak numaralandırılmış ve tüketicilerden her bir maddeye katılım derecesini puanlamaları istenmiştir. Daha sonra, marka sadakatinin alt boyutlarını incelemek için faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizinden önce, Kaiser-Maier-Olkin (KMO) ve Bartlett küresellik testi, analizin uygunluğunu doğrulamak için kullanılmıştır. KMO>0.5 sonuçları (KMO değeri 0.732 idi) ve Bartlett'in küresellik testinin $p<0.05$ 'deki önemi, verilerimizin faktör analizi için uygun olduğunu doğrulamıştır. Faktör analizi sonuçlarına göre, marka sadakati ölçeği, toplam varyansın %63,87'sini açıklayan sadece bir faktörden oluşmaktadır. Bu nedenle, her bir maddeye verilen 1 ile 5 arasında değişen yanıtların toplamı, kişinin toplam marka sadakati puanını oluşturmuştur. Bireylerin marka sadakati puanları 9 ile 45 arasında değişmekte ve ortalama 30.33'dür. Çoklu doğrusal regresyon analizi için stepwise yöntemi kullanılmıştır. Regresyon analizi sonuçlarına göre; bireylerin marka sadakati ile yaş ve eğitim düzeyleri arasında pozitif ilişkiler vardır, ayrıca kadınların marka sadakati düzeyleri erkeklerden daha yüksektir.

Anahtar Kelimeler: Marka sadakati, ambalajlı süt, sosyoekonomik özellikler, Adana

İBN HALDUN'DA ILIMAN İKLİM ÖZELLİKLERİNİN İNSAN VE DİĞER CANLILARA ETKİSİ

Dr. Öğretim Üyesi Abdullah Balcıoğulları - Çukurova Üniversitesi

Özet

Bilindiği gibi doğal ortamın insanın her türlü faaliyetine doğrudan veya dolaylı olarak etkisi bulunmaktadır. Yeryüzünde yaşayan insan topluluklarının faaliyetlerinin üzerinde en belirleyici doğal unsur iklimdir. İklimin, insan, çevre ve ekonomi gibi birçok etki alanı vardır. İklim şartları hem fiziki hem de beşeri ortam üzerine oldukça etkilidir. Yeryüzü şekillerinin oluşumundan akarsu rejimlerine; tarım faaliyetlerinden, insanların kıyafetlerine; beslenme alışkanlıklarından dildeki kelime haznesine ve hatta insan karakterlerine ve kültürlerine dolaylı veya doğrudan etki etmektedir.

İnsan ve çevre arasındaki ilişki her zaman var olan bir ilişkidir. Yeryüzündeki varlığıyla ekosistemin unsurlarıyla sürekli mücadele ettiğinden, artan ihtiyaçlarını karşılamak için her zaman çevresel kaynakları kullanmıştır.

İbn Haldun (1332-1406) ünlü "Mukaddime" adlı eserinde, bilindiği gibi insan gruplarının farklılıkları, doğaları ve davranışları ile devletlerin ortaya çıkışı, gerilemesi ve kaybolması gibi sosyolojideki bir dizi temel meseleyi tartışmıştır. Bu eserinde sosyolojiden başka pek çok konuda bilgiye ulaşılabilir. Eserinde yer alan bilgilerden biri de iklim ve canlılar ilişkisidir. İbn Haldun bu ilişkiyi açık ve net bir şekilde vurgulamıştır. Bu açıdan bu ilişkinin ayrıntılı bir şekilde incelenmesi yerinde olacaktır.

İbn Haldun, eserinde iklimin sosyal ve doğal çevrenin üzerinde etkisini o dönem dünyası açısından daha geniş bir çerçevede ele almıştır. Bu çalışmada, daha ayrıntılı bir şekilde ortaya koymak için İbn Haldun'un ılıman iklim bölgesindeki insan ve diğer canlılara etkisini ne şekilde ele aldığı ve ne tür incelemelerde bulunduğu araştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İbni Haldun, İliman İklim, İnsan

ORTA ÇAĞ İSLAM COĞRAFYACILARININ ESERLERİNDE DÜNYA'NIN ŞEKLİ VE BOYUTLARI

Dr. Öğretim Üyesi Abdullah Balcıoğulları - Çukurova Üniversitesi

Özet

İnsanlığın ortak mirası olan bilimsel alışmalar, İslam dünyasının önderliğinde Ortaçağ' da gerçekleştirildiği bilinmektedir. Antik ağın mirasını devralan Müslüman bilim adamları, bilimin her alanında çeşitli araştırmalar yapmışlardır. Bu çalışmaların günümüzde ulaşılan bilimsel başarı ve seviyede katkısı çok önemlidir.

Müslümanlar diğer bilim dallarında olduğu gibi coğrafya bilimiyle de çok yakından ilgilenmiş ve çeşitli eserler ortaya koymuşlardır. İslam coğrafyacılarının, ilgisi sadece Endülüs, Kuzey Afrika, Güney Avrupa, Asya topraklarını değil, bununla beraber okyanusları ve denizleri de kapsamaktaydı. Usturlapların mükemmelliği sayesinde ticaret, bilgi ve diğer amaçlar için dünyayı dolaşmak için haritacılığa ihtiyaç duyuldu ve bu alanda gelişmeler oldu. Müslüman dünyasında, coğrafya ile birlikte astronomi konusu da oldukça ilgilenilen bir alan olmuştu. Enlemleri ve boylamları, koordinatların derecesini belirlemek gibi birçok gözlem için kullanılan çeşitli yöntemler vardı. Örneğin Biruni, Yeryüzünün ölçümleri hakkında ayrıntılı çalışmalar yapmıştır ve bu yüzden "jeodezinin babası" olarak kabul edilmiştir. 13. yüzyıl İslam coğrafyacısı Yakut el-Hamavi, Mu'cemü'l-büldân (*Coğrafi Sözlük*) adlı kitabı İslâm âlimleri tarafından kaleme alınıp günümüze ulaşan en büyük coğrafya ansiklopedisidir.

Orta ağ' da dünyanın birçok yerinde, dünya hakkındaki mitolojik ve teolojik inançlar tartışılamazken dahi, İslam coğrafyacıları Dünya'nın şekli, hareketleri ve özellikleri hakkında düzinelerce eser kaleme almışlardır. Bu alışmada, Orta ağ' da İslam coğrafyacılarının eserlerinden yola çıkarak Dünya'nın şekli, boyutları ve Dünya'yı tanımlamaları ortaya konmuştur. Bu amacı gerçekleştirmek için 9. ve 14. yüzyıllar arasında yazılmış Arap coğrafya kitapları incelenmiştir.

Çalışmada Orta ağ' da İslam coğrafyacılarının Dünya'nın şekli konusunda hiçbir tereddüt yaşamadan her zaman küre olarak bahsettikleri ve koordinat sistemini kullandıkları anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Orta ağ, İslam, Coğrafya

TURİSTLERİN HELAL KONSEPTİNİ UYGULAYAN OTELLERLE İLGİLİ RİSK ALGILARI: ANTALYA ÖRNEĞİ

Öğretim Görevlisi Dr. Yenal YAĞMUR - Siirt Üniversitesi
Prof. Dr. Akın AKSU - Akdeniz Üniversitesi

Özet

Helal turizm, yeni bir konsepttir ve turizm endüstrisinde gün geçtikçe popülerliği artmaktadır. Helal turizm konseptini uygulayan otel sayısının ve bu konseptte yönelik turist sayısının artması, sektörde helal ürün ve hizmetlere yönelik talebi arttırmıştır. Turistlerin helal ürün ve hizmetlere yönelik risk algılarının belirlenmesi, yöneticiler ve pazarlamacılar açısından önemlidir. Bu bağlamda araştırmanın temel amacı, Antalya ilinde helal konsepti uygulayan otellerde konaklayan turistlerin risk algılarının belirlenmesi ve risk algısı ile alt boyutları arasındaki ilişkilerin ortaya çıkarılmasıdır. Araştırma, kendilerini helal olarak ifade eden ve Antalya'da bulunan 6 otelde gerçekleştirilmiştir. Basit tesadüfi metoduyla seçilen otellerden, toplamda 660 veri elde edilmiştir. Elde edilen verilerle gerçekleştirilen korelasyon analizi sonucuna göre risk algısı ile sosyal, finansal, çevresel ve zaman risk alt boyutları arasında pozitif ve yüksek bir ilişki olduğu belirlenirken sağlık risk boyutuyla düşük bir ilişkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Turistlerin risk algılarının ortaya konulması, bu konsepti uygulayan ve uygulamayı düşünen otel işletmeleri açısından önemli ve rehber olacağı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Helal turizm, algılanan risk, Antalya.

DESTİNASYON İMAJİ KAPSAMINDA YAPILAN ÇALIŞMALARIN SİSTEMATİK DERLEME YÖNTEMİYLE DEĞERLENDİRİLMESİ

Öğretim Görevlisi Dr. Yenal YAĞMUR - Siirt Üniversitesi
Prof. Dr. Akın AKSU - Akdeniz Üniversitesi

Özet

Destinasyon imajı, turistlerin satın alma davranışlarını etkilemesi ve destinasyonlar için rekabette stratejik bir araç olması nedenleriyle kilit bir unsur olarak görülmektedir. Bu nedenle kavramın önemi turizm sektörü ile ulusal ve uluslararası yazında her geçen gün artmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, destinasyon imajıyla ilgili uluslararası yazında yapılmış çalışmaların sistematik derleme yöntemiyle incelenmesidir. Destinasyon imajıyla ilgili uluslararası veri tabanlarında (Elsevier, Web of Science, Science Direct, Google Scholar, Master list of ISI (Clarivate Analytics), Journal list of Thomson Reuters) ve 'Google akademik' te yayınlanan çalışmalar taranmış ve toplamda 77 çalışmaya ulaşılmıştır. Elde edilen yayınlar; yazar, yayınlandığı yıl, çalışma adı, kullanılan yöntem ve temel bulgular bağlamında incelenmiştir. Bu sayede uluslararası mevcut yazın detaylı ve objektif şekilde incelenmiştir. Bu çalışmanın, destinasyon imajını incelemeyi düşünen araştırmacılar için yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Destinasyon imajı, yazın taraması, sistematik derleme.

DÜNYADA SAĞLIK TURİZMİNİN GELİŞİMİ VE TÜRKİYE'DEKİ SAĞLIK TURİZMİ TEŞVİKLERİ

Prof. Dr. Akın AKSU - Akdeniz Üniversitesi

Mehman AGHAYEV - Akdeniz Üniversitesi

ÖZET

Dünya sağlık örgütünün verileri, gelecek otuz yılda yaşlı nüfusunun mevcutun beş katı kadar artacağını göstermektedir. Bu nedenle ülkeler vatandaşlarına daha iyi sağlık hizmetleri sunabilmek ve sağlık hizmetlerine daha güçlü bir yapı kazandırmak için yeni düzenlemeler yapmaktadır. İnsanların bozulan sağlık durumlarını düzeltmek veya yaşamlarını daha sağlıklı bir şekilde sürdürebilmek için gerçekleştirdikleri seyahatler sonucu oluşan harekete sağlık turizm denir. Bu çalışmada sağlık turizminin dünyadaki gelişimi ve sağlık turizmi konusunda Türkiye'deki teşvikler incelenmiştir. Bu bağlamda ikincil veriler analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Turizmi, Türkiye, Teşvikler

KAYSERİ MÜZESİ'NDEN KİMLİKSİZ BİR PORTRE BAŞ

Arş. Gör. Yaşar ARLI - Akdeniz Üniversitesi

Özet

1964 yılında özel bir şahıs tarafından gerçekleştirilen bir evin temel kazısında ele geçen kadın başı, günümüze kadar yayımlanmamıştır. Buluntu yeri ve yapı bağlantısı bilinmeyen Kayseri eserini, yalnızca saç modası ve fizyonomik özelliklerden yola çıkarak tarihlendirmek zor olsa da gerçekleştirdiğim karşılaştırmalar ve değerlendirmelerle kadın başına, bir dönem ve kimlik önerisi getirilmeye çalışılmıştır. Arkeoloji literatürüne kazandırmak için kaleme aldığım Kayseri eserindeki kuaförlük modası, dolgun yüz ile göz bebeği ve irisin işlenmemesi kadın başını, tarihlendirmemize olanak sağlayan tanımlayıcı özelliklerdir. Kayseri Müzesi'nde korunan eserdeki "Ceres Tipi" saç modası, Iulius - Cladiuslar Hanedanlığı ve Hadrian dönemlerindeki resmi ve özel kadın portreleriyle yakın benzerlik göstermektedir. Yalnızca Kayseri başındaki kuaförlük modası, Iulius - Cladiuslar Hanedanlığı dönemlerindeki saç modasını anımsatmasına rağmen patetik ifadenin verilmeyişi kadın başını, bu dönemin üslup özelliklerinden ayırmaktadır. Kadın başındaki saç modası, ayrıca Hadrian dönemi kadın portrelerindeki kuaförlük modasıyla da büyük benzerlik gösterse de Kayseri portresinde, Iulius - Cladiuslar Hanedanlığı dönemleri eserlerinde olduğu gibi Hadrian dönemi portrelerinde de gördüğümüz fizyonomik özelliklerin idealize edilerek verilmesi yer almamaktadır. Fakat aynı zamanda eserde patetik ifadenin yer almayışı, "Ceres Tipi" saç modası ve göz bebeği ve irisin işlenmeyişi de kadın portresini, fizyonomik özelliklerin tam olarak idealize edilmediği erken Hadrian dönemine tarihlendirmemize mümkün kılmaktadır. Çalışmamda da "Ceres Tipi" kuaförlük modasının görüldüğü her iki dönemle, Kayseri başını karşılaştırarak eserin tarihlendirilmesi, kimlik çalışması ve önerdiğim dönemin gerekçeleri detaylı bir şekilde verilmek istenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kayseri Müzesi, Kadın Başı, Erken Hadrian Dönemi.

TURİSTLERİN DENEYİM ETTİKLERİ DESTİNASYON ÇEVİRİMİÇİ SATIN ALMA DAVRANIŞLARINI BELİRLEMeye YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA: İĞNEADA ÖRNEĞİ

Dr. Öğretim Üyesi Aydın ÜNAL - Kırklareli Üniversitesi

Öğretim Görevlisi Doktor Gizem ÖZGÜREL - Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Özet

Çalışmada, Türkiye'nin Trakya Bölümü'nde Kırklareli ili sınırları içerisinde yer alan İğneada destinasyonunu ziyaret eden yerli turistlerin destinasyon ve destinasyon turizm işletmeleri hakkında deneyim ettikleri çevrimiçi satın alma davranışlarının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda hazırlanan anket formu 1 Ağustos-20 Eylül 2019 döneminde İğneada destinasyonunu ziyaret eden ve çevrimiçi satın alma deneyimi yaşayan toplam 310 yerli turiste yüz yüze iletişim kurularak ulaştırılmıştır. Anket formlarından elde edilen veriler SPSS istatistiksel veri programında analize tabi tutulmuştur. Araştırmaya dâhil edilen ve analize uygun 290 anketten elde edilen verilerle yapılan analizler neticesinde turistlerin çoğunluğunun tatilleri süresince en az bir (%29) veya 1-3 kez (%37) çevrimiçi satın alma deneyimi yaşadıkları ve katılımcıların çevrimiçi satın alımlarında konaklama (%25), ulaşım ve çevre gezileri (%33) ve yeme içme alternatiflerini (%23) deneyimledikleri belirlenmiştir. Turistlerin çevrimiçi satın alma davranış boyutlarını; istenilen zamanda hizmet ve teslimat, destek ve güvenlik, fiyat ve ödeme, içerik ve bilgilendirme algılamaları ve değerlendirmeleri yüksek ve pozitif düzeyde gerçekleşmiştir. Yerli turistlerin araştırma ifadelerine katılımları ise yüksek ve pozitif düzeyde ($\bar{x}=4,36-4,60$) gerçekleşmiştir. Turistlerin özellikle çevrimiçi kanallarda ve araçlarda satılan ürünlerin ve hizmetlerin güvenilir şekilde teslimatının yapılması, detaylı bilgilerinin bulunması, teslimat tarihlerinin önceden ve kesin olarak bilinmesi, kredi kartı ve diğer ödeme yöntemleri ile ödenebilmeleri, satış yapılan kanalların ve araçların kolay kullanılabilir olmaları, kişilere özel hazırlanmış indirim ve kampanya bilgilendirmelerinin yapılması, kredi kartı ve diğer taksitli ödeme seçeneklerinin bulunması, üyelik temelli kayıt ve üyelere özel kampanya bilgilendirmelerini yapılması ve ürünlere ve hizmetlere yönelik satın alma sonrası destek hizmetlerinin varlığı ifadelerine katılımları yüksek düzeyde gerçekleşmiştir. Ancak yine yüksek olmakla birlikte fiyatı düşen ürünlerin ihtiyaç olmasa bile satın almaya teşvik etmesi, ürünlerle ve hizmetlerle ilgili paylaşılan yorumlar, indirim ve kampanya bilgilendirmelerinin yapılması ifadelerine katılımları ise daha düşük düzeyde gerçekleşmiştir.

Anahtar Kelimeler: Destinasyon, Satın Alma Davranışı, Çevrimiçi Alışveriş Deneyimi, Yerli Turist, İğneada.

CONTRIBUTION OF CIVIL AND ENERGY ENGINEERING WITH A VIEW TO AGRICULTURAL SUSTAINABILITY AND FOOD SECURITY

Yann Emmanuel MIASSI - Cukurova University

Sinasi AKDEMIR - Cukurova University

Aubeda MOUSSA - Cukurova University

Harun-ur-RASHID - Cukurova University

Abstract

The world's population is growing and could reach around 10 billion by 2050, according to projections made by international organizations. In a context where the food security of populations is threatened by climatic variations and the problems linked to the decline in soil fertility, we wonder what will happen by 2050. The sciences of civil and energy engineering are two joint sciences whose effects are felt in the agricultural field and which could help ensure household food security. This study, based on the existence literature, traces the involvement of these sciences in the development of agriculture. Civil engineering complements the main rural engineering in construction, soil studies and irrigation. Energy engineering guarantees the installation of material systems capable of producing the work necessary for the various activities involved in agricultural production. Although these two sciences both actively participate in the advancement of the agricultural sciences, developing policies that will improve their actions will facilitate the fight against food insecurity.

Keywords: Agriculture, sustainability, civil engineering, energy engineering, sustainable development.

**ANALYSIS OF THE LEVEL AND DETERMINANTS OF COFFEE
CONSUMPTION IN TURKEY: CASE OF ADANA DISTRICT**

Şinasi AKDEMİR - University of Cukurova

Fersin KESKİN - Ministry of Agriculture and Livestock, Ankara, Turkey

Yann MIASSI - University of Cukurova

Elpido KOUGNIGAN - University of Cukurova

Handan AKÇAÖZ - Akdeniz University

Abstract

This study aims to analyze the level and determinants of coffee consumption in Turkey, specifically in the province of Adana. The surveys were carried out in 2018 on a sample of 134 coffee consumers. The data collected on the characteristics of consumers were analyzed with the Kruskal-Wallis and Mann-Whitney U tests. It emerges from the analysis of the results that the average consumption of coffee is 18 heaps per month, ie 0, 36 per day in the province of Adana. This consumption is influenced by parameters such as: monthly income, the share of the monthly budget allocated for the purchase and consumption of coffee, then the place and time of consumption. In addition, despite the existence of tea and types of coffee from foreign countries, Turkish coffee remains by far the most preferred by Adana consumers. However, policies must be developed in order to maintain the position of Turkish coffee on the market with a view to satisfying the needs of consumers.

Keywords: Adana, coffee, Europe, consumption level, Turkey.

DOMATES FİYATLARI ÜZERİNDE ETKİLİ OLAN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ

Zeki BAYRAMOĞLU- Selçuk Üniversitesi

Zuhal KARAKAYACI - Selçuk Üniversitesi

Kemalettin AĞIZAN - Selçuk Üniversitesi

Süheyla AĞIZAN - Selçuk Üniversitesi

Merve BOZDEMİR - Selçuk Üniversitesi

Özet

Bu çalışma enflasyon sepeti içerisinde önemli bir yer tutan domatesin fiyatları üzerinde etkili olan faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışma kapsamında Türkiye’de 2000-2017 yılları arasındaki domates fiyatları ile domates ihracat değeri, pazarlama kayıpları, üretim miktarları arasında uzun dönemli ilişki belirlenmiştir. Uzun dönem ilişkiler belirlenmeden önce değişkenlerin aynı düzeyde durağan olup olmadığını test etmek amacıyla ADF birim kök testi uygulanmıştır. Yapılan ADF testine göre serilerin aynı düzeyde durağan hale geldiği ve seriler arasında koentegrasyon olduğu tespit edilmiştir. ADF testi ile serilerin durağanlığı belirlendikten sonra değişkenler arasında uzun dönem ilişkisi belirlemek amacıyla “Engle Granger Eşbütünleşme” modeli kurulmuştur. Sonuçta modelin açıklama gücü (R²) %54 ve F istatistiği 5.212330 (0.013) olarak hesaplanmıştır. Buna göre kurulan model istatistiki açıdan anlamlı olup, Durbin Watson (DW) ve Varyans Büyüme Modeli (VIF) testleri sonucunda modelde çoklu bağlantı ve otokorelasyon problemi olmadığı belirlenmiştir. Sonuç olarak eş bütünleştirme testine göre değişkenler arasında uzun dönemli ilişki olduğu belirlenmiştir. Domates fiyatlarını; domates ihracatı ve pazarlama kayıplarının pozitif yönde, domates üretiminin ise negatif yönde etkilediği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Domates Fiyatları, Enflasyon, Engle Granger Eşbütünleşme.

MUHASEBE SİSTEMLERİNDE ENDÜSTRİ 4.0 ETKİSİ: LİTERATÜR TARAMASI

Prof. Dr. Seçkin GÖNEN - Dokuz Eylül Üniversitesi

Özet

İnsanlık tarihi boyunca sürekli olarak gerçekleştirilen üretim, zaman içerisinde çeşitli değişikliklere uğrayarak bilgi ve teknoloji ışığında verimliliğini arttırmış, tarım toplumundan sanayi toplumuna, sanayi toplumundan da bilgi toplumuna geçişi sağlamıştır. Tarih boyunca gerçekleştirilen endüstriyel devrimler çoğunlukla üretim yapısını değiştirmiş ve işletmelere ekonomik faydalar sağlamıştır. Endüstri 4.0 olarak adlandırılan dördüncü sanayi devriminde ise temel nokta üretim yöntemlerinin belirlenmesinden çok üretim süreçlerinin dijitalleşmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu noktada endüstri 4.0 ile birlikte üretim sürecine katılan canlı ve cansız tüm varlıkların iletişim içerisinde olması, optimizasyonun en üst seviyeye çıkarılması ve tedarik zinciri içerisinde bulunan bütün unsurların birbirleri ile anlık veri paylaşımı yapabilmesi amaçlanmaktadır.

Endüstri 4.0 ile birlikte gerçekleştirilen bu dönüşüm, işletmelerin muhasebe fonksiyonlarını da önemli değişikliklere uğratacaktır. Dijitalleşme ile birlikte bilgi sistemlerinin bilgisayar ortamından bulut ortamına aktarılması, kayıt ve denetim faaliyetlerinin otonom olarak personele ihtiyaç duymayan bilgisayarlar tarafından gerçekleştirilmesi beklenen en temel değişimler olarak gözlenmektedir. Çalışmada endüstri 4.0'ın muhasebe sistemleri üzerindeki etkisini araştıran çalışmalar incelenmiş, olası etkileri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Endüstri 4.0, Dijital Dönüşüm, Dijital Muhasebe

IMPACT DES CRISES SOCIO-ECONOMIQUES AU SEIN DES PAYS SUR LE COMMERCE EXTERIEUR : CAS DE LA RUSSIE ET DE LA TURQUIE

Sinasi AKDEMIR - Université de Çukurova

Yann Emmanuel MIASSI - Université de Çukurova

Résumé :

L'objectif de cette étude est de présenter un outil d'analyse des effets des crises socio-économiques sur les relations d'importation et d'exportation de produits agricoles en partant du cas la Turquie et la Russie. Cette étude s'est basée principalement sur des outils de mesure d'impact des crises socio-économiques à partir des statistiques publiés par les organisations internationales et montre de façon générale si les crises ont un effet sur le commerce extérieur. Il ressort que l'analyse des informations obtenues que la Turquie et la Russie sont deux pays du G20 très dépendent l'un de l'autre en matière d'approvisionnement en fruit, légumes, blé et produits d'origine animal. Respectivement 55% et 32% des fruits et légumes produits par la Turquie sont directement exportés vers la Russie ; puis il en est de même pour la Russie qui export respectivement 50% et 26% du blé et des produits d'origine animal vers la Turquie. La Turquie et la Russie dépendent également fortement de pays tels que l'Ukraine et bien d'autres pays d'Afrique et d'Asie en termes d'approvisionnement en agrumes et de céréales. Ces relations permettent à ces pays de contribuer mutuellement au développement de leur économie. Mais il est important de notifier que des évènements imprévus tel que les crises économiques et politiques peuvent avoir un impact négatif sur les d'importation et d'exportation de produits majoritairement exportés d'un seul pays. Il est donc important de développer des politiques visant à diversifier les sources d'approvisionnement de produits agricoles afin de garantir la sécurité alimentaire des populations et le maintien de l'économie des pays.

Mots-clés : Economie, exportation, importation, produits agricoles, sécurité alimentaire.

KÜTAHYA ÇİNİ SANATININ İZİNDE: ELHAMRA ÇİNİ FABRİKASI

Öğretim Görevlisi Sezin Kara - Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

Öğr. Üyesi Dr.Birnaz ER - - Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

Özet

Kültürümüzü oluşturan geleneklerin içsel yansımasıyla meydana gelen, gelişen ve olgunlaşan sanatlarımız yüzyıllardır varlığını sürdürmüş ve günümüze kadar ulaşmıştır. Sanatlarımızın ve sanatçılarımızın söylemek istediği her şey, sanatçıların ürettiği eserlerin özünde varlığını bulmuştur. 12 Aralık 1927 yılında ahşap konak ve çini fırını ustası Ali Osman ve Havva KERKÜK'ün üç çocuğundan ikincisi olarak dünyaya gelen Kütahya çini ustası Ahmet KERKÜK, Cumhuriyet dönemi Kütahya çini sanatına kattığı değerlerle inandığı gibi yaşamış; hayatını, çini sanatına duyduğu hayranlık ve saygıyla yoğurmuştur. Ahmet KERKÜK çıraklığından beri çini sanatının bütün aşamalarında çalışmış, çini sanatının tüm inceliklerini öğrenmiş, bizzat uygulamıştır. Elhamra Çini Fabrikasını kurmuş, yaşatmış ve geleceğe taşımıştır. Fabrika onun için bir okul olmuştur. Sabrı, erdemi ve çini sanatının tüm inceliklerini hayatına katmış ve sanat yaşamındaki anlatımlarını herkesle paylaşmıştır. Toprağa dokunan, şekil verip içselleştiren Ahmet KERKÜK, çırağın ustaya duyduğu hayranlık ve saygıyla yaşadıkları döneme ayna tutmuş, sanatın yok oluşunun önüne geçen ustalardan biri olmuştur. 80 yılı geçmiş deneyimi, çini ile uğraşanlara yol göstermiştir. O günlerde yanında çıraklık yapan pek çok usta, çininin bugüne aktarımını sağlamıştır. Ahmet KERKÜK'ün yetiştirdiği sanatçılardan biri de, üç evladının en küçüğü olan Mustafa KERKÜK'tür. Ahmet KERKÜK oğlu Mustafa'yı da kendisi gibi yetiştirmiştir. Mustafa KERKÜK usta-çırak ilişkisi sınırında, çini fabrikasının tüm üretim aşamalarında çalışmıştır. Mustafa KERKÜK babası Ahmet KERKÜK'ten aldığı elle dede, baba ve oğul üç kuşak aynı sanatın izinde, aktarımını sağladıkları çini sanatını hala yaşatmaktadır. Bu üç kuşak Kütahya Çini Sanatı tarihi açısından önemli izlerin sahipleri durumundadırlar. Bu çalışmada da, Elhamra Çininin günümüzde belgelenmesi gereken, yaşayan çini sanatı müzesi niteliğinde olduğuna dikkat çekilmek istenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çini, Kütahya, Elhamra Çini Fabrikası

KADINLARDA SÜRDÜRÜLEBİLİR GİRİŞİMCİLİK NİYETİ ÜZERİNE ÖRNEK OLAY ÇALIŞMASI

Doç. Dr. Hakan Kara - Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

Dr. Öğretim Üyesi Birnaz Er - Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

Özet

Kadın girişimciliğinin ekonomik kalkınma için önemli olduğu ispatlanması gereği olmayan bir hipotez olmasına karşın, erkeklere oranla kadın girişimciliğinin neden beklenen düzeyde olmadığı araştırmanın ana çıkış düşüncesini oluşturmuştur. Ana amaca ulaşmak için sürdürülebilir girişimcilik niyeti bir değişken olarak ele alınmıştır. Sürdürülebilir girişimcilik niyetinin kadın girişimcilik üzerinde nasıl bir görüntü ile sonuçlanabileceği araştırmanın desenlenmesini sağlamıştır. Öte yandan araştırmada sürdürülebilir girişimcilik niyeti üzerine odaklandığından ana evren üzerinde diğer işletmelerin sayısı veya başarıları göz ardı edilmiş ve örnekleme yoluna gidilmiştir. Tek bir kadın girişimcinin yarattığı bir örgütün kadın girişimciliğinin davranışını yönlendiren sürdürülebilir girişimcilik niyetinin rol haritasının çıkarılmasında nitel yöntem aracılığıyla örnek olay analizinden yararlanılmıştır. Araştırma, girişimcilik eğilimindeki cinsiyet farklılıklarının anlaşılmasına odaklandığından, girişimcilik davranışının altında yatan sürdürülebilir niyetin önemi ve anlaşılmasında Fettah Çini girişimcisi Emine Peker ile örnek olay yöntemlerine uygun olarak veriler elde edilmiştir. Kadın girişimcilerde sürdürülebilir girişimcilik niyetinin beklenen sonuca ulaşmaya kadar hangi (cinsiyet, kültürel, ekonomik vb.) değişkenlere göre, nasıl bir etki altında kaldığı ve bunlarla baş etme yolları ulaşılan sonuçlar arasındadır.

Anahtar kelimeler: çini, Kadın, sürdürülebilir Girişimcilik

BÜYÜK VE ORTA BOY İŞLETMELER İÇİN FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARINA İLİŞKİN YAZILAN MAKALELERİN METODOLOJİK ANALİZİ

Prof. Dr. Seçkin Gönen - Dokuz Eylül Üniversitesi

Arş. Gör. Fatih Yıldırım - Dokuz Eylül Üniversitesi

Özet

Küreselleşen dünya ile birlikte işletmelerin ortak bir raporlama dili kullanması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda finansal raporlamada ortak bir dil sağlamak amacıyla Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları (UMS/UFRS) yayınlanmıştır. Türkiye’de bu gelişmelerin içerisinde yer almış ve yasalar çıkartılarak kurumlar görevlendirmiştir. Standartlar Kamu Gözetim Kurumu tarafından Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları olarak yayımlanmıştır. Standartlarının uygulanması 2014 yılında Kamu Yararını İlgilendiren Kuruluşlar ile sınırlandırılmış ve Kamu Gözetim Kurumu tarafından Büyük ve Orta Boy İşletmeler için Finansal Raporlama Standartları çalışmaları başlatılmıştır. Bu süreç sonunda 2017 yılında BOBİ FRS yayımlanmış ve 01.01.2018 tarihinden itibaren uygulanmaya başlanmıştır.

Büyük ve Orta Boy İşletmeler için Finansal Raporlama standartları (BOBİ FRS), Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarının sadeleştirilmiş ve kapsamı daraltılmış halidir. BOBİ FRS yayınlandığı yıldan itibaren standartlarının anlaşılması ve uygulayıcılara yol göstermesi açısından bilim insanları tarafından çeşitli çalışmalar yapılmıştır.

Çalışmada 2017-2019 yılları arasında BOBİ FRS ile ilgili yayınlanan makaleler araştırılmış ve özetleyici içerik analizi yöntemi ile içerik analizi yapılmıştır. BOBİ FRS’nin 29.07.2017 tarihinde resmi gazetede yayımlanması ve çalışmaların bu tarihten sonra ele alınması nedeniyle başlangıç yılı 2017 olarak kabul edilmiştir. Yayınlanan makaleler yayınlandığı yıla, kapsadığı konuya, ilgili olduğu standarda ve yayınlandığı dergiye göre incelenmiştir. Yapılan çalışma ile bu konuda bilgiye ihtiyaç duyan kullanıcılara veri sağlamak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Standartları, BOBİ FRS, İçerik Analizi

MUHASEBE STANDARTLARI AÇISINDAN MADDİ DURAN VARLIKLARIN DEĞERLEMESİ: BORSA İSTANBUL'DA BİR UYGULAMA

Prof. Dr. Seçkin GÖNEN - Dokuz Eylül Üniversitesi

Yusuf Galip - Dokuz Eylül Üniversitesi

Özet

Günümüz rekabet ortamında işletmeler; faaliyetlerini başarılı bir şekilde sürdürmek, ve hedeflerini gerçekleştirebilmek için yatırım yapmaktadırlar. Bu yatırımların büyük kısmı maddi duran varlıklar kalemlerine yapılmaktadır. Finansal tablo kullanıcıları açısından maddi duran varlıklar, bir işletmenin sağlamış olduğu fonları iyi bir yatırıma dönüştürüp dönüştürmediğini gösteren en önemli hesap gruplarından biri olarak finansal tablolarda ön plana çıkmaktadır.

Türkiye'de halka açık işletmeler Borsa İstanbul'da işlem görmekte ve finansal tablolarını Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) ve Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına (TFRS) göre düzenlemektedir. Bu bağlamda maddi duran varlıklar grubu muhasebe standartlarına uygun olarak raporlanmakta ve değerlendirilmektedir. Değerlenen bu varlıkların, kullanıldıkları süre içerisinde değeri artabilmekte veya azalabilmektedir. Bu çalışmanın amacı; maddi duran varlıkların muhasebe standartları açısından değerlendirilme şeklini ortaya koymak ve Borsa İstanbul'da yer alan işletmelerin finansal raporlarında maddi duran varlık kalemlerinin değerlemesini yapmaktır.

Anahtar Kelimeler: Maddi Duran Varlıklar, Muhasebe Standartları, Değerleme

NARSİSTİK KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ, AGRESYON VE İNTİHAR OLASILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Öğrencisi Buket Güven - İstanbul Arel Üniversitesi

Dr. Öğretim Üyesi Pervin Tunç - İstanbul Arel Üniversitesi

Özet

Bu araştırmanın temel amacı, narsisizm ve agresyon düzeylerinin intihar olasılığı üzerindeki yordayıcı rolünü incelemektir. Ayrıca demografik özellikler bu kapsamda incelenmiştir.

Bu araştırmanın örnekleme, seçkisiz örneklem yöntemi ile ulaşılmış 161 katılımcıdan oluşmuştur. Katılımcıların aydınlatılmış onamları alınmıştır. Bu kesitsel çalışmada verilerin toplanmasında "Demografik Bilgi Formu", İntihar Olasılığı Ölçeği (İÖÖ), Narsisistik Kişilik Envanteri (NKE-16) ve Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği (BPSÖ) kullanılmıştır. İstatistiksel analizler için SPSS 20.0 paket programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde ve değişkenler arası ilişkilerin değerlendirilmesinde Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı ile basit ve çoklu regresyon analizleri kullanılmıştır.

Standart Çoklu Regresyon sonuçlarına göre, narsisizm ve agresyon faktörleri ile intihar olasılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($F_{(2)} = 34,13$, $p = ,000$). Bireylerin intihar olasılığının yordanmasında narsisizm ve agresyon faktörleri, toplam varyansın yaklaşık %30.2'sini açıklamaktadır ($R = .549$, $R^2 = .302$). Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre, bağımsız değişkenlerin intihar olasılığı üzerindeki göreceli önem sırasının agresyon ($\beta = -,562$) ve narsisizm ($\beta = -,058$) olduğu görülmüştür. Regresyon katsayılarının anlamlılık testleri incelendiğinde yordayıcı değişkenlerden sadece agresyonun ($p < .05$) intiharının anlamlı yordayıcısı olduğu görülmektedir.

Agresyon faktörünün intihar olasılığı açısından önemli bir risk faktörü olduğu görülmüştür. Bu çalışmanın, klinik ortamdaki ruh sağlığı çalışanlarına, narsisizm kişilik örüntüsüne sahip ve agresyon düzeyi yüksek bireylerdeki intihar değerlendirmelerinde yardımcı olacağı ön görülmektedir. Sonuçların, psikoterapötik etkilerinin olabileceği, klinisyenlere ise bu konuda daha fazla bilgi ve daha etkili terapötik yaklaşım sağlama fırsatı sağlayabileceği düşünülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Narsistik Kişilik Özellikler, Agresyon, İntihar Olasılığı

**PROF. DR. TALAT KOÇYİĞİT'İN HADİS TARİHİ ADLI ESERİNDE YER ALAN
"SAHÂBE DEVRİNDE HADİSLERİN YAYILMASI" BÖLÜMÜ ÜZERİNE BAZI
MÛLÂHAZALAR**

Dr. Öğr. Üyesi Erdoğan KÖYÇÜ - Bartın Üniversitesi

Özet

Tebliğimizde Prof. Dr. Talat Koçyiğit hocamızın ülkemizde akademik anlamda ilk *Hadis Tarihi* kitabı olarak Literatüre giren kitabının muhtevasına genel bir bakış olarak tavsif edeceğimiz bu tebliğde hocamızın *Hadis Tarihi*'nin 1. Bölümünde Yer alan Sahâbe Devrinde Hadislerin Yayılması Bölümü'ne genel bir bakış olarak ele alacağız.

Sahâbe-i Kirâm'ın Hz Peygamberin (s.a.s) Hadislerine ihtimâm diyebileceğimiz tespit ettikleri kavli, fiilî ve takrirî sünnetlerini gelecek nesillere aktarmak için yazmaya gayret etmişlerdir.

Hz. Peygamberin (s.a.s.) çeşitli bölgelere gönderdiği Kur'ân muallimleri gibi onun hadislerini Mekke ve Medine dışına çıkarıp eğitim ve öğretim faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. "er-Rihle fî Talebi'l-Hadîs" veya "Talebu'l-İlm" denilen yolculuklar için sahâbe-i kirâmın Medine'den çıkıp Basra, Kûfe, Şam, Mısır, Bağdat, Cezîretu'l-Arab başta olmak üzere Hindistan'a ve tâ Çin hudûduna kadar gittiklerine dair bazı örneklerle yer verilecektir.

Sahâbe-i Kirâm'ın sadece hadislerin eğitim öğretimiyle meşgûl olmakla kalmamış Peygamberimizin (s.a.s.) Medine'ye hicretinde ilk iş olarak bir mescid yanına da fakirlerin barınacağı ve eğitim faaliyetlerini yürüteceği Ashâbı Suffa'yı kurduğunun misâli gibi gittikleri her yerde medeniyetin bir göstergesi olarak hem bir mescid hem bir medrese yaptıklarına dair bazı örnekler verilecektir.

Tebliğimizde ayrıca bu bölümde Prof. Dr. Talat Koçyiğit'in kullanmış olduğu kaynaklar değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Prof. Dr. Talat Koçyiğit, Hadis, Sünnet, er-Rihle fî Talebi'l-Hadîs, Medreseler

**PROF. DR. TALAT KOÇYİĞİT'İN HADİS USÛLÛ ADLI ESERİNDE YER ALAN
"HADİS VE SÛNNET" BÖLÜMÜ ÜZERİNE BAZI MÛLÂHAZALAR**

Dr. Öğr. Üyesi Erdoğan KÖYÇÜ - Bartın Üniversitesi

Özet

Tebliğimizde Prof. Dr. Talat Koçyiğit'in *Hadis Usûlü*² adlı eseri içerik ve kullandığı kaynakların değerlendirmesi olarak iki bölümde ele alınacaktır.

Türkiye'de ilk olarak Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Hadis Kürsüsünü ardından Tefsir Kürsüsünü kuran akademik anlamda Hadis İlmi'nin kuruluşunda ve gelişiminde rol oynayan Prof. Dr. Muhammet Tayyip Okiç (ö. 1397/1977), Lisans döneminde azim ve gayretine şahit olduğu Talat Koçyiğit'i (ö. 1432/2011) Türkiye'nin ilk Hadîs asistanı olarak Hadis kürsüsüne almıştır.

Kendisine tevdi edilen bu görevi hakkıyla yaptığına Lisans ve Yüksek Lisans öğrencisi olarak şahit olduğumuz ve derslerini almaktan büyük haz aldığımız hocamız Prof. Dr. Talat Koçyiğit, Hadîs İlimleri yanında Tefsir İlimlerine de yarım asırlık görevi sırasında emek vermiştir.

Prof. Dr. Talat Koçyiğit hocamızın ülkemizde akademik anlamda ilk *Hadis Usulü* kitabı olarak Literatüre giren kitabının muhtevasına genel bir bakış olarak tavsif edeceğimiz bu tebliğde hocamızın Hadis Usûlü'nün 1. Bölümünde Yer alan Sünnet ve Hadis Bölümü Hadis İlimleri ve Hadis Tarihi'ne genel bir bakış olarak ele alacağımız bu eserinde öncelikle Hadis ve Sünnet'in tanımına sonra Peygamberimiz (s.a.s.) döneminde sahâbîler tarafından hadislerin yazılmasına, bazı sahâbîler için yazma yasağına yer verilecektir. Bu yasağın umûmî bir yasak vasfı taşımadığını Kur'an-ı Kerim ayetlerinin vahiy kâtiplerince yazıldığı dönemde aynı yazı malzemelerine hem hadisler hem de ayetler birlikte yazıldığı için yazılan hadislerin âyetlerle aynı sayfaya karışma tehlikesinden dolayı geçici olarak yazma yasağına ihtiyaç hâsıl olduğunu hadislerini yazmak isteyen ve: "Yâ Rasûlallah, senden işitmiş olduğum hadisleri yazıyorum" diyerek Hazreti Peygamberden izin istemesini ve onun da "yaz" demek suretiyle Abdullah b. Amr bin Âs'a hadis yazmasına izin vermesine karşılık Ebû Saîd el-Hudrî'ye hadislerini yazmak için izin istediğinde izin vermemesi de bu yasağın umûmî olmadığını ortaya koyduğuna işaret edilecektir.

Ayrıca tebliğimizde Hadis ve Sünnet bölümünde kaynak olarak kullanılan eserlerin değerlendirmesine yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Prof. Dr. Muhammed Tayyip Okiç, Prof. Dr. Talat Koçyiğit, Hadis, Sünnet, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

SOSYAL SORUMLULUK KAPSAMINDA SU MUHASEBESİ

Prof. Dr. Seçkin Gönen - Dokuz Eylül Üniversitesi
Arş. Gör. Fatih Yıldırım - Karadeniz Teknik Üniversitesi

Özet

Teknolojik gelişmeler, üretimin artması, sağlık hizmetlerinin gelişmesi, kentleşme gibi gelişmeler Dünya genelinde nüfus artışına sebep olmuştur. Artan nüfus, kentleşme ve sanayileşme çevre sorunlarını beraberinde getirmiştir. İşletmelerin büyük ölçekli hale gelmesi ve üretimin artması ile birlikte doğal kaynaklar hızla kullanılmış ve doğa tahrip edilmiştir. Son dönemlerde çevrenin ve doğanın korunması hususunda hassasiyet ve farkındalık oluşması ile birlikte işletmelere de sorumluluklar yüklenmiştir.

Çevresi ile sürekli etkileşim halinde olan muhasebe de bu süreçten etkilenmiş ve Bu bağlamda çevre muhasebesi ve su muhasebesi gibi alt dallar ortaya çıkmıştır. Finansal verilerin yanı sıra çevre ile ilgili konulara da finansal raporlarda yer vermeye başlanmıştır. Entegre raporlama ile birlikte işletmelerin finansal verilerinin yanında sosyal performans, işletme stratejileri ve kurumsal yönetimin verilerinin sunulması hedeflenmiştir. Entegre raporlama bir parçası olan sürdürülebilirlik raporları ise işletmelerin çevresel performansının raporlanmasını hedeflemektedir.

Su; üretim, ekolojik döngü ve doğanın sürdürülebilirliği açısından oldukça önemlidir. Bu kapsamda su muhasebesi işletmelerin tükettikleri su miktarları ile atık su miktarlarını kayıt altına alan bir alan olarak ortaya çıkmıştır. 2016 yılında yayımlanan GRI (Global Reporting Initiative) tarafından yayımlanan standartlar ile birlikte su muhasebesi gelişmiş ve önem kazanmıştır.

Çalışmada çevre muhasebesi ve su muhasebesi ele alınarak su muhasebesine yönelik bir değerlendirme yapılmıştır. BIST içerisinde yer alan iki imalat şirketinin entegre raporları incelenmiştir. Bu kapsamda su tüketimlerinin kaynakları, geri dönüştürülen su miktarları ve su tasarrufları ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çevre Muhasebesi, GRI Standartları, Su Muhasebesi, Su Ayak izi

TOKSİK (ZEHİRLİ) LİDERLİK VE İŞ TATMİNİ ARASINDAKİ İLİŞKİ: ORTAOKUL MÜDÜRLERİ ÖRNEĞİ

Arş. Gör. Dr. Fetullah Battal - Bayburt Üniversitesi

Özet

Günümüzde sıklıkla incelenen bir kavram olan liderlik konusu daha çok olumlu yönleriyle ele alınmaktadır; ancak 2000'li yılların başlarında liderliğin artık sadece olumlu yönlerinin olmadığı aynı zamanda olumsuz durumlarının da bulunduğu ortaya koyulmuştur. Bu sebeple de öncelikle örgüt bazında ele alınan toksik yani zehirli örgütler incelenmiş daha sonra bu örgütlerin yöneticileri konumunda olan toksik liderlik fenomeni araştırılmıştır. Buradan hareketle literatür incelenmiş ulaşılan kaynaklara göre toksik liderlik konusu ile iş tatmini arasındaki ilişkinin yalnızca bir çalışmanın konusunu oluşturduğu görülmüştür. Dolayısıyla da bu çalışmada literatürdeki bu boşluğu doldurabilmek amacıyla ele alınacaktır. Öncelikle toksik liderlik ve iş tatmini ile ilgili kavramsal bir inceleme yapılacaktır. Daha sonra ampirik çalışmalar incelenecek ve konu ile ilgili kuramsal bir model oluşturulacaktır. Aynı zamanda bu çalışmanın ana kümesini temsil eden örneklem grubunun verileri Bayburt'ta eğitim öğretime devam eden ortaokul müdürlerinden elde edilecektir. Elde edilen veriler SPSS, AMOS ve SmartPLS programları yardımıyla analiz edilecektir. Bu model çerçevesinde toksik liderliğin iş tatminini hangi yönde ve nasıl etkilediği ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Toksik Liderlik, İş Tatmini, Ortaokul Müdürleri

التجارة في بلاد سومر

م.م. انفال محمد الطعان

جامعة الموصل /كلية الاثار/ قسم الاثار

لعبت التجارة دورا مهما في الحياة الاقتصادية في العراق القديم منذ فتره مبكره من تاريخه وتعد اهم المرتكزات التي اقامت عليها الحضارات القديمة وهي مهنة اقتصاديه مهمه لحياه السكان وساهمت التجارة في بلاد سومر بشكل مباشر او غير مباشر في رفع مستوى المعيشة للسكان وانتشار الحضارة القديمة والدلائل المادية والمكتشفات الأثرية تؤكد على ان بعض المواد جلبت عن طريق التبادل التجاري حيث وجد بين اللقى مواد معينه لا تتوفر في ارض الرافدين و من المعلوم ان ارض الرافدين غنية بالزراعة و المنتجات الحيوانية و فقيرة بالمواد الاولية كالحجارة و المعادن التي تساعد في تطوير حركة الانتاج الزراعي و الصناعي وكان ذلك اهم سبب ادى الى نشوء التجارة لذا سعى العراقيون القدماء الى الحصول على تلك المواد مقابل المنتجات الزراعية و الحيوانية و الصناعات المحلية حيث لم تكن شهرة العراقيون القدماء اقل من الزراعة والصناعة وهذا ما وضحته النصوص المسمارية و تنامت التجارة مع التطور الحضاري و ازدادت احتياجات الدولة و المجتمع فأصبحت على شكل جماعات تشرف عليها الدولة فقد اهتم بما الملوك و حرصهم على الاشراف عليها بإصدار قوانين و تعليمات خاصة بذلك و عرف (السومريون) التجارة الخارجية و الداخلية فقد تاجر سكان بلاد سومر مع بلدان عديدة و نظرا لتنوع المنتجات الزراعية و الحيوانية تخصصت بعض المدن بإنتاج معين او بضاعة معينة ادى الى نشاط التجارة الداخلية و ازدهارها و كان للتجار دور مهم كموظف تجاري او وكيل للدولة و تعد وسائط النقل عاملا رئيسيا و حيويا لنشوء التجارة وتطورها وازدهارها

التداوي بالطين واهداؤه حتى نهاية القرن الرابع للهجرة/ العاشر للميلاد

أ . م . د . رائد محمد حامد حسن

جامعة الموصل / كلية الآداب / قسم التاريخ

الملخص

تعد دراسة " التداوي بالطين وإهدائه حتى القرن الرابع للهجرة/العاشر للميلاد " من الدراسات المهمة ، بخاصة وأنها تعد من الغرائب, وعدم التصديق من المجتمع ، كونه قد استعمل في أزمان غابرة ، مقارنة بالعصر الحاضر. غير أنه كان له دور أساسي في المجتمع الإسلامي في تلك الحقبة من الزمن ، إذ كان له اهتمام في استعماله بين العامة والخاصة في شفاء الناس وقد دار حديث وتعليقات عدة حول أكل الطين مبيناً، أهميته للإنسان عند المرض ، ومن الدلائل على أكل الطين ما أشاره إليه الرسول محمد (صل الله عليه وسلم) في حديثه الشريف ، ضمن ثلاثة أشياء رخص في أكلها وهي أكل الطين الأبيض .

وعلى وفق ماتقدم تم تقسيم البحث إلى ثلاثة مباحث واستنتاجات توصل إليها الباحث من خلال اعتماده على عدد من المصادر الأولية التي أغنت البحث في جوانب عديدة , تناولنا في المبحث الأول : " الجذور التاريخية في بيان آراء أكل الطين " . أما المبحث الثاني فحمل عنوان " التداوي في أكل الطين " في حين جاء المبحث الثالث عن " إهداء الطين " .

التطور التاريخي للفنادق عند المسلمين خلال فترة صدر الاسلام وحتى العهد العثماني

د. إخلاص محمد العيادي - جامعة البلقاء التطبيقية/كلية العقبة الجامعية

د. فاطمة سليم الطراونة - جامعة البترا / قسم العلوم الاساسية الانسانية

الملخص

يعد هذا البحث محاولة لدراسة تحليلية لاحد المنشآت الهامة التي واكبت حركة التجارة الداخلية والخارجية ألا وهي (الفنادق)، حيث أقيم لخدمة حركة القوافل التجارية، إذ أصبحت أهمية المدن تقاس بعدد الفنادق الموجودة فيها وكان الغرض من إقامتها في داخل المدن وخارجها خدمة المسافرين. كما تنوعت الفنادق بين فنادق مخصصة للمسافر على الطريق، وفنادق مخصصة للتجار للإقامة داخل المدينة.

سلطت هذه الدراسة الضوء على التسلسل التاريخي لنشوء الفنادق عبر العصور الاسلامية وحتى الفترة العثمانية، وبينت الدراسة أنّ أهمية الفنادق ضرورة أوجدتها المساحة الهائلة للدولة الإسلامية التي كانت آنذاك تمتد من بلاد ما وراء النهر شرقاً الى المغرب والاندلس غرباً، ومن بلاد الروم شمالاً الى بلاد النوبة والسودان جنوباً وغرباً، وهو ما أدى الى التمازج بين أبناء هذه الدولة.

وخلصت الدراسة إلى ان الفنادق كانت من أهم المنشآت التي كانت مقصدًا للتجار والقوافل التجارية والزائرين من كل مكان وتواصل جميع الحضارات، وكانت مركزاً قيادياً ومستودعاً لتجارة الشرق، كان من الضروري لكل تلك المعطيات أن تقام أماكن لإقامة التجار والزوار والمسافرين لذلك ازدهر في المدن الاسلامية بناء(الفنادق) .

كلمات الافتتاحية

الفنادق، المدن الاسلامية، الرحالة المسلمين، العصر المملوكي ، العصر العثماني، القوافل التجارية،

التنقيبات الأثرية في مدينة نينوى

م. غسان مردان حجي - جامعة الموصل كلية الاثار

Abstract

Nineveh gained great fame among the cities of the ancient world as the third Assyrian capital in terms of chronology. It comes after the capital Assyria and Calh (Nimrod), and is mentioned in the Old Testament book as "the great city."

The city of Nineveh dates back to the 7th century BC, and the ancient city of Nineveh is located in the northern part of Mesopotamia on the eastern bank of the Tigris River, opposite the city of Mosul, one kilometer from the river bank. The Assyrians took their capital for military, economic, As well as the importance of the location of the city as it is the center of the ancient civilizations between Asia Minor and Armenia and other cultural centers and the shores of the Mediterranean. And continued until its fall in 612 BC by the Medes and the Babylonians.

In view of the importance occupied by Nineveh since its inception, its name continued to be mentioned by Arab Baladians as well as by European travelers and orientalist. The expeditionary missions were followed by the attempt by Claudius James Rick, the first person to study and plan the site of Nineveh. In Nineveh in 1820. It was followed by Paul Emile Bota, the French Consul in Mosul, who conducted random excavations at Tel Qwengq for art, as well as others who carried out excavations in Nineveh, such as Layard and Hermes Rassam.

Exploration work has also been conducted by the Directorate of Iraqi Antiquities since 1941. The efforts exerted in uncovering the effects of the city of Nineveh, such as fences, gates and palaces, especially the palace of King SenAkhiAriba (Sennacherib), have been highlighted.

الجمعيات الخيرية الإنسانية في الموصل 1936-1945

م.د. نادية مسعود شريف - قسم التاريخ/كلية الآداب/جامعة الموصل

الملخص

لعبت الجمعيات الخيرية في العراق وبرعاية الملك فيصل الأول الى جانب مساهمة المحسنين من البلاد بتأسيس هذه الجمعيات في العراق ومنها الموصل لتحسن الأوضاع الاجتماعية للسكان وعليه شكلت خلال هذه الفترة (1936-1944)، تأسيس ثلاث جمعيات هي:

- جمعية الهلال الأحمر العراقية فرع الموصل 1936.
- جمعية حماية الأطفال فرع الموصل 1937.
- جمعية مكافحة السل فرع الموصل 1944.

وكان لهذه الجمعيات الدور الكبير في توفير المساعدات الخيرية للعوائل المتعففة في المدينة الى جانب انشاء عدداً من المستوصفات التابعة للجمعية لمعالجة امراض الملاريا والعيون والسل الرئوي، كونها من أكثر الامراض انتشاراً في المدينة، فضلاً عن تقديم العلاجات الوقائية للعوائل المتعففة من خلال الفرق الجواله، إلى جانب تقديم الحاجات الغذائية الصحية للأطفال كدهن السمك الذي يعطي للأطفال المصابين بالهزال والكساح، الى جانب توزيع المناشف والملابس والصابون لهم فضلاً عن تقديم محاضرات في مقرات الجمعية وتوزيع مجلات ارشادية للاهالي لرفع مستواهم الصحي والاجتماعي.

Abstract

The charitable societies in Iraq, under the patronage of King Faisal I, along with the contribution of philanthropists from the country, have played in establishing these associations in Iraq, including Mosul, to improve the social conditions of the population. Thus, during this period (1936-1944), three associations were established:

- Iraqi Red Crescent Society, Mosul Branch, 1936.
- Child Protection Association, Mosul Branch, 1937.
- Anti-Tuberculosis Society Mosul Branch 1944.

These associations have played a major role in providing charitable assistance to the needy families in the city, in addition to establishing a number of dispensaries affiliated to the society to treat malaria, eyes and tuberculosis diseases, being one of the most prevalent diseases in the city, in addition to providing preventive treatments for the needy families through mobile teams. Providing health food needs for children such as fish fat, which gives children with wasting and rickets, in addition to the distribution of towels, clothes and soap to them as well as lectures at the headquarters of the Assembly and the distribution of guidance magazines for the people to raise their health and Subliminal.

الحرف والمهن في ضوء المشاهد النحتية في العراق القديم

م. أسراء عبد السلام مصطفى /قسم الآثار - كلية الآثار- جامعة الموصل -العراق

الملخص

يعد البحث محاولة لتسليط الضوء على الحرف والمهن الموجودة على المشاهد الفنية في العراق القديم. آذ ساهم سكان بلاد الرافدين مساهمة كبيرة في وضع الأسس لقيام العديد من الحرف والمهن. وكانت الآلات الحجرية من أولى الآلات التي صنعها الإنسان ثم انتقل بعدها إلى تصنيع المواد الأخرى المتوفرة في البيئة حتى تمكن من الحصول على المعادن. ومنذ عصور فجر السلالات يبدو أن المعابد الكبيرة المنتشرة في المدن السومرية كانت تسيطر على معظم الحرف فقد كان لكل معبد عدد من المشاغل التي يعمل فيها الصناع والصبيان والعبيد والإماء لقاء أجور معينة يدفعها لهم المعبد ولكل مشغل مشرف أو مراقب عام مرتبط بالمعبد الحياة الاقتصادية وانتقال السلطة من المعبد إلى القصر الملكي فأصبحت الحرف بيد أسر وأفراد خاصين وربما سميت تلك الأسر باسم الحرف التي يختص بها قياسا على ما هو معروف لدينا الآن حيث تمس الكثير من الأسر باسم الخدمة التي امتنتها رب الأسرة أو أبوه أو جده كبيت الصائغ والنجار..... الخ. ولم تعلم الحرفة عن طريق مدارس أو مدرسين لقاء أجور معينة بل كان بعضها سرا بين مجموعة من الأسر أو الأفراد ولا يمكن لأي شخص خارجي أن يتعلم عنها شيئا كما هي بالنسبة لبعض الصناعات الكيميائية (الزجاج). وقد أشارت آلية القوانين القديمة ومنها قانون حمورابي الذي حدد أجور بعض الحرف نرى فيها فرض عقوبات قاسية على الحرف التي قصر أو أهمل الحرفيين في عملهم وبخاصة الحرف ذات العلاقة بحياة الإنسان

وقد خصص البحث للحدوث عن عدد من الحرف والصناعات المختارة وبخاصة تلك التي لم يكتب عنها سابقا كالصناعات المعدنية والنسيج والحياكة والنجارة. إضافة إلى العديد من المهن الأخرى التي لاحظناها في المشاهد النحتية الفنية كالطبيب والمعلم. وغيرها من الحرف.

الخليفة المعتصم بالله ودوره في الفتوحات الاسلامية والقضاء على حركات التمرد (218 - 227هـ/ 833-

841م)

أ.م.د حاتم فهد هنو الطائي جامعة الموصل / كلية الاداب / قسم التاريخ

أ.م.د سلمان محمد خضر / جامعة صلاح الدين كلية التربية شقلاوة

ملخص :

نستعرض في هذه الدراسة خلافة المعتصم بالله العباسي ودراسة سيرته الذاتية والسياسية والعسكرية ، لما لهذا الموضوع من اهمية كبيرة كونه يسلط الضوء على حقبة تاريخية مهمة في العصر العباسي إذ اقترن اسم الخليفة بادخال الاتراك الى الدولة العباسية وخصص لهم الاموال واستعملهم في الجيش وفي عمليات الفتوح والقضاء على حركات التمرد التي واجهها كحركة الافشين ومنكجور وبابك الخرمي . قسم البحث الى مبحثين وخاتمة تناول المبحث الاول السيرة الذاتية للخليفة ، وتطرق المبحث الثاني الى فتوحات الخليفة المعتصم وحركات التمرد التي واجهها كفتح عمورية ، وحركة بابك والافشين والمازيار ومنكجور ، ثم جاءت الخاتمة لتبين ابرز ما توصل اليه البحث من نتائج .

الصراع السياسي داخل الأسرة السلجوقية في عهد السلطان ملكشاه (465 - 485هـ / 1072 - 109 م)

م.د. يونس حسين عبد الله حسن الحمداني - مديرية تربية نينوى

ملخص البحث :

تناول البحث جانباً مهماً من حياة السلاجقة في عهد السلطان ملكشاه ، متمثلاً في الصراع السياسي داخل الأسرة السلجوقية ، وذلك لأهميته في حياتهم السياسية وما نتج عنها من تأثير ؛ فعلى الرغم من قوة السلطان إلا أن هذا لم يمنع من نشوء ثورات وحركات تمرد ضده من قبل أفراد أسرته أثرت سلباً على حياة السلاجقة السياسية فيما بعد ، ولاسيما بعد وفاة السلطان ملكشاه، إذ بموته انفرط عقد الدولة السلجوقية وتمزقت وحدتها ، وانتهى العصر السلجوقي الأول الذي يسمى بعصر السلاطين العظام أو العصر الذهبي للدولة السلجوقية ، وكثر النزاع بين أفراد البيت السلجوقي وانقسم السلاجقة ولم تعد دولتهم تخضع لسلطان واحد مما أفقد الدولة وحدتها وهيبته وقوتها السياسية والعسكرية .

قسم البحث إلى مقدمة ومبحثين تناولت في المقدمة الحالة السياسية للسلاجقة قبل تولي ملكشاه السلطنة ، أما المبحث الأول تطرق إلى الحركات الداخلية للأمراء السلاجقة وشمل حركة قارود بك وحركة أخوه تكش وحركة الأمير شاه وحركة كوهر خاتون ، أما المبحث الثاني خصص لدور الوزير نظام الملك في الصراع الأسري ، أما الخاتمة تضمنت أبرز ما توصل إليه البحث من نتائج .

لذا فقد استهلكت هذه الدراسة في تناول عهد السلطان ملكشاه ، وكيفية قضائه على تلك الحركات والثورات المناهضة له ومناقشتها ومعرفة دوافعها وأسبابها .

العلوم الصرفة في العراق القديم الرياضيات أممؤذجاً

أ.م.د عبد العزيز الياس سلطان - جامعة الموصل كلية الاثار العراق

الملخص

الرياضيات هو احد العلوم الصرفة الذي استدل اليه الانسان القديم منذ بداية وجوده على الارض، لان العدد جزء اساس من اجزاء الكلام، ويعتبر وسيلة من وسائل التعبير اللغوي الذي يحوله علم الرياضيات الى تعبير رياضي، والشيء الذي يرتبط به علم الرياضيات يحمل صفاته، واعتبر علم الرياضيات هو احد انواع اللغة القادرة على التعبير عن كل فكرة بأرقام حسابية.

نشأت اسس علم الرياضيات في بلاد وادي الرافدين في العصر السومري (بعموده الثلاث القديم والجزري والحديث) وتطورت في العهد البابلي القديم (2000 - 1500) ق.م ، ونضجت في العهد السلوقي (312-126) ق.م من عصر الاحتلال، ونظمت المعلومات الحسابية وفق قواعد ودرساتير للعمليات العددية والاشكال الهندسية ، مما اكسب هذه الحضارة ديمومة وتطور وازدهار.

اللغات القديمة في تركيا

أ. د. فاروق إسماعيل - جامعة برلين الحرة

شهدت مناطق جمهورية تركيا الحالية المختلفة نشأة ممالك وكيانات سياسية وازدهار حضارات عديدة خلال العصور التاريخية القديمة. وقد كشفت التنقيبات الأثرية التي جرت في مواقع كثيرة عن شواهد وفيرة من الآثار المادية العمرانية والفنية والوثائق الكتابية التي تيسر المجال لكتابة التاريخ السياسي والحضاري للبلاد خلال الألفين الثاني والأول ق.م.

وتُعدّ الوثائق الكتابية القديمة المكتشفة بالآلاف، وُجدت في معظم أرجاء البلاد الواسعة، وهي مدوّنة بلغات عديدة تبلغ خمس عشرة لغة، يمكن تصنيفها في ثلاث مجموعات، هي:

- لغات تنتمي إلى أسرة اللغات الهندوجرمانية، هي: الحثّية، اللوفية، البالية، الليكية، الليدية، الفريجية، اليونانية القديمة، اللاتينية.

- لغات تنتمي إلى أسرة اللغات السامية، هي: الأكدية (الآشورية)، الفينيقية، الآرامية القديمة، السريانية القديمة.

- لغات معزولة لا ترتبط بالأسر اللغوية المعروفة، هي: الحثّية، الحورية، الأورارتية.

تهدف هذه الدراسة إلى عرض وصفي لتلك اللغات؛ من حيث بنيتها اللغوية، ومظاهرها النحوية والصرفية، وعلاقتها مع بعضها، ومع لغات أخرى ضمن المجموعات اللغوية التي تنتمي إليها، ومصادرها المكتشفة وطبيعة موضوعاتها، والإطار الجغرافي للمناطق التي استخدمت فيها.

الكلمات المفتاحية: تركيا، اللغات القديمة، الكتابات القديمة، التاريخ القديم.

المتحف الوطني بدمشق 1919-1936

أ. عائشة الجروشي علي الجروشي

عضو هيئة تدريس /جامعة سرت/ليبيا

تنتشر المتاحف بكثافة في كل دول العالم فهي تعني بالأشياء التي تمثل القيمة التاريخية أو الفنية أو العلمية وغيرها . وهي عبارة عن مركز يقوم بتجميع وحفظ التراث الإنساني القديم وهو المكان الذي توضع فيه الأشياء ذات القيمة أو التحف وتقابل هذه الكلمة ما اصطلح عليه عند المؤرخون الأوروبيون بالموزيوم museum ويخصون به أي مكان يعرض فيه أيه مجموعة من المقتنيات دون النظر الى تاريخها أو أهميتها ومن هنا ارتأيت تسليط الضوء على أحد المتاحف العربية الا وهو المتحف الوطني بدمشق والذي يعتبر عميد المتاحف السورية بل هو أقدم المتاحف العربية وأكبرها .

وستحاول الباحثة دراسة هذا الموضوع من خلال المحاور التالية :

- موقع المتحف وسنة تأسيسه .(دمشق1919)

- لمحة تاريخية عن المتحف .
- أقسام المتحف .
- ساعات دوام المتحف.
- تذاكر الدخول للمتحف .

وتأتي أهمية دراسة المتحف الوطني بدمشق انطلاقا من كونه أقدم وأشهر المتاحف في الشرق الأوسط ،بل إنه يشكل بأقسامه وحدائقه الواسعة متاحف عديدة ضمن متحف واحد ،كما يحتوي علي أبرز الآثار السورية المكتشفة في القرن العشرين اضافة الي ذلك فقد اعتبره الباحثون والدارسون العرب والأجانب مرجع توثيقي وتاريخي وحضاري مهم ليس على مستوى منطقة الشرق الأوسط فحسب بل وعلى المستوى العالمي أيضاً كما أنه مرآة تعكس مدى تطور الجانب الحضاري الاسلامي في دمشق وإبراز ما شهدته دمشق من خلال هذا المتحف من نهضة علمية وثقافية سامقة .

أهم مصادر ومراجع الدراسة :

1. بشير زهدي : المتاحف ،منشورات وزارة الثقافة ،دمشق،1988م .
2. لعش الجندي زهدي: المتحف الوطني بدمشق ،دليل مختصر ،مطبعة دار الحياة ،دمشق1969م.
3. الأمير جعفر الحسيني : دليل مختصر لمقتنيات دار الآثار الوطنية بدمشق ،مطبعة المفيد، دمشق 1930/1348م
4. المديرية العامة للآثار والمتاحف www.dgam.gov.sy مؤرشف من الأصل في 1ديسمبر 2017.
5. أمينة المتحف ميسر :كتاب دليل متحف فن الشرق القديم في المتحف Syria museum .

الأثار والحضارة والمسكوكات

د. محمد علي محمد التائب - جامعة سرت - ليبيا

مقدمة

تحتل الأثار الاسلامية مكانة فريدة بين الأثار الأخرى ، سواء السابقة لها أم اللاحقة عليها . وقد لفت القرآن الكريم الأنظار لأخذ العبرة والعظة في النظر إلى أثار السابقين ، وكيف كانت عاقبتهم لما اسرفوا ويطروا وأساءوا استعمال ما خولهم الله من نعمه وأشركوا له في آيات كثيرة.

ويكمن هذا في اهمية هذا البحث، ام عن الهدف من كتابة هذا البحث فيتمثل في ابراز اهم معالم هذه الاثار والتطور الحضاري عند المسلمين خلال العصور المتلاحقة الامر الذي يجعلنا ان نلخص الحضارة علي انها هي ثمرة كل جهد يقوم به الانسان لتحسين ظروف حياته ، سواء اكان المجهود المبذول للوصول إلى تلك الثمرة مقصوداً ام غير مقصود ، وسواء كانت الثمرة مادية أو معنوية . ويرتبط هذا المفهوم للحضارة أشد الارتباط بالتاريخ لأن التاريخ هو الزمن . والثمرات الحضارية أياً كان مستواها تحتاج الى زمن لكي تطلع وتظهر ، أي أنها جزء من التاريخ أو نتاج جانبي للتاريخ . وكما أن ثمار الزرع والأشجار لا يطلع إلا بفعل الزمن ، إذ لا يمكن أن تزرع وتحصد ثمرة ما في نفس الوقت فإن ثمار الحضارة لا تظهر إلا بإضافة الزمن إلى جهد الانسان .

أما عن المسكوكات فيعبر لفظ السكة على معاني متعددة تدوركلها حول النقود المتعامل بها بين الناس ، ويمكن تعريف لفظ السكة تلك النقوش التي تزدان بها النقود على اختلاف انواعها ، ويعني أيضاً قوالب السك التي يختم بها على النقود المتداولة كما يطلق عليها ايضاً علي الوظيفة التي تقوم على سك العملة تحت اشراف الدولة وتشمل الدراسة الدينار والدرهم والفلس وصنج السكة .

لقد تم تقسيم هذا البحث الى ثلاثة مباحث رئيسية وهي الأثار الإسلامية والتطور الحضاري عند المسلمين والمسكوكات ثم الخاتمة التي عادت ما تحتوي على أهم النتائج التي توصلت إليها هذه الدراسة.

المصادر المادية لكتابة تاريخ بلاد الرافدين القديم

د. حورية عبدالله - المدرسة العليا للأساتذة بوزريعة - الجزائر

الملخص:

من أنواع الكتابات المسمارية المهمة، ما يعرف بقوائم الملوك، وهي نصوص سومرية وأكادية و بابلية آشورية. وتتضمن قوائم بأسماء الملوك القدامى بحسب السلالات الحاكمة او التسلسل الزمني لحكمهم مع عدد سني حكم كل منهم . والهدف من تدوين القوائم الملكية (أخبار الأيام المجيدة)، هو المحافظة على حدث ذي أهمية من ضمن سني حكم الملك، مما يساعد فيما بعد على تحديد التسلسل الزمني الكرونولوجي لحكم هذا الملك. وبفضل هذه اللوحات من هذا النوع، أمكن الوصول إلى جمع ما يسمى بأخبار الأيام البابلية و الآشورية .

كما تطرقت في دراستي هذه إلى المراسلات التي عرفتها بلاد الرافدين، وتمثل في تبادل ونقل المعلومات باستعمال الكتابة المسمارية. اما فيما يخص الحوليات الملكية، فهي عبارة عن نصوص تاريخية تروي أعمال و تحركات الملوك خلال فترة حكمهم. وقد انتشر استعمال الأختام الاسطوانية بشكل واسع للتصديق على الوثائق بمختلف أنواعها .

دلائل على استيطان لدور العبيد بمحافظة نينوى في ضوء المسوحات والتنقيبات الأثرية

م.م. دريد سليم بولس

جامعة الموصل - كلية الآثار

الملخص

شهدت صناعة الفخار في العصر الحجري - المعدني تطوراً ملحوظاً من حيث الجودة والزخرفة والاستخدام، إذ مر بعدة ادوار لكل منها خصائصها الصناعية والزخرفية وهي حسونة وسامراء وحلف والعبيد، والأخير تميز بعدة تطورات وتحولات حضارية أهمها انه شهد انتشاراً وانتقالاً سكانياً كبيراً في منطقة الشرق الأدنى القديم لم تشهده العصور السابقة، إذ اكتشف فخار العبيد في مواطن جديدة لم تظهر فيها الطرز الفخارية الثلاث السابقة وأهمها: سواحل الخليج العربي ومواقع عدة داخل شبه الجزيرة العربية، كذلك القسم الجنوبي من العراق والتي تعتبر حضارة العبيد أول استيطان بشري فيه، هناك أيضاً الأقسام الداخلية لسوريا وصولاً الى سواحل البحر الأبيض المتوسط، فضلاً عن هذه المناطق الجغرافية هناك منطقة أعالي بلاد الرافدين التي ظهرت فيها الطرز الفخارية الأربعة وتشمل الأقسام الشمالية من العراق والشمالية والشمالية الشرقية من سوريا وخاصة حوض نهر الخابور والأقسام الجنوبية الغربية من تركيا، ويعتبر ذلك دليل على هذا الانتقال السكاني.

استمر فخار العبيد في الاستخدام في حدود 4500 - 3700 ق.م. وهو ينقسم الى أربعة اطوار رئيسية: العبيد الأول (طور اريدو) والعبيد الثاني (طور حاج محمد) والعبيد الثالث (طور العبيد القديم سابقاً) والعبيد الرابع (طور العبيد المتأخر سابقاً). الطوران الأخيران يطلق عليهما علماء الآثار في الأقسام الشمالية من مناطق الانتشار الجغرافي لهذا الطراز الفخاري بمصطلح (فخار العبيد الشمالي) وهو أول ظهور لفخار العبيد في هذه الأقسام من ضمنها منطقة أعالي بلاد الرافدين.

يرتكز بحثنا على محورين أساسيين: الأول يخص الانتشار الجغرافي لفخار العبيد في محافظة نينوى وذلك من خلال القيام بجرد كامل للمواقع الأثرية لتوثيق تلك التي احتوت على استيطان من عصر العبيد. لو اخذنا بالرأي القائل بان انتشار هذا الطراز الفخاري كان من جنوب بلاد الرافدين نحو شماله وتحديداً في الطور الثالث منه، فإننا نعتقد بان الإقليم الجغرافي المتمثل حالياً بمحافظة نينوى كان المعبر الرئيس لانتشاره شمالاً نحو منطقة جنوب الاناضول وغرباً باتجاه منطقة نهر الخابور وصولاً الى نهر البليخ وحتى سواحل البحر الأبيض المتوسط متتبعين في ذلك المواقع الأثرية التي احتوت على استيطان من حضارة العبيد والمنتشرة على جانبي نهر دجلة او المنطقة المحيطة به او قرية منه، فقد مرت الطرق القديمة بمحاذاته او بالقرب منه.

-الملك رمسيس الثاني "بر-ع-مسو" شخصيته و أعماله-

م.د هيثم احمد حسين/جامعة الموصل/كلية الاثار

الملخص

يعد الملك رمسيس الثاني من أعظم الملوك الذين تعاقبوا على حكم ارض الكنانة (مصر القديمة) وهو الملك الثالث في ترتيب ملوك الأسرة التاسعة عشر (أسرة الرعامسة) وقد تولى سدرت الحكم بين عامي (1279 - 1213) ق.م أي أن عهد هذا الملك امتد على طوال (66) عام، وعرفت مصر خلال فترة حكمه بالدولة الحديثة وأضحت ارض الكنانة بلد مستقر من الداخل والخارج كما شهدت ازدهار واسع الأفق، وقد لقب هذا الملك بالعديد من الألقاب منها على سبيل المثال (الجندي الشجاع، والمعمار العظم، كما لقب أيضا بالعظم)، ورمسيس الثاني هو ابن الملك (ستي الأول) وابن الملكة (تويا) ومن أشقائه (تى يا) و (حتمى رع) ولهذا الملك العديد من الزوجات فقد تزوج من الملكة (نفرتاري) و من الملكة (أست نفرت) كما تزوج من إحدى الأميرات الحيثيات والتي أطلق عليها اسم (ماعت-حور-نفرو-رع) وله العديد من الأولاد آذ تصل ذرية هذا الملك إلى ما يقارب على (100) ولد من كلا الجنسين، وقد خلدت النقوش الكتابية أو الأعمال العمرانية والمقابر التي ضمت رفات بعض أبناء الملك رمسيس الثاني شهرتهم الواسعة المعروفة لدى الباحثين في يومنا هذا، ومن أهم الأهداف التي كان يسعى لها رمسيس الثاني هو أن يتمتع بشهرة كبيرة وان يتذكره الناس على أنه المحارب العظيم وقد تحقق له ذلك من خلال الحملات العسكرية التي قادها لدحر الجيش الحيثي في المعركة الشهيرة المعروفة ب(معركة قادش) وأن المتابع لحياة هذا الملك يجد أنه تسلم قيادة الجيش وهو في العاشرة من عمره بعد تنصيبه ولي للعرش لذا خضع للتدريبات العسكرية الخاصة في حمل واستخدام السلاح وفي ركوب الخيل، وقد قام بأولى حملاته العسكرية مع والده الملك ستي الأول إلى الغرب من مصر في الدلتا حيث عمل الليبيين على أحداث فوضى واضطرابات في تلك المنطقة حيث كان يبلغ الثالثة عشر من عمره، كما عرف هذا الملك بالمعمار كما أسلفنا سابقا حيث بنا العديد من المعابد ومن أشهر تلك المعابد هو معبد (الراميسوم) وهو المعبد الرئيسي الذي كانت تتم فيه العبادة الجنائزية وتقديم القرابين للملك رمسيس الثاني بعد وفاته وتميز هذا البناء بالضخامة، ومن أشهر المعابد الأخرى هو معبد (أبو سمبل) حيث تم بناء هذا المعبد في جنوب مصر في منطقة النوبة وهو محفور في باطن الجبل وتميز هذا المعبد بالإبداع العمراني الفريد والروائع الفنية المنفذة في هذا المعبد، فالملك رمسيس الثاني هو من برز ملوك السلالة التاسعة عشر وبقي يحكم ارض الكنانة حتى وافاه الأجل المحتوم وانتهت حياة هذا الملك العظيم في عام (1213) ق.م عن عمر ناهز أُل (90) عام ودفن في وادي الملوك، وظلت ذكرى هذا الملك حية على امتداد تاريخ مصر وعلى مدار الإلف عام.

هل يستطيع المؤرخ تحقيق الموضوعية في الكتابة التاريخية. " مسألة الأسرى والعبودية في الجزائر العثمانية أمودجاً"

حنان عماروش - جامعة سلامنكا - اسبانيا

الملخص:

مارست شعوب البحر الأبيض المتوسط القرصنة خلال العصر الحديث بشكل مكثف وتعود أسبابها إلى الصراع المسيحي الإسلامي وكلا العالمين نظروا إلى قضيتهم على أنها قضية عادلة، و كنتيجة لذلك وُجد أسرى في مدن شمال إفريقيا بالأخص مدينة الجزائر عرفوا بأسرى حرب لكن المصادر الأوروبية اعتبرت المسيحيين الواقعين في الأسر عبيد وهنا ندخل في إشكالية حول ضبط المصطلحات المتعلقة بالأسر والاستعباد، القرصنة والجهاد البحري.

ونحن كمؤرخين علينا فهم، ووصف، وشرح ممارسة العبودية في شمال إفريقيا وعدم استعمالها لتقدير الإنسانية أو عدم الإنسانية بل مواجهتها بصراحة وجرأة للوصول إلى الموضوعية، ولا يمكننا ذلك إلا بدراسة نشاط البحرية الجزائرية خلال تلك الفترة باعتبار الأسير هو ذلك الشخص الذي فقد حريته نتيجة تلك الحروب البحرية وما يميزه عن العبد استرجاعه لحريته في النهاية عكس العبد الذي يموت في العبودية، ولكن ماذا نطلق عن هؤلاء الأسرى الذين ماتوا في الأسر ولم يسترجعوا حريتهم، وعليه سنحاول في هذه الدراسة إبراز منهج المؤرخ في التأريخ وكيف يكون تعامله مع المصادر التاريخية.

الكلمات المفتاحية : المؤرخ، الموضوعية، المصادر التاريخية، مسألة الأسرى والعبودية، الجزائر العثمانية.

المكوس والمآصر والمراصد في الدولة العباسية والاثار الاقتصادية والاجتماعية

أ.م.د. مهند نافع خطاب المختار - جامعة الموصل/كلية الآداب / قسم التاريخ

البحث محاولة لدراسة المكوس والمآصر والمراصد في الدولة العباسية والاثار الاقتصادية والاجتماعية السلبية التي تمخضت من فرض ضريبة المكس على التجارة الداخلية في الدولة العباسية.

وللبحث عدة اهداف يريد تحقيقها من خلال دراسة موضوع البحث، تم تحديدها، يمكن لنا ان نوجزها في النقاط التالية:

1 . توضيح ما المقصود ب المكوس والمآصر والمراصد، وايضاح العلاقة بينهم.

2 . تحديد الاثار الاقتصادية والاجتماعية السلبية لضريبة المكوس على الدولة والمجتمع العباسي .

3 . بيان الخطأ والخلط الذي وقع فيه بعض الباحثين واعتبارهم ان المكوس هي عشور التجارة.

واتبع البحث منهج عديدة ففضلا عن المنهج الوصفي في وصف الروايات التاريخية وتوظيفها في ثنايا البحث، فقد استخدم المنهج الاستقرائي من خلال قراءة كل الروايات التي تتعلق بموضوع البحث والاستدلال منها على بعض النقاط التي توضح الصورة وتحل الاشكال، كما كان للمنهج التحليلي والنقدي دورا في بعض مفاصل البحث.

ولتناول موضوع البحث وتغطيته بشكل مفصل فقد تم تقسيم خطة البحث الى مطالب عدة، وهي كما يأتي:

المطلب الأول: معنى المكس في اللغة والأحاديث النبوية التي حذرت منه ونهت عنه، واقوال الفقهاء فيه.

المطلب الثاني: المآصر والمراصد في اللغة، ما هما وما المقصود بهما، وما الفرق بينهما، واماكنهما وكيفية العمل بهما.

المطلب الثالث: العلاقة بين المكس والمآصر والمرصد.

المطلب الرابع: الفرق بين المكس وعشور التجارة.

المطلب الخامس: الاثار الاقتصادية والاجتماعية السلبية للمكوس على الدولة والمجتمع العباسي.

أنماط المآذن في البلاد الإسلامية المغرب والأندلس أمودجاً

م. د. هيثم قاسم محمد - جامعة الموصل/ كلية الآثار

الملخص:

تعد المآذن من أبرز عناصر البناء الرأسي في المساجد، يرفع من على شرفاتها الأذان. لذلك جاء اهتمام المسلمين بها كبيراً، كونها علامة المسجد الدالة. وبدورها تعد من أهم سمات المدينة الإسلامية، ازالتم عنها وحشة الظلام، بمخاجر المؤذنين التي تصدح خمس مرات في اليوم، تعلم الناس بأوقات الصلاة. وما يخص أنماطها فقد تعددت بحسب الأقاليم والعهود التي تعود إليها. فتجسدت في بلدان مآذن بأشكال اسطوانية، ناظرتم في أخرى مآذن بمقطع مربع، لتجمع أخرى أكثر من شكل في المئذنة الواحدة. علاوة على ذلك فقد تنوعت مواضع المآذن، فنجدها تتوسط جدار المؤخرة أو احدى زواياها، أو في اركان البناء، أو قد تشغل واجهة المسجد. وهكذا فقد كان للمئذنة وتعدد انماط أثر كبير على العمارة الإسلامية، حتى أكسبتها كثيراً من خصائصها، لا بل أن خصائص العمارة الإسلامية في بعض البلدان قد تحددت بأنماط مآذنها ومواضعها من البناء.

الكلمات المفتاحية: المئذنة، المسجد، مئذنة القيروان، مقطع مربع

THE MINARETS PATTERNS IN THE ISLAMIC COUNTRIES (MOROCCO AND AL-ANDALUS AS CASE STUDY)

Lec. Haitham Q. Mohammad,

PHD/ University of Mosul, College of Archaeology

Abstract:

The minarets is one of a building elements distinct in the mosques, call a prayer is a raise up on it balconies. Therefor, Muslims are more attention them, because they indicator to the mosques. The minarets are one of important characteristics in Islamic city, disappear lonely a dark on it, by muezzin's voices to the prayer, to inform people a prayer time. Minarets belong to patterns they were different according to territories and ages. It was embodiment in countries with a cylinder shape, polemized in others in a square's cutter. And gathered in another more shape in the same minaret. In addition to variety a minarets sites, we find them sometime in the middle to back wall of the mosque, or existed in a mosque's front, or in their corners. So indeed the different minaret patterns effected to the all Islamic architecture, they were gained more of characteristics.

Keywords: minaret, mosque, Al- qarawan minaret, square cutter

الأختام المكتشفة في تل براك "دراسة مقارنة مع الأختام المكتشفة في العراق القديم"

م.م. احلام كاظم ذنون - جامعة الموصل / كلية الآثار

الملخص:

تميزت الحضارة العراقية بعدة ميزات كانت في مقدمتها وأهمها "الأصالة" التي يمكن أن نعرفها لتكون مرادفة لمعنى "الابتكار" أما الميزة الثانية التي اتسمت بها فهي "الانتشار" الذي يعني الزحف الحضاري خارج منطقة الظهور لتلك الحضارة , فالامتداد الحضاري العراقي ساهم في نشر معظم الابتكارات شرقاً وغرباً بعيداً عن المركز الذي ظهرت فيه والتمثل بـ "بلاد سومر" جنوب العراق

إننا نعتقد إن ميزة "الامتداد" للحضارة العراقية كان سبباً مباشراً في تطور العديد من التجمعات السكنية البسيطة لتصبح مدناً ثم مراكز حضارية كبيرة وتكون حلقات اتصال لنقل تأثيرها إلى المناطق التي تليها وهكذا حتى وصل الأمر لنجد صدا لابتكارات العراقيين القدماء في مناطق لم تكن مواطن لهم لكنها كانت حاضنة لحضارتهم 0

ومن عظام ما قدمته حضارة العراق القديم كان الختم 0 إن هذا الإبداع الصغير في حجمه الكبير في قيمته الحضارية أدى دوراً كبيراً في مسيرة حضارة العراق القديم كان بمثابة الضابط الاقتصادي ونحن نعلم أن العامل الاقتصادي هو أهم عوامل تطور وتقدم الحضارة, وما اختراع الختم إلا أكبر دليل على مدى تطور حضارة العراق القديم منذ ما يقارب ثمانية آلاف سنة 0 ثم تطورت مهمة الختم وأصبحت فضلاً عن تحديد الملكية الفردية , تعيين الهوية الشخصية وبذلك دخل الختم واستعمل بهذه الصفة في مجالات أخرى عديدة فضلاً عن المجال الاقتصادي 0 وقد استمر استعمال الختم مع استمرار الحضارة العراقية القديمة كما إن استعماله انتشر ليس في بلاد الرافدين فقط وإنما في مناطق أخرى عديدة في العالم القديم 0 وقد استمرت فكرة الختم حتى بعد إبطال استعمال الطين للكتابة واستخدام الرقائق والورق 0 وحتى بعد أن حلت التوقييع الشخصية محل الأختام نرى استمرار فكرة الختم في المؤسسات والدوائر والشركات العامة , إذ أن الدمغات الرسمية لتلك المؤسسات ما هي إلا استمرار لفكرة الختم ولكن مع فرق هو أن الختم كان ذا مدلول شخصي بينما أصبح الآن ذا مدلول عام تقريباً 0

اقتضت مادة البحث أن تقسم الدراسة إلى مبحثين تناول المبحث الأول الأختام المكتشفة في تل براك (مجموعة من الأختام المنبسطة والاسطوانية ترجع إلى ادوار حضارية مختلفة) 0 اما المبحث الثاني : فقد تناول تأثيرات الحضارة العراقية في المشاهد المنفذة على الأختام في حضارة تل براك 0

الترميم والتجديد في اللغة الأكديّة دراسة في المصطلح

أ . م . د . زهير ضياء الدين سعيد الرفاعي - عمر قاسم خليل الراوي - جامعة الموصل / كلية الآثار

الملخص:

يتناول البحث دراسة مصطلحات الترميم والتجديد في اللغة الأكديّة وعلاقتها بالعمارة كونها من أبرز الفنون ذات السمات والخصائص التي ابدعت بها حضارة العراق القديم , ابتداءً من عصور ما قبل التاريخ وصولاً الى العصور التاريخية , وقد عرفها الانسان العراقي القديم بعد اتخاذه من ضفاف الأنهار مكاناً لاستقراره , وذلك بحدود نهاية الألف التاسع قبل الميلاد , وقد سخر موارد الطبيعة البدائية المتوفرة لإنشاء مسكناً له يقيه من قساوة البيئة والحيوانات المفترسة , وتعرضت هذه المساكن البسيطة للتلف والدمار نتيجة العوامل الطبيعية , مما دفع الانسان العراقي القديم الى ايجاد الحلول لترميمها واعادتها الى حالتها الأولى , وتعد هذه المحاولات البداية الأولى لأعمال الترميم والتجديد , ومن خلال نتائج التنقيبات الأثرية التي اجريت على العديد من المواقع والتي تعود الى عصور ما قبل التاريخ تبين ان هذا الانسان قام بالعديد من أعمال الترميم والتجديد , سواء في (زاوي جمبي , تمريك , تل الصوان , ... الخ) .

اما في العصور التاريخية فقد اشارت النصوص المسمارية الى قيام الملوك والحكام بالعديد من أعمال الترميم والتجديد على العمائر سواء الدينية او المدنية , ومما دفع الملوك للقيام بهذه الاعمال يرجع الى عدة اسباب سواء الطبيعية والمتمثلة باختلاف درجات الحرارة والرطوبة والحرائق والزلازل اضافة الى الامطار والفيضانات , او البشرية كالحروب وما ينتج عنها من اضرار , وسياسية كقيام الملوك بعد توليهم السلطة بتلك الاعمال .

لقد وردت العديد من المصطلحات والمفردات في اللغة الأكديّة للدلالة والاشارة الى أعمال الترميم والتجديد , حيث جاءت بصيغ عديدة سواء على شكل (افعال , صفات , اسماء) , وهي ذات الفاظ مختلفة لكنها في الوقت نفسه تعطي معنى واحد للترميم والتجديد .

جوانب من العلوم الكيميائية في العراق القديم في ضوء المصادر المسماية

م.د. معاذ حبش خضر - قسم اللغات العراقية القديمة / كلية الآثار / جامعة الموصل

ملخص البحث

امتلك سكان بلاد الرافدين القدماء ناصية المعرفة التقنية منذ أواسط الألف الرابع قبل الميلاد، وكانوا عمليين في جوهرهم ونتيجة للخبرات المتراكمة لديهم خلال الاختبارات الكيميائية التي أجروها ، فكانت لديهم بحق أفكار موضوعية في المعارف التطبيقية ومنها العلوم الكيميائية ، ومن جهة أخرى أكدت المباحث الأثرية على قدم معارف العراقيين القدماء في التكنولوجيا والكيمياء ولقد تم ذلك من خلال دراسة المخلفات الأثرية التي تم العثور عليها في أعمال التنقيب الواسعة التي أجريت في العراق أبان النصف الثاني من القرن التاسع عشر وبداية القرن العشرين الميلادي واستمراريتها الى الوقت الحاضر.

أن الكيمياء في مختلف مجالاتها من المواضيع الهامة في الحياة اليومية للشعوب القديمة والحديثة. وتعد العلوم الكيميائية واحدة من العلوم التي اكتشفها العراقيين القدماء واستخدموا بعض أساليبها منذ أقدم العصور في مختلف جوانب حياتهم اليومية ، وكان للكيمياء أثرها في حياتهم بشكل ايجابي و صنعوا الآلات والأواني لإنجاز هذه العمليات على الرغم من صناعتهم لها بشكل بسيط وبدائي الا ان لها الدور الكبير والمهم في انجاز الغالبية العظمى من العمليات الكيميائية ، فضلا عن استخدامهم بعض المعادن بأنواعها لصناعة بعض الأجهزة والأواني ، كما أدخلوا الكيمياء في بعض صناعاتهم الغذائية اليومية .

الصابون ومواد التنظيف عند العراقيين القدماء

م.د. هيفاء احمد عبد - كلية الاثار /قسم الاثار

يعد الصابون ومواد التنظيف الاخرى من المستلزمات الضرورية في حياة الانسان قديما وحديثا ،فقد عرف العراقيين القدماء استعمالات ووسائل متعددة للتنظيف من المواد الطبيعية كالأعشاب والنباتات وغيرها ،وقد اشارت الى ذلك النصوص السومرية في حدود 3200 ق .م. اذ تشير الى استعمال وصفة مكونة من نبتة قلووية وملح وزيت القرفة ومسحوق الحلتيت ومواد اخرى ويتم خلطها مع بيرة وماء مغلي لتكون نوع من المنظفات الطبيعية لعلاج بعض الامراض الجلدية كما وردت الاشارة في العصر البابلي والاشوري الى وجود اماكن او مؤسسات خاصة تقوم بتنظيف الملابس لقاء اجرة معلومة عرف بعضهم بالقصاريين واخرين بالدقائيين ربما لاستعمالهم العصا في عملية تنظيف الملابس .

فضلا عن استعمال المواد المنظفة في طقوس التطهير ايام الاحتفالات والمراسيم الملكية ،وفي النواحي التجميلية من قبل النساء في بلاد الرافدين .

ولبيان كل ذلك وغيرها من المعلومات الاخرى تم اختيار موضوع البحث لتلقي الضوء على هذه الصناعة المهمة وتحدد اصنافها واستعمالاتها عند العراقيين القدماء .

حقوق الارملة في العراق القديم

م. نسرین احمد عبد - كلية الاثار/قسم الحضارة

عرفت الارملة في اللغة السومرية بالمصطلح (SAL. NU.MU.SU) يقابلها باللغة الاكدية المفردة (almattu) والتي تعني المرأة التي مات عنها زوجها وليس لها من يعيلها ، ولقد تفاخر الحكام والملوك في العراق القديم وعلى مر العصور بانهم اهتموا برعاية الارملة واليتيم على اعتبار ان كليهما من الضعفاء في المجتمع فالملك اورو انيملكينا يختم اصلاحاته التي اصدرها لإصلاح الاوضاع الفاسدة في مدينة لكش في القرن الرابع والعشرين بالقول "وتعهد اورو انيملكينا امام ننگرس أن لا يقترف صاحب النفوذ (اثما) ضد يتيم او ارملة قط ."

ولقد تناولت القوانين الكثير من القضايا التي تخص الارملة منها تحديد مبلغ طلاقها والذي بلغ نصف مبلغ الطلاق الذي يدفع للزوجة غير الارملة كما عاجلت حقوقها من تركة زوجها الميت وكذلك حقها في الزواج ثانية الى جانب ايلولة جهازها وتركتها الى اولادها كما وضحت القوانين الاشورية ضرورة تحجب الارملة .

ولفهم اعطاء صورة واضحة عن رعاية الارملة وحقوقها في بلاد الرافدين وغيرها من المسائل الاخرى ذات العلاقة اخترنا موضوع بحثنا اعلاه .

الاتجاهات العامة لدراسة تاريخ تشاد الحديث والمعاصر

د. الطيب ادريس حلولو. - نائب رئيس جامعة ادم بركة بابشة المكلف بالتعليم بجمهورية تشاد.

تقوم الاتجاهات الفكرية والسياسية والعقدية بدور أساسي ومؤثر في حياة الناس وفي علاقاتهم وسلوكهم، وفي تصرفاتهم وفي توجيه آرائهم. ولذا فقد هدف البحث الى ابراز دور الاتجاهات الفكرية والسياسية والعقدية على حياة المجتمع ومن ثم أثرها على كتابة التاريخ الحديث والمعاصر في تشاد، وبيان العلاقة التي تربط بين الاتجاهات والتاريخ الحديث والمعاصر لتشاد، وبيان الحقبة الاستعمارية في تأجيج الصراعات العرقية والقبلية والسياسية من خلال نشر الاتجاهات المعادية لتطلعات وامال المجتمع. وتنطلق أهمية هذا البحث من كونه يعالج قضية فكرية وحياتية، من جهة، وحضارية وتنموية من جهة، وكذلك ابرازه لدور الاتجاهات في تعزيز وتعميق قيم ثقافة السلام والتعايش في المجتمع، وبيان أثر اتجاهات الباحثين الشاديين في مجال الدراسات التاريخية الحديثة والمعاصرة.

ويقوم هيكل البحث على عدة مباحث منها: التعريف بالمجتمع والدولة في تشاد وفكرة الاتجاهات في بناء الدولة الوطنية بعد الاستقلال. وتوضيح مفهوم الاتجاه والاتجاهات العامة المؤثرة في المجتمع. واهمية الدراسات التاريخية الحديثة والمعاصرة في تشاد، ومصادر ومراحل التاريخ التشادي الحديث، والاتجاهات العامة للباحثين الشاديين حول دراسة التاريخ التشادي الحديث والمعاصر، بالإضافة الى الخاتمة والنتائج والتوصيات وقائمة المصادر والمراجع.

جهود الأستاذ محمد بن شريفة في تحقيق التراث المغربي الأندلسي نماذج مختارة

أ.د. حمدادو بن عمر قسم التاريخ وعلم الآثار جامعة وهران 1 الجزائر

د. بوسلاح فايزة المدرسة العليا للأساتذة بوههران

إنّ موضوع التعريف بمشاهير أعلام المغرب والكشف عن معالم نبوغهم وعطاءاتهم في مجال العلم المختلفة السلوكية والعلمية والفكرية ممن له علاقة بالبيئة الاجتماعية والثقافية، موضوع يستحق العناية والتنويه به لاسيما من خلال جرد وإحصاء نتاجهم العلمي. فقد كانت المدرسة المغاربية على مر فترات تاريخية مختلفة تقترن برجالها في فنون العلم المختلفة، وهو ما أهلها لتكون بحق رافدا علميا وحاضرة علمية يفد إليها كل من يريد أن يستزيد في علمه وسلوكه.

ولقد عرفت المدرسة التاريخية المغاربية من خلال أسماء لرجالها أمثال: محمد المختار السوسي، محمد بن جعفر الكتاني، محمد الحجوي، محمد المنوني،... الذين حاولوا من خلال انكباهم على تحقيق ودراسة مدونات تراثية أصيلة المشرب والمنبع. ويعد الأستاذ بن شريف أحد رواد المدرسة المغاربية في مجال دراسة وتحقيق المخطوطات التراثية، التي تخدم الهوية العربية الإسلامية، وتعكس الشخصية المغاربية، وهذا من خلال تعرضه لبعض النفاثات التراثية المغمورة بالدراسة والتحقيق، وإما توجيه طلبة الدراسات العليا ضمن هذا المجال، رغم ما يمتاز به الأستاذ بن شريفة من ازدواجية بين فني الأدب والتاريخ والربط بينهما في كثير من القضايا التراثية.

لقد حاول الأستاذ محمد بن شريفة التعرض إلى مسائل فكرية جوهرية لطالما جعلت منافسوه أو بعبارة أخرى ممن اشتغلوا ضمن حقول الدراسات التراثية، يعتمدون عليه في فك رموز بعض ألباز الحوادث التاريخية من جهة، وفي فك شفرات بعض القضايا التراثية المتعلقة أساسا بأسئلة التراث المغربي الأندلسي.

وقد سطرنا في ذلك ثلاثة محاور حاولنا الاعتماد عليها في تناولنا لهذا الموضوع وهي كالتالي:

- أهمية المدرسة المغربية في تحقيق التراث: الجذور والامتداد
- لمحة موجزة عن الأستاذ محمد بن شريفة: التكوين والنشأة
- أهم كتاباته ومدوناته التاريخية والتراثية: دراسة نماذج

بوابات المدن الإسلامية (نماذج مختاره)

م.د فرحان محمود الياس - جامعة الموصل/كلية الاثار-الفرع الاسلامي

تميزت بوابات الأبنية العامة و بوابات المدن الإسلامية بضخامتها, من حيث السعة والارتفاع , وغالبا ما ارتفعت أطرافها وعقودها بارتفاع جدران البناء أو الأسوار. وضمت العديد من العناصر. كان الغرض الأساس من استخدامها لأغراض عمارية بالدرجة الأساس فضلا عن الناحية الجمالية. فعبّرت تلك البوابات عن مكانة المدينة الإسلامية وعظمة مقامها, فالبوابة هي اول ما تقع عليه أعين الناظر والداخل الى المدينة , وهي مفتاحها لمن يقصد الخير, وحارسها المنيع ضد أي خطر خارجي, وتعكس هوية المدينة بما تضمه من مواضيع مختلفة من كتابات توثق تواريخ البناء, وتولي الحاكم وتاريخ المنطقة لذلك كان الاهتمام ببنائها منصبا على اظهارها بأفضل وجه من الهيبة لتلك الاعترافات, فكان اختيار العناصر المختلفة في بناءها لأغراض عمارية وفنية . ومن خلال قراءة النصوص وتحديد نوع الخط ودراسة الأفاريز الزخرفية للتوصل الى تاريخ البوابة والمدينة . ان الامثلة لبوابات المدن الإسلامية كثيرة. ارتأينا اختيار نماذج منتخبة من البوابات لتبيان تخطيطها وعناصرها العمارية والزخرفية, مثل بوابة مدينة الرقة والتي تعد مثلا صريحا وواضحا لظهور العناصر العمارية والفنية , مثل العقد المدبب ذي الأربعة مراكز, لأغراض عمارية, فضلا عن الناحية الفنية في ذات الوقت . كذلك ظهور العقود المفصصة لتخفيف الثقل عن الجدران , ولناحية جمالية . كذلك بوابات من مدينة بغداد ومدينة الموصل من العهد الآتابكي فكانت البوابات وماتضمه من تفاصيل جاءت مكملة لتحسينات المدينة الإسلامية.

توثيق وتحليل المعاهدات الدولية وأهميته في الأبحاث التاريخية

د. شرشالي زكية - المدرسة العليا للأساتذة-بوزريعة الجزائر

تعدّ المعاهدات مصدرا هاما من مصادر التأريخ في مختلف العصور فهي تحدد طبيعة العلاقات التي سادت بين مختلف الأطراف المبرمة عليها، كما تكشف حقائق تاريخية لا تكشفها الكثير من المصادر الأصلية. إلا أنّ ذلك يتطلّب منهجية خاصة عبر مراحل تشمل في مجملها التحقيق، العرض والتحليل. وقد انتشرت في أوروبا الكثير من المؤلفات والدراسات الجامعة للمعاهدات الدولية محققة ومنسوخة أو مقتبسة، ثمّ شرع المؤرخون في الاعتماد عليها كمصادر تاريخية تساعد في الكشف عن أهداف الدول في علاقاتها المعلنة منها والخفية. إلا أنّ هذا النوع من الدراسات شبه منعدم في العالم العربي، فاستهدفنا من خلال هذه المداخلة الكشف عن أحد الطرق الصحيحة لدراسة المعاهدات والاعتماد عليها في الكتابات التاريخية. وطرحنا في هذا الصدد الاشكالية التالية: ما هي الحقائق التاريخية التي يمكن استنتاجها عن طريق تحليل المؤرخ للمعاهدات الرسمية؟ ومن أجل الاجابة عليها اعتمدنا على منهج عرض المعاهدات العثمانية الاوروبية كنموذج، ثمّ تحليلها لاستنتاج الأهداف الخفية والنتائج قريبة والبعيدة المدى.

وقد تطرقنا الى ثلاثة محاور: أوّلا: المعاهدات والمصادر التاريخية المكملّة لها، ثانيا: أشكال المعاهدات ونماذج تقديمها - العثمانية الاوروبية نموذجا، ثالثا: القراءات الخفية والتحليل التاريخي للمعاهدات العثمانية الاوروبية. كما استعنا بمجموعة من المصادر الأصلية التي عاصرت المعاهدات النموذجية على رأسها:

-Ministère des affaires étrangères **Document- Diplomatie** (s.d)
Affaire Orient -Urquhar, David.(1840) La Crise -Gaston de
Monicault,(1898). **La Question d'Orient**

خلصنا في نهاية هذه الدراسة إلى أهم الحقائق التاريخية التي يمكن للمؤرخ الكشف عنها من خلال تحليله للمعاهدات الدولية، حيث تمكننا من خلال دراسة ثلاث نماذج من التاريخ العثماني: اتفاقية التحالف الدفاعي هنكار اسكله سي 1833م، اتفاقية الانتصار العثماني باريس 1856م، واتفاقية تعديل خريطة أوروبا السياسية برلين 1878م، من استنتاج طبيعة العلاقات الدبلوماسية والتجارية، علاقة الغالب والمغلوب، والتحالف، مشاريع الدول من خلال أهدافها المعلنة وكيفية استنتاج الأهداف الخفية خاصة اذا اتبعت المعاهدات بملاحق سرية، كما مكنتنا المعاهدات المدروسة من استنتاج الوضع الذي آلت إليه الدولة العثمانية، حيث عكست ضعفا واضحا وأهداف متناقضة من القوى الاوروبية بين محاولات القضاء عليها والتحالف معها لإنجائها حفاظا على كيانها الذي ينجم عنه الحفاظ على التوازن الدولي، ومن جهة أخرى فإنّ المعاهدات تسمح بتدوين أو التأكيد على الخرائط السياسية القديمة كمصادر مكملّة، كما تسمح بتصحيحها على أساس مضامين المعاهدات الرسمية، وانطلاقا من القول المأثور القائل بأنّ العبرة من التأريخ هو الاعتبار

فإنّ المعاهدات التي فضحت حقيقة العلاقات العثمانية الأوروبية السابقة ستستمر في تحديد طبيعة العلاقات والأهداف، وندعو المؤرخين العرب الى فتح أبواب توثيق وتحليل مختلف الوثائق الدبلوماسية الرسمية كمصادر أولية.

الكلمات المفتاحية: المعاهدات، بطاقة العرض، مراحل التحليل، المصادر المكتملة، الدولة العثمانية.

الملخص 2: باللغة الانجليزية

Documentation and Analysis International Treaties and its Importance in Historical Research

Dr. Cherchali Zakia - Normal Superior School-Bouzereah Alger

Treaties are an important source of history in different eras, as they determine the nature of the relations that prevailed between different parties concluded on them, as well as reveal historical facts that many original sources do not reveal. However, this requires a special methodology that include in its entirety investigation, presentation and analysis . It has spread to Europe Many studies of international treaties authenticated and reproduced. Then historians began to rely them as historical sources that help reveal the goals of states declared or hidden in the relations. However, this type of studies is almost non-existent in the Arab world. Through this article, we aimed to uncover one of the correct ways to study treaties and rely on them in historical writings. In this regard, we posed the following problematic: What are the historical facts that can be concluded by the historian's analysis of the international treaties? In order to answer them, we relied on the method of presenting the Ottoman-European treaties as a model, and analyzing them to conclude the hidden objectives and the near and long-term results.

We discussed three axes: First: Treaties and historical sources complementary. Second: Forms of treaties and models for their presentation - the Ottoman-European model, and third: hidden readings and historical analysis of the Ottoman European treaties. We also drew upon original sources, on which the model treaties were contemporary: -Ministère des Affaires étrangères **Document Diplomatique** (s.d) **Affaire Orient-Urquhar**, David.(1840) *La Crise*- -Gaston de Monicault,(1898). **La Question d'Orient**

At the end, we concluded the most important historical facts that the historian can reveal through his analysis of the international treaties, where we were able to study through three examples of Ottoman history: the defensive alliance of **Hünkâr-İskelesi** 1833, the Ottoman victory agreement Paris 1856, and the agreement to amend a map Berlin 1878, From the conclusion of the nature of diplomatic and commercial relations, the relationship of the victor and the vanquished, the alliance, the projects of states through their declared goals and how to conclude the hidden objectives, especially if the treaties were followed by secret annexes. As it reflected clear weakness and contradictory goals of the European powers between attempts to eliminate them, and alliance with them in order to preserve the power balance. also, the treaties allow the codification or affirmation of old political maps as complementary sources, The studied treaties also enabled us to deduce the situation of the Ottoman Empire. On the other hand allow them to be corrected on the basis of the contents of the treaties Official, And based on the old saying that the role from history is take a lesson, the treaties that exposed the truth of the previous European-Ottoman relations will continue to define the nature of relations and goals, and we call Arab historians to analysis a various official diplomatic documents as sources.

Keywords: treaties, display card, stages of analysis, complementary sources, Ottoman Empire

جهود أبي القاسم سعد الله في تحقيق المخطوطات ودراستها

د. محمد لعباسي - جامعة وهران 1 أحمد بن بلة

ملخص المقالة:

تفتخر الجزائر بإنجازات أبطالها في جميع الميادين، خاصة العلماء الذين تكبدوا الصعاب من أجل المساهمة في كتابة تاريخ البلاد، الذي حاول المحتل الفرنسي تلوخيخ صورته، وتدنيس المقدسات، ومن هؤلاء نذكر أبا القاسم سعد الله الذي جاهد بقلمه، قبل استرجاع السيادة الوطنية الجزائرية المسلوبة، وبعدها، حيث التجأ إلى التراث المخطوط فاستنطقه ليبيّن أن للجزائر تاريخ عتيدي، وأن لعلماء مساهمة فعالة في الحضارة الإنسانية عامة.

هذه المقالة ستعالج كيفية تعامل أبي القاسم سعد الله مع التراث المخطوط دراسة وتحقيقا ونشرا، للاستفادة منه في الأبحاث المتعلقة بالمخطوط. وذلك وفق الخطة التالية: تمهيد، التعريف بشخصية أبي القاسم سعد الله، منهجه في التحقيق، ثم طريقة دراسته للتراث المخطوط مع التركيز على كتابه " تاريخ الجزائر الثقافي"، ثم إبراز أهم الملاحظات التي سجلناها من خلال هذا البحث على طريقة التعامل أبي القاسم سعد الله مع المخطوط.. وكيفية تذليله للصعاب التي واجهته خلال أنجاز أعماله البحثية في هذا المجال.

الكلمات المفتاحية: التراث المخطوط، الجزائر، تحقيق، دراسة، أبو القاسم سعد الله

Algeria has many heroes who have achieved feats in all areas including science and who participated in the drafting of its history that the Franch occupier has tried to tarnish.

Among these heroes who can quote Abu Kasem Saadallah who fought with his pen before and after independence he was based on the heritage of manuscripts to prove thatAlgeria has a history and that its scholars have contributed effectively to civilization in general.

This dissertation will treat the theme of work done by this eminent scholar on the heritage of the manuscript studies, research and publications. For this purpose, we will follow the following outline: biography introduction, his method of research and study, with emphasis on his work" History of Algerian culture"

النظام المالي العثماني في الموصل (1834-1879م)

م.د.سجى فحطان محمد قبيع - جامعة الموصل كلية الآداب قسم التاريخ العراق

لقد تميزت الادارة المالية العثمانية في ولاية الموصل بالبساطة حتى عهد الاصلاحات في القرن التاسع عشر، فقد عهد بضبط حسابات الولاية إلى (دفتر دار المالية) الذي كان يعين من العاصمة استانبول مباشرة ويعد ممثل السلطان العثماني فيما يخص الشؤون المالية.

وانطلاقاً من اهمية الناحية المالية في تدعيم عملية الاصلاح التي كانت الدولة العثمانية تنشرها فقد اولت منذ النصف الثاني من القرن الثامن عشر اهتماماً خاصاً بالإصلاح المالي الذي بدا ملازماً للخطوات التي بدأت بها الدولة منذ ذلك الوقت لإصلاح جيشها وتسليحه بالطرق الحديثة فكانت ثمرة ذلك تشكيل نظارة خاصة بالمالية في عهد السلطان محمود الثاني وتحديدًا في سنة 1834م، وكان لكل ولاية سجل خاص تقيد فيه الواردات والنفقات ويصدق من قبل محكمة الولاية سنوياً ويرسل إلى العاصمة لتدقيقه ويعرف هذا السجل بميزانية الولاية في سنة 1871م.

ويقدر تعلق الامر بالموصل نلاحظ انما لم تكن لها ميزانية خاصة بما خلال تلك الفترة. لكونها لم تحمل صفة ولاية وانما كانت سنجقاً من سناجق ولاية بغداد التي اتصفت بعدم الضبط والدقة في المعلومات الواردة، أما في السنوات التي تلت تلك الفترة فقد كانت المعلومات عن الميزانية أكثر تفصيلاً لأنها اقتصرت على الإيرادات بدون المصروفات ويمكننا تفسير ذلك بأن الدولة العثمانية اهتمت بالإيرادات على أثر حاجتها الماسة للأموال بعد ازدياد العجز المالي في ميزانيتها.

وكانت واردات الميزانية تقسم إلى خمسة انواع وهي (ويركو الاهالي المتوطنين والعشائر، بدلات عسكر، اعشار، رسوم جاموس، واردات متفرقة). أما المصروفات فكانت تشمل (امور داخلية، امور مالية، امور شرعية، دعاوي، معارف عمومية، امور نافعة).

أما ما يتعلق بمسألة جباية الضرائب واساليبها فقد تنوعت وكان في مقدمتها اسلوب الالتزام وهو من أسهل الاساليب بالنسبة للدولة لأنه يجنبها الاحتكاك مع دافعي الضرائب ويوفر عليها ارسال الحملات العسكرية لضمان جباية الضرائب في حين كان هذا الاسلوب وبالاً على دافع الضريبة لأن الملتزم الذي كان همه الأول تحقيق الربح لم يكن يتردد في اتباع اساليب تعسفية في تقدير نسب الضرائب وجبايتها.

اما الاسلوب الثاني فهو اسلوب "الامانة" حيث تتم جباية الضرائب بوساطة موظفين (امناء) يعينون من قبل الدولة وهو اسلوب معروف في الموصل منذ القرن السادس عشر إلا انه كان على نطاق ضيق حتى منتصف القرن التاسع عشر عندما توسعت الدولة فيه وقد عرف كثير من هؤلاء الموظفين بالأمية والرشوة وسوء استخدامها لوظائف بغية تحقيق مكاسب شخصية.

أما المناطق التي كانت تقطنها قبائل كردية فقد كان لها وضع خاص في جباية الضرائب حيث تتحكم قوة الدولة في طريقة الجباية فإذا كانت السلطة قوية يتم جمع الضرائب بشكل مباشر، أما إذا كانت سلطتها ضعيفة فيقوم الأغا مقام الحكومة بجباية الضرائب التي يحتفظ لنفسه بقسم منها ويقدم مبلغاً تقديرياً للحكومة.

ولابد من الاشارة أخيراً إلى اسلوب ثالث في جباية الجزية لم يستمر العمل به طويلاً فبعد الغاء الجزية واحلال البدل العسكري محلها اصبحت الضريبة الاخيرة تستحصل من قبل رؤساء الطوائف الدينية الخاضعة لضريبة البدل العسكري.

النشاط السياسي للحزب الشيوعي التونسي 1921-1963

د. سعد توفيق

المقدمة:

نشأ الحزب الشيوعي نشأه استعمارية منذ مطلع عشرينيات القرن العشرين بإعتباره فرعاً من فروع الحزب الشيوعي الفرنسي، على الرغم من القرار الذي اتخذته ناشطوه العرب بتونس الحزب الا ان سياسة الحزب انبنت على مقولة الاتحاد بين تونس وفرنسا وربط مستقبل الشعب التونسي بالشعب الفرنسي فاتخذ الحزب الشيوعي مواقف سلبية من حركات التحرر الوطني السلمية والمسلحة واصفاً اياها بالارهابية.

تناول البحث عدة محاور منها : ظهور الحزب الشيوعي وانتشاره في تونس ، كما تناول اوضاع الحزب الشيوعي بين عامي 1926-1939 والتي وصفت بالاضطراب بعد ان قامت السلطات الفرنسية الموالية لألمانيا بابعاد العناصر الشيوعية الى اماكن مختلفة بسبب خوف السلطة الاستعمارية من قيام تلك العناصر بالاعمال التخريبية، حيث وضعوا تحت الرقابة المشددة، لتدخل الحرب العالمية الثانية اوجها ويواجه الحزب الشيوعي المد الفاشي والنازي حيث رأى الحزب ضرورة محاربة المخلفات الفاشية والنازية بدل فكرة الاستقلال التي طرحها الحزب الحر الدستوري الجديد ، كما تناول البحث ايضاً علاقة الحزب الشيوعي بالاتحاد العام التونسي للشغل التي وصفت بالمد والجزر ، ليدخل الحزب في تأييده لسياسة الحزب الحر الدستوري التونسي لنيل الاستقلال عن فرنسا حيث عدل الحزب الشيوعي سياسته ليدخل في العمل الوطني ويخرج من عزلته.

Abstract

The establishment of the Communist Party since the early 1920s as a branch of the French Communist Party, despite the decision taken by its Arab activists in Tunisia, the party's policy was based on the saying of the union between Tunisia and France and linking the future of the Tunisian people to the French people. One of the peaceful and armed national liberation movements, describing them as terrorists.

The research dealt with several axes, including: the emergence and spread of the Communist Party in Tunisia, as well as the situation of the Communist Party between 1926-1939, which was described as turbulence after the pro-German French authorities deported the communist elements to different places because of the fear of colonial authority of those elements sabotage, The Communist Party faced the fascist and Nazi tide, where the party considered it necessary to fight the fascist and Nazi remnants instead of the idea of independence proposed by the New Constitutional Free Party. Awareness of the General Union of Tunisian Workers, which described the tides, the party to enter into support for the party's policy of free constitutional Tunisian independence from France, where the Communist Party amended its policy to enter into national action and to come out of isolation.

مدينة تبالة في كتب البلدانيين دراسة تاريخية

أ.م. د سلام جبار منشد الاعاجيبي - كلية التربية للعلوم الانسانية /جامعة المثنى/قسم التاريخ

ملخص البحث

تهدف الدراسة إلى تسليط الضوء على مدينة (تبالة) في كتب البلدانيين، والبحث في المعلومات التي تناولوها عنها على وفق المادة التاريخية التي أوردوها في كتاباتهم ، إذ تعد جزءاً من بلاد تهامة الواقعة بين مكة المكرمة واليمن ، وانمازت بكثرة ذكرها في الأخبار والأمثال والأشعار، وأطلق عليها مسميات عدة في كتابات البلدانيين ، وهذا جعل الباحث يرجح إحدى المسميات معتمداً على المعلومات التي استقاها من تلك المصادر المتعلقة بهذا الشأن، وقد أتيج لهذه المدينة أن تشهد أحداثاً تاريخية ، بوصفها واحدة من المراكز الحضرية المهمة التي تركت أثراً واضحاً عند العرب قبل الإسلام، وذكر أن فيها بيتاً يدعى (الكعبة اليمانية) لقبائل خنعم ودوس وبجيلة يدعى (ذو الخصلة) يستقسم عنده بالأزلام من قبل القبائل العربية، أما في العصور الإسلامية المبكرة، فقد فتحت صلحاً من دون قتال في عهد الرسول محمد (صلى الله عليه وال وسلم) سنة (10هـ/631م) ، فأقر أهلها على ما صالحوا عليه ، وجعل على كل من بلغ الحلم منهم من أهل الكتاب ديناراً واشترط عليهم ضيافة المسلمين .

تتكون الدراسة من مقدمة وثلاثة مباحث ، تلتها خاتمة اوجزنا فيها أبرز النتائج التي توصلنا اليها، وقد حاول الباحث من خلال ذلك أن تكون مباحثه الثلاثة مترابطة المضمون، تحوي المحاور الرئيسة للموضوع بما ينسجم مع عنوان الدراسة ، غني المبحث الاول : بدراسة جغرافية المدينة بحسب ما وردت في كتابات البلدانيين ، أما المبحث الثاني: فرصد أوضاع المدينة التي شهدت قبل الإسلام بحسب ما ذكرته الكتب السابقة ، وكُرس المبحث الثالث : لدراسة أوضاع المدينة بعد دخول الإسلام اليها ، أما الخاتمة : فقد أوجزنا فيها النتائج التي توصلنا اليها ، واعتمدنا في إعداد هذه الدراسة على مجموعة من كتب البلدانيين الذين سجلوا معلومات مهمة عن مدينة (تبالة) ، فضلاً عن المصادر الأخرى لتوثيق المعلومات التاريخية الواردة في هذه الكتب التي ذكرناها جميعاً في قائمة المصادر والمراجع ، معتمدين المنهج التحليلي في وصف الحقائق وإبرازها ضمن تلك المصادر .

الكلمات المفتاحية: تبالة ، ذو الخصلة ، فتحت صلحاً ، البلدانيين .

تشكيلات الشرطة في العصر العباسي الأول

د. وجدان عبد الجبار حمدي النعيمي - أستاذ مساعد/ جامعة الموصل - كلية الاداب/ قسم التاريخ

د. سيماء فيصل محمد الارجيم - مدرس/ جامعة الموصل - كلية الاداب/ قسم التاريخ

يعد جهاز الشرطة من اهم الأجهزة الأمنية الإدارية في الدولة العباسية حظيت باهتمام الخلفاء لدورهم الفعال في حفظ الامن والاستقرار على الصعيد الداخلي بحماية وتوفير الامن لمسؤولي الدولة (الخليفة ، الوزير، الولاة ، الامراء، ورجالات الدولة) ليلاً ونهاراً والعمل على حماية المدن المتمثلة بمؤسسات الدولة المتعددة وفتات المجتمع المختلفة مع الحفاظ على الاداب والأخلاق العامة والأموال الخاصة من اعتداءات اهل الفساد والجرمين واللصوص والكشف عن اهل الريب واهل الزندقة وقمعهم وإقامة الحدود وتنفيذ العقوبات .

اما على الصعيد الخارجي فيتمثل دور الشرطة بالمشاركة الفعالة في الدفاع عن حدود الدولة العباسية لذلك تعددت تشكيلات الشرطة . من هنا جاء ((تشكيلات الجيش في العصر العباسي الأول)) .

وقد تم تقسيم البحث الى مقدمة ثم ذكر عدة محاور تضمنت ::

أولاً: صاحب الشرطة

ثانياً: نائب الشرطة

ثالثاً: أصحاب الارباع

رابعاً: أصحاب المسالح

خامساً: الحرس

سادساً: الجلاوزة

سابعاً: أصحاب الماصر

ثم الخاتمة التي تضمنت النتائج التوصل اليها البحث مع ذكر قائمة المصادر والمراجع . واخيراً نرجو ان نوفق في انجاز هذا البحث ومن الله التوفيق

نساء القصر الاشوري بين الأدلة الفنية والكتابية 911-612 ق.م

أ.م.د. ياسمين عبد الكريم محمد علي - جامعة الموصل - كلية الآثار - قسم الآثار

أدرك الإنسان منذ البداية انه لا يستطيع العيش دون توفر عاملان أساسيان كانا السبب المباشر في استمراره، ألا وهما الغذاء والتكاثر، هنا يبرز دور المرأة ومكانتها المهمة على مر العصور ، حيث كانت المرأة تمثل شريان الحياة بالنسبة للمجتمع والأسرة على حدٍ سواء ، و لم تكن الأم والزوجة والابنة فقط بل عُبدت كآلهة للخصوبة والتكاثر في العراق القديم و بدأ الإنسان بتجسيدها على مواد متنوعة مثل الحجر والطين وقد عُرفت بين الباحثين بالآلهة الأم. إلا إن المرأة في المجتمع العراقي القديم لم تتمتع بالمميزات ذاتها التي تمتعت بها قرينتها في حضاراتٍ أخرى مثل مصر القديمة , لان المجتمع آنذاك أعطى السيادة للرجل ، وبهذا فان النظام الأسري والذي يمثل نواة المجتمع كان نظاماً ابوياً وحتى الوقت الحاضر. ورغم ذلك فقدت لعبت المرأة في بلاد الرافدين بشكلٍ عام وبلاد إشور بشكلٍ خاص دوراً مهماً في عدة جوانب كان في مقدمتها الجانب السياسي فضلاً عن الجانب الديني والاداري ، فراها كاهنة عليا تارةً وأديبة وشاعرة تارةً أخرى ، وأحياناً تشارك الملك في احتفالات النصر أو تترك بصمتها في اختيار ولي العهد .

تتناول هذه الدراسة محورين رئيسيين يعكس كل منهما مكانة نساء القصر الاشوري ودورهن الفعال إبان الالف الاول ق.م، يتقدم هذين المحورين مقدمة عن مكانة المرأة عبر العصور وصولاً الى العصر الاشوري الحديث، إذ يُركز المحور الاول على إبراز دور النساء من خلال استعراض للقطع الفنية التي صورت عليها فضلاً عن ذكر لأهم وابرز البقايا المادية لنساء القصر والمتمثلة بالحلي وأدوات الزينة، اما المحور الثاني فقد سلط الضوء على ماجاء ذكره في النصوص الكتابية عن مكانة المرأة ودورها في الجانب السياسي على الرغم من الاشارات الطفيفة في النصوص المسمارية من العصر الاشوري والتي تذكرهن بصورة مقتضبة، يلي محوري الدراسة خاتمة البحث وملحق بالصور للاعمال الفنية وأهم حلي الملكات .

دراسات العياشي ولقائه بعلماء الحجاز خلال مدة اقامته

أ.م.د عبدالقادر احمد يونس - العراق / جامعة الموصل - كلية الاداب / قسم التاريخ

المقدمة

يعد ابو سالم العياشي عفيف الدين عبدالله بن محمد المتوفي سنة (1090هـ) احد رحالة المغرب المشاهير ولد سنة (1037هـ) وهو من العلماء الذين جابوا البلاد الاسلامية بحثاً عن العلم والمعرفة يحذوه الشوق إلى زيارة الحرمين الشريفين حيث حج ثلاث مرات في سنه (1059 هـ) وفي سنة (1064هـ) وفي سنة (1072هـ) والمرة الاخيرة هي التي دون فيها رحلته والتي هي بحق موسوعة علمية فيها من المعلومات العلمية والدينية والاقتصادية والاجتماعية والسياسية والجغرافية عن القرن الحادي عشر ومشاهداته الشخصية كما ضمنها آراؤه حول الكثير من القضايا العلمية. وذكر فيها الكثير من العلماء والكتب والاجازات العلمية والآثار، والزوايا، والمكتبات، واحتوت على اشعار ومناسبات ومراسلات ومناظرات فقهية وجدلية⁽³⁾.

كما سجل فيها محاوراته ونقاشاته مع العديد من الشيوخ والعلماء الذين كانوا يقطنون في الحرمين الشريفين. وقد قال الشيخ المسناوي عن هذه الرحلة: (جمّة الفؤاد، عذبة الموارد، غزيرة النفع جليلة القدر، جامعة المسائل العلمية المتنوعة ما يفوق الحصر، سلسلة المساق والعبارة ملحية التصريح والاشارة...) ⁽⁴⁾. وتعددت انواع الرحلات منها، رحلات الحج، الرحلات التجارية، الرحلات العلمية، الرحلات السفارية⁽⁵⁾.

وقد كانت رحلة العياشي هي رحلة للحج وطلب العلم، وقد التقى العياشي بالعديد من العلماء والشيوخ منذ خروجه من بلاده وتحوّله في العديد من المدن والبلدان وما من بلد الا واخذ من علمائه واخذوا منه وفي شتى ميادين العلم والمعرفة، خاصة العلوم الدينية من حديث وفقه وتفسير وقراءات وتصوف، كما ذكر فيها الكثير من العلماء الذين منحوه اجازات علمية وهو بدوره منح آخرين اجازات علمية، ومن يقرأ الرحلة يجد شخصية العياشي بثقافته المتنوعة حاضرة في الكثير من القضايا التي صادفته سواء كانت علمية أو اقتصادية أو اجتماعية أو غيرها. وكثير ما يستشهد بالعديد من المؤلفات العلمية وما فيها من معلومات لكي يوضح ويفسر أي ظاهرة لاحظها ودونها.

وقد كان الحجاز ملتقى للكثير من العلماء ومن شتى ارجاء العالم الاسلامي فنجد علماء من الهند ومن العراق ومن المغرب ومن الشام ومن مصر كل ينقل علمه ومعلوماته واساليب حياته في بلاده وموطنه إلى بلاد الحرمين لتتلاقح الافكار والمعلومات وتتوحد الرؤى حول قضايا الاسلام وعلمومه، وهذا كان حال الحجاز في القرن الحادي عشر الهجري.

(3) العياشي، عبدالله بن محمد بن ابي بكر بن يوسف، تحاف الاخلاء باجازات المشايخ الاجلاء، تقديم وتحقيق: محمد الزاهي، ط1، (بيروت: 1999) دار الغرب الاسلامي، 23؛ حمود، خضر موسى، أدب الرحلات، ط1، (بيروت: 2011)، دار الكتب العلمية، 161.

(4) عبدالحكي الكتاني، محمد عبدالحكي بن عبدالكبير بن محمد، فهرس الفهارس والاثبات ومعجم المعاجم والمشايخ والمسلسلات، تحقيق: احسان عباس، ط2، (بيروت: 1982) دار الغرب الاسلامي، 833/2.

(5) ابو اسعد، أحمد، ادب الرحلات وتطوره في الادب العربي، ط1، (بيروت: 1961)، 17؛ ضيف، شوقي، الرحلات، ط2، (القاهرة: 1969)؛ احمد، احمد رمضان، الرحلة والرحالة المسلمون، ط1، (جدة، د. ت)، دار البيان العربي للطباعة والنشر، 14.

وفي وسط هذا الجو العلمي والديني عاش العياشي فترة من الزمن ونشر العلوم المختلفة واكتسب بدوره الكثير من المعارف والعلوم التي سجلها في رحلته وهذا ما سنفصله في البحث. ثم عاد إلى بلاده سن (1074هـ).

دور الوثائق التاريخية في دحض الرواية التوراتية حول تاريخ فلسطين القديم

منال خضر نافع عواد/ وزارة التربية والتعليم/ فلسطين

يقول العروي " لا تاريخ دون وثيقة" وتعتبر هذه المقولة هامة في علم التاريخ، نستدل من خلالها على اهمية الوثائق التاريخية في تأكيد أو نفي تاريخ مكان ما، فالوثائق التاريخية من آثار أو نقوش أو كتابات أو مخطوطات كتبت لزمانها وتتحدث عن الفترة التي كتبت فيها، وذلك بعد التأكد من صحة هذه الوثيقة بالدرجة الثانية بعد العثور عليها من خلال مهمات علماء الآثار، وهي من اهم الوسائل التي يعتمد عليها في كتابة التاريخ.

أرض فلسطين، هذه البقعة الجغرافية التي يحاول كل من الطرف الفلسطيني والاسرائيلي ان يثبت ملكيته وأحقية فيها من خلال أقدميته في التاريخ، سيكون للوثائق التاريخية كلمة الفصل في حسم الخلاف حول أحقية أي طرف في هذه الأرض، ولا شك اننا نقرأ كثيرا عن محاولات اليهود التنقيب عن وجود أي وثائق تاريخية تخص اليهود في أرض فلسطين، خاصة ما يطلق عليه توصيف " الهيكل الثاني" أو آثار بناء كنس يهودية أو أطلال تثبت وجود اليهود في أرض فلسطين قبل اصحابها الأصليين.

وفي هذا البحث سنتطرق إلى أهم الدراسات التي تثبت بالوثائق التاريخية أن اليهود لا مكان ولا تاريخ لهم في أرض فلسطين.

سيكون المنهج المتبع في هذا البحث المنهج الوصفي التحليلي للوصول للمراد.

The Role of Historical Documents in Refuting the Biblical Narration On the History of Ancient Palestine

Manal Khader Nafe Awwad - Ministry of Education / Palestine

Al-Erwi says, "There is no history without a document." This saying is important in the science of history, and we infer from it the importance of historical documents in confirming or denying the history of a place. This is after confirming the authenticity of this document in the second degree after finding it through the missions of archaeologists, and it is one of the most important depends on it to write history.

The land of Palestine, this geographical spot in which both the Palestinian and Israeli sides try to prove their ownership and entitlement in it through their seniority in history, historical documents will have the final word on resolving the dispute over the entitlement of any party in this land, there is no doubt that we read a lot about the Jews 'attempts to explore the existence of Any historical documents concerning the Jews in the land of Palestine, especially what is called a description of the " The Second Temple" or the effects of building synagogues or ruins that prove the presence of Jews in the land of Palestine before the original owners.

In this research, we will discuss the most important studies that prove by historical documents that the Jews have no place and no history in the land of Palestine.

The approach used in this research will be the descriptive analytical approach to reach the intended.

الاثار الاسلامية الشاخصة في المدن البلاقانية خلال العصر العثماني

م.د. محمد مؤيد مال الله - قسم الاثار - كلية الاثار - جامعة الموصل

ملخص البحث:

في الوقت الذي كان فيه المد الإسلامي في انحسار تام في اوربا الغربية نجده يصنع الحضارة والتاريخ ويضع اسس المدنية والعمارة الاسلامية في أجزائها الشرقية والجنوبية الشرقية، في اعقاب تحريرها من السيطرة البيزنطية على يد المسلمين مطلع القرن العاشر الهجري ، السادس عشر للميلاد، حيث نجح العثمانيون، من الوصول إلى الى معظم الأقاليم والمدن الاوربية ابان الفتح العثماني العظيم الذي قاده سلاطين الدولة العثمانية ووزرائها وولاتها وامرائها ، كان ابرزها انشاء مدينة ادرنة (ادريا نويل) واتخاذها العاصمة الاوربية للدولة العثمانية في اوربا (سنة 753هـ/1353م) والقاعدة السياسية والعسكرية للجيش العثماني، فتمكن السلطان العثماني مراد الأول من قيادة حملة عسكرية نجح فيها ولاول مرة من دخول المدن البلقانية واقاليمها سنة (763هـ/1361م) ثم تبعها السلطان العثماني محمد الفاتح(855-895هـ/1451-1481م) بحملته التي قادها سنة(857هـ/1453م)، لفتح مدينة القسطنطينية، واتخاذها العاصمة الإسلامية الجديدة للدولة العثمانية ونقطة اتصال قارتي أسيا واوربا، واستكمالاً لفتوحاتهم التي امتدت منتصف القرن التاسع الهجري الخامس عشر الميلادي، والتي تمثلت بتحرير مدن وأقاليم جنوب روسيا و جنوب بولندا والقوقاز ووضع خططها التي امتدت نحو مدن واقاليم هنكاري و بحر ايجة والبحر الأسود واعتبارهما بحيرتين اسلاميتين ثم الاتجاه نحو مدن واقاليم بلغاريا ورومانيا والبانيا ويوغسلافيا والبوسنة والهرسك وانتهاء بدخول مدن واقاليم صربيا وسلوفاكيا وكوسوفو والجبل الأسود حتى البحر الادرياتيكي ضمن حدود الدولة العثمانية التي لا تزال اثارها شاخصة تحمل في طياتها أراثا حضاريا متميزا تمثل بعمارة المساجد والجوامع والاسواق والخانات والحمامات والقلاع والاسوار والجسور والقناطر والقصور وبيوت السكن بطرازها الشرقي وريازتها الاسلامية، كما نجح العثمانيون من تحويل جميع تلك المدن والقلاع البيزنطية إلى مدن إسلامية خنت بايدي عثمانية ، دامت عمارتها قرون من الزمن، إذ يعد الحكم العثماني في البلقان بحق حدثا تاريخيا هاما في مجال العمارة الإسلامية وتخطيط المدن، فمنذ القرن الأول لدخول القوات العثمانية مدينة ادرنة العاصمة الإدارية للدولة العثمانية، تكونت دويلات ومدن عثمانية صغيرة توسعت في الجزئين الجنوبي والشرقي من قارة اوربا حتى غدت من كبريات المدن الإسلامية في اوربا واصبحت مراكز للثقافة الإسلامية وحضارتها التي لا تزال اثارها شاخصة في اغلب المدن والاقاليم البلقانية وتحولها إلى جليوب صغيرة بعد نهاية الحكم العثماني الذي دام قرابة اربعة قرون وان العديد من المصاد التاريخية والاثرية قد أحصت ما لا يقل عن مئة مدينة إسلامية ناشئة في كل من بلغاريا واليونان ومقدونيا وهنكاريا ويوغسلافيا والباناي والبوسنة والهرسك و كرواتيا وصربيا والجبل الأسود ، ويكمن السر في تخليد ذلك الارث الإسلامي العظيم إلى طبيعة الإدارة العثمانية وسلياستها في توثيق انجازاتها العمرانية في كافة الاجزاء التي كانت خاضعة لسطانها، وبالتحديد في الاجزاء الجنوبية والشرقية من قارة اوربا والمتمثلة(بشبه جزيرة البلقان) مطلع، القرن(8هـ/12م).

Islamic Monuments Prevalent in The Balkan Cities During the Ottoman Era

Dr. Mohamed Moayed Malalh – University of Mosul/ College Archaeology

Abstract

The transition of power from the Seljuk Turks to the Ottomans, who return their origins to the Supreme grandfather Osman bin Ertugrul the real founder of the Ottoman Empire in Asia Minor and Anatolia, and who is the former of the emirate of Ottoman that spreads its influence east and west, taking upon itself to form a great empire that has taken Bursa political and administrative capital of the Ottoman Empire. And then it expanded at the expense of property and influence of Persian and Byzantine empires and it led its armies into numerous military campaigns which carried the banner of Islam. And it spread to beyond the Bosphorus and the Mediterranean Sea to the borders of the Adriatic, the city of Ornh was taken over and taken as a capital of the Ottoman Empire in the Balkans. It set up its oldest Ottoman Serail that represented the real authority of the Ottoman Empire in the southern part of eastern Europe and headed east toward Constantinople. It defeated the Byzantine Empire and established the ruling Islamic capital of the Ottoman Empire (Istanbul) in 1453. Therefore, the Ottoman rule in the Balkans is quite an important landmark in the field of Islamic architecture and city planning. Since the first century of the Ottoman forces entered the city, Ornh – the European capital of the Ottoman Empire – small Ottoman states and cities were formed, developed and expanded in parts of southern and eastern Europe to become one of the major Islamic cities in Europe and one of the centers of Islamic culture and civilization, whose remains is still observed in most Balkan cities after the decline of the Ottoman Empire and the fall of the Islamic caliphate and its transformation into the pockets in each of Bulgaria, Greece, Macedonia, Yugoslavia, Hungary, Albania, Herzegovina, Croatia, Serbia, Montenegro and the limits of the Adriatic Sea representing by the archaeological remains like the ancient mosques, the attached and the independent Islamic schools, Islamic sciences and Hadith houses as well as the ruling buildings, the headquarters of its administration and its service, commercial, social and economical establishments represented by bridges, Spans, markets, khans, public bathrooms, towers, walls, castles and the bridge clocks, all of them carried the Arabian style prevailed in the Islamic East during the Umayyad and Abbasid eras. The secret to perpetuate the plans of the Islamic cities in the Balkans and their architectural and planning components lies in the nature of the Ottoman administration and policy, which ruled for a long time exceeded (4) centuries characterized by being the document of many achievements and details of areas of Ottoman influence in Europe in both south and east parts represented by the Peninsula of Balkans. So that a lot of sources

and references document the historical and archaeological aspects and examined and evaluated the policy of the Ottoman Empire and its administrative and archaeological procedures in the Balkans have counted at least a hundred Islamic cities emerging in the Balkans and

documented its architectural and planning elements since the eighth century AH (14 century AD) and up to 13century AH (19 century AD) the date of the end of Ottoman rule in the Balkans in the southern and eastern Europe.

رؤية الدكتور عماد الدين خليل لحركة التاريخ في كتابه التفسير الاسلامي للتاريخ

أ.د. نايف محمد شبيب - قسم التاريخ / كلية الآداب / جامعة الموصل / العراق

يعد علم فلسفة التاريخ من العلوم الحديثة التي ظهرت في أوروبا في عصر النهضة وهو علم دعا إلى توظيف الفلسفة وتطبيقها على الدراسات التاريخية للوصول إلى نسبة عالية من الحقيقة وتقديم فكرة متكاملة نوعاً ما عن حركة التاريخ منذ البدء وربطها بالمستقبل من أجل تقديم صورة استشرافية لنهاية التاريخ ، وأول من استخدم هذا المصطلح المفكر الفرنسي فولتير (ت 1778 م) ، وكان يُعتقد أن فيكو⁽⁶⁾ هو المؤسس لفلسفة التاريخ ، حتى تُرجمت مقدمة ابن خلدون إلى اللغات الأوروبية بعد منتصف القرن التاسع عشر عندها عُد ابن خلدون هو المؤسس للنظريات الاجتماعية وفلسفة التاريخ من خلال ما قدمه في المقدمة في ما سماه بالعمران البشري⁽⁷⁾ .

(6) جيوفاني باتيستا فيكو ، مفكر إيطالي ولد في نابولي سنة 1668 جاءت شهرته مما قدمه من آراء ومباحث حول الاجتماع الإنساني ، ومناهج البحث العلمي في التاريخ ، لذا عدّه كثير من الباحثين مؤسساً لعلم الاجتماع ، وفلسفة التاريخ توفي سنة 1744 . للمزيد من التفاصيل عن حياته وفلسفته ينظر : أبو السعود ، عطيات ، فلسفة التاريخ عند فيكو ، منشأة المعارف (الاسكندرية : 1997) ص 18 وما بعدها .

(7) الملاح ، هاشم يحيى ، الفصل في فلسفة التاريخ ، المجمع العلمي العراقي (بغداد : 2005) ص 215 _ 216 .

طبيعة علاقة القبائل العربية مع الدولة الجلائرية في العراق ابان عهد السلطان حسن الجلائري 740-757هـ/

1339-1356م

أ.م.د. رعد عبدالكريم النجار - كلية الآداب/ جامعة الموصل

الملخص

لم يحضى تاريخ العراق في القرن الثامن الهجري/ الرابع عشر الميلادي باهتمام واضح من قبل الباحثين والمؤرخين, فلم يفرّدوا له دراسة مستقلة, بل نراهم يمرون عليه بشيء من الاختصار في اثناء بحثهم عن الفترة التي سبقتها أو التي تلتها, مع ان هذه الفترة ذات أهمية كبيرة, لأن العراق كان فيها يواجه تحديات كثيرة, لاسيما ما يتعلق منها بتوالي اطماع وغزوات واحتلال القوى الاجنبية له من مغول وجلائريين وقره قوينلو وتيموريين, وعمليات التحدي والمقاومة للغزاة من قبل العراقيين وقبائلهم خلال هذه الفترة. وهذا ما دفعنا للبحث عن أحد جوانب دراسة تاريخ العراق, وخصصنا في ذلك عن القبائل العربية فيه وطبيعة علاقتها مع الجلائريين خلال فترة حكم الشيخ حسن الكبير الجلائري.

والجلائريين هم أحد القبائل المغولية التي تمكن فيها زعيمهم الشيخ حسن الكبير الجلائري من فرض نفوذه على بغداد, واقامة دولة له في العراق سنة 740هـ/ 1339م, وعلى عهده الذي امتد حتى وفاته سنة 757هـ/ 1356م, لم تكن السلطة الجلائرية فاضحة سيطرتها على كل العراق, اذ بقي الكثير من المدن والمناطق العراقية تحت حكم القبائل العربية, ومنها قبيلة طي ومن بطونها بنو زبيده المنتشرين بيرية سنجار وبنو غزية ومضاربهم على اطراف طريق الحجيج العراق, وبنو سنسب في بطائح العراق, أما قبيلة تغلب فكانت منتشرة في مناطق سنجار ونصيبين, وقبائل الجبور ومضاربهم بين الحلة وواسط حتى البصرة وفي جنوب الموصل, وقبيلة عبادة العقيلية في منطقة الفرات الأوسط.

وكان ال ربيعة الطائي من أكثر القبائل نفوذاً في غرب العراق, وكانت منازلهم تمتد من حمص إلى قلعة جعبر إلى الرحبة آخذين على شقي الفرات واطراف العراق وآخذين يساراً إلى البصرة, وكانت إمارة ال فضل على عهد حيار بن مهنا ذات شأن كبير في الاحداث السياسية للعراق حتى وفاته سنة 776هـ/ 1374م, كما كان لزعيم قبيلة عبادة شيخ اويس دور في بسط نفوذه على منطقة الفرات الأوسط, وتأمين طرق قوافل الحجيج والتجارة واستقرار المنطقة, كما سيطر على الحلة احد شيوخ قبيلة المنتفق العقيلية بصورة مستقلة عن الحكم الجلائري, وما يقال عن الحلة يمكن تعميمه على معظم مدن وسط وجنوب العراق بما فيها البصرة التي كانت هي الاخرى تدار من قبل احد شيوخ القبائل العربية, كما سيطر على سنجار بدرالدين حسن سنة 751هـ/ 1350م وهو أحد الزعامات المحلية التي رفضت القبول بالتبعية للحكم الجلائري.

وبهذا الملخص نستنتج بان القوى العربية هي من كانت فاضحة سيطرتها على معظم ارجاء العراق باستثناء بغداد وهذا ما سنفصل الحديث عنه موسعاً ضمن هذه الدراسة ان شاء الله.

ومن الله التوفيق

تحديد أهم المدن والبلدات في بلاد آشور

أ.د عامر عبدالله نجم الجميلي - جامعة الموصل/ كلية الآثار
مالك صابر علي - طالب دراسات عليا- جامعة الموصل/ كلية الآثار

يتناول هذا البحث دراسة وتحديد أهم المدن والبلدات في بلاد آشور, من خلال تسليط الضوء على مدن مشهورة ومدن أخرى لا تقل أهمية عنها؛ بيد أنها مهمة في جوانب أخرى؛ كالأهمية الجغرافية أو التاريخية, ومن أهم هذه المدن هي العواصم الآشورية الأربعة (آشور, كلخو, دور-شروكين, ونيوى), الى جانب مدن وبلدات أخرى تقع حول هذه المدن المهمة, فضلاً عن مراكز محافظات و مقاطعات واقاليم, و بلدات متفردة وقرى تابعة لمراكز محافظات أخرى ادارياً.

وتمت دراسة هذه المدن من خلال التعريف بها وبموقعها الجغرافي, ومن ثم الحديث عن ذكرها في المصادر المسمارية, وأخيراً مطابقتها من خلال العمليات التنقيبية وتنائجها و المراجع الأثرية والجغرافية التي ذكرتها, وقد وقع أغلب اعتمادنا على المصادر الأجنبية -الاستشراقية-, حيث زودتنا هذه الدراسات بمعلومات مهمة شافية في مجال المطابقة وكذلك في ذكر هذه المدن في الكتابات المسمارية المتمثلة بالحواليات الملكية والوثائق والعقود التجارية والرسائل الملكية وغيرها؛ في العصور الآشورية الثلاثة (القديم والوسيط والحديث).

احتفظت بعض المدن الآشورية بتسمياتها القديمة وربما حدث على بعضها تبديل وتحويل لبعض الحروف نتيجة حلول أقوام أخرى تتحدث لغةً مختلفة على هذه المدن, وإن مدناً أخرى استمرت تتعاقب عليها المجموعات السكانية حتى العصور القريبة الى الآن.

نماذج منتخبة لفخاريات اشورية غير منشورة من المتحف العراقي

م.د.سعاد عائد محمد سعيد - جامعة الموصل - كلية الاثار / قسم الاثار

ان التنقيبات الاثرية التي جرت في العواصم والمدن الاشوية من قبل البعثات الاجنبية والمحلية في مطلع القرن الماضي فضلا عن المسوحات الاثرية التي قامت بها الهيئة العامة للآثار والتراث أعطت نتاجاً حضارياً وفيراً تمثل هذا النتاج في الكشف عن كميات هائلة من الفخار والتي كان منها عائداً للعصر الاشوري الحديث (911-612 ق.م)، تصب أهمية هذا النتاج في تعين تعاقب الطبقات وتحديد تاريخها كما يعد عاملاً أساسياً في تشخيص العصور سواء ما كان قبل التاريخ او التاريخي منها كما انها وسيلة فعالة للتعرف على نشاطات المجتمع آنذاك ويأتي ذلك من خلال دراسة اشكال وتزيينات الفخاريات وتوزيعها جغرافياً.

تناولت هذه الدراسة محورين رئيسين يسبقهما مقدمة عن تنقيبات مدينة آشور. يركز المحور الاول على اختيار نماذج من الجرار الفخارية ذات الاشكال الشائعة في العصر الاشوري الحديث والتي سبق ظهورها في عصور لاحقة، اما المحور الثاني سلط الضوء على نماذج من الكؤوس الاشورية واشكالها فضلا عن احجامها وطريقة تنفيذها. يلي محاور الدراسة خاتمة وملحق بالاشكال والصور.

قسطا بن لوقا الحكيم، ودوره في الحضارة العربية الاسلامية.

أ.م.د. عباس فضل حسين المسعودي - جامعة المثنى، كلية التربية للعلوم الانسانية قسم التاريخ.

ملخص البحث:

تمثل شخصية قسطا بن لوقا البعلبكي الحكيم واحدة، من ثلاث شخصيات كان لها تأثيرا كبيرا على الفلسفة الاسلامية في العصر العباسي، الى جانب الفيلسوف الكندي، وثابت بن قرة الحراني فقد وصفهم ابن صاعد الاندلسي في كتابه طبقات الامم بقوله: ((وكانوا ثلاثتهم أعلاما في مملكة الاسلام بعلم الفلسفة في وقتهم))، فضلا عن المجالات الاخرى التي برعت فيها هذه الشخصية وبالذات الطب وعلم النجوم والهيئة والفلك، وعلم الكلام والرياضيات، ناهيك عن دورها المؤثر في نقل التراث اليوناني المتنوع الى اللغة العربية.

ولعب قسطا الحكيم دورا مهما في نقل المخطوطات اليونانية من بيزنطة وغيرها من المناطق الى مراكز الحضارة العربية الاسلامية في بغداد وحران وسامراء لغرض نقلها الى اللغة العربية بتشجيع ومساندة من السلطة العباسية بهدف الاطلاع على التراث القديم ومعرفة مجالات الاستفادة منه في التراث الاسلامي.

ولم يقتصر دور قسطا الحكيم على الترجمة فقط، بل اضاف عليها اضافات جديدة اثبت فيها مدى قدرة المسلمين على التفوق الحضاري على بقية الامم.

وقد أقتضت ضرورة البحث تقسيمه الى ثلاث فقرات اساسية، تطرقت الفقرة الاولى الى سيرة قسطا بن لوقا وفيها تم الحديث عن معالم شخصيته من خلال أقوال المؤرخين فيه، فيما جاءت الفقرة الثانية للحديث عن المجالات الحضارية التي برع فيها قسطا الحكيم، فيما تناولت الفقرة الثالثة أسهامات قسطا في الترجمة والتأليف في مختلف العلوم ومجالات المعرفة الانسانية.

The Role of Qusta Ibn Al-Hakim in The Arab-Islamic Civilization

Abstract

The character of Qusta bin Luke Baalbaki al-Hakim is one of the most important figures that had a great influence on Islamic philosophy in the Abbasid era. Ibn al-Andalus al-Andalusi in his book Layers of Nations described these three as saying: (And they were three scientists in the kingdom of Islam with the science of philosophy in their time). The three scientists played a major role in the fields of medicine, astrology, astronomy, speech science and mathematics, as well as their influential role in transmitting diverse Greek heritage to Arabic. Quta Hakim played an important role in the transfer of the Greek manuscripts from Byzantium to the centers of Arab Islamic civilization in Baghdad and Samarra for the purpose of transferring them to Arabic language with the encouragement and support of the Abbasid authority in order to learn about the ancient heritage and know the areas of benefiting from it in the Islamic heritage. The article has divided to three section , first section deals with the biography of Qusta, through the statements of his historians. The second has showed the cultural areas in which Al Hakim excelled. The third focused on his

contributions to translation and composition in various sciences and human knowledge fields.

لغات الشرق الأدنى القديم المدونة بالخط المسماري

م. د. عبدالستار أحمد حسين - جامعة الموصل / كلية الآثار

ملخص :

الكتابة هي الجانب المرئي للغة عبر تجسيدها ببيئة رموز وعلامات مُتَّفَق عليها , وتكمن أهمية الكتابة في أنها تعد وسيلة حفظ اللغات الوحيدة في العصور القديمة , إذ لولاها لانقطعت أخبار الماضي عن الحاضر ولَمَا تمكنت الشعوب من الاستفادة من تجارب الماضين وخبراتهم .

وتعد الكتابة المسمارية أقدم الأنظمة الكتابية المعروفة في العالم , إذ يرجع تأريخ أقدم الألواح المدونة بالخط المسماري إلى حدود الربع الأخير من الألف الرابع قبل الميلاد , وذلك في القسم الجنوبي من العراق وتحديداً في الطبقة الرابعة- أ من مدينة أوروك (الوركاء حالياً) .

وقد ابتكر الخط المسماري من قِبَل السومريين ولهذا جاءت لغتهم السومرية أولى اللغات المدونة بالخط المسماري وأكثرها ملائمةً له , ثم تبعهم الأكديون في تدوين لغتهم الأكديّة بالخط نفسه , وبعد انتشار الخط المسماري في ارجاء الشرق الأدنى القديم تبنت بعض أقوام المنطقة هذا الخط لتدوين لغاتهم , وهم كلاً من الإبلين والعميلامين والحوريين والاورارتيين والحثيين والأوغاريتيين والفُرس , بالرغم من أنّ الخط المسماري لم يكن ملائماً تماماً لتدوين تلك اللغات لأنه ابتُدىع بالأصل لتدوين لغة مُغايرة ألا وهي اللغة السومرية .

ويكمن السبب في تبني الخط المسماري لتدوين لغات تلك الأقوام المذكورة في أنّ هذا الخط كان النظام الكتابي الوحيد المعروف في المنطقة آنذاك , يُضاف إليه حقيقة أنّ ارتفاع شأن جماعة من الناس من شأنه أن يرفع قيمة كل ما له علاقة بهذه الجماعة , ولهذا السبب نرى أنّ الأقوام التي نشأت في بلاد الرافدين (السومريين والأكديين ومن بعدهم البابليين والآشوريين) وهي الأقوام الراحية للخط المسماري , أقامت حضارات عظيمة حكمت العالم آنذاك كان لها دوراً كبيراً في مجريات الأحداث في الشرق الأدنى القديم الأمر الذي أدى إلى علو شأن نظامهم الكتابي (الخط المسماري) حتى غدا أهم الأنظمة الكتابية التي حرصت الشعوب الأخرى على تعلّمها وتبنيها لتدوين لغاتهم .

وقد مرّ الخط المسماري بمراحلٍ رئيسيةٍ تطوّر فيها نظام الكتابة بدءاً من الطريقة التصويرية إلى الرمزية ثم المقطعية-الصوتية , وأخيراً اشْتُقّت من الخط المسماري المقطعي خطوطاً مسمارية هجائية لتدوين كل من اللغتين الأوغاريتية والفارسية القديمة .

THE UNFORESEEABILITY THEORY GOES VIRAL!

Haba Sabrina, PhD Student, Faculty of Law - University of Algiers.

Abstract:

In recent years, we have witnessed more implementation of the theory of unforeseeability (Economic Hardship), as a legal concept, in different national regulations and laws. This new approach undertaken by lawmakers is not only a response to commercial needs but also to be in harmonization with transnational legal principles. In this article I, first, emphasize this evolution in several laws and point out the differences that distinguish each law provision from the other. I also shed light on other legal systems that still stick with the idea of *sanctity of contract*, and the reasons behind their unwillingness to change their attitude towards economic hardship. In a second part, I demonstrate the effectiveness of renegotiation between parties affected by changing circumstances, in a way to rescue the contract than to terminate it. Finally, I identify the scope of the judge's intervention, as an ultimate solution, in those legal systems which gave him the right to adjust the contract and those which limited his intervention in rescinding or terminating the contract.

Keywords: Economic hardship, unforeseeability theory, sanctity of contract, renegotiation, judge's intervention.

الملخص:

لقد شهدنا في السنوات الاخيرة تحولا جذريا في مسألة اعتماد نظرية الظروف الطارئة و تبنيها في القوانين و الانظمة الوطنية المختلفة. هذا التغيير الجديد، الذي عمل على تجسيده المشرعون، لم يكن استجابة فقط للمتطلبات التجارية و لكن أيضا رغبة في تناغم و انسجام القوانين الوطنية مع باقي التنظيمات الاقليمية و الدولية. يركز هذا المقال بداية على التطور الذي عرفته بعض القوانين الوطنية التي سارعت، في العشر سنوات الاخيرة، الى تعديل قوانينها و الاعتراف بنظرية الظروف الطارئة ، مع إبراز الفروقات التي تميزها. كما يشير هذا المقال الى الانظمة القانونية التي تقف موقفا متشددا، و ذلك بتمسكها بقدسية العقد و رفضها الاعتراف بنظرية الظروف الطارئة، و توضيح أسباب هذ الرفض. و في القسم الثاني يشير المقال الى فعالية منح الاطراف حق اعادة التفاوض لإعادة توازن العقد المفقود كحل جدي بدلا من اللجوء الى الفسخ. و في الاخير يعالج المقال دور القاضي، حال تدخله لحل النزاع، في الانظمة التي تفتح له المجال لتعديل العقد و تلك التي تحد من نطاق اختصاصه ليقصر دوره على فسخ العقد.

الكلمات المفتاحية: الظروف الطارئة، قدسية العقد، اعادة التفاوض، تعديل العقد، فسخ العقد.

أثر الردة على شروط صحة عقد النكاح في الفقه والقانون "دراسة مقارنة"

أ. أحمد عبدالحفيظ أحمد - رئيس قسم تشريعات الأسرة /كلية القانون/جامعة النيلين

مستخلص:

جاء هذا البحث بعنوان "أثر الردة على شروط صحة عقد النكاح في الفقه والقانون" دراسة مقارنة حيث كمنت مشكلة البحث في الإجابة على السؤال الجوهرى لهذا البحث وهو ما أثر الردة على شروط صحة عقد النكاح فقها وقانونا، ومن أجل ذلك فإن البحث يهدف إلى بيان ذلك، ولتحقيق أهداف البحث تم اتباع المنهج الوصفي التحليلي المقارن، وتم تقسيم البحث إلى مبحثين حيث تناولت في الأول ماهية عقد النكاح والردة في الفقه والقانون وفي الثاني أثر الردة على شروط صحة عقد النكاح ومن خلال هذا البحث توصلت إلى عدد من النتائج منها: أن المشرع السودانى لم يتحدث عن أثر الردة على شروط صحة عقد النكاح في قانون الأحوال الشخصية للمسلمين لسنة 1991.

ومن خلال النتائج توصلت إلى ضرورة استحداث نصوص في قانون الأحوال الشخصية للمسلمين لسنة 1991 تتحدث عن أثر الردة على شروط صحة عقد النكاح ومنها على سبيل المثال:

أ: إذا ارتد الزوج عن الإسلام فللزوجة نصف المهر وإن دخل بها فلها المهر كله.

2: إذا ارتد الزوجة عن الإسلام فللزوجة كل المهر إن دخل بها وإن لم يدخل بها فلا مهر لها.

جدلية الحرية الشخصية بين التأصيل الديني والضبط القانوني

د. الفحلة مديحة - جامعة عمار ثليجي - الأغواط

ملخص:

كانت الحرية الشخصية ولا تزال تثير الجدل من حيث الإطلاق والتقييد، ومن حيث تحديد المفهوم والنطاق والحدود. فالحرية الشخصية هي التعبير الحي عن النظام الديمقراطي في الدولة، وهي التي تعكس مدى التطور الفكري والحضاري لدى المجتمعات التي يقاس سقف تطورها بمدى احترامها للحرية الشخصية.

وقد تعاضم الاهتمام بموضوع الحرية الشخصية في وقتنا الحالي، نظرا لغزو الفكر الغربي مجتمعاتنا العربية الإسلامية، وانسياق شبابنا وراء الأفكار ذات الأساس الفلسفي وبعدهم عن الثوابت الدينية التي ليست من وضع البشر بل وضعها الخالق في شريعة شاملة أصلها ثابت وفرعها ممتد إلى كل زمان ومكان.

وعليه، سنحاول من خلال هذه الورقة البحثية تأكيد أهمية المعرفة الحقيقية لمفهوم الحرية الشخصية، لكي تتمكن من صد التيارات الفلسفية والمفاهيم المتناقضة حول مفهومها، ما يعيق ممارستها بالشكل الصحيح. ومقارنة مفهوم الحرية الشخصية لدى فقهاء القانون بمفهومها الشرعي، نظرا لأهمية التشريع الإسلامي في تاريخ الإنسانية ومساهمته في تدعيم قيم الفضيلة وربط حريات الإنسان وحقوقه بالأخلاق، وهو أمر منطقي لأن الإسلام دين الحق والحري، ودين التعايش والأمان.

الكلمات المفتاحية: الحرية الشخصية، النظام، القيم، حقوق الإنسان، الأخلاق، الشريعة الإسلامية.

Abstract:

Personal freedom raises a lot of controversy, in terms of: release and restriction, concept definition, field and boundaries. Personal freedom is the expression of country's democratic system. It reflects the extent of intellectual and civil development in societies. Whose development is measured by their respect for Personal freedom.

Interest has grown in subject of Personal freedom today, in view of invasion of western thought by our Arab and Islamic societies. Also, our youth were influenced by these philosophical basis ideas, and their distance from religious principles, which is not a position of human beings, but God has placed it in a comprehensive law of fixed origin, and its branch extends to all times and places.

Accordingly, we will try through this research paper to emphasize the importance of true knowledge to a concept of Personal freedom. In order for us to block the philosophical currents and contradictory concepts around them, which hinders their proper exercises. In addition, to compare the concept of Personal freedom to jurist with its concept in Islamic law, given the importance of Islamic legislation in humanity history, and its contribution to consolidation of virtue, and linking human liberties and rights with morals, which is logical because the Islam is a religion of right and liberty, coexistence and safety.

Keywords: Personal freedom, system, value, human rights, moral, Islamic law

النظام القانوني للمفاوضات السابقة على التعاقد"دراسة في القانون المدني الفرنسي رقم 131-2016

د. يعلى مريم-أستاذة محاضرة- جامعة باجي مختار-كلية الحقوق-عنابة-الجزائر-

د. عابد سميرة -أستاذة محاضرة- جامعة باجي مختار-عنابة-كلية الحقوق-الجزائر-

الملخص:

لقد ظهرت مفاوضات ما قبل التعاقد منذ زمن بعيد، فهي وسيلة لتبادل وجهات النظر و ذلك بإتصال و مشاور أو تحاور بين طرفين أو أكثر بغية التوصل إلى إبرام عقد ما، و لهذا تحظى بأهمية بالغة في العصر الحالي و خاصة مع ظهور العقود المركبة التي تتسم بالتعقيد الفني و القانوني من جهة، و التي تنطوي على قيمة إقتصادية و مخاطر جسيمة بالنسبة لأطرافها من جهة أخرى، لذا أصبح من الضروري أن يسبق إبرام هذه العقود مرحلة من المفاوضات الشاقة التي تتطلب الكثير من الوقت و الجهد والتخصص و الدراسات.

و على الرغم من أهمية مرحلة المفاوضات التي تسبق التعاقد، إلا أن القانون المدني الفرنسي لسنة 1804 و القوانين التي شرعت بعده جاءت خالية تماما من أي إشارة إلى تنظيم هذه المرحلة، و ذلك عكس القضاء الفرنسي الذي حاول وضع إطار عام للمفاوضات السابقة على التعاقد إنطلاقا من الإلتزام العام بحسن النية الذي يسري أثناء و بعد هذه المرحلة، غير أن الفراغ التشريعي الفرنسي آنذاك ما لبث حتى تم الاهتمام به عن طريق تبني بل و تنظيم لأول مرة مرحلة المفاوضات السابقة على التعاقد، وذلك إستجابة لمطالب قضائه ضمن الأمر رقم 131-2016 الصادر في 10 فيفري 2016 المتضمن تعديل قانون العقود، النظام العام و إثبات الإلتزامات، و لهذا إرتأينا إختيار موضوع "النظام القانوني للمفاوضات السابقة على التعاقد"، و لقد إختارنا القانون المدني الفرنسي مجالا للدراسة نظرا لحدائة تنظيمه لهذا الموضوع، و كذا للوقوف على مدى فعالية و نجاعة النصوص القانونية في تنظيم المرحلة السابقة على التعاقد.

الكلمات المفتاحية: المفاوضات السابقة على التعاقد-حماية المتفاوض-المسؤولية المدنية.

حدود التنظيم التشريعي للحريات العامة في مجال الأنشطة الخاصة والمهن المنظمة

مامون مؤذن - مؤسسة الانتماء: جامعة طاهري محمد -ببشار- الجزائر

ملخص بالعربية

إذا كان القانون لا يعني إلا بالروابط الاجتماعية فإن هناك من الحريات ما يكون محلاً للتنظيم، وهي تلك التي يمتد أثارها إلى المجتمع، بمعنى أن ممارستها تمس حرية الآخرين أو مصالح الجماعة، ومن هذه الحريات تلك المتعلقة بممارسة الأنشطة الخاصة والمهن المنظمة، كحرية العمل ببعدها المهني لأنها لا تعد من خصوصيات الفرد، بل تتعدى ذلك إلى المجتمع وإلى السلطة في حد ذاتها.

فالحريات التي يتعدى أثارها الفرد إلى المجتمع وإلى السلطة لا يمكن أن تكون مطلقة وإلا انقلبت إلى فوضى وحملت في طياتها البغي والعدوان على الدولة وعلى حريات الآخرين. ولذلك يتعين تنظيمها دون أن يؤدي ذلك إلى نقضها أو الانتقاص منها، على أن يوكل أمر تنظيمها إلى البرلمان باعتباره ممثلاً لإرادة الشعب، كما أن سلطة البرلمان في هذا الشأن لا يمكن أن تكون سلطة مطلقة، وإنما هي مقيدة بضوابط وقيود دستورية موضوعية تفرض عليه ألا ينتقص منها وألا يصادرها، وله فقط تنظيمها على نحو تكون معه ممارستها أكثر فعالية. فالتنظيم القانوني للحرية يجب أن يكفل التوازن بقدر الإمكان بين حق الفرد في ممارسة حريته وبين القيود التي يرى البرلمان فرضها، أي تحقيق التوازن بين الحريات التي يحتاج إليها الفرد وبين السلطة التي لا غنى عنها وبالقدر الذي يتحقق الازدهار للمجتمع والفرد. وهذا التوازن أمر لازم بالنسبة لجميع الحريات، وهو أكثر إلزاماً بالنسبة لبعض الحريات العامة ذات الارتباط الوثيق بالديمقراطية كحرية العمل والرأي وحرية الصحافة وحرية الاجتماع.

ومنه، فكيف يمكن تحقيق الموازنة بين تنظيم التشريعي للحريات العامة وبين ممارستها في مجال الأنشطة الخاصة والمهن المنظمة؟

الكلمات المفتاحية: الحرية، السلطة، التنظيم القانوني، الأنشطة الخاصة، المهن المنظمة.

Abstract:

If the law is concerned only with social ties, then there are freedoms that are subject to regulation, those whose effects extend to society, in the sense that its exercise affects the freedom of others or the interests of the group, and these freedoms are those related to the field of private activities and organized professions, such as freedom to work with its professional dimension Because it is not one of the privacy of the individual, but rather goes beyond that to society and to power itself.

Freedoms whose effects extend beyond the individual to society and to power cannot be absolute, otherwise they would turn into chaos and carry with it the prostitution and aggression against the state and the freedoms of others. Therefore, it must be organized without leading to its denunciation or derogation from it, provided that the issue of its organization is entrusted to Parliament as a representative of the will of the people, just as the authority of Parliament in this regard cannot be absolute power, but rather is constrained by objective constitutional controls and restrictions that impose on it not to diminish From it and not confiscate it, and it just has to organize it in a way that makes it more effective. The legal regulation of freedom must ensure the balance, as far as possible, between the right of the individual to exercise his freedom and the restrictions that Parliament considers to be imposed, that is, achieving a balance between the freedoms that the individual needs and the authority that is indispensable and to the extent that prosperity is achieved for society and the individual. This balance is necessary for all Freedom, which is more binding on some public

freedoms that are closely related to democracy, such as freedom of work and opinion, freedom of the press, and freedom of assembly.

And from it, how can a balance be achieved between the legislative organization of public freedoms and its practice in the field of private activities and regulated professions

Keywords: Freedom, authority, legal organization, special activities, regulated professions.

حماية حقوق الأقليات بين الفقه الاسلامي و القانون الدولي

د. سامية خواترة - جامعة أحمد بوقرة - بومرداس - الجزائر

حاولت المنظومة الدولية الوصول الى نظام لحماية حقوق الاقليات إلا أنها عجزت عن ذلك، ويرجع السبب في ذلك حسب رأينا الى عدم الوصول الى سياسة قانونية موحدة تعمل على التوفيق بين المصالح المشتركة في مجتمعات مختلفة نتيجة بعض الخصوصيات، حيث تظهر المشكلة عندما تمنع هذه الأقليات من ممارسة حقوقها والتعبير عن هويتها وانتمائها. لقد حرصت الشريعة الإسلامية على رعاية واحترام حقوق الاقليات حتى غير الإسلامية، والتي يطلق عليها فقه الأقليات أهل الذمة، فالثابت بالدليل من القرآن والسنة أن للأقليات غير المسلمة نفس الحقوق مع المسلمين إلا لما استثني لمصلحة شرعية، على عكس التشريع الدولي والذي ينادي بالمساواة في الحقوق الانسانية بين جميع البشر، فاننا نجد في الغالب يحرم هذه الأقليات من أبسط حقوقها.

ومن خلال بحثنا سنطرح الاشكالية حول مدى فعالية الحماية الدولية المقررة للأقليات مقارنة بالحماية التي جاءت بها الشريعة الإسلامية قبل 14 قرنا تقريبا ؟ وسنجيب عليها من خلال اعتمادنا على المنهجين الوصفي والتحليلي وكذلك المقارنة بين الأحكام الشرعية والقانونية الدولية التي تحكم حقوق الأقلية في العالم، من خلال محورين أساسيين:

المحور الأول: حماية الأقليات في إطار فقه الأقليات

المحور الثاني: حماية الأقليات في اطار التشريع الدولي

ونختتم البحث بخاتمة ننصح فيها شعوب العالم، وعلى الخصوص شعوب الدول الإسلامية للاهتمام بالبناء الثقافي والاجتماعي والاقتصادي والسياسي للأقليات بصفة عامة، والإسلامية بالخصوص حتى تكون قادرة على التأثير إيجابا في قضاياها وقضايا المجتمعات التي تعيش فيها.

الكلمات المفتاحية: الأقليات ، حماية حقوقها ، الفقه الإسلامي، التشريع الدولي.

حقيقة الإرهاب بين الكتاب المقدس والقرآن الكريم -دراسة مقارنة-

د. عزيزة ارمولي - كلية الآداب والعلوم الإنسانية جامعة ابن طفيل: القنيطرة المملكة المغربية

ملخص البحث

لاشك أن للدراسات التاريخية أهمية بالغة في كشف الحقائق وإبرازها للأجيال اللاحقة، ولعل دراسة تاريخ المسلمين في تعاملهم مع المخالفين كفيل بأن يبرز لنا عظمة هذا الدين، ويبرز صدق هذا القرآن العظيم المنزل على طه الأمين الذي بعث ليتمم مكارم الأخلاق التي دعا إليها من قبله من الأنبياء والمرسلين. هذه القيم التي تُؤمّن الحق في الحياة للخلق أجمعين إنسهم وحيوانهم وجمادهم... فالقرآن أسس قيم التسامح والتعايش مع أهل الكتاب دون بنحس حقوقهم ولا إقصائهم، فبني العلاقة معهم على أساس مدني يكفل التعايش على أساس المشترك الإنساني، ولم يجاهدهم إلا بعد سلوكهم الغدر والخسة ونقض العهود والمواثيق، فكيف يتهم بأنه دين إرهابي يأمر بقتل المخالفين وسفك دمائهم؟ ألم يقرؤوا سير الفاتحين من الصحابة -رضوان الله تعالى عليهم-؛ كعمرو ابن العاص -رضي الله عنه- وأبو عبيدة ابن الجراح -أمين الأمة- الفاتح لبيت المقدس، أرض معراج سيد المرسلين، ألم يعلموا كيف تعامل هؤلاء الفاتحون مع المعاهددين من أهل الكتاب؟! ألم يستحضروا سيرة عمر الفاروق حين أبي الصلاة في كنيسة القيامة خشية أن تتحول إلى مسجد يصلي فيه المسلمون؟!

لهذا كله؛ فإن غرض البحث هو الكشف عن حقيقة الإرهاب في الكتاب المقدس، والقرآن الكريم من خلال الوقوف على النصوص الواردة بكليهما، مع رصد مجموعة من الأحداث التاريخية المبينة لحقيقة موقف كلاً الفريقين من الإرهاب.

*أهداف البحث:

- 1- تحليل بعض النصوص في كلا الكتابين، مع بيان موقفهما من الإرهاب.
 - 2- فضح عقيدة أهل الكتاب بالنسبة للمخالفين لهم في الدين.
 - 3- الوقوف على بعض الأحداث التاريخية التي تظهر سيرة الفاتحين من المسلمين في تعاملهم مع المخالفين لهم في الدين، وسيرة الصليبيين عندما تحققت لهم الغلبة على المستضعفين من المسلمين.
 - 4- التأكيد على أن القرآن الكريم هو كتاب الله تعالى، الذي لا يأتيه الباطل من بين يديه ولا من خلفه، المُنزَّل من قِبَلِ الحَكَمِ، العَدْلِ مع خَلْقِهِ، وأن هذا الكتاب دعا إلى التمسك بقيم السلم والتعايش مع المخالف ولم يدع إلى الغدر ونقض العهود وإزالة الآخر قرية إلى الله كما يدعي أحبارهم وقساوستهم؟!
- *مشكلة البحث:

لماذا يُتَّهَمُ القرآن الكريم بأنه يدعو إلى الإرهاب دون التفات إلى نصوص الكتاب المقدس الذي يحمل بين طياته دعوة يأسوع إلى تدمير الشعوب المخالفة لهم في الاعتقاد؟!

*الكلمات الدالة (المفتاحية): حقيقة- الإرهاب- الكتاب المقدس - القرآن الكريم- دراسة- مقارنة.

تجديد الخطاب الديني عند مالك بن نبي ودوره في البناء الحضاري

د. بلحنافي جوهر - أستاذة محاضرة ١ - جامعة معسكر - الجزائر

الملخص

يعتبر العلماء والمفكرين ودعاة الإصلاح من الروافد التي تنهل منها الإنسانية لتستمد أسس ارتقائها وتحفيزها فهؤلاء النخبة هم بمثابة النور الذي يضيء درب الأمة الإسلامية المظلم، بما أنهم يكرسون دائما جهودهم وحياتهم من أجل القيام بدور اجتماعي فعال، وهذا للارتقاء بالتراث الثقافي، فهم يحاولون أن يخلفوا مقاومة ثقافية تتحدى الصعاب الموجودة في المجتمع، ومن هؤلاء النخبة مالك بن نبي الذي يفتخر بإنجازاته الفكرية كل جزائري، وعربي مسلم فكيف حاول مالك بن نبي ان يعالج الواقع العربي الإسلامي؟ وفيما يظهر تجديده للخطاب الديني؟

الكلمات المفتاحية

العالم الإسلامي. التطور. التخلف. الأزمة. الحضارة

Renewing The Religious Discourse of Malik Bin Nabi and His Role in The Civilized Construction

Abstract

Every when we mentioned Malek Ben nabi unless according ,this recall with his preoccupation thinking of realty of the world Islamic , it was his being busy , how he flatten his investigate about critical development and he detrminated the pretext of underdevelopment and he try to give the way haw to cure civilization crises in odor to decreased and to leave it we could realized evolution , the problem of civilization was the essence of his philosophy , where he belived that it must getting up thinks the humain being with other fondamental condition in odor to achieved or make progress.

Keywords: underdevelopment. civilization. progress. crises world Islamic

أثر الالتزام بالواجبات الزوجية المشتركة في استقرار الأسرة وسعادتها

د. محمود علي محمد العمري - كلية الشيخ نوح القضاة للشريعة والقانون جامعة العلوم الإسلامية العالمية - الأردن

الملخص

تهدف هذه الدراسة إلى بيان أثر الالتزام بالواجبات الزوجية المشتركة على استقرار الأسرة وسعادتها وهذه الواجبات إما أن تكون واجبات مشتركة عامة، أو واجبات مشتركة خاصة لمعاملة الزوجين لبعضهما، أو واجبات مشتركة خاصة بمعاملة الأبناء ورعايتهم، ولما اقتضت الحياة الزوجية بيان هذه الواجبات بسبب كثرة الخلافات بين الزوجين وعدم الاهتمام بالأبناء وتربيتهم التربية السليمة جاءت هذه الدراسة لبيان هذه الواجبات وأن الالتزام بهذه الواجبات يؤدي إلى استقرار الأسرة وسعادتها.

الكلمات المفتاحية:

الواجبات: ما يذم تاركها شرعاً قصداً.

الحقوق: الأمور التي يجب أن يتمتع بها كل إنسان.

الأسرة: رابطة اجتماعية تتكون من زوج وزوجة.

Effect of The Commitment in The Mutual Marital Obligations in The Stabilization of the Family and Its Happiness

Asst. Prof. Dr. Mahmoud Ali Mohammad Alomari - The World Islamic Sciences and Education University - Jordan

Summary

This Study aims to show the effect of the commitment in the mutual marital obligations in the stabilization of the family and its happiness, and whether these mutual obligations are public or private, in the way the married couple handle each other or in the way they raise and treat their kids. It has been required to mention these obligations in the marriage life, because of the frequent conflicts between the spouses and the lack of interest in their children and not raising them properly. Therefore, this study came to explain these obligations and by commitment it leads to the stability of the family and its happiness.

Opening statements

Family: a group of people who are godly connected, whether it is by the Marital union, blood or kinship.

Right: a jurisdiction given by the sharia law, either to be commissioned by it or to have it.

Obligation: what disparages those who leave it, either in the Sharia law or intentionally.

احكام الميثامفيتامين (الكريستال) في الفقه الاسلامي

أ.م.د حميد عبد اللطيف جاسم السامرائي - جامعة سامراء / كلية العلوم الاسلامية

م.م جنان شاكر علي السامرائي - جامعة سامراء / كلية العلوم الاسلامية

الملخص:

فان مشكلة المخدرات (الكريستال) من اخطر المشاكل الصحية والاجتماعية والنفسية التي تواجه العالم اجمع , وطبقاً لتقديرات المؤسسات الصحية العالمية يوجد حوالي 800 مليون من البشر يتعاطون المخدرات أو يدمنونها. والإدمان على مخدر ما ، يعني تكون رغبة قوية وملحة تدفع المدمن إلى الحصول على المخدر وبأي وسيلة وزيادة جرعته من آن لآخر ، مع صعوبة أو استحالة الإقلاع عنه سواء للاعتماد (الإدمان) النفسي ، أو لتعود أنسجة الجسم عضويًا (Drug Dependency) وعادة ما يعاني المدمن من قوة دافعة قهرية داخلية للتعاطي بسبب ذلك الاعتماد النفسي أو العضوي .

و لقد تضافرت العديد من العوامل السياسية ، الاقتصادية والاجتماعية لتجعل من المخدرات خطراً يهدد العالم ، أو كما جاء في بيان لجنة الخبراء بالأمم المتحدة " إن وضع المخدرات بأنواعها في العالم قد تفاقم بشكل مزعج وأن المروجين قد تحالفوا مع جماعات إرهابية دولية لترويج المخدرات ، ولندكر جميعاً قوله تعالى ((ولا تقتلوا أنفسكم إن الله كان بكم رحيمًا)) ومن قوله ((ولا تلقوا بأيديكم إلى التهلكة)) .

لكن (الميثامفيتامين) تصنيع المخدرات لم تكن أبداً لتنتظر إلى حقائق إنسانية ، بل كانت تحرص على جني المزيد من الأرباح والأموال الملوثة بدماء ضحاياها في كل مكان ، والمخدرات جاءت وبكل أسف لتمثل تحالف العلم مع العقول الشيطانية ، بدلا من تسخير قدرات العلماء لإنتاج أدوية أو أغذية تفيد البشرية ، جاءت تلك المخدرات لتضيف بعداً أكثر مأساوية وتوقع بالمزيد من الضحايا بصورة قاسية للغاية .

وتأتي أهمية هذا البحث من:

- أن الإدمان أصبح يهدد المجتمعات الاسلامية أخطر تهديداً.
- إن قضية الإدمان تأتي في مرتبة متقدمة من سجل الهموم العربية الإسلامية، بعد قضية التخلف والتنمية، التي تهتم بها كافة الدول العربية الإسلامية على السواء.
- إن تعاطي المخدرات وإدمانها . خاصة بين الشباب . تعتبر العقبة الكبرى أمام جهود التنمية، بسبب ما يفرزه الإدمان من أمراض اجتماعية وانحرافات، وكذلك ما يحدثه من آثار اقتصادية وصحية وسياسية سيئة، تعتبر معوقات لعملية التنمية.
- تستنزف المخدرات جزءاً كبيراً جداً من العملات الصعبة.
- إن مافيا المخدرات قد أعلنت صراحة أن الدول العربية خاصة والإسلامية عامة، مستهدفة لتجارها المحرمة، حيث يجدون فيها سوقاً رائجة، بجانب هدفهم الأساسي وهو تدمير شباب هذه البلاد الواعدة.

- إن مشكلة إدمان المخدرات ليست مشكلة أمنية فحسب، بل هي مشكلة اجتماعية واقتصادية، وصحية ونفسية، ودينية وتربوية وثقافية، وبالتالي فهي تدخل في نطاق اهتمام معظم أجهزة الدولة ومؤسساتها، وبالتالي يجب أن يخطط لها مركزياً، وأن يتم علاجها في إطار خطة قومية شاملة للتنمية الاجتماعية والاقتصادية.

- أكد كثير من المتخصصين من رجال الدين والتربية والطب وعلم النفس على ضرورة مواجهة هذا الخطر الداهم على مستوى الوطن العربي، وأكدوا على أن أي دولة إن لم تقض على المخدرات، قضت عليها.

خطة البحث

جعلت خطة البحث مكونة من مقدمة وتمهيد ومبحثين

اما التمهيد : تكلمت فيه عن نشأت الميثامفيتامين (الكريستال).

المبحث الاول : مفهوم الميثامفيتامين (الكريستال) واضراره .

المبحث الثاني : الاحكام الفقهية لاستعمال الميثامفيتامين (الكريستال).

والخاتمة بينت فيه اهم النتائج التي توصلت اليها

وقائمة المصادر والمراجع

واخيرا وليس اخرا اصل واسلم على المبعوث رحمة للعالمين وعلى اله واصحابه اجمعين

الآداب التربوية الإسلامية سورة الحجرات أمودجاً

د. صالح المختار أبوبكر التومي . عضو هيئة التدريس جامعة الرنتان/ كلية التربية

الملخص

المتأمل في كتاب الله تبارك وتعالى يجد أنه تناول فيه كل شيء، فلم يفرط فيه من شيء، ففيه الهدى والنور من تمسك به نجا ومن أعرض عنه خسر الدنيا والآخرة، تهدف هذه الدراسة إلى استعراض الآداب والأخلاق التربوية الإسلامية من خلال سورة الحجرات فقد احتوت هذه السورة على الآداب مع الله ورسوله ﷺ حيث اشتملت على التوقير والاحترام والتبجيل والتعظيم وعدم رفع الصوت والمخاطبة باللين مع رسول الله ﷺ ونهى الله سبحانه وتعالى عن مخاطبة رسوله باسمه مجرداً، ومن الآداب المشروعة بين المسلمين بعضهم بعضاً، التثبت عند الاستماع ونقل الأخبار فهو أمر ضروري لتجنب الوقوع في الحكم على بعض الناس بالجهالة مما يؤدي إلى الندم الشديد، كذلك من الآداب التي ذكرها الله تعالى الإصلاح بين المسلمين بالعدل كذلك من الآداب التي اشتملت عليها السورة نبذ التصرفات السيئة ومعالجتها، كالهزم واللمز والتنازع بالألقاب والظن السيئ كذلك النهي عن التجسس والغيبة، المنهج المتبع في هذا البحث المنهج الوصفي التحليلي ومن النتائج المتوقعة لهذا البحث، اهتمام القرآن الكريم اهتماماً كبيراً بالجانب التربوي والأخلاقي لما له من أثر إيجابي في المجتمع.

الكلمات المفتاحية: الآداب . التربية . الإسلام ، سورة الحجرات

الأساليب والوسائل النبوية في التنمية البشرية العقلية

د. أنس صالح

Bireyin Zihinsel Gelişiminde Peygamber (s.a.v)'in Kullandığı Yöntemler

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi - Dr. Enes SALİH

التنمية البشرية من الموضوعات الحديثة نسبياً التي ظهرت في القرن العشرين، والتي اكتسبت أهمية كبيرة في حاضرنا، ولا زال هذا العلم كغيره من العلوم الناشئة في طور التدقيق والبحث والتطوير والتحقيق، ولم يكن علماء المسلمين بمعزل عن هذا العلم الذي يعنى بتطور الإنسان، فتناولوا موضوعاته وأهدافه وأظهروا موقف القرآن والسنة منه، فظهرت في ذلك أبحاث متعددة في هذا المجال كالتنمية البشرية في القرآن الكريم، والتنمية البشرية في السنة النبوة، والتنمية البشرية في السيرة النبوية وغيرها من البحوث، وجاء هذا البحث "الأساليب والوسائل النبوية في التنمية البشرية العقلية" إضافة جديدة على ما كتب، وإضافة مهمة في مجال التنمية البشرية، لأن العقل البشري هو المقصود الأول والأهم في هذا العلم.

والقرآن الكريم والسنة النبوية قد اهتمت بتنمية الإنسان وحياته من كافة الجوانب الاقتصادية والصحية والاجتماعية والسياسية وغيرها، والاهتمام بالعقل الذي هو محل التكليف والمسؤولية كان الجانب الأهم في الدين، فدعا الإسلام الإنسان إلى التأمل والتفكير والتعقل والعلم وتوسيع المدارك.

والعقل البشري من شأنه التوسع والتطور عن طريق العلم والخبرة والتجربة والتربية وغيرها من الأساليب والوسائل التي يستعملها المعلم في توسيع عقل التلميذ، وكذلك الأب في تطوير عقله ابنه، وكذلك الإنسان في تطوير ذاته.

والنبي صلى الله عليه وسلم استخدم وسائل وأساليب معينة في تنميته لعقول أصحابه وتطوير تفكيرهم وتوسعة نظرهم في مشاكلهم وقضاياهم الدينية والدنيوية.

وجاء هذا البحث لدراسة هذه الأساليب التي استخدمها النبي صلى الله عليه وسلم، وبيان نتائجها في توسعة عقل الفرد وتطوير تفكيره، ومقارنتها مع الأساليب والوسائل المستخدمة في العلم الحديث الذي يعنى بقضايا توسعة العقل والمدارك وتنمية التفكير سواء للأولاد أو للتلاميذ أو للذات.

الإعجاز اللغوي للقرآن الكريم من منظور ابن الزملاكانى

Doç. Dr. Kerim FARUK - Ardahan Üniversitesi

تلخيص:

شغلت قضية إعجاز القرآن الكريم منذ بدء تنزيله على خاتم الأنبياء والمرسلين إلى يومنا هذا؛ حيزا كبيرا من البحث والدراسة، وقد كشف تناول تلك القضية عن عديد من جوانب إعجاز القرآن، لا سيما الإعجاز اللغوي.

ويعد ابن الزملاكانى (651 هـ) مؤلف كتابي البرهان الكاشف عن إعجاز القرآن والتبيان في علم البيان المطلع على إعجاز القرآن؛ أحد علماء السلف الذين تناولوا تلك القضية، متأثرا بمن سبقه من أمثال الباقلاني والجرجاني والرازي؛ لكنه كان أكثر تنظيما وتفصيلا للأدوات اللغوية والبلاغية التي تكشف عن الإعجاز اللغوي للقرآن الكريم؛ مما حدا من تلاه من أمثال الزركشي والسيوطي إلى الاعتماد على معظم تلك الأدوات أثناء دراسة القرآن الكريم والبحث في قضية إعجازه.

وباستقراء كتابي ابن الزملاكانى المذكورين آنفا، وتتبع الظواهر اللغوية التي رصدها في النص القرآني؛ يتكشف لنا منهج نقدي- يتلاقى مع المنهج الأسلوبي الحديث- يعتمد على رصد خمس مستويات لغوية: مستوى صوتي، مستوى صرفي، مستوى تركيب، مستوى تصويري، مستوى دلالي؛ تلتقي ببعضها في السياق الكلي والسياقات الجزئية للنص، موظفة في خدمة دلالاته الكلية والفرعية، ومؤثرة في متلقيه بما يجعله مقرا بتفرد أسلوب القرآن وإعجازه.

لذا تهدف الدراسة إلى الكشف عن الظواهر اللغوية القرآنية التي تناولها ابن الزملاكانى بالبحث والدراسة، وعن الأدوات اللغوية والبلاغية التي رصدها أثناء بحثه قضية الإعجاز.

وذلك بمنهج استقرائي يرصد الظواهر الأسلوبية، ويحللها بما يكشف عن أدواتها، وتوظيفها في توضيح الدلالة، وتأثيرها في المتلقي، ويستخلص النتائج التي تكشف عن الإعجاز اللغوي للقرآن الكريم، وإسهام ابن الزملاكانى في ذلك الكشف.

الكلمات المفتاحية: القرآن، إعجاز، لغة، ابن الزملاكانى، منظور.

البرزالي المحدث حياته ودوره في قراءة الحديث في العصر المملوكي

م. د. شهم فالح حميد - جامعة الموصل/ كلية الاداب /قسم التاريخ

الملخص

كان للاحداث التاريخية التي مر بها العالم الاسلامي في القرن السابع للهجرة، واجتياح المغول للبلاد الاسلامية، وظهور دولة سلاطين المماليك لتقوم بدور الدفاع عن العالم الاسلامي لاكثر من قرنين ونصف من الزمان.

فبعد اجتياح المغول واسقاط الخلافة العباسية ببغداد تحول المركز الثقافي للعالم الاسلامي من بغداد إلى كل من بلاد الشام والديار المصرية، ولعل من اهم اسباب هجرة اولئك العلماء هو اجتياح المغول للمشرق الاسلامي، وكذلك اخذت بلاد الاندلس لتتهاوى مدينة اثر اخرى بيد القشتالين.

ولما ذكر اعلاه من احداث ونهج سلاطين المماليك تجاه العلماء المسلمين الذين ارتحلوا إلى بلاد الشام ومصر، وبرز منهم الكثير من المحدثين والمؤرخين، وما قدموه من المصنفات في كتب التراجم والتاريخ وغيرها.

وكان من بين اولئك العلماء أو العوائل العلمية عائلة البرزالي التي انحدرت من بلاد الاندلس، واستقرت في بلاد الشام نتيجة للاحداث التي اشترت اليها، وكان لتلك الاسرة دور مهم من حيث بروزها في الجوانب العلمية وخاصة الحديث حيث برز منهم زكي الدين وهو جد والد علم الدين البرزالي.

ان المكانة العلمية للبرزالي لم تأت من فراغ وانما هي حصيلة مشوار فكري واسهاب من التحصيل المعرفي بقنواته المتنوعة وكذلك بيئته العلمية التي نشأ فيها كانت من بين العوامل المؤثرة وبدأت منذ طفولته فهي نتيجة جهد تراكمي من خلال حفظه للقرآن الكريم، والذي شكل القاعدة التي اطلقت ونضجت معارفه فضلاً عن تلقيه العلم عن كثير من اقرانه وفضلاء زمانه. وترحاله إلى بلاد مختلفة مثل بعلبك وحلب وحماة والقدس ومصر والاسكندرية والحرمين، ليأخذ عن الشيوخ ويدون الاجزاء ويُحَصِّل الكتب. وما ألفه من مصنفات في التاريخ والحديث وغيره.

الامر الذي جعل العلماء المعاصرين له والمتعاقبين بعده يثنون عليه ويذكرون محاسنه وحسن خلقه، وثقته في الحديث وصدقه في كتابة التاريخ، وبراعته في جرح وتعديل الشيوخ ومعرفة الاجزاء الحديثة، والاجازات، وتراجم المحدثين، واخبار الاعلام، وطول باعه في تحصيل وقائع الحوادث من مصادره الموثوقة على اختلافها وتنوعها

الضوابط الشرعية في التحالف مع غير المسلمين دراسة في السيرة النبوية الشريفة

د: مصطفى المختار محمد فرنانه - عضو هيئة التدريس بكلية القانون والعلوم السياسية - جامعة الزنتان - ليبيا-

ملخص البحث

يدور موضوع هذه الورقة حول التحالفات السياسية والاقتصادية بين المسلمين وغيرهم من حيث الجواز وعدمه وضوابطه، دراسة نابعة من وقائع وأحداث وردت في السيرة النبوية، فالدولة الإسلامية منذ نشأتها كانت قريبة جداً من المشركين واليهود والنصارى، والنبي ﷺ عقد معهم معاهدات ومصالحات وتحالفات، كان فيها الخير للمسلمين في العاجل والآجل، يهدف هذا البحث إلى تحليل ودراسة تلك التحالفات للخروج بضوابط تنظم المعاملة مع غير المسلمين وفق ما ورد في السيرة النبوية ليكون موافقاً للشريعة الإسلامية غير مناقض لها، والسبب الداعي لكتابة هذه الورقة، هو التساؤلات التي تواجه الباحث حول مشروعية التحالف مع غير المسلمين حيث ورد في الشريعة ما يفيد التحذير منهم وموالاتهم وغير ذلك من أوجه التعامل مع غير المسلمين، وهنا تكمن مشكلة البحث وذلك بالنظر في سيرة النبي ﷺ وكيفية تعامله مع غير المسلمين من خلال دراسة وقائع مختلفة في السيرة النبوية كصلح الحديبية مع المشركين، والمعاهدة مع يهود المدينة، والتحالف مع قبيلة خزاعة وهي يومئذ على غير الإسلام، بغية الخروج بضوابط تنظم التحالف مع غير المسلمين وفق ما جاء في الشريعة الإسلامية، منهجية البحث سلك الباحث في هذه الورقة المنهج الوصفي التحليلي، لمناسبته لهذه الدراسة، حيث يقوم على دراسة الظاهرة والمشكلة العلمية من خلال القيام بالوصف بطريقة علمية، ومن ثم الوصول إلى تفسيرات منطقية لها دلائل وبراهين تمنح الباحث القدرة على وضع الحلول المناسبة للمشكلة، من نتائج البحث أن التحالف مع غير المسلمين جائز وواقع في الشريعة الإسلامية وفق ضوابط وشروط معينة.

الكلمات المفتاحية: السيرة النبوية، الضابط، التحالف، المعاهدة، الصلح.

المشاركة السياسية للمرأة: دراسة مقارنة بين أهداف القانون الدولي ومقاصد الشريعة الإسلامية

د. رحيمة بن حمو - جامعة الأمير عبد القادر للعلوم الإسلامية - قسنطينة - الجزائر

ملخص:

توجت الجهود الرامية إلى تحقيق المساواة بين المرأة والرجل على مدى نصف قرن، بسن قوانين وعقد اتفاقيات دولية تضمنت الحقوق التي ترتقي بالمرأة لتكون فردا مستقلا يتمتع بكافة الحقوق والواجبات في المجتمع، وأبرزها حق المشاركة السياسية. ورصدت لتفعيل هذه الاتفاقيات مشاريع وآليات أممية متعددة للضغط على الحكومات الوطنية لاعتماد هذه الحقوق في قوانينها الداخلية وتشجيع المرأة على المشاركة السياسية، بل وتقديم امتيازات خاصة تسرع من عملية إدماج المرأة في الحياة السياسية... غير أن هذه الاتفاقيات تعرضت للانتقاد من قبل كثير من القوى الداخلية في الدول العربية، التي ترى في هذه القوانين انتهاكا لخصوصياتها الدينية والثقافية المنبثقة من الشريعة الإسلامية؛ حيث تدين معظم هذه الشعوب بالدين الإسلامي، وتقره أكثر دساتيرها دينا للدولة. ولما كانت الحقوق السياسية للمرأة من الأحكام التي سبق الدين الإسلامي إلى تقريرها، وممارستها المرأة المسلمة فعلا في فترات متعددة من التاريخ الإسلامي وليس الأمر جديدا علينا، فإن السؤال يطرح حول وجه التعارض الذي يدعو إلى رفض تلك الاتفاقيات أو التحفظ عليها.

تهدف هذه الورقة إلى وضع رؤية متكاملة عما ينبغي أن تكون عليه المشاركة السياسية للمرأة في المجتمعات العربية والإسلامية، والأهداف المرجوة من تفعيلها وتعميمها، فاختارت التركيز على جانب المقارنة بين الأهداف التي توختها الاتفاقيات الدولية من تقرير حق المشاركة السياسية للمرأة، وبين مقاصد تشريع الحقوق السياسية ووسائل تفعيلها في الشريعة الإسلامية. لذا ستتناول الورقة العناصر الآتية: تحديد مفهوم المشاركة السياسية في كل من الشريعة الإسلامية والقانون الدولي، أولا، وبيان مقاصد الشريعة وغاياتها في إقرار حق المرأة في المشاركة السياسية، ثانيا، كما ستتناول أهداف القانون الدولي من دعم المشاركة السياسية للمرأة وتفعيلها ثالثا، ثم استخلاص أوجه التوافق والافتراق بين مقاصد الشريعة وأهداف القانون الدولي، رابعا، لنخلص إلى خاتمة بنتائج البحث. والله الموفق.

الكلمات المفتاحية: المرأة، المشاركة السياسية، مقاصد الشريعة، الاتفاقيات الدولية

Political Participation of Women: A Comparative Study Between the Objectives of International Law and The Purposes of Islamic Law

Dr. Rahima Benhammou - University of Islamic Sciences; (Emir Abdel Kader)
Constantine - Algeria

The efforts aimed to achieving equality between women and men over a period of half a century culminated in the enactment of laws and international agreements that included the rights that make women independent individuals enjoying all rights and duties in society, the most prominent of which is the right to political participation. And for the activation of these agreements, various international projects and

mechanisms have been established to pressure governments to adopt these rights in their internal laws and encourage women to participate in politics, and even to provide special privileges that accelerate the process of integrating women into political life ... However, these agreements have been criticized by many internal powers In Arab countries, who see in these laws a violation of their religious and cultural specificities that derive from Islamic Sharia, where most of these peoples believe in Islamic religion, and most of its constitutions acknowledge it as the religion of the state. And since the political rights of women are among the rulings that the Islamic religion preceded to determine, and Muslim women actually exercised them in multiple periods of Islamic history and it is not new to us, the question then arises about the incompatibility between these two that calls for its refusal or reservation.

This paper aims to set a complete vision of what should be the political participation of women in Arab and Islamic societies, and the desired goals of activating and generalizing them, so it chose to focus on the comparison between the goals envisaged in international agreements to acknowledge the right to political participation of women, and between the purposes of legislation of political rights and the means of their activation in Islamic Sharia. Therefore, the paper will address the following elements: First, defining the concept of political participation in each of Islamic Sharia and international law, second, explaining the purposes of Sharia and its goals in establishing the right of women to political participation, secondly, third, it will also address the goals of international law to support women's political participation and activate them, fourth, extract aspects of agreement and conflict between the purposes of Sharia and the aims of international law, to come to a conclusion of the research. May god help us.

Keywords: women, political participation, purposes of Sharia, international agreements

دراسة للقاعدة المقاصدية: المفهوم - الوظيفة - التطبيقات

د. زهرة كاس - أستاذة زائرة بكلية الآداب والعلوم الإنسانية، جامعة مولاي إسماعيل - المغرب

إذا تتبعنا ما كتب عن المقاصد قديما وحديثا، وجدنا أن الإمام الشاطبي يظل المؤسس والمجدد في مجال مقاصد الشريعة، ويتجلى ذلك في صياغته للمقاصد على شكل قواعد محددة، مما يسهل عملية تفسير النصوص الشرعية، واستنباط الأحكام منها باتباع منهج يربط الجزئيات بالكليات، وتمحيص العملية الاجتهادية لتنقيتها من كل ما يخالف الشرع.

فما مفهوم القاعدة المقاصدية؟ وهل هناك فرق بين القاعدة المقاصدية والقاعدة الأصولية؟

أم أن القاعدة المقاصدية ما هي في الأصل إلا مرحلة متطورة للقاعدة الأصولية؟

وما وجه الاختلاف والتشابه بين القاعدة الفقهية والقاعدة المقاصدية من جهة، ثم بين القاعدة الأصولية والقاعدة المقاصدية من جهة أخرى؟

وما هي تجليات وتطبيقات القاعدة المقاصدية؟

تلك بعض التساؤلات حول هذه القاعدة، وستتم مقارنتها من خلال هذا البحث باعتماد المنهج الاستقرائي التحليلي. وتكون خطته الأولية كالآتي:

مقدمة: يتم فيها التعريف بموضوع البحث، وأهميته، وإشكاليته، وأهدافه.

1 - دراسة لمفهوم القاعدة:

أ- التعريف بالقاعدة لغة واصطلاحا

ب- مفهوم القاعدة عند الإمام الشاطبي

ج- مفهوم: القاعدة الفقهية، والقاعدة الأصولية، والقاعدة المقاصدية

2- مقارنة بين القاعدة المقاصدية والقاعدة الفقهية

3- مقارنة بين القاعدة المقاصدية والقاعدة الأصولية

4 - دراسة لوظيفة القاعدة

5- بعض تجليات وتطبيقات القاعدة المقاصدية

خاتمة: وستضم أهم النتائج والتوصيات

كلمات مفتاحية: القاعدة - المقاصد - الأصول - الفقه - مآلات الأفعال.

A Study of the Maqasidiyya Rule: Concept – Function –Applications

Dr. Zahra KASSE Moulay Ismail University – Morocco

If we follow what was written about the purposes, old and new, we find that Imam Shatiby remains the founder and renewed in the field of the purposes of Sharia, and this is evident in his formulation of the purposes in the form of specific rules, which facilitates the process of interpreting legal texts, and deriving provisions from them by following an approach that connects the particles to the faculties, and examining the jurisprudence process To purify it from anything that goes against Sharia.

What is the concept of the maqasidid rule? Is there a difference between the maqasidid rule and the fundamentalist rule?

Or is the maqasidid rule originally only an advanced stage of the fundamentalist rule?

What is the difference between the jurisprudence and the maqasidid rule on the one hand, and then between the fundamentalist rule and the maqasidid rule on the other hand?

What are the manifestations and applications of Al-Maqasidiyya rule?

There are some questions about this rule, and it will be approached through this research using the analytical inductive approach. His initial plan is as follows:

Introduction: It introduces the topic of research, its importance, problem, and goals.

1- In the concept:

A- Defining the rule as a language and convention

B – the concept of the rule of Imam Shatiby

C- The concept of: the Fiqh Rule, the fundamentalist rule, and the Maqasidiyya rule

2- comparison between the Maqasid and the Fiqh Rule

3- comparison between the Maqasid and fundamentalist rule

4- In the function

5- Some manifestations and applications of the Maqasidid rule

Conclusion: It will include the most important findings and recommendations

Keywords: The rule – Purposes – fundamental principles – Jurisprudence – Prospects of actions .

دروس تربوية وأخلاقية من سيرة الإمام مالك

د: مصطفى المختار محمد فرنانه - عضو هيئة التدريس بكلية القانون - جامعة الزنتان - ليبيا-

ملخص

يدور موضوع هذا البحث حول استخراج الدروس التربوية والأخلاقية من سيرة الإمام مالكؓ، وذلك من خلال دراسة سيرته في كتب التراجم والطبقات، وتحليل المواقف والحوادث التي مرت عليه بغية استخراج واستنباط حلول لبعض المشاكل التربوية التي تواجه مؤسساتنا التربوية والتعليمية، واستخراج خطوات عملية تساعد على تجويد وضع المؤسسات التربوية والتعليمية والارتقاء بها، فسيرة إمام وعلم من أعلام الأمة الإسلامية معلم ومؤدب لا تخلو مما يفيد في هذا المجال، فقد أوصته أمه عندما أراد طلب العلم صغيراً أن يأخذ من أدب شيخه قبل علمه، يهدف هذا البحث إلى الكشف عن دروس تربوية وأخلاقية من سيرة إمام دار الهجرة -رحمه الله-، وتكمن مشكلة هذا البحث فيما لمسه الباحث من غياب القدوة الحسنة في مؤسساتنا التعليمية بذكر نماذج من العلماء السابقين بغية الاستفادة منهم في هذا المجال، هل السبب يعود في ذلك لعدم اهتمام مؤسساتنا بالتربية والأخلاق عند الأعلام السابقين في طلبهم للعلم؟ أم أن الخلل في أننا لم نبحث عنها ونهتم بها ونبرزها للأجيال الحاضرة، ومن هنا جاء سؤال البحث ما هي الدروس التربوية والأخلاقية المستفادة من سيرة الإمام مالك؟ وقد استخدم الباحث المنهج الوصفي التحليلي، وهو المنهج المناسب لهذه الدراسة، حيث يقوم على دراسة الظاهرة والمشكلة العلمية من خلال القيام بالوصف بطريقة علمية، ومن ثم الوصول إلى تفسيرات منطقية لها دلائل وبراهين تمنح الباحث القدرة على وضع الحلول المناسبة للمشكلة، من نتائج البحث أن للجانب التربوي والأخلاقي مكانة كبيرة في سيرة الإمام مالك.

الكلمات المفتاحية: مالك بن أنس، التربية، الأخلاق، التعليم.

قواعد الحمل ودورها في تفسير آي القرآن: تفسير القرطبي أمودجا

د. عابدة قرسيف - كلية الآداب واللغات جامعة محمد خيضر بسكرة - الجزائر

طالبة الدكتوراه سهام ماصة - كلية الآداب واللغات جامعة محمد خيضر بسكرة - الجزائر

لقد استند النظر النحوي على جملة من القواعد التي مثّلت ضوابط احتكم إليها النحاة عند إصدارهم للقواعد أو عند مصادرتها. وفي ظل هذه القواعد تمّت معالجة اللّغة وتمّ الاعتماد على أصولٍ يرجع إليها النحوي عند الاختلاف على مسألة نحوية، والمتأمل لطبيعة نظام اللغة العربية يلحظ تجسّد ظاهرة الحمل، تلك الظاهرة التي وظفها كلٌّ من اللّغويين والمفسرين من أجل ردّ الشواهد إلى قواعد كليلية، ووسيلة لإلحاقها بالنماذج الأصول، وتعدية الأحكام إليها، وبيان دور قواعد الحمل في تفسير آي القرآن جاءت هذه الدراسة لتستبرر مختلف تلك القواعد وكيفية توظيفها من قبل المفسرين، حيث كانت الدراسة خاصة بتفسير القرطبي كنموذج وكان من أبرز الإشكالات: كيف وظف المفسرون قواعد الحمل عند تفسيرهم لآي القرآن؟.

أهم الإنجازات العلمية: الأستاذة عابدة قرسيف

تعامل الصحابة مع مصيبة الموت في المدينة المنورة في ظل توجيهات الرسول محمد(ﷺ) في عصر الرسالة من 1 -

(11هـ)

م.م نكتل يوسف محسن الزبيدي - ثانوية سعد بن معاذ / دائرة التعليم الديني والدراسات الاسلامية / ديوان الوقف
السنني

الملخص:

يُعد الموت آخر محطات الحياة الدنيا ، وأول محطات الحياة الأخرى ، ويترك الموت عادة مرارة فقد الاحبة وصعوبة التعايش مع ذلك ، وألم اشتياقهم ، مما يجعلهم يفقدون شعورهم ، ويُقدِّمون على افعال خاطئة كالنواح وشق الجيوب ولطم الخدود وأطالة الحزن مما اكتسبه الناس من أمور الجاهلية ، غير أن مجتمع الصحابة الكرام (رضوان الله عنهم) الذين تخرجوا من مدرسة النبوة كانوا بعيدون عن هذه السلوكيات ، فقد كانوا يستقبلون الموت بصدور رحبة ملئوها الايمان بالله والتصديق بقضائه وقدره ، وكيف لا وهم خير امة أخرجت للناس ، الذين نذروا حياتهم في طاعة الله وجعلوا من الدنيا مزرعة للآخرة ليخرجوا من الله العتق من النار وبلوغ الجنان ، وقد ضبط الصحابة (رضي الله عنهم) سلوكهم أثناء مرورهم بفقد الأحبة ابتداءً من لحظة الأحتضار حيث الموقف العصيب الذي أثبت فيه صحابة نبي الرحمة(ﷺ) انهم على قدر الايمان بقضاء الله والوفاء بعهده ، مروراً بالقيام بواجب الجنازة من تغسيل وتكفين ، وما يرافق ذلك من مظاهر وما يتخلله من وصايا رسول الله(ﷺ) الذي يعمل دائماً على إزالة الشوائب العالقة بسلوكهم من الممارسات الجاهلية القديمة وأبدالها بإخرى إسلامية لا شائبة فيها ، ليحدث التحول الاجتماعي في هذا الخصوص، كما تضمن البحث الصلاة على الميت وماهية هذه الصلاة التي كانت تقام في مدينة رسول الله(ﷺ) ، ثم تشييع الجنازة والمشاركة في التشييع والذي عدّه النبي من واجبات المسلم تجاه اخاه المسلم ، حتى يدفن الصحابي اخاه حيث تناولت طريقة حفر القبر للدفن والدعاء للميت ، والذي حرص عليه أصحاب نبينا رضي الله عنهم في المشاركة في مظاهر التشييع والدفن ، وهو ما علمهم آياه النبي الاكرم(ﷺ) وما أفاضه الإسلام من خيرات كريمة هذبت صفاتهم الجاهلية وقومت سلوكهم في هذا المجال ، أضف الى هذا أحوال بيت المتوفى في المدينة المنورة ومواساتهم في هذا المصاب الجلل ، بالاضافة الى صنيعه الطعام لهم بسبب أنشغالهم بامر ميتهم ،ومن ثم يجتهد الباحث محاوره بالحداد على الميت وحالات من حداد الصحابييات على أزواجهن في المدينة المنورة ومدة هذا الحداد .

المعطيات الادارية في كتاب (مرآة الزمان في تاريخ الاعيان) لسبط ابن الجوزي (ت654هـ/ 1256م)

أ.م.د سائلة محمود محمد عبد القادر - كلية العلوم الاسلامية/ جامعة الموصل

الملخص:

تعد دراسة المعطيات الادارية في كتاب سبط ابن الجوزي (مرآة الزمان في تاريخ الاعيان)، اثناء المدة موضوع البحث (345_654هـ/956_1256) من المواضيع المهمة الجديرة بالدراسة، لمعرفة تطورات الاحداث التاريخية بكل جوانبها وانعكاساتها على هذه المعطيات ، والتي كانت سبباً في استحداث مناصب ادارية جديدة لم تكن تعرفها الدولة العربية الاسلامية قبل ذلك، وكانت الحاجة الى هذه المناصب كنوع من تأمين الحماية للحكام، مع احكام وتقوية قبضتهم على مقدرات البلاد وممتلكات الشعب .

تضمن البحث مبحثين وجداول ملحقة بالبحث واستنتاجات البحث.

تناول المبحث الاول : التعريف بالمؤلف والكتاب ،المؤلف هو يوسف قزاوغلي ، ابن الامير حسام الدين عبد الله بن فيروز البغدادي .. سبط الحافظ ابي الفرج ابن الجوزي، الذي تذكر اغلب المصادر ان ولادته كانت في بغداد سنة (581هـ/1185م)، وكانت وفاته سنة (654هـ/1256م)، وشهدت هذه المدة انتعاش الخلافة العباسية وصحوتها ، ومثل هذا الانتعاش خطوة في اعادة تكوين الجيش واجراء الاصلاحات واستعادة المناصب والصلاحيات التي فقدتها الخلافة .

ونتيجة لحالة الاستقرار والامن هذه نشطت الحركة العلمية والفكرية في العراق وبلاد الشام ، في هذا الوسط نشأ العالم والمؤرخ سبط ابن الجوزي واستطاع ان يتبوأ مكانة علمية رفيعة بين المؤرخين والعلماء حيث قام برحلات علمية بين العراق وبلاد الشام ومصر ، وتلقى العلم على يد شيوخ هذه البلاد في عصره ، وفي مقدمتهم جده لوالدته ابن الجوزي ، ومنهم يحيى بن اسعد الازجي الحنبلي (ت593هـ/1196م)، الذي سمع منه الحديث النبوي الشريف ببغداد ، وعبد الله بن منصور الباقلاوي (ت593هـ/1196م) وللسبط منه اجازة ، وغيرهم من العلماء في بلاد الشام ومصر .

والف سبط ابن الجوزي في مختلف فنون العلم والادب منها في الفقه والتفسير والتاريخ ، الا انه اشتهر بكتابه (مرآة الزمان) وسبب ذلك شموله وحجم الكتاب والمدة الزمنية التي تناولها في حديثه ، فهو مؤلف ضخم ابتدأ من بداية الزمان حتى وفاة المؤلف سنة (654هـ/1256م)، وهو من المصادر المهمة في التاريخ العربي الاسلامي ، وكان له اثره الواضح في كتب من ارخ بعده ، اذ انتشرت رواياته في كتبهم ، وكان السبط قد اتبع في تصنيفه منهجاً واضحاً ، وذلك في اعتماد السنين بترتيب الاحداث ووفيات تراجمه على اساسها، وله مصنفات اخرى عديدة منها : كتاب الاحاديث المستعصمية الثمانية، وكتاب الانتصار لإمام ائمة الامصار..، وغيرهما من المصنفات .

وتناول المبحث الثاني التعريف بالمعطيات الادارية ، وماذا يقصد بالإدارة ،وبعدها جاء الحديث عن المعطيات الادارية ، وعلى راس هرمها الخلافة، والوزارة ، والحجابة ، والقضاء ، والامارة ، والصاحب، والمحاسب ، وامير الحج ، والكتاب، والنقيب، والمظالم، وصاحب الشرطة ، والشحنة، وصاحب الديوان.

والحق البحث بجدول عن المعطيات الادارية كما جاءت في كتاب سبط ابن الجوزي ، في جزأيه السابع والثامن ، والذي غطى مدة زمنية كبيرة، انحصرت بين سنتي (345هـ_654هـ/956م_1256م)،

واخيراً كان لابد للبحث من الاستنتاجات التي توصل اليها، ومنها:

اتضح لنا من ثنايا البحث ان المؤلف عاش في المدة التاريخية التي شهدت انتعاشاً واضحاً للخلافة العباسية وصحوتها ضد التسلط السلجوقي ، واستقرت اوضاع الدولة وامنها ، مما ادى الى نشاط الحركة العلمية والفكرية في العراق وبلاد الشام، واتاح له التنقل والسفر من مكان الى اخر لطلب العلم على يد شيوخ ذلك العصر .

وبعد الاطلاع على الكتاب واجراء احصائية كاملة لما ورد فيه من معطيات ادارية تبين ان الخلافة مثلت رأس هرم هذه المعطيات وجاء ذكر الخلفاء من خلال ايراده لتراجمهم ، وبما انه اعتمد المنهج الحولي ، فانه كان يذكر في نهاية كل سنة اخبار وفاة او ولادة او تعيين او عزا الشخصيات التي شغلت المناصب الادارية لإدارة الدولة ومنهم الخلفاء ، او في معرض كلامه عن الحوادث التي مرت بما البلاد وما جرى مع الخلفاء من تحجيم لدورهم في ادارة البلاد او مصادرة اموالهم حين تمر البلاد بأزمات اقتصادية .

الامور نفسها جرت على جميع المسؤولين الاداريين الذين كانوا يعينون ويعزلون وتصادر اموالهم او غير ذلك سواء أكانوا من الوزراء او الولاة او الحجاب او القضاة وغيرهم ، اما الاسباب في البلاد ، وكثيراً ما كانوا يستحدثون مناصب ادارية جديدة وينصبون المسؤولين الاداريين حسب حاجتهم للمنصب من اجل احكام السيطرة على البلاد ونهب خيراتها .

الاحكام الفقهية المعللة بحفظ الكرامة الإنسانية دراسة فقهية مقارنة

أ.م. د. احمد انصيف جاسم العليوي - كلية الإمام الأعظم الجامعة /العراق /نينوى

الحمد لله الذي خلق الإنسان في أحسن تقويم ، وفضله على سائر الخلق أجمعين وألبسه ثياب التكريم ، والصلاة والسلام على أكرم الخلق ، وحيب الحق سيدنا محمد وعلى آله وصحبه الطيبين الطاهرين ...

أما بعد:

فإن حفظ كرامة الإنسان من أهم المقاصد الشرعية التي جاء الإسلام بحفظها وصونها من أن تهدر ، أو تنتقص ، أو تهان ، فقد نص القرآن الكريم على أن الكرامة الإنسانية هي منحة من الله تعالى للإنسان بغض النظر عن عرقه ، أو قوميته ، أو لونه ، أو لسانه ، أو ديانته ، فهي هبة من الله تعالى للبشر كلهم ، قال تعالى : ((وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا)) (الإسراء : آية (70)).

وقد راعى الفقهاء هذا المقصد في كثير من تفرعاتهم الفقهية ، فأحببت أن أسلط الضوء على أهم تلك الفروع الفقهية التي عللها الفقهاء بحفظ الكرامة الإنسانية ، أو ما يعبر عنه في أحيان كثيرة بالآدمية ، سواء أكان هذا التعليل سلبا أم إيجابا ، وقد جعلت البحث على مقدمة وتمهيد وثلاثة مباحث وخاتمة ، بينت في التمهيد مفهوم الآدمية ، والكرامة الإنسانية ، ومدى أهميتها في التشريع الإسلامي ، وأما المبحث الأول فقد بينت فيه أهم المسائل المعللة بالآدمية في باب الطهارة في ثلاثة مطالب ، لكما بينت في المبحث الثاني أهم المسائل في باب جنابة العبد في مطلبين مستقلين ، وأما المبحث الثالث فقد بينت فيه مسائل متفرقة في ثلاثة مطالب مستقلة ، ثم ختمت البحث بخاتمة بينت فيها أهم النتائج التي توصلت إليها في بحثي هذا ، وقدمت بعض التوصيات التي أراها مفيدة في هذا المجال ، ثم ألحقت بالخاتمة قائمة المصادر والمراجع التي اعتمدها في البحث ، هذا وأسأل الله تعالى أن ينفع به الطلاب ، وأن يغفر لي ما جاوزت به الصواب إنه ولي ذلك والقادر عليه .

تجديد علم أصول الفقه - دعاواه، مفهومه، مجالاته و ضوابطه

أ.د. حياة كتّاب - كلية العلوم الإنسانية جامعة المسيلة ، الجزائر

Prof. Dr. Kettab Haiat

ملخص:

تتناول في هذه الدراسة مسألة من أهم المسائل التي أثارت جدلا واسعا بين العلماء المعاصرين ألا وهي تجديد علم أصول الفقه ، حيث انقسموا في ذلك إلى اتجاهين مختلفين بالنظر إلى قطعية أدلة أصول الفقه و ظنيتها ، فمن رأى أن أدلة أصول الفقه كلها قطعية ذهب إلى أنه لا مجال للاجتهاد في قضايا هذا العلم ومساائله ويكون التجديد فيه مقتصرًا على الشكل دون المضمون، ومن رأى أن أدلة أصول الفقه ليست كلها قطعية، ذهب إلى القول بالاجتهاد في مسائله الظنية التي هي محل خلاف بين العلماء وبالتالي تجديده وتطوير مبادئه وفق ما يناسب مقاصد الشريعة على ضوء معالم معينة وضوابط محددة .

وسنحاول إبراز دعاوى تجديد علم أصول الفقه ومفهوم هذا التجديد بالإضافة إلى أهم مجالاته كربط القواعد الأصولية بالأدلة و نبذ كل ما هو دخيل عنه وكذا إدراج علم مقاصد الشريعة ضمن أبوابه وإعادة صياغة أسلوبه وغيرها ، كما سنبين أهم الضوابط التي يجب أن يخضع إليها التجديد الأصولي والتي تحافظ على مبادئه و أسسه القطعية.

الكلمات المفتاحية: التجديد الأصولي، القواعد الأصولية ، الأدلة الشرعية ، أصول الفقه.

Abstract

We address in this study, one of the most important issues that created a large argument among contemporary scholars, namely the renewal of jurisprudence basis, where they divided in two different directions according to their vision of certain and uncertain issues in jurisprudence basis, the first opinion indicate that there is no discretion in this science felt that the evidences of jurisprudence basis are deterministic, and the renewal was limited to form without substance, the second opinion went to the discretion in this science, because there are uncertain issues in jurisprudence basis made a field of contention between scientists which bring them to renew and develop its principles as appropriate for the Sharia purposes and according to certain specific features and controls. We will try to highlight the lawsuits of the renewal of jurisprudence basis and the concept of this innovation as well as the most important fields such as the linking of jurisprudence basis rules with their evidences and the rejection of all that is an outsider with it, as well as the inclusion of the Sharia purposes within its elements and rework its style ect, also, we will show the most important controls that the renewal of jurisprudence basis should be subject to keep its principles and foundations

Keywords: The renewal of jurisprudence basis, Issues of jurisprudence basis, Legal evidences, Jurisprudence basis

ميراث الولد العاق لوالديه دراسة فقهية مقاصدية

أ.م.د. خالد محمد صوفي - كلية التربية للعلوم الإنسانية - جامعة الموصل - العراق

ملخص البحث

ذكر الفقهاء من المذهب الأربعة أن موانع الإرث ثلاثة هي الرق والقتل واختلاف الدين وسأثبت بحول الله في هذا البحث التأصيلي أن عقوق الوالدين من موانع الارث ؛ لأن عقوق الوالدين من المحرمات والكبائر وهي لا تختلف بحال من الأحوال عن الموانع المتقدمة فقد أخرج ابن حبان والنسائي عن عبدالله بن عمرو بن العاص أن النبي - صلى الله عليه وسلم - قال: "لا يدخل الجنة عاق ولا منان ولا مدمن خمر". وأخرج الطبراني عن جابر بن عبدالله أن النبي - صلى الله عليه وسلم - قال: "ريح الجنة يوجد من مسيرة ألف عام، والله لا يجدها عاق، ولا قاطع رحم". وأخرج البخاري عن عبدالله بن عمرو بن العاص. أن النبي - صلى الله عليه وسلم - قال: "إن من أكبر الكبائر أن يلعن الرجل والديه"، وقيل يا رسول الله: كيف يلعن الرجل والده؟ فقال - صلى الله عليه وسلم - : "يسب الرجل أبا الرجل فيسب أباه.

إن عقوق الوالدين كبيرة من الكبائر وذلك لقوله تعالى ﴿وقضى ربك ألا تعبدوا إلا إياه وبالوالدين إحساناً إما يبلغن عندك الكبر أحدهما أو كلاهما فلا تقل لهما أف ولا تنهرهما وقل لهما قولاً كريماً﴾.

والمسألة التي ستم معالجتها هل العقوق يعتبر مبرراً لتفضيل الابن البار على الابن العاق؟ الجواب : هناك قولان للفقهاء في هذا الأمر:

القول الأول : إنه لا يجوز تفضيل الابن البار وبه قال مشايخ الحنفية المتقدمون، القول الثاني : يجوز تفضيل الابن البار على العاق وبه قال المتأخرون من الحنفية، وهو قول الظاهرية والمالكية والشافعية بل إن الشافعية ومتأخري الحنفية وابن قدامة ومن وافقه من الحنابلة أجازوا حرمان الابن العاق والفاسق والله تعالى أعلم.

ومن أهم مصادر البحث التي سأعتمدها ان شاء الله : المبسوط والاختيار وحاشية ابن عابدين , والذخيرة ومختصر خليل وحاشية الدسوقي , والحاوي الكبير والمجموع , والكافي في فقه الإمام أحمد والمغني , والمحلى .

مهر المرأة في السنة النبوية الشريفة وقانون الأحوال الشخصية العراقي

م.د. نجلاء سويد إبراهيم صالح الشمري - مديرية تربية الكرخ الثانية / الكلية التربوية المفتوحة

الملخص

لقد بيّنت في البحث تعريف المهر لغة واصطلاحاً، وتعريفه عند المذاهب الإسلامية الخمسة. ومشروعية المهر التي ثبتت بالقرآن، والسنة النبوية الشريفة، والإجماع. وأنه حق ثابت للمرأة شرعاً وقانوناً يحق لها فقط تملكه والتنازل عنه. وحكمه التكليفي كونه واجبا على الزوج للزوجة، والحكمة من تشريعه لما فيه من تكريم واحترام للمرأة وصيانة ورعاية لحقوقها. وأن للمهر نوعين من حيث التسمية الأول المهر المسمى وهو ما سُمي عند العقد أو بعده تسمية صحيحة وتراضى عليه الطرفان. وإذا لم يُسم لها مهراً، أو كانت التسمية غير صحيحة، أو إذا اتفقا على نفي المهر فستحق النوع الثاني وهو مهر مثيلاتها من النساء. وله نوعين من حيث التسليم المعجل وهو ما تستلمه المرأة عاجلاً قبل الدخول، والمؤجل وهو ما يؤجل تسليمه إلى بعد الدخول، وجواز تعجيل أو تأجيل المهر كلّه أو بعضه شرعاً وقانوناً. وأنه يجب أن يكون مالا متقوماً مما أباحته الشريعة الإسلامية، فلا تصح تسمية المهر إذا كان غير متقوم إما لجهالته أو لعدم إباحته. وليس للمهر مقدار محدد يقدر به، ولا حدّ أدنى ولا حدّ أعلى بل مسألة تقديره تعود لما يتراضى عليه الزوجان، ويقدر بحسب حالة الزوج عسراً أو يسراً، ويختلف باختلاف الأزمان والأماكن والأحوال وما يُتعارف عليه في كل بلد. وأسباب وجوب المهر كاملاً للمرأة، وأسباب تنصيفه، وأسباب سقوطه عنها. وذلك في نصوص السنة النبوية الشريفة، وقانون الأحوال الشخصية العراقي.

Abstract

We have shown in the research the definition of dowry language and terminology, and its definition among the five Islamic schools of thought. The legitimacy of the dowry, which was established by the Qur'an, the noble Sunnah, and consensus. And that it is a fixed right of women legally and legally only entitled to own and assign them.

And his assignment ruling as being obligatory for the husband for the wife, And wisdom from its legislation because of the honor and respect for women, maintenance and care of their rights. And that the dowry has two types in terms of the first name, the dowry called, which is what was named at the contract or after it, and the name is correct and the two parties agree with it. If she is not called a dowry, or if the name is not correct, or if they agree to deny the dowry, she deserves the second type, which is the dowry of her female counterparts. It has two types in terms of expedited delivery, which is what the woman receives sooner before entering, and postponed, which is postponing his delivery after entry, and it is permissible to expedite or postpone all or part of the dowry legally and legally and that it must be a money denominated in what is permitted by Islamic law, so it is not correct to call the dowry if it is not based either because of his ignorance or because he is not permitted. The dowry does not have a specific amount estimated by it, nor a minimum or an upper limit, but the issue of his

estimation is due to what the spouses agree with, and it is estimated according to the husband's condition, whether it is hard or easy, and varies according to the times, places, conditions, and what is known in each country. And the reasons for the necessity of the full dowry of women, and the reasons for its half, and the reasons for its fall from it. And that is in the texts of the Noble Prophet's Sunna, and the Iraqi Personal Status Law.

الكلمات المفتاحية: المهر, المهر المسمى, مهر المثل, القانون, قانون, الأحوال, الشخصية, العراقي.

الاعجاز البلاغي للفظة الجبال في القرآن الكريم

١.٣.٥ د. وفاء فيصل اسكندر - جامعة الموصل . كلية التربية للعلوم الانسانية.. قسم علوم القرآن والتربية الاسلامية

ان المؤمن بحاجة الى التأمل والتدبر في خلق الله.. وتعد الجبال من المظاهر الكونية التي حيرت الكثيرين واستوقفتهم لما تتمتع به من اعجاز علمي وبلاغي فقد ابدع الخالق في تكوينها وتصويرها والتعبير عنها باكثر من لفظة . فتعددت دلالاتها وتنوعت صيغها بحسب ما يتلائم مع المقصود من مطابقتها لمقتضى الحال .. وجاءت بصيغة المفرد لتدل على معنى مغاير لما جاءت به بصيغة الجمع .. ويتعاضد الاعجاز العلمي مع الاعجاز البلاغي لترسيخ المعنى وبيانه باجلى واوضح صورة للتعبير عن المعاني وهو اسلوب انفرد به القرآن الكريم .. وقد قسمت هذه الدراسة على تمهيد ومبحثين . جاء التمهيد للتعريف بلفظة الجبال لغة من المعاجم ثم بيان معانيها في القرآن الكريم ومسمياتها التي وردت (الوتاد والطور . والرواسي . والاعلام . والجودي) . وبيان نبذة مختصرة عن الاعجاز العلمي .. اما المبحث الاول فقد ورد للتعريف بالمشاهد الدنيوية للجبال ودلالاتها كونها بيوت وسكن .. والواها . وحركتها من تسبيح وتسخير وخشوع . والمبحث الثاني تناولنا فيه مشاهد الجبال في يوم القيامة من تصوير .. وحركة .. ولا يخفى على الدارس انه ببيان هذه المعاني ينجلي سر من اسرار الاعجاز القرآني لهذه اللفظة .. وقد انتهت الدراسة بخاتمة اوجزنا فيها اهم ما جاء .. ومن الله العون والتوفيق ٣

مناهج الحركات النقدية الغربية للكتاب المقدس - المنهج الفيلولوجي و التاريخي أمودجا -

د. سهام عبران - جامعة الأمير عبد القادر للعلوم الإسلامية - قسنطينة - الجزائر

الملخص

تحتل الدراسات النقدية للنصوص الدينية المسيحية حيزا واسعا في مجال الدراسات الغربية، و مما لا شك فيه أنّ الحركة النقدية الغربية في العصر الحديث من الأمور المثيرة و المهمة، لما لها من دور فعال في كشف النقاب عن خفايا الكتاب المقدس، حيث أنّ هذه الحركات لم تأت من فراغ بل كان لها أصول و منطلقات كانت السبب في نشأتها و ظهورها؛ حيث وُجدت بعض المحاولات التي سبقت حقبة العصر الحديث و التي سلطت الضوء على نصوص الكتاب المقدس، إلا أنّ هذه الدراسات كانت تفتقر للمنهج العلمي، و من بوادر الحركات النقدية أو ما يسمى باللاهوت العقلي ما قام به أنسلموس (Anselme) (1033م-1109م) للتوفيق بين الوحي و العقل، فطبقت طريقة الجدل على قراءة النصوص الدينية المقدسة و كذلك مؤلفات الآباء. و كذلك بطرس أبيلارد الذي دعا إلى تحرير العقل و جعله الفيصل لمعرفة الحقيقة. كالتحقق من العقائد المسيحية و تعاليم الكنيسة، بينما كانت بداية الدراسات النقدية الرسمية و الفعلية في الغرب للنصوص الدينية في القرن 17م و تحديدا مع سبينوزا "رسالة اللاهوت و السياسة".

و في هذا المستهل سنتحدث عن موضوع النقد التاريخي و الفيلولوجي الذي يعد من بين المواضيع النقدية التي تناولت الكتاب المقدس بالدراسة. و بطبيعة الحال فللمنهج التاريخي أو الفيلولوجي معايير و قواعد يتم تطبيقها على موضوع الدراسة أو أي جزء من الكتاب المقدس المراد دراسته، فهدف كلاهما هو الكشف عن مصداقية و موثوقية النصوص الدينية المسيحية أو العكس من ذلك.

الكلمات المفتاحية: المنهج - الكتاب المقدس - النقد

Abstract

The critical studies of Christian religious texts occupy a great deal of space in the field of Western studies. There is no doubt that the Western monetary movement of the modern era is interesting and important because it has an effective role in uncovering the secrets of the Bible. These movements did not come from A vacuum, but had origins and starting points were the cause of its inception and appearance. And found some of the attempts that preceded the era of the modern era; which highlighted the texts of the Bible, but these studies lacked the scientific method, and the signs of monetary movements or so-called theological theology of what Anselme (1033 - 1109) Between revelation and reason. The method of argument was followed by the reading of sacred religious texts as well as the works of the fathers. As well as Peter Abelard, who called for the liberation of the mind and made him to know the truth, such as the verification of Christian beliefs and teachings of the Church, while the beginning of the official and actual monetary studies in the West of religious texts in the seventeenth century and specifically with Spinoza "the message of theology and politics.

At this beginning we will talk about the subject of historical and philological criticism, which is one of the critical subjects that dealt with the Bible in the study. Of course, the historical or philological curriculum has standards and rules that are applied to the subject of the study or any part of the Bible to be studied. The aim of both is to reveal the secrets of religious texts and to indicate their reliability and credibility.

Keywords: Method - Bible - Criticism

الحاكم شخص عن الاعتبارية الشخصية نيابة حكم

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim SALKINI - Gaziantep Üniversitesi

Özet:

مسؤوليات الحاكم أصبحت عظيمة جداً ومصيرية، وأصبح من الصعب على شخص واحد أن يجسم الأمر في قراراتها وفي ذات الوقت فإن بعض القرارات المصيرية تحتاج لشخصية حقيقية تحزم وتحسم الأمر فيها، وتحمل مسؤوليات القرارات المصيرية الصادرة. لكن هل يمكن شرعاً وعقلاً أن ينوب مجلس رئاسي عن شخص رئيس الدولة في القرارات المرحلية؟ وهل يمكن أن يتم تفويض القرارات الاستراتيجية للدولة إلى لوبي خفي يحافظ على الدولة من الفناء ويتخذ قرارات استراتيجية تتجاوز العمر الافتراضي للحاكم أو للحكومات والأحزاب؟

هذا البحث يناقش هذه المسألة المهمة والحساسة في زماننا الذي تعقدت فيه آليات اتخاذ القرار بشكل كبير، وأصبحت متباينة بين الروتين القاتل وبطء اتخاذ القرار والتهور القاتل أيضاً واتخاذ قرارات غير مدروسة بعمق.

وتظهر آثار ذلك على نوعي القرارات التي يتم اتخاذها:

- 1- القرارات الحكومية قصيرة المدى: وهي قرارات تتأثر بالروتين والتهور معاً.
- 2- القرارات الاستراتيجية بعيدة المدى: وهي قرارات تتأثر بالتهور في اتخاذ القرارات فقط. ويتم بحث هذه المسألة من المحاور التالية:
أولاً: مدخل.
ثانياً: تأصيل المسألة من الناحية الشرعية.
ثالثاً: إمكان تأسيس المجالس الرئاسية من الناحية العملية.
رابعاً: قدرة المجلس الرئاسي على ممارسة أعمال رئيس الدولة.
خامساً: تنزيل الحكم الفقهي على الواقع وتفريعات المسألة
سادساً: النتائج.

Anahtar kelimeler: رئيس, مجلس رئاسي, شخصية اعتبارية, حاكم

KORONA VİRÜS SALGINI SÜRECİNDE İNSANLARIN UMUTSUZLUK DÜZEYLERİNİN ARAŞTIRILMASI

Prof. Dr. Faruk Yamaner - Hitit Üniversitesi

Prof. Dr. Osman İmamoğlu - Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Özet

Bu çalışmada Korona virüs salgını sürecinde insanlarda cinsiyete, öğrenci olma durumuna ve sosyal medyaya maruz kalma durumuna göre umutsuzluk düzeyleri durumu araştırılması amaçlanmıştır. Toplam 785 katılımcının doldurmuş olduğu umutsuz ölçeği değerlendirilmiştir. İstatistiksel işlemlerde t-testi, tek yönlü varyans analizi ve LSD testleri kullanılmıştır.

Hem kadınlar hemde erkelerin umutsuzluk puanları salgın etkisi ile yükselmiştir. Cinsiyete göre salgın öncesi durumda erkelerin umutsuzluk puanı kadınlardan daha yüksektir ($p<0,001$). Korona virüs salgını sürecinde ise cinsiyetlere göre umutsuzluk düzeyleri benzerdir ($p>0,05$). Üniversite öğrencilerinin üniversite öğrencisi olmayanlara göre salgın öncesi umutsuzluk düzeyleri benzer iken ($p>0,05$), Korona virüs salgını döneminde öğrenci olmayanlardan anlamlı şekilde yüksektir ($p<0,05$). Televizyon seyretme ve internette geçirilen zaman süresinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0,05$). Korona virüs hakkında haber ve bilgiye maruz kalma durumunda da anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Sonuç: Korona virüs sürecinde hem erkek hemde kadınların umutsuzluk düzeyleri yükseldiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca Üniversite öğrencilerinin de umutsuzluk düzeyi öğrenci olmayanlara göre daha fazla yükselmiştir. Televizyon seyretme ve internet kullanımı arttıkça umutsuzluk puanı yükselmiştir. İnsanları umutsuzluğa yönelten faktörlerin belirlenmesi ve umutsuzluğu giderici eğitimlere yer verilebilir.

Anahtar kelimeler: Umutsuzluk, Korona virüs salgını, Sosyal medya

KORONA VİRÜS SALGINI SÜRECİNDE İNSANLARIN DEPRESYON VE ANKSİYETE DURUMUNUN ARAŞTIRILMASI

Prof. Dr. Faruk Yamaner – Hitit Üniversitesi

Prof. Dr. Osman İmamoğlu – Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Özet

Bu çalışmada Korona virüs salgını sürecinde Türkiye’de insanların sosyal medyayı takip etme ile iki büyük zihinsel bozukluk-kaygı ve depresyon durumlarını incelemek amaçlanmıştır. Toplam 746 kişinin doldurmuş olduğu depresyon ve anksiyete ile ilgili ölçekler değerlendirilmiştir. İstatistiksel işlemlerde t-test, tek yönlü Anova ve LSD testleri kullanılmıştır.

Cinsiyete göre erkelerin depresyon puanı kadınlardan yüksek iken anksiyete puanının düşük olması istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,001$). Eğitim seviyesine göre depresyon puanında farklılık bulunmaz iken ($p>0,05$), anksiyete puanı Üniversite eğitilmişlerde daha düşüktür ($p<0,05$). Evli olan kişilerin bekar olan kişilere göre depresyon puanı daha yüksek ve anksiyete puanı ise daha düşük olması anlamlı bulunmuştur ($p<0,001$). Mesleğe göre depresyon ve anksiyete puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0,001$). Depresyon puanları öğrencilerde en düşüktür. Günlük 0-2 saat Televizyon seyretme ve internette Korona virüsle ilgilenenlerin edenlerin depresyon puanı 3-4 saat ve 5 saat ve üzeri maruz kalanlara göre anlamlı şekilde düşük bulunmuştur ($p<0,001$). Anksiyete puanı ise 5 saat ve üzeri sosyal medyaya maruz kalanlarda anlamlı şekilde daha düşük bulunmuştur ($p<0,001$).

Sonuç: Çalışmada erkek ve kadınların depresif ve anksiyete durumları farklı olduğu tespit edilmiştir. Yaşam kaliteleri düşük ve orta seviyelerde değerlendirilebilir. Erkelerin kadınlara göre daha az depresif ve daha az yaygın anksiyete bozukluğu gösterdikleri söylenebilir. Korona virüsle ilgili az Televizyon seyreden ve internette zaman geçirenlerin depresyon puanı daha düşük çok saat geçirenlerin ise en yüksektir. Anksiyete puanında da korona virüs ile ilgili takip saati arttıkça puanın düştüğü görülmüştür. İnsanlar Korona virüsle ilgili bilgilendirildikçe korku ve endişelerinin azaldığı şeklinde düşünülebilir. Yapılan bilgilendirmeleri insanların daha fazla takip etmeleri önerilir.

Anahtar kelimeler: Depresyon, anksiyete, Korona, Sosyal medya

KORONA VİRÜS SALGINI SÜRECİNDE BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE TÜKENMİŞLİK DUYGULARININ ARAŞTIRILMASI

Prof. Dr. Faruk Yamaner – Hitit Üniversitesi

Prof. Dr. Osman İmamoğlu – Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Özet

Bu çalışmanın amacı korona virüs salgını sürecinde bazı değişkenlere göre insanların tükenmişlik duygularının araştırılmasıdır. Çalışmaya toplam 614 kişi katılmıştır. İstatistiksel işlemlerde t-test, tek yönlü Anova ve LSD testleri kullanılmıştır.

Cinsiyete göre tükenmişlik alt ölçek puanları salgın öncesine ait kişisel başarı ve duyarsızlaşma ve Salgın sürecinde duygusal tükenme, kişisel başarı ve duyarsızlaşma boyutlarında istatistiksel olarak farklılık bulunmuştur ($p<0,005$ ve $p<0,001$). Medeni duruma göre salgın öncesi duygusal tükenme ve kişisel başarı ile salgın sırasında duygusal tükenme alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0,05$). Eğitim durumuna göre sadece salgın öncesi duyarsızlaşma alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0,001$). Televizyon seyretme ve İnternet kullanımına göre duygusal tükenme ve duyarsızlaşma boyutlarında, Sosyal medyada haber ve bilgiye maruz kalma durumunda ise duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0,05$ ve $p<0,001$).

Sonuç: Katılımcıların tükenmişlik durumları cinsiyete, medeni duruma, eğitim durumuna, TV seyretme ve internet kullanımına göre değiştiği tespit edilmiştir. Ayrıca salgın sürecinde duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı durumları etkilenmiştir. Salgın süresince insanlara tükenmişlik konusunda eğitimler verilebilir.

Anahtar kelimeler: Tükenmişlik, Korona virüs, Cinsiyet, Sosyal medya

REKREASYONEL DANS AKTİVİTELERİNE KATILAN BİREYLERİN DANS A YÖNELİK TUTUM VE MUTLULUK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Dr. Öğretim Üyesi Hayri AKYÜZ - Bartın Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

ÖZET

Bu araştırmanın amacı rekreasyonel dans aktivitelerine katılan bireylerin dansa yönelik tutum ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmada "Tanımlayıcı (Betimsel) ve İlişkisel Tarama Modeli" kullanılmıştır. Araştırma grubu, 2020 yılı Nisan ayında Bartın Dans Topluluğu'na katılan ve basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen 228 (132 kadın, 96 erkek) kişiden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından oluşturulan "Kişisel Bilgi Formu", Ayyıldız-Durhan (2019) tarafından geliştirilen "Dansa Yönelik Tutum Ölçeği (DYTÖ)" ve Hills ve Argyle (2002) tarafından geliştirilen Türkçe uyarlaması Doğan ve Akıncı-Çötök (2011) tarafından yapılan "Oxford Mutluluk Ölçeği Kısa Formu (OMÖ-K)" kullanılmıştır. Verilerin analizi bilgisayar ortamında SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 23.0 paket programında yapılmıştır. Tanımlayıcı veri analizinde frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma analizlerinden yararlanılmıştır. Verilerin analizinde, değişkenler arasındaki farklılıkları incelemek için t-Testi ve ANOVA uygulanmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek için Pearson Korelasyon Testi uygulanmıştır. Ayrıca çoklu karşılaştırmalar için Tukey testi kullanılmıştır. Araştırma bulgularında, cinsiyet değişkeninin göre DYTÖ toplam puan ortalamaları ve alt boyutlarında kadınların lehine, OMÖ-K toplam puan ortalamalarında erkeklerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Yaş değişkeni ile OMÖ-K toplam puan ortalamaları, DYTÖ toplam puan ortalamaları ve alt boyutları arasında düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Algılanan gelir değişkeni ile OMÖ-K toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ve bu anlamlı farklılık "düşük ve yüksek", "orta ve yüksek" gelir gruplarına sahip katılımcılar arasında olup gelir düzeyi yüksek olan katılımcıların lehinedir. Eğitim durumu değişkeni ile DYTÖ toplam puan ortalamaları ve "farkındalık" alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiş ve bu anlamlı farklılıklar "lise ve altı ile lisans" eğitim düzeyine sahip katılımcılar arasında olup "lisans" eğitim düzeyine sahip katılımcıların lehinedir. Günlük boş zaman değişkeni ile OMÖ-K toplam puan ortalamaları, DYTÖ toplam puan ortalamaları ve alt boyutları arasında herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Diğer taraftan, boş zaman etkinliklerine katılım sıklığı değişkeni ile OMÖ-K toplam puan ortalamaları, DYTÖ toplam puan ortalamaları ve alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. OMÖ-K toplam puan ortalamaları ile DYTÖ toplam puan ortalamaları, "kaçınma" ve "motivasyon" alt boyutları arasında düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Sonuç olarak, katılımcıların dansa yönelik tutum düzeyleri arttıkça mutluluk düzeylerinin de arttığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dansa yönelik tutum, Mutluluk, Rekreasyon

9-12 YAŞ GRUBU İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN SPOR YAPMA DURUMLARINA GÖRE BİLGİSAYAR OYUN BAĞIMLILIKLARININ İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Öğrencisi Mert AYRANCI - Bartın Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Murat SARIKABAK - Bartın Üniversitesi

Özet

Bu çalışmanın amacı, 9-12 yaş grubu ilköğretim öğrencilerinin spor yapma durumlarına göre bilgisayar oyun bağımlılıklarının incelenmesidir. Araştırma kapsamında, Bartın ilinde yaşayan 9-12 yaş arasında 376 çocuğa ulaşılmış ve katılımcılar basit tesadüfi yöntemle seçilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu ve gönüllü onam formu ile çocukların oyun oynama bağımlılığını ölçmek için Horzum ve ark. (2008) tarafından geliştirilen "Çocuklar İçin Bilgisayar Oyun Bağımlılığı Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek 5'li likert tipinde 4 alt boyut ve 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar bilgisayar oyun bağımlılığını işaret etmektedir. Verilerin istatistiksel analizi için SPSS 25 paket programı kullanılmış, elde edilen verilerin çözümlenmesinde, betimsel istatistikler ve bağımsız t-testi analizinden yararlanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, çocuklar için bilgisayar oyun bağımlılığı ölçeğinin, cinsiyet değişkenine göre alt boyutlar ve toplam puanda anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür ($p < 0.05$). Çocukların bilgisayar oyun bağımlılığı puanları spor durumu değişkenine göre karşılaştırılmış, görevi aksatma alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > 0.05$). Diğer alt boyutlar ve toplam puanda ise spor aktivitelerine katılım sorusuna hayır cevabı verenlerin bağımlılık puanlarının anlamlı bir farklılık oluşturduğu görülmektedir ($p < 0.05$). Sonuçlar ilgili literatür ışığında tartışılmış ve yapılacak yeni çalışmalar için önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Spor, Bilgisayar, Oyun Bağımlılığı.

BİREYLERİN YAŞAM KALİTESİ DÜZEYİNİN ÇEŞİTLİ DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE KARŞILAŞTIRILMASI

Prof. Dr. Faik ARDAHAN - Akdeniz Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

Özet

Bu çalışmanın amacı, Yaşam Kalitesi Düzeyinin Cinsiyet, Medeni Durum, Yaş, Kişisel ve Aile Toplam Geliri, Eğitim, Çalışılan Yer değişkenlerine göre incelenmesi.

Araştırma tanımlayıcı bir araştırmadır ve fiziksel sağlığı yerinde olan veya olmayan tüm bireyler araştırmanın ana kümesini oluşturmaktadır. Araştırma verileri elektronik anketle toplandıği için sosyal medyada yer alan bireylerle sınırlıdır.

Araştırmada Ardahan (2020) tarafından geliştirilen Yaşam Kalitesi Ölçeği (YKÖ) kullanılmıştır. Bu çalışmada tesadüfi örneklem metodu kullanılmıştır ve örneklem grubu 689 bireyden ($X_{yaş}=39.80 \pm 1.67$) oluşmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak elektronik anket formu kullanılmıştır. E-form sosyal medya üzerinden tüm Türkiye genelinde yaşayan bireylere ulaştırılacak şekilde yayılmış cevaplanan ve veriler arasında tutarlılığı olan anketlerin hepsi değerlendirilmeye alınmıştır.

Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiklerin yanında, karşılaştırmalarda Bağımsız Örneklerde Independent-Samples T Testi, ANOVA testi ve farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için LSD testi kullanılmıştır. Sonuçlar 0.01 ve 0.05 anlamlılık düzeyinde sorgulanmıştır.

Cinsiyete göre yapılan karşılaştırmada; erkeklerin YK düzeyleri ile kadınların YK düzeyleri arasındaki farklılık Gelir, Fiziksel Sağlık, Kendini Güvende Hissetme, Güvenli Çevre ve İyi Olma alt boyutlarında istatistiki olarak erkek bireylerin lehine anlamlı farka bulgulanmıştır.

Medeni Duruma göre yapılan karşılaştırmada, Aile İlişkisi, Komşuluk İlişkisi, Manevi Hayat ve Araç-Gerece Sahip Olma alt boyutlarında evli bireylerin lehine, Kendini Güvende Hissetme alt boyutunda da bekar bireylerin lehine istatistiki olarak anlamlı fark bulgulanmıştır.

Yaşa göre yapılan karşılaştırmada; Kendini Güvende Hissetme, Zaman Ayırma, Algılanan Güvenli Çevre, Eğitimden Memnun Olma, İyi Olma alt boyutlarında istatistiki olarak anlamlı farklılık vardır. Yaş arttıkça Kendini Güvende Hissetme alt boyutunda YK düzeyinin düştüğü, Algılanan Güvenli Çevre, Alınan Eğitimden Memnun Olma ve İyi Olma alt boyutlarında YK düzeyinin arttığı bulgulanmıştır.

Kişisel gelire göre yapılan karşılaştırmada Aile İlişkisi, Algılanan Gelir Düzeyi, Fiziksel Sağlık, İş/Okul Hayatı, Kendini Güvende Hissetme, Komşuluk İlişkisi, Algılanan Çevre Güvenliği, Yaşanılan Evi Yeterli Bulma, Manevi Hayat, Alınan Eğitimden Memnun Olma, Araç-Gerece Sahip Olma, İyi Olma Hali alt boyutlarında Kişisel Gelir arttıkça YK'nin arttığı bulgulanmıştır.

Toplam Aile Gelirine göre yapılan karşılaştırmada; Aile İlişkisi, Algılanan Gelir Düzeyi, Fiziksel Sağlık, İş/Okul Hayatı, Kendini Güvende Hissetme, Zaman Ayırma, Komşuluk İlişkisi, Sosyal Çevre, Algılanan Çevre Güvenliği, Alınan Eğitimden Memnun Olma, Araç-Gerece Sahip Olma ve İyi Olma Hali alt boyutlarında Toplam Aile Geliri arttıkça YK'nin arttığı bulgulanmıştır.

Eğitim Düzeyine göre yapılan karşılaştırmada; Aile İlişkisi, Algılanan Gelir Düzeyi, Fiziksel Sağlık, İş/Okul Hayatı, Kendini Güvende Hissetme, Algılanan Çevre Güvenliği, Yaşanılan Evi Yeterli Bulma, Gönüllü Olma, Manevi Hayat, Alınan Eğitimden Memnun Olma, Araç-Gerece

Sahip Olma, İyi Olma Hali alt boyutlarında Eğitim Düzeyi arttıkça YK'nin arttığı bulgulanmıştır.

Çalışılan Yere göre yapılan karşılaştırmada; Algılanan Gelir Düzeyi, İş/Okul Hayatı, Kendini Güvende Hissetme, Zaman Ayırma, Komşuluk İlişkisi, Algılanan Çevre Güvenliği, Alınan Eğitimden Memnun Olma, Araç-Gerece Sahip Olma, İyi Olma Hali alt boyutlarında istatistiki olarak anlamlı farklılık bulunmuştur.

Sonuç olarak, Yaşam Kalitesi; Cinsiyet, Medeni Durum, Yaş, Kişisel ve Aile Toplam Geliri, Eğitim, Çalışılan Yer demografik değişkenlere göre istatistiki olarak farklılık göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Güvenirlilik-Geçerlilik, Yaşam Kalitesi, Demografik Değişken, Rekreasyon

TAKIM VE MÜCADELE SPORCULARINDA CİNSİYETE VE SPOR YAŞINA GÖRE İLETİŞİM BECERİLERİ

Prof. Dr. Faruk Yamaner – Hitit Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

Prof. Dr. Osman İmamoğlu – Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi

Özet

Bu çalışmada Takım ve Mücadele sporcularında cinsiyete ve spor yaşına göre iletişim becerilerinin araştırılması amaçlanmıştır. Toplam 256 sporcu üniversite öğrencisine iletişim becerileri değerlendirme ölçeği uygulanmıştır. İstatistiksel işlemlerde t- testi, tek yönlü Anova ve LSD testleri kullanılmıştır.

Bu çalışmada İletişim Becerisi Değerlendirme Ölçeğinden aldıkları puanlar erkeklerde 82,67 ve kadınlarda 82,69'dur. Cinsiyete göre iletişim beceri puanlarında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p>0,05$). Takım sporu (Basketbol, Futbol, Voleybol) öğrencilerin iletişim puanları 84,85 ve Mücadele sporu sporcuları (Boks, Güreş, Judo) 80,61 puan olarak bulunmuştur. Takım ve mücadele sporcusu olma durumuna göre iletişim beceri puanlarının karşılaştırılmasında anlamlı farklılık vardır ($p<0,05$). Spor yapma yılına göre iletişim becerileri puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0,001$).

Sonuç: Takım ve Mücadele sporcularında iletişim becerileri cinsiyete göre benzer bulunmuştur. Takım ve Mücadele sporcusu olma durumuna ve spor yapma yılı kategorisine göre ise iletişim becerileri arasında farklılık tespit edilmiştir. Takım sporcusu öğrencilerin ve spor yapma yılı fazla olan öğrencilerin iletişim beceri düzeyleri mücadele sporcusu öğrencilerinden daha iyidir. Sporcuların antrenman ve eğitim yılları süresince iletişim becerilerini artırıcı çalışmalara yer verilmelidir.

Anahtar kelimeler: İletişim becerisi, mücadele spor, takım sporu

SPOR YÖNETİCİLİĞİ BÖLÜMÜNDE ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRENCİLERİN SOSYAL MEDYA KULLANIMLARININ İNCELENMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Çisem Ünlü - Hitit Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

Erkam Şahbaz - Hitit Üniversitesi, YL öğrencisi

Dr. Öğr. Üyesi Gamze Deryahanoğlu - Hitit Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

ÖZET

Bu çalışmamızın amacı; spor yöneticiliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerini çeşitli demografik bilgilere göre incelemektir. Araştırmamızın evrenini 2019-2020 eğitim öğretim yılında Hitit Üniversite Spor Bilimleri Fakültesi Spor Yöneticiliği bölümünde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışmamızda veri toplama yöntemlerinden anket yöntemi kullanılmıştır. Rastgele örneklem yöntemi ile yapılan power analiz sonucunda çalışmamamıza 141 kadın, 109 erkek olmak üzere toplamda 250 öğrenci katılmıştır. Veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmacılar tarafından hazırlanan 'Kişisel Bilgi Formu' ve ikinci bölümde ise Deniz ve Ünal (2019) tarafından geliştirilen "Sosyal Medya Kullanım Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında yaş, sınıf ve gelir değişkenine göre sosyal medya kullanımının anlamlı olarak farklılaşmadığı, Cinsiyet ve öğretim değişkenine göre anlamlı farklılık olduğu sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun sosyal medyayı kullandıkları ve sosyal medyanın hayatlarının önemli bir parçası olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, Spor, Yönetici

BEBEKLİ ANNELERİN REKREASYONEL ENGELLERİ ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ, TÜRK POPÜLASYONU İÇİN GEÇERLİLİK GÜVENİRLİLİĞİNİN YAPILMASI

Prof. Dr. Faik Ardahan - Akdeniz Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrencisi Belgin Yakut Tekmenüray - Akdeniz Üniversitesi

Özet

Bu çalışmanın amacı, Bebekli Annelerin Rekreatyonel Engelleri Ölçeği'ni (BAREÖ) geliştirmek ve Türk popülasyonu için geçerlilik güvenirliliğini yapmaktır.

Araştırma tanımlayıcı bir araştırmadır ve 0-2 yaş bebekli anneler ile sınırlıdır. Bu çalışmada tesadüfi örneklem metodu kullanılmıştır ve örneklem grubu 213 anneden ($X_{\text{yaş}}=29.33 \pm 4.78$) oluşmaktadır. Bu çalışmada veri toplama aracı olarak 0-2 yaş bebekli annelerin rekreatyonel engellerini belirten soru listesinin olduğu anket formu kullanılmıştır. Anket bebek malzemeleri satan mağazalarda, aile hekimliklerinde, hastanelerin çocuk polikliniklerinde uygulanmıştır.

Veri Açıklayıcı faktör analizi (AFA) uygulanmış, toplam 64 madde listesinden varyans değerleri 0.5 den küçük olan ve olması gereken faktör dışında faktörlerde faktörleşen sekiz madde çıkarılmış ve geri kalan 56 maddeye yeniden AFA uygulanmış ve KMO (0.841) ve Bartlett küresellik testlerinin sonuçları ($X^2=10279.568$, $SD=1431$, $p=0.000$) faktör analizi için AFA'nın uygulanabilirliğine uygun olduğu için AFA yeniden uygulanmış, toplam 54 madde ve 13 faktörden oluşan BAREÖ elde edilmiştir. Faktör analizi sonucunda madde-toplam korelasyonu uygulanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığını değerlendirmek için AFA sonucu oluşan alt boyutların Cronbach's Alpha katsayılarına, elde edilen ölçeğin faktörleri arasındaki ilişkiye bakmak için Pearson korelasyon katsayılarına bakılmış, sonuçlar 0.01 ve 0.05 anlamlılık düzeyinde sorgulanmıştır. Çalışmada Varimax döndürme yöntemi kullanılmıştır.

Yapılan AFA sonucunda elde edilen faktörler; Fiziksel Algı ve Sağlık, Yetenek Algısı, Tesis-Hizmet, Bütçe Yetersizliği/Pahalı Bulma, Aile ve Başkalarının Baskısı, Bebekten Kaynaklı Engeller, Tesislerin Bebekli Annelere Göre Tasarlanmaması, İlgisizlik, Bakıcı Kaynaklı Engeller, Arkadaş Eksikliği, Ulaşım, Ailevi Nedenler ve Bilgi Eksikliği olarak isimlendirilmiştir.

Araştırma sonucuna göre, BAREÖ ölçeğinin Cronbach's Alpha katsayısı 0.935 ve ölçeğin açıkladığı varyans %78.919 olarak bulunmuştur.

Veri setine Doğrulamalı Faktör Analizi de uygulanmış olup tüm uyum indekslerinde istatistikî olarak yeterli uyum sonuçlarına ulaşılmıştır.

Sonuç olarak, geliştirilen Bebekli Annelerin Rekreatyonel Engelleri Ölçeği'nin geçerlilik ve güvenirliliğinin yapıldığı, ölçeğin Türk popülasyonu için yeterli oldukları sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Güvenirlilik-Geçerlilik, Bebekli Anne, Rekreatyon Engelleri, 0-2 Yaş, Rekreatyon

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN YALNIZLIK VE AKADEMİK BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Dr. Öğretim Üyesi Murat ÇELEBİ – Bartın Üniversitesi

Özet

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin yalnızlık ve akademik başarı durumlarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmada, var olan durumun ortaya çıkartılmasını hedefleyen betimsel tarama amacına dönük bir yöntem uygulanmıştır. Araştırma evreni 2019-2020 eğitim döneminde üniversitede öğrenim gören öğrencilerdir. Araştırmanın örneklemini ise bu öğrenciler arasından tesadüfi örneklem seçme yöntemiyle belirlenen 386 [n(erkek)=244, n(kadın)=142] öğrenci oluşturmuştur. Çalışmada veri toplama araçları olarak “Kişisel Bilgi Formu” ve UCLA (University of California Los Angeles Loneliness Scale) Yalnızlık Ölçeği kullanılmıştır. Yapılmış olan bütün analizler anlamlılık düzeyini $p<0,05$ olarak almıştır. Sonuçlara göre öğrencilerin toplam yalnızlık puanlarında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p<0,05$). Ayrıca öğrencilerin yaş değişkenine, herhangi bir spor dalı ile uğraşıp uğraşmadığı, aylık gelirleri, kaçınıcı sınıfta olduğu ve anne-baba eğitim durumu değişkenlerine göre de anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Araştırmanın odak konusu olan öğrencilerin yalnızlık puanları ile akademik başarıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakıldığında, anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Bu çalışmanın sonucuna göre öğrencilerin yalnızlık durumları ile akademik başarıları arasında anlamlı bir olmadığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Yalnızlık, Akademik Başarı

YÖNETİŞİM VE ETİK İKİLEM AÇISINDAN BİR HİLE VAKA'SI: JAPON OLYMPUS ŞİRKETİ

Dr. Öğr. Üyesi Duygu CELAYİR - İstanbul Ticaret Üniversitesi

Özet:

İşletme faaliyetlerinin genişlemesi ve büyüyen finansal piyasalar ile birlikte finansal bilginin ve hazırlanan finansal raporların güvenilirliği oldukça önemli hale gelmiştir. Bilgi kullanıcılarının sayıca artmış olması, herhangi bir olumsuzluk durumunda zarardan etkilenecek kişi sayısını da artırmıştır. 2000'li yıllarda ortaya çıkan Enron ile zirveye ulaşan, şirket skandalları; yatırımcılar, kreditorler, çalışanlar olmak üzere pek çok paydaşın gelir kaybına neden olmuştur. Bu süreçte yapılan hile ve usulsüzlükler; finansal tablo kullanıcılarını manipüle etmeyi amaçlamış, finansal tablolar yanıltıcı şekilde hazırlanarak, bilgi kullanıcılarına sunulmuştur. Skandalların ardından kurumsal yönetim anlayışı ön plana çıkmış ve temelinde yatırımcıların korunması hedeflenmiştir. Geleneksel yönetim anlayışının hakim olduğu Japonya ise kurumsal yönetim anlamında bir karmaşa yaşamıştır. 1990'lı yılların başlarında ekonomik balonun çöküşünden sonra kurumsal yönetim reformu fikrine olumlu bakmış ve ABD'den ilham almıştır. ABD temelli yönetim kurulu izleme modeline (board monitoring model) uygun olarak, uluslararası yatırımcılar, yönetimi izlemek ve hissedarların çıkarlarını korumak için bağımsız direktörlerin kullanılmasını savunmuşlardır. Japonya bu reform karşısında direnç göstermiştir. Ülkede önemli ve yüksek profilli şirket skandalları ortaya çıkmış ve Olympus Şirketi'nin muhasebe skandalı bunlar arasında yer almıştır.

Japonya'nın üçüncü halka açık en büyük şirketi olan ve 2011 yılında yaklaşık 40.000 çalışanı ve dünyadaki tıbbi ekipman pazarının yüzde 70'inden fazlasına sahip olan şirket, 20 yıl boyunca hileli muhasebe uygulamalarını kullanarak 1.7 milyar dolar yatırım zararı gizlemiştir. Şirket 20 yıl boyunca kayıp ve zararlarını kabul etmek yerine, riskli yatırımlar yapmaya devam ederek zararını hem gizlemiş hem de ikiye katlamıştır. Şirketin 1990'lı yıllardan itibaren çeşitli satın alma işlemlerinde yaratıcı muhasebe uygulamaları kullanarak, bilançosunda hile yaptığı ve kayıplarını gizlediği ortaya çıkmıştır. Skandal, özellikle o zamanki Olympus İngiliz CEO'su Michael C. Woodford'un (ihbarcı) yönetim kurulu tarafından kovulmasından sonra patlak vermiştir. Olayın temelinde Japon kültürü, etik değerler ve kurumsal yönetim alanında yaşanan ikilem etkili olmuştur. Olympus'taki üst düzey yöneticiler, şirket başkanlarının 20 yıl boyunca zararlarını gizlemiş, yanlış menkul kıymet raporları sunmuş ve kendi yönetim kuruluna gerekli bilgileri sağlayamamıştır. Temelinde denetim ve kontrol mekanizmasının çalıştırılmadığı ve yönetim eksikliği bulunan şirket, yılarca zararını gizlese de, gerçek finansal sonuçların açığa çıkmasından ve hesap verme sorumluluğundan kurtulamamıştır. Temelde iç kontrol mekanizmasının çalıştırılmadığı şirkette, etik değerler göz ardı edilerek agresif muhasebe politikaları izlendiği anlaşılmıştır. Şirketin kurumsal yönetim anlayışına sahip olmaması, hilelerin uzun süre gizli kalmasında etkili olmuştur. Olympus vakası, mevcut Japon kurumsal yönetim uygulamalarında bir dizi ciddi sorunu vurgulamakta ve etik dışı bir kurum kültürünün hileli finansal raporlamada oynadığı rol hakkında fikir vermektedir. Vaka; kurumsal yönetim, ulusal kültür, etik, hile, denetim sorunsalına bir bakış açısı getirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yönetişim (Governance), Etik, Hile

MÜLTECİLERİN DİL YETERLİLİKLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ YOLUYLA ENTEGRASYONU: BİR AVRUPA BİRLİĞİ PROJESİ⁸

Öğr. Gör. Dr. Ozan SELÇUK - Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Bekir GÜZEL - Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

ÖZET

Sosyal uyum iki yönlü bir süreç olup bir yandan politika yapımcılar ve vatandaşların diğer taraftan da mültecilerin aktif rol almasını gerektirmektedir. Bunun için mültecilerin günlük hayatlarında buldukları ülkelerde iletişim kurabilmeleri ve sosyal hayata katılabilmelilerdir. Dolayısıyla temel iletişim becerilerine sahip olmalıdırlar. Mültecilerin sosyal uyum konusunda en çok sorun yaşadıkları alanlardan biri sağlık hizmetleridir.

Mülteciler, gittikleri ülkenin sağlık sistemlerine erişiminde birtakım güçlüklerle karşılaşmaktadırlar. Bu güçlükler, sağlık hizmeti almaya uygun olmama, negatif eğitim ve ekonomik düzey, sağlık hizmetleriyle ilgili bilgiye erişim zorluğu ve kültürel farklılıklar gibi hususlardır. Dil yetkinliğinin olmaması sağlık profesyonellerinin mültecilere kaliteli ve uygun bir sağlık hizmeti sunmasını güçleştirmektedir. İletişim bozukluğu ise yanlış teşhis, ilaç uygulama hatası gibi hem hasta hem de sağlık çalışanları için ölümcül sonuçları ve geri dönülemez bir bedeli olabilir.

Bu bilgiler ışığında “Mültecilere Yönelik İlk Yardım Dil Kiti” (First Aid Language Kit for Migrants) adlı Avrupa Birliği tarafından hibelenen proje ile mültecilerin buldukları ülkeye ilişkin dil yetkinliklerinin geliştirilerek sağlık hizmetleri erişimlerinin kolaylaştırılması hedeflenmiştir. Bu proje ile mültecilerin sürekli olarak kullanabileceği, yanlarında bulundurabileceği sağlıkla ilgili içerikleri kapsayan bir dil kiti tasarlanmıştır. Bu dil kitinin bir diğer amacı da sağlık profesyonellerinin dil farklılığından ötürü muhtemel iletişimsel engellerini ortadan kaldırarak yanlış anlaşılmaların azaltılması ve yeterli tıbbi destek verilmesidir.

Proje kapsamında, üç fikri çıktı tasarlanmıştır. İlk fikri çıktıda tıbbi dil piramidi adı altında bir sözlük oluşturulmuştur. Avrupa Parlamentosu Araştırma Hizmetleri tarafından 2016 yılında yapılan “Avrupa Mülteci Krizinin Halk Sağlığı Boyutu” adlı araştırmasında göç boyunca mültecilerin sağlığını etkileyebilecek tıbbi sorunlar altı öncelik alanına ayrılmıştır. Fikri çıktı kapsamında bu altı önceliğe ait önemli kelime, kalıp cümleler ve diyaloglara yer verilmiştir. Öncelik alanları ise (1) yaralanmalar, (2) bulaşıcı hastalıklar, (3) bulaşıcı olmayan hastalıklar, (4) ruh sağlığı problemleri, (5) kadın ve çocuklara özgü hastalıklar, (6) hava ile ilgili rahatsızlıklardır. Fikri çıktının ortaya koyulması sürecinde ikincil veri kaynakları kullanılmıştır. Öncelikler altındaki yer alan hastalıklar, dil içerikleri ve tıbbi terminoloji

⁸ Bu çalışma, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi'nin yürütücü olduğu ve Türkiye Ulusal Ajansı tarafından hibelenen “FALK: First Aid Language Kit for Migrants” adlı Erasmus+ projesinden yaygınlaştırma çalışmaları kapsamında üretilmiştir.

konusunda doküman inceleme ve yapılandırılmış görüşme formlarıyla veriler toplanmıştır. Veriler, tema analiz yoluyla analiz edilmiştir.

Araştırma kapsamında oluşturulan dil kiti 12 farklı dile tercüme edilmiştir. Böylece mültecilerin dil becerilerinin geliştirilmesi ve yetişkin eğitimi veren kurumların ise kaynaklarının arttırılması; ülkeye yeni gelen mültecilerin yaşadıkları tıbbi problemlerinin önündeki bariyerlerin ortadan kaldırılması; sağlık hizmetlerine erişimde yaşanan zorlukları azaltılması, tematik gerçek yaşam durumları karşısında bilgi ediniminin kolaylaşması ve mültecilerin uyumlarının halk sağlığı açısından arttırılması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mülteciler, dil yeterlilikleri, yetişkin eğitimi, entegrasyon

YENİ GELEN MÜLTECİLERİN VE GÖÇ ALANINDA ÇALIŞAN PROFESYONELLERİN TOPLUMSAL UYUM PRATİKLERİ: AVRUPA DÜZEYİNDE ORTAK BİR ÇALIŞMA⁹

Dr. Öğr. Üyesi Bekir GÜZEL - Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Ozan SELÇUK - Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

ÖZET

21. yüzyılın ilk yıllarından itibaren başta Afganistan ve Irak işgalleri olmak üzere Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerinde yaşanan iç/dış savaşlar, ekonomik istikrarsızlıklar, insan hakları ihlalleri ve yapısal sorunlar nedeniyle milyonlarca insan yaşadığı toprakları terk etmek zorunda kalmıştır. Böylece binlerce yıldır devam eden ve insanlığın geçmişten günümüze kadar var olagelmesini sağlayan göç hareketleri, uluslararası bir sorun haline gelmiştir. Bu durumun nedenselliği incelendiğinde göç hareketlerinin uluslararası düzeyde bir güvenlik konusu olarak ele alındığı görülmektedir. Nitekim günümüz göç hareketlerinde hedef ülke konumunda olan ülkelerin yeni gelenleri engellemek ya da sınırlarının dışında tutmak amacıyla FRONTEX (Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı), EUROSUR (Avrupa Sınır Gözetleme Sistemi), ICE (ABD Göçmenlik ve Gümrük Muhafaza Birimi) ve CBSA (Kanada Sınır Hizmetleri Ajansı) gibi farklı güvenlik sistemlerini ya da birimlerini oluşturdukları görülmektedir. Ancak tüm çabalara rağmen hedef ülkelerdeki göçmen, sığınmacı ve mülteci sayıları her geçen yıl artmaktadır. Bu niceliksel artış hem yeni gelenlere hem yerleşik olanlara hem de bu konuda çalışan profesyonellere yönelik farklı çalışmaların yapılmasını gerekli kılmaktadır.

Yeni gelenlerin geldikleri ülkeye ve topluma uyumları son yıllarda giderek önem kazanan bir sosyal politika alanı haline gelmiştir. Mültecilerin hedef grup olarak ele alındığı ve örnekleme dâhil edildiği bu projede; mültecilere ve yetişkin eğitimi veren profesyonellere yönelik Avrupa düzeyinde *Charter of Common Refugee Strategies (CORES)* adıyla ortak bir strateji beyannamesi ve çevrimiçi öğrenme platformu hazırlanması amaçlanmaktadır. Bu çıktılarla mültecilerin buldukları ülkeye ve topluma uyumlarının kolaylaştırılması; ülkeye yeni gelen mültecilerin bütüncül ihtiyaçlarının ortaya konulması; vatandaşlık, barınma, sağlık hizmetleri, temel eğitim olanakları, istihdam ve uyum gibi konularda Avrupa düzeyinde ortak bir çerçeve oluşturulması hedeflenmektedir.

Mültecilere ve onlarla birlikte çalışan profesyonellere yardım etmeyi amaçlayan bu proje kapsamında; (1) Analiz Raporu, (2) Ortak Beyanname, (3) Çevrimiçi Öğrenme Platformu olmak üzere toplam üç farklı fikri çıktı oluşturulacaktır. Projenin ilk fikri çıktısı için nitel bir araştırma deseni olan fenomenoloji kullanılmıştır. Mültecilerle ve profesyonellerle gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde elde edilen veriler proje konsorsiyumunda yer alan 6 farklı ülkede (Türkiye, Yunanistan, Çek Cumhuriyeti, İspanya, Bulgaristan ve İtalya) eş zamanlı olarak toplanmıştır. Bu süreçte her bir ülkede 5 mülteci ve 5 profesyonel katılımcı

⁹ . Bu çalışma, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi'nin yürütücü olduğu ve Türkiye Ulusal Ajansı tarafından hibelendirilen "Charter of Common Refugee Strategies (CORES)" adlı Erasmus+ projesinden yaygınlaştırma çalışmaları kapsamında üretilmiştir.

olmak toplam 60 katılımcı ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Toplanan veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilerek ilk fikri çıktı olan analiz raporu oluşturulmuştur. Araştırma kapsamında 6 farklı ülkeden elde edilen veriler neticesinde (1) vatandaşlık, (2) sağlık, (3) eğitim, (4) barınma, (5) istihdam ve (6) sosyal uyum alt başlıklarından oluşan bir beyanname hazırlanmıştır. Beyannameye yer alan başlıkların Avrupa düzeyinde mülteciler ve profesyoneller için ne anlama gelmesi gerektiği ifade edilmektedir. Bu beyannameden yola çıkılarak hem mültecilerin hem de profesyonellerin yararlanabilecekleri online bir öğrenme platformu oluşturulacaktır. Bu platformun mülteciler, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve ilgili profesyoneller tarafından kullanılması ve mültecilerin buldukları ülkelerdeki uyumlarını kolaylaştırması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa, mülteciler, göç, profesyoneller, toplumsal uyum

9-12 YAŞ GRUBU İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN SPOR YAPMA DURUMLARINA GÖRE BİLGİSAYAR OYUN BAĞIMLILIKLARININ İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Öğrencisi Mert AYRANCI - Bartın Üniversitesi

Dr. Öğrt. Üyesi Murat SARIKABAK - Bartın Üniversitesi

Özet

Bu çalışmanın amacı, 9-12 yaş grubu ilköğretim öğrencilerinin spor yapma durumlarına göre bilgisayar oyun bağımlılıklarının incelenmesidir. Araştırma kapsamında, Bartın ilinde yaşayan 9-12 yaş arasında 376 çocuğa ulaşılmış ve katılımcılar basit tesadüfi yöntemle seçilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu ve gönüllü onam formu ile çocukların oyun oynama bağımlılığını ölçmek için Horzum ve ark. (2008) tarafından geliştirilen "Çocuklar İçin Bilgisayar Oyun Bağımlılığı Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek 5'li likert tipinde 4 alt boyut ve 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar bilgisayar oyun bağımlılığını işaret etmektedir. Verilerin istatistiksel analizi için SPSS 25 paket programı kullanılmış, elde edilen verilerin çözümlenmesinde, betimsel istatistikler ve bağımsız t-testi analizinden yararlanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, çocuklar için bilgisayar oyun bağımlılığı ölçeğinin, cinsiyet değişkenine göre alt boyutlar ve toplam puanlarında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür ($p < 0.05$). Çocukların bilgisayar oyun bağımlılığı puanları, spor durumu değişkenine göre karşılaştırılmış, görevi aksatma alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > 0.05$). Diğer alt boyutlar ve toplam puanda ise spor aktivitelerine katılım sorusuna hayır cevabı verenlerin bağımlılık puanlarının, anlamlı bir farklılık oluşturduğu görülmektedir ($p < 0.05$). Sonuçlar ilgili literatür ışığında tartışılmış ve yapılacak yeni çalışmalar için önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Spor, Bilgisayar, Oyun Bağımlılığı

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAM ÇIKTILARININ YÜKSEKÖĞRETİM ÖĞRETMEN YETİŞTİRME VE EĞİTİM BİLİMLERİ TEMEL ALANI YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİNİ KARŞILAMA DÜZEYİNİN İNCELENMESİ

Ferhat ÇAKIR - Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Oğuzhan DALKIRAN - Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Abdullah Yavuz AKINCI - Süleyman Demirel Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışmanın amacı; üniversitelerimizin Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü program çıktılarının Yükseköğretim kurumunun Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Bilimleri Temel Alanı Lisans Yeterlilikleri ile ana çerçevesini ne düzeyde karşıladığının tespit etmektir.

Araştırma tarama modelinde Betimsel bir araştırmadır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan yaklaşımlardır (Karasar, 2003: 77). Araştırmada doküman incelemesiyle toplanan veriler, içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Doküman incelemesi araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizi iken, içerik analizinde yapılan işlem, birbirine benzeyen veriyi belirli kavramlar ve kategoriler çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği şekilde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırma grubu 19 Mayıs üniversitesi, Ege üniversitesi, Ankara üniversitesi, Atatürk üniversitesi, Celal Bayar üniversitesi ve Gazi üniversitesinin Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü program çıktıları kullanılmıştır. Üniversitelerin Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü program çıktılarından ile Yükseköğretim kurumunun Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Bilimleri Temel Alanı Lisans Yeterlilik çerçevesini oluşturan 34 maddesi ölçme aracı olarak kullanılmıştır. Üniversitelerin Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü program çıktılarından oluşan 35 anahtar kelime ile Yükseköğretim kurumunun Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Bilimleri Temel Alanı Lisans Yeterlilik çerçevesini oluşturan 34 maddesini bilgi, beceri ve yeterlilik alt boyutları bakımından karşılaştırılması için içerik analizi kullanılmıştır.

Araştırma kapsamında elde edilen veriler sonucunda, Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Bölümü program çıktıları Bilgi boyutunun ilk beş maddesini karşıladığı, bir maddesini karşılamadığı ve program çıktılarından kazandırılmak istenilen kazanımların bilgi boyutunun %83'ünü karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır. Beceri boyutunun dört maddesini karşıladığı, iki maddesini karşılamadığı ve program çıktılarından kazandırılmak istenilen kazanımların beceri boyutunun %66,66'sını karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır. Yeterlilik alt boyutlarında, bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme yetkinliği boyutunun bir maddesini karşıladığı, iki maddesini karşılamadığı ve program çıktılarından kazandırılmak istenilen kazanımların bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme yetkinliği boyutunun %33,33'ünü karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenme yetkinliği boyutunun üç maddesini karşıladığı, bir maddesini karşılamadığı ve program çıktılarından kazandırılmak istenilen kazanımların Öğrenme yetkinliği boyutunun %66,66'sını karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır. İletişim ve sosyal yetkinlik boyutunun beş maddesini karşıladığı, üç maddesini karşılamadığı ve program çıktılarından kazandırılmak istenilen kazanımların İletişim ve sosyal yetkinlik boyutunun %62,5'ini karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır. Alana özgü yetkinlik boyutunun üç maddesini karşıladığı, dört maddesini karşılamadığı ve program çıktılarından kazandırılmak

istenilen kazanımların Alana özgü yetkinlik boyutunun %42,85'ini karşıladığı sunucuna ulaşılmıştır. Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Bölümü program çıktısının 15 maddesi ile %42,85'nin Yükseköğretim Kurumu Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Bilimleri Temel Alanı Lisans Yeterlilikleri çerçevesiyle bağıntılı kazanımlar olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Yükseköğretim Kurumu Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Bilimleri Temel Alanı Lisans Yeterlilikleri çerçevesinin de 13 maddesinin Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Bölümü program çıktıları ile %38,23 'nün yer almayan kazanımlar olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Bölümü program çıktılarının, üniversitelerin öğretmen yetiştirme de hedefledikleri yetkinlikleri Beden eğitimi ve Spor öğretmen adaylarına kazandırmada Yükseköğretim Kurumu Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Bilimleri Temel Alanı Lisans Yeterlilikleri çerçevesinin daha fazla dikkate alınmasının öğretmen yetiştirmede üniversitelerin birlikteliğin sağlanması açısından büyük bir öneme sahip olduğu sonucuna ulaşıla bilinir.

Anahtar kelimeler: Beden Eğitimi ve Spor, Program Çıktısı, Yüksek Öğretim, Öğretmenlik Yeterlilik Çerçevesi